

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

CİLT : 74

**99'uncu Birleşim
6 Temmuz 2021 Salı**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	8
II.- GELEN KÂĞITLAR	11
III.- YOKLAMALAR	123, 124
IV.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	51
<i>A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI</i>	<i>51:55</i>
1.- Şanlıurfa Milletvekili Nusrettin Maçın'ın, Şanlıurfa'nın tarımsal sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması	51:52
2.- Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu'nun, Zonguldak Filyos Limanı Projesi'ne ilişkin gündem dışı konuşması	52:53
3.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık'ın, Kayseri'nin sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması	54:55

V.- AÇIKLAMALAR

55, 66, 72, 79, 85, 91, 93

- 1.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, tütün çiftçilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması 55
- 2.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, Devlet Demiryolları personel yükseltme sınavına ilişkin açıklaması 55:56
- 3.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, emekli maaşlarına ilişkin açıklaması 56
- 4.- Sivas Milletvekili Semiha Ekinci'nin, Sivas'a yapılan sağlık yatırımlarına ilişkin açıklaması 56
- 5.- Kocaeli Milletevekili Sami Çakır'ın, Başbağlar katliamına ilişkin açıklaması 56:57
- 6.- İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi'nin, Diyarbakır'daki elektrik dağıtım şirketi terörüne ilişkin açıklaması 57
- 7.-Kırklareli Milletvekili Vecdi Gündoğdu'nun, Kırklareli Pınarhisar'daki ormanlık alana ilişkin açıklaması 57
- 8.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, aşılama çalışmalarına ilişkin açıklaması 57
- 9.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, Erzurum Pasinler'deki Vakıf Anıtı'na ilişkin açıklaması 58
- 10.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, Başbağlar katliamına ilişkin açıklaması 58
- 11.- Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu'nun, tütün çiftçilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması 58
- 12.- Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan'ın, Diyanet İşleri Başkanlığındaki personel yetersizliğine ilişkin açıklaması 59
- 13.- İstanbul Milletvekili Hayrettin Nuhoğlu'nun, Türk Hava Yolları personelinin maaşlarındaki kesintilere ilişkin açıklaması 59
- 14.- Giresun Milletvekili Necati Tıgılı'nın, "Tosuncuk" lakaplı Mehmet Aydın'a ilişkin açıklaması 59
- 15.- Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'ın, Başbağlar katliamına ve kutsal emanetlere ilişkin açıklaması 59:60
- 16.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, Devlet Bahçeli'nin Genel Başkanlığının 24'üncü yıl dönümüne ilişkin açıklaması 60

- 17.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, elektrığe yapılan zamlara ilişkin açıklaması 60
- 18.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının Edirne Keşan'da yaptığı aramalara ilişkin açıklaması 60:61
- 19.- Osmaniye Milletvekili Baha Ünlü'nün, yer fıstığı üreticilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması 61
- 20.- Hatay Milletvekili Serkan Topal'ın, Hatay Samandağ'daki Karaçay Barajı'na ilişkin açıklaması 61
- 21.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, kazada şehit olan Polis Serhan Alışkan'a Allah'tan rahmet dilediğine; Sivas Madımak Otelinde 33 kişinin yakılmasının, Başbağlar katliamının ve Urumçi katliamının yıl dönümlerine; TÜİK'in haziran ayı enflasyon rakamlarına, keman sanatçısı İlyas Tetik'e Allah'tan rahmet dilediğine, salgın yüzünden işini kaybeden müzisyenlere ve Manisa'nın sorunlarına ilişkin açıklaması 61:63
- 22.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Urumçi katliamı ile Başbağlar katliamının yıl dönümlerine, bütün terör örgütlerini şiddetle lanetlediklerine ve Sakarya Kocaeli'de yaşanan sel felaketine ilişkin açıklaması 63:64
- 23.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Aziz Nesin ile Kutlu Adalı'nın ölüm yıl dönümlerine, hayatını kaybeden duduk sanatçısı Civan Gasparyan'ı saygı ve minnetle andığına, Vedat Aydın cinayeti davasına, Ömer Faruk Gergerlioğlu'yla ilgili Anayasa Mahkemesi kararına, Batman'daki su sorununa ve Siirt Eğitim ve Araştırma Hastanesine ilişkin açıklaması 64:66
- 24.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Aziz Nesin'i rahmetle andığına, Madımak ve Başbağlar katliamlarının yıl dönümlerine, Tasarruf Tedbirleri Genelgesi'ne, ülkedeki harami tiplerine ve şişli Etfal Dayanışması Platformu'nun Meclis ziyaretine ilişkin açıklaması 66:68
- 25.- Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal'ın, Başbağlar katliamının yıl dönümüne, emeklilere yapılan zamma, müzisyenlere yapılan desteğe, Cumhuriyet Halk Partisinin siyaseti okuma biçimine ve kullanılan zamanın millete ait olduğuna ilişkin açıklaması 68:69
- 26.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 69
- 27.- Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal'ın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 69:70

28.- Düzce Milletvekili Ümit Yılmaz'ın, Düzce'deki su baskımına ilişkin açıklaması	72:73
29.- Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur'un, Hatay'ın Antakya ilçesinin Serinyol Mahallesi'ndeki Ziraat Bankası şubesine ilişkin açıklaması	73
30.- Adana Milletvekili Burhanettin Bulut'un, sağlık emekçilerinin nöbet ücretlerine ilişkin açıklaması	73
31.- Amasya Milletvekili Mustafa Levent Karahocagil'in, Başbağlar ve Sivas katliamlarının yıl dönümlerine ilişkin açıklaması	79
32.- Bitlis Milletvekili Mahmut Celadet Gaydalı'nın, Tatvan Belediyesinde yevmiye usulü çalıştırılan işçilere ilişkin açıklaması	80
33.- Kırşehir Milletvekili Metin İlhan'ın, öğretmen atamalarına ilişkin açıklaması	80
34.- Kırıkkale Milletvekili Halil Öztürk'ün, engellilere ilişkin açıklaması	85
35.- Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz'in, Batı Trakya Türklerine ilişkin açıklaması	85:86
36.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, Bursa'daki depreme dayanıksız okullara ilişkin açıklaması	86
37.- Bursa Milletvekili Mustafa Hidayet Vahapoğlu'nun, ücretli öğretmenlerin sorunlarına ilişkin açıklaması	91
38.- Aksaray Milletvekili Ayhan Erel'in, çiftçilerin sorunlarına ilişkin açıklaması	91:92
39.- Yozgat Milletvekili Ali Keven'in, Yozgat'taki çiftçilerin sorunlarına ilişkin açıklaması	92
40.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Başbağlar katliamının yıl dönümüne ilişkin açıklaması	93

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI**66, 70, 93, 96****A) ÇEŞİTLİ İŞLER****66**

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Senegal Ulusal Meclisi Senegal-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Eş Başkanı ve Benno Bokk Yakaar Meclis Grubu Başkanı Aymereu Gningue ve beraberindeki heyete “Hoş geldiniz.” denilmesi

66

B) TEZKERELER

70:72

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonunda (KPK) Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız ve AKDENİZ-PA Türk Delegasyonunda Uşak Milletvekili Mehmet Altay'dan boşalan üyelikler için Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu Başkanlığınca bildirilen Gaziantep Milletvekili Mehmet Sait Kirazoğlu'nun Türkiye-AB KPK ve Hatay Milletvekili Sabahat Özgürsoy Çelik'in AKDENİZ-PA Türk Delegasyonu üyeliklerinin Başkanlık Divanında yapılan incelemede uygun bulunduğuna ilişkin tezkeresi (3/1665)

70:71

2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Senegal Ulusal Meclisi Senegal-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Eş Başkanı ve Benno Bokk Yakaar Meclis Grubu Başkanı Aymereu Gningue ve Dostluk Grubu üyelerinden oluşan bir heyetin 5-9 Temmuz 2021 tarihleri arasında ülkemize resmî bir ziyarette bulunmasına ilişkin tezkeresi (3/1666)

71

3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop ve beraberindeki Parlamento heyetinin Kuveyt Ulusal Meclis Başkanı Marzouq Ali Alghanim'in vaki davetine icabetle 11-13 Temmuz 2021 tarihleri arasında Kuveyt'e resmî bir ziyarette bulunmasına ilişkin tezkeresi (3/1667)

71:72

4.- Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığının, görev süresinin uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1668)

72

C) ÖNERGELER

72, 93:95

1.- Başkanlığın, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ile Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu üyeliğinden istifalarına ilişkin yazılarının 30/6/2021 tarihinde Başkanlığa ulaştığına ilişkin önerge yazıları (4/139)

72

2.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun, (2/1209) esas numaralı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/140)

93:95

D) DUYURULAR

96:97

1.- Başkanlığın, (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun başkan, başkan vekili, sözcü ve kâtip üye seçimini yapmak üzere toplanacağı gün, saat ve yere ilişkin duyurusu

96:97

VII.- ÖNERİLER**74, 80, 86, 92***A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ*74:79, 80:85, 86:91,
92:93

1.- İYİ Parti Grubunun, 3/3/2021 tarihinde Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve arkadaşları tarafından, Giresun ilinde ulaşım, tarımsal üretim ve turizm konularında yaşanan sorunların araştırılması ve sorunların çözümü konusunda alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Temmuz 2021 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

74:79

2.- HDP Grubunun, 6/7/2021 tarihinde Grup Başkan Vekili Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş ve Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, işsizliğin yol açtığı ekonomik sorunların araştırılması amacıyla verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Temmuz 2021 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

80:85

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin “Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler” kısmında yer alan, orman köylülerinin sorunlarının araştırılarak bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla verilmiş olan (10/4476) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Temmuz 2021 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

86:91

4.- AK PARTİ Grubunun, gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında bulunan 255 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin bu kısmın 2'nci sırasına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine ve Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerine ilişkin önerisi

92:93

VIII.- SEÇİMLER**95***A) KOMİSYONLARA ÜYE SEÇİMİ*

95:96

1.- (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonu üyeliklerine seçim

95:96

**IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN
DİĞER İŞLER**

97

A) KANUN TEKLİFLERİ

97:123

1.- Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile 63 Milletvekilinin Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3697) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 274)

97:123

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

125

1.- Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan'ın, Meclis Haber Dergisine ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46458)

125:126

2.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, Yazılı soru ve Meclis araştırması önergeleri ile kanun tekliflerine ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46459)

127:134

3.- Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, Soru önergelerinin cevaplandırılmasına ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46460)

135:141

4.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, TBMM personeline gelen kargoların Yerleşke içinde dağıtımına ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46461)

142:144

5.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, hayvan hakları konusundaki kanun önerisi çalışmalarına ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46462)

145:147

6.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Türkiye-Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubuna ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46872)

148:150

7.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, bir ilçe sağlık müdürünün sosyal medya paylaşımlarına ilişkin sorusu ve Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın cevabı (7/46977)

151:154

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 14.00'te açılarak üç oturum yaptı.

Bursa Milletvekili Refik Özen, ülkemizde gerçekleştirilen savunma sanayisi faaliyetlerine,

Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayıoğlu, Bursa'nın İnegöl ilçesinin sorunlarına,

Sivas Milletvekili Ahmet Özyürek, Sivas'a,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz, gençlerdeki uyuşturucu ve internet bağımlılığına,

Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver, Konya-Karaman Yüksek Hızlı Tren Hattı'na,

Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın, Dünya Emekliler Günü'ne,

Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer, Eskişehir'deki kiraz ve buğday üreticilerinin sorunlarına,

İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu, Canlar İçin Hakikat ve Adalet Buluşması'na,

Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker, Kocaeli Belediyesi mezarlık hizmetlerine,

Mersin Milletvekili Baki Şimşek, kısa çalışma ödeneği ve işten çıkarma yasağına,

Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan, çiftçilerin borçlarına,

Uşak Milletvekili Özkan Yalım, nakliye firmalarının geçiş belgesi sorununa,

Adana Milletvekili Orhan Sümer, İnova Akademi tarafından okullara yapılan satışa,

İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, AK PARTİ Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Kanal İstanbul'la ilgili sözlerine,

Bursa Milletvekili Yüksel Özkan, Türkiye ile Katar arasında imzalanan Askerî Sağlık Alanında Eğitim ve İş Birliği Protokolü'ne,

Muğla Milletvekili Süleyman Girgin, kamuda engelli atamalarına,

Sivas Milletvekili Semiha Ekinci, Muhsin Yazıcıoğlu Anı Evi'ne,

Antalya Milletvekili Aydın Özer, Erzurum Pasinler'e yapılacak baraja,

İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç, TÜRK-İŞ'in açıkladığı yoksulluk sınırı rakamına, esnafın Halkbanka olan borçlarına, Fiyat İstikrarı Komitesine, Avrupa Birliği Liderler Zirvesi'nin Türkiye'ye ilişkin kararları ile Dışişleri Bakanlığının cevabına ve Mehmet Emin Özkan'ın durumuna,

Sakarya Milletvekili Engin Özkoç, servet affı yasalarına, Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında hukuk dışına çıkanlara gerekli yaptırımların uygulanacağına ve nakliye firmalarının geçiş belgesi sorununa,

Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş, 1 Temmuz itibarıyla normalleşme dönemine girildiğine, Avrupa ve Dünya Şampiyonalarında madalya kazanan engelli sporcuları tebrik ettiğine, Kadın Voleybol Takımı ile Karate Millî Takımı'na başarılarından dolayı teşekkür ettiğine, varlık barışına ve nakliye firmalarının geçiş belgesiyle ilgili Kazakistan yetkilileriyle görüşmelerinin devam ettiğine,

Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan, Avrupa Gençler Şampiyonası'nda madalya kazanan güreşçileri kutladığına, Çocuk Esirgeme Kurumunun 100'üncü kuruluş yıl dönümüne, Antalya Elmalı'daki çocuk istismarıyla ilgili davanın takipçisi olacaklarına, dördüncü yargı paketine ve İstanbul Sözleşmesi'ne,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Başkanlıkça,

İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in Başkanlık Divanı Kâtip Üyeliğinden istifasına ilişkin yazısının 29/6/2021 tarihinde,

CHP Grup Başkanlığının, Samsun Milletvekili Neslihan Hancıoğlu'nun Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu üyeliğinden, Balıkesir Milletvekili Fikret Şahin'in Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyeliğinden istifa ettiklerine ilişkin yazısının 29/6/2021 tarihinde,

Başkanlığa ulaştığına ilişkin birer duyuruda bulunuldu.

İYİ Parti Grubunun, 27/5/2021 tarihinde Ankara Milletvekili İbrahim Halil Oral ve arkadaşları tarafından, Başkent Ankara'nın spor tesisi eksikliklerinin tespiti, 19 Mayıs Stadyumu'nun durumunun araştırılması ve Ankara'daki futbol kulüplerinin sportif başarısızlıklarında merkezî ya da yerel idarecilerin ihmallerinin olup olmadığının tespiti ve çözüm yollarının araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

HDP Grubunun, 30/6/2021 tarihinde Grup Başkan Vekili Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş ve Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, ev emekçisi kadınların ekonomik sorunlarının araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (13461 sıra no.lu) diğer önergelerin önüne alınarak,

CHP Grubunun, 29/6/2021 tarihinde Kırklareli Milletvekili Vecdi Gündoğdu ve arkadaşları tarafından, Ergene Nehri'ndeki kirliliğin nedenlerinin ve canlı yaşamına etkilerinin araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (2678 sıra no.lu) diğer önergelerin önüne alınarak,

Görüşmelerinin, Genel Kurulun 30 Haziran 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerileri yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç, konuşma sürelerinin uzatılmasıyla ilgili yaptığı uygulamanın İç Tüzük'ün 19'uncu ve 60'ıncı maddelerine uygun olduğuna ilişkin bir açıklamada bulundu.

CHP Grubuna ait olup açık bulunan:

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyeliğine İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir,

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu üyeliğine Balıkesir Milletvekili Fikret Şahin,

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üyeliğine Samsun Milletvekili Neslihan Hancıoğlu,

Seçildiler.

Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Ürdün Parlamentosundaki Filistin-Türkiye Dostluk Grubuna "Hoş geldiniz." denildi.

Gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının:

1'inci sırasında yer alan ve görüşmeleri yarım kalan, İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen, Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can ve 96 Milletvekilinin Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi Hakkında Kanun Teklifi (2/3677) ve Milli Savunma Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 275), görüşmeleri tamamlanarak yapılan açık oylamasından sonra kabul edildi.

Trabzon Milletvekili Salih Cora, İstanbul Milletvekili Hüda Kaya'nın 275 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç, Trabzon Milletvekili Salih Cora'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş'ın 275 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin ikinci bölümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında CHP Genel Başkanına ve şahsına sataşması nedeniyle bir konuşma yaptı.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç, Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş'ın 275 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin ikinci bölümü üzerinde sataşma nedeniyle değil AK PARTİ Grubu adına konuşma yaptığına ilişkin bir açıklamada bulundu.

Danışma Kurulunun, Genel Kurulun 30 Haziran 2021 Çarşamba günü (bugün) birleşiminde 275 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanması hâlinde 1 Temmuz 2021 Perşembe günü toplanmamasına ilişkin önerisi kabul edildi.

Alınan karar gereğince, 6 Temmuz 2021 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşime 21.28'de son verildi.

Süreyya Sadi BİLGİÇ

Başkan Vekili

Necati TİĞLİ

Giresun

Kâtip Üye

Bayram ÖZÇELİK

Burdur

Kâtip Üye

II.- GELEN KÂĞITLAR

No: 173

1 Temmuz 2021 Perşembe**Milletvekili Teklifleri**

1.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Lesotho Krallığı Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3718) (Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ile Dışişleri Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

2.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Palau Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Hizmetleri Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3719) (Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ile Dışişleri Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

3.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kongo Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3720) (Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ile Dışişleri Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

4.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın; Maden Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/3721) (Çevre ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

5.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in; Kamulaştırma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3722) (Plan ve Bütçe ile Adalet Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

6.- İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi'nin; 26.05.1981 Tarih ve 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Teklifi (2/3723) (İçişleri, Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

7.- Balıkesir Milletvekili Fikret Şahin'in; Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yapıtırılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3724) (Plan ve Bütçe ile Adalet Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

8.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'ın; Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/3725) (Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor; Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

9.- İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi ve Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz ile 1 Milletvekilinin; Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3726) (Plan ve Bütçe Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

10.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Yel ve İstanbul Milletvekili Serap Yaşar ile 113 Milletvekilinin; Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3727) (Adalet; Çevre; İçişleri ile Tarım, Orman ve Köyşleri Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

11.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan'ın; Tarımsal Üretici Borçlarının Kamu Borcu Olarak Üstlenilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/3728) (Tarım, Orman ve Köyişleri ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

12.- Antalya Milletvekili Cavit An'ın; 14.12.2009 Tarihli ve 5941 Sayılı Çek Kanununa Geçici Madde Eklenmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/3729) (Adalet Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

13.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun; İlköğretim ve Eğitim Kanununun Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/3730) (Plan ve Bütçe ile Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

Yazılı Soru Önergeleri

1.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, yazılı soru ve Meclis araştırması önergeleri ile kanun tekliflerine ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47105) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2021)

2.- Mardin Milletvekili Pero Dundar'ın, kayyım atanan belediyelerle ilgili iddialara ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/47312) (Başkanlığa geliş tarihi: 09.06.2021)

3.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkân'ın, Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği'nde yapılan değişikliğe ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/47313) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2021)

4.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın, Batman İl Kültür Müdürlüğü Müzesinde kaybolduğu iddia edilen bir esere ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/47314) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

5.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın, Batman'ın Beşiri ilçesine bağlı iki köyde yaşanan su sorununa ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/47315) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

6.- Adana Milletvekili İsmail Koncuk'un, Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonunun faaliyetlerine ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/47316) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

7.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, muhafaza edildikleri yerlerden farklı yerlerde sergilenen tarihi eserlere ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/47317) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

8.- Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın, kamu harcamalarında yapılan kısıtlamalara ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/47318) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

9.- Şırnak Milletvekili Hasan Özgüneş'in, bir suç örgütü liderinin bazı iddialarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47319) (Başkanlığa geliş tarihi: 15.06.2021)

10.- Şırnak Milletvekili Nuran İmir'in, İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda yaşandığı iddia edilen hak ihlallerine ve cezaevlerindeki açlık grevlerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47320) (Başkanlığa geliş tarihi: 15.06.2021)

11.- Şırnak Milletvekili Hüseyin Kaçmaz'ın, Elazığ Cezaevinde kalan iki mahkumun hak ihlali iddialarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47321) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2021)

12.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, hastanelerde bulunan hasta mahkum koşullarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47322) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

13.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, İzmir'de bulunan ceza infaz kurumlarına dair bazı verilere ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47323) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

14.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine dair Bakanlıkça yapılan çalışmalara ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47324) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

15.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç'un, Gaziantep H Tipi Kapalı Cezaevinde bulunan ağır hasta bir mahkumun tahliye edilmesine talebine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47325) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

16.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan'ın, borçlarını ödeyemeyen kişilerin desteklenmesine yönelik çalışmalara ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47326) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

17.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'ın, son 10 yılda inşaatlarda yaşanan iş kazalarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47327) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

18.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı Gökçealan Mahallesinde jeotermal kaynak çıkarılması amacıyla yapılan proje başvurusuna ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47328) (Başkanlığa geliş tarihi: 15.06.2021)

19.- Hatay Milletvekili Suzan Şahin'in, Hatay Dağ Ceylanı Yaban Hayatı Geliştirme Sahasına ait sınırların Cumhurbaşkanlığı Kararı ile değiştirilmesine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47329) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2021)

20.- Antalya Milletvekili Hasan Subaşı'nın, Antalya'nın Korkuteli ilçesi Dereköy Mahallesinde yapılması planlanan kömür madeni ocağına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47330) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2021)

21.- İstanbul Milletvekili Ümit Beyaz'ın, Tuzla Belediyesinin açtığı bank ve piknik masası ihalesine dair çeşitli iddialara ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47331) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2021)

22.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, millet bahçelerinin peyzajında görev alan peyzaj mimarlarına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47332) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

23.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, son 5 yıldır deniz dibi temizliği ve su arıtma konusunda yapılan çalışmalara ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47333) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

24.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 2020 yılı Haziran ayında Bingöl'de meydana gelen deprem sonrası bölgeye yapılan yatırımlara ve TOKİ tarafından yaptırılan konutlara ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47334) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

25.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, depreme karşı alınan önlemlere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47335) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

26.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, Ankara'nın Elmadağ ilçesinin bazı mahallelerinde yürütülen kentsel dönüşüm projelerinin akıbetine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47336) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

27.- Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya'nın, Anıtkabir'e yiyecek ve içecek satışı için kurulan otomatların kaldırılması talebine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47337) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

28.- İzmir Milletvekili Özcan Purçu'nun, İzmir'in Gaziemir ilçesindeki Emrez Mahallesi'nde tespit edilen radyasyona ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47338) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

29.- Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personel sorgu ekranında cemevleri için kullanılan sembole ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47339) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

30.- Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan'ın, Kocaeli'nin Karamürsel ilçesinde çalışmalarını devam eden RES inşaatına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47340) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

31.- Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın'ın, ülkemizin altın rezervlerine ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47341) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

32.- Antalya Milletvekili Hasan Subaşı'nın, bir şirketin Ziraat Bankasından aldığı krediyi ödemediği iddialarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47342) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2021)

33.- İzmir Milletvekili Aytun Çıray'ın, bir şirketin Ziraat Bankasından aldığı krediyi ödemediği iddialarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47343) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2021)

34.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir Şehir Hastanesinin yapımına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47344) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

35.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 11 Mart 2020 - 16 Haziran 2021 tarihleri arasında Kredi Garanti Fonu kredisine başvuran işletmelere ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47345) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

36.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 11 Mart 2020 - 16 Haziran 2021 tarihleri arasında İzmir'de Kredi Garanti Fonu kredisine başvuran işletmelere ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47346) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

37.- Şırnak Milletvekili Hasan Özgüneş'in, Şırnak İl Genel Meclisinin toplantısında yaşanan bir olaya ve çeşitli iddialara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47347) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.06.2021)

38.- Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun'un, bir partinin il teşkilatına yapılan ve bir kişinin hayatını kaybettiği saldırıya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47348) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2021)

39.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, depreme karşı alınan önlemlere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47349) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

40.- Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın, son durağı Mersin olan bir gemide ele geçirilen uyuşturucu madde ile ilgili yapılan işlemlere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47350) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

41.- Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un, HDP İzmir İl Örgütü binasına yapılan ve bir kişinin hayatını kaybettiği saldırıya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47351) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

42.- Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan'ın, Dilovası Belediyesinin yaptığı alımlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47352) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

43.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, 2018-2021 yılları arasında intihar eden emniyet mensuplarına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47353) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

44.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'ın, son bir yılda kapanan yerel radyo ve televizyon kanallarına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47354) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

45.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, muhafaza edildikleri yerlerden farklı yerlerde sergilenen tarihi eserlere ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47355) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

46.- Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya'nın, Anıtkabir'e yiyecek ve içecek satışı için kurulan otomatların kaldırılması talebine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47356) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

47.- Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, müze envanter denetimlerine ve tarihi eserlerin güvenliğine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47357) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

48.- Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel'in, bir sendikanın çocuklara yönelik çıkardığı dergide bulunan görsellere ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47358) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2021)

49.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 2020 yılı Haziran ayında Bingöl'de meydana gelen deprem sonrası yeni okul inşası talebine ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47359) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

50.- Adana Milletvekili İsmail Koncuk'un, Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonunun faaliyetlerine ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47360) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

51.- Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya'nın, Anıtkabir'e yiyecek ve içecek satışı için kurulan otomatların kaldırılması talebine ilişkin Milli Savunma Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47361) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

52.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, bir başhekimin sosyal medya paylaşımlarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47362) (Başkanlığa geliş tarihi: 15.06.2021)

53.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, özel sağlık sektörü ile çeşitli sorunlara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47363) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2021)

54.- Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun'un, bir partinin il teşkilatına yapılan ve bir kişinin hayatını kaybettiği saldırıya ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47364) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2021)

55.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir Şehir Hastanesinin yapımına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47365) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

56.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş'ın, kayıt dışı çalışan işçilerin deşılınması talebine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47366) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

57.- İzmir Milletvekili Özcan Purçu'nun, İzmir'in Gaziemir ilçesindeki Emrez Mahallesi'nde tespit edilen radyasyona ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47367) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

58.- Şanlıurfa Milletvekili Aziz Aydınlık'ın, Suruç Devlet Hastanesi ile ilgili çeşitli iddialara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47368) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

59.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'ın, Osmaniye Devlet Hastanesi ortopedi servisindeki tıbbi malzeme eksikliğine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47369) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

60.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Temmuz 2018'den bu yana İzmir'de KOSGEB kredilerinden yararlananlara ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47370) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

61.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Temmuz 2018'den bu yana KOSGEB kredilerinden yararlananlara ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47371) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

62.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, TÜBİTAK tarafından denizlerin korunmasına yönelik verilen desteklere ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47372) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

63.- Burdur Milletvekili Mehmet Göker'in, Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği Olağan Genel Kurulunda yapılacak oylamaya dair bazı iddialara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47373) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2021)

64.- Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın, çiftçilerin desteklenmelerine ve kuraklıkla mücadele için yürütülen çalışmalara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47374) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2021)

65.- Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın, hayvancılıkla uğraşan üreticilerin desteklenmelerine yönelik çalışmalara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47375) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2021)

66.- Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel'in, Diyarbakır'ın Dicle ilçesinde bir mahallede yaşanan yangına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47376) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2021)

67.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, Niğde'de yapımı süren bazı baraj ve göletlerin akıbetine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47377) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

68.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, bal üreticilerinin desteklenmesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47378) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

69.- Adana Milletvekili İsmail Koncuk'un, Bakan'ın bir televizyon programındaki açıklamalarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47379) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

70.- Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın, Aydın'ın Söke ilçesine bağlı bir alanda karides çiftliği kurulacağı iddiasına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47380) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

71.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Siirt ilinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47381) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

72.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir ilinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47382) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

73.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bitlis ilinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47383) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

74.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Kemalpaşa ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47384) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

75.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Bayındır ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47385) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

76.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Kınık ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47386) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

77.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Bergama ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47387) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

78.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Kiraz ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47388) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

79.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Aliğa ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47389) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

80.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 2020 yılının Mart ayından bu yana Bakanlıktan kredi desteği alan ve e-ticaret sisteminde yer alan işletme sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47390) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

81.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Rize ilinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47391) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

82.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Dikili ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47392) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

83.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Siirt ilinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47393) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

84.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Menderes ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47394) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

85.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Muş ilinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47395) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

86.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Foça ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47396) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

87.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bitlis ilinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47397) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

88.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Menemen ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47398) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

89.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bingöl ilinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47399) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

90.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Ödemiş ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47400) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

91.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Tire ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47401) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

92.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Tire ilçesinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47402) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

93.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Ödemiş ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47403) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

94.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bingöl ilinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47404) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

95.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Bayındır ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47405) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

96.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Muş ilinde hibe desteğine başvuran esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47406) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

97.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Aliğa ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47407) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

98.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Menemen ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47408) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

99.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Kiraz ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47409) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

100.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Kınık ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47410) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

101.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Kemalpaşa ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47411) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

102.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Foça ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47412) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

103.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Dikili ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47413) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

105.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Bornova ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47414) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

105.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Beydağ ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47415) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

106.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Bergama ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47416) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

107.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'in Bayraklı ilçesinde Kredi Garanti Fonu destekli kredilerden yararlanan kişi ve KOBİ'lere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47417) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

108.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 2020 yılının Mart ayından bu yana Bakanlıktan kredi desteği alan kooperatif sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47418) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

109.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 2021 yılının ilk 5 ayında İzmir'de iflas eden esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47419) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

110.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 2021 yılı öncesi Bakanlığın deniz dibi temizliği için ayırdığı bütçeye ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47420) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

111.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 2021 yılı öncesi Bakanlığın İzmir Körfezi ve Ege Denizi'nde deniz dibi temizliği için ayırdığı bütçeye ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47421) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

112.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 2020 yılı Haziran ayında Bingöl'de meydana gelen deprem sonrası bozulan yolun düzeltilmesi talebine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47422) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

113.-Hatay Milletvekili İsmet Tokdemir'in, uluslararası taşımacılık firmalarının sorunlarına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47423) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

114.-Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, Ankara'nın Elmadağ ilçesinin bazı mahallelerinin iletişim altyapısı sorunlarına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47424) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

Süresi İçinde Cevaplandırılmayan Yazılı Soru Önergeleri

Cumhurbaşkanı Yardımcılığı (Fuat Oktay)

1.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, Basın İlan Kurumu tarafından verilen resmî ilan, reklam ve cezalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46463)

Adalet Bakanlığı

2.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, pandemi sürecinde cezaevlerinde görülen koronavirüs vakalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46465)

3.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46466)

4.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında cezaevi görevlileri hakkında kötü muamele nedeniyle açılan soruşturma ve dava sayılarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46467)

5.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46468)

6.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, hasta mahkumların sağlık hizmetlerine erişimine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46469)

7.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, bir gazetede nefret söylemine yer verildiği iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46470)

8.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46471)

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

9.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın, 2010-2020 yılları arasında illere göre huzurevi ve rehabilitasyon merkezlerine yerleşmek için başvuran kişilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46472)

10.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın, Zonguldak'ta bulunan huzurevi ve rehabilitasyon merkezlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46473)

11.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın, huzurevi ve rehabilitasyon merkezlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46474)

12.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46475)

13.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, istismara uğrayan çocukların haklarının korunmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46476)

14.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2018-2021 yılları arasında Türkiye genelinde kaybolan çocuklara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46477)

15.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46478)

16.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, yaptığı bir açıklamaya ve kadına yönelik şiddet verilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46479)

17.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46480)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

18.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, SGK bünyesinde yapılması planlanan zorunlu yer değişikliğinin ertelenmesi kararına ve çeşitli iddialara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46481)

19.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46482)

20.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, 2020 yılında ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller nedeniyle iş sözleşmesi feshedilen kişi sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46483)

21.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, atık kağıt toplayıcılarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46484)

22.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46485)

23.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46486)

24.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, motosikletli kuryelerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46487)

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

25.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyasının sebeplerine ve alınan önlemlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46488)

26.- İstanbul Milletvekili Gökân Zeybek'in, Marmara Denizi'nde görülen deniz salyasının sebeplerine ve alınan önlemlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46489)

27.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, faal durumda olan kömürlü termik santrallere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46490)

28.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, kömürlü termik santrallerin çevresel etkilerine ve kapatılmaları talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46491)

29.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, enerji alanında toplanan vergilerin fosil ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dağılımına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46492)

30.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, 2018-2021 yılları arasında Bakanlık ve şahsına ait sosyal medya hesaplarının yönetimi için yapılan hizmet alımlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46493)

31.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46494)

32.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46495)

33.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, İzmir'in Gaziemir ilçesinde bulunan terkedilmiş bir kurşun fabrikasının çevresel etkilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46496)

34.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, Kahramanmaraş'taki Erkenez ve Aksu çaylarında meydana gelen kirliliğe karşı önlem alınmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46497)

35.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46498)

Dışişleri Bakanlığı

36.- İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin, Almanya tarafından ülkeye girişlerde Türk vatandaşları için getirilen yeni düzenlemeye ilişkin yazılı soru önergesi (7/46499)

37.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46500)

38.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46501)

39.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46502)

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

40.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46503)

41.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46504)

42.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Diyarbakır ilinde tarımsal sulama amaçlı elektrik kullanan abonelerin borç ve faizlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46505)

43.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Mardin ilinde tarımsal sulama amaçlı elektrik kullanan abonelerin borç ve faizlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46506)

44.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Kilis ilinde tarımsal sulama amaçlı elektrik kullanan abonelerin borç ve faizlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46507)

45.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Batman ilinde tarımsal sulama amaçlı elektrik kullanan abonelerin borç ve faizlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46508)

46.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Şırnak ilinde tarımsal sulama amaçlı elektrik kullanan abonelerin borç ve faizlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46509)

47.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Siirt ilinde tarımsal sulama amaçlı elektrik kullanan abonelerin borç ve faizlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46510)

48.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46511)

Gençlik ve Spor Bakanlığı

49.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, 2018-2021 yılları arasında Bakanlık ve şahsına ait sosyal medya hesaplarının yönetimi için yapılan hizmet alımlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46512)

50.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46513)

51.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46514)

52.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46515)

Hazine ve Maliye Bakanlığı

53.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46516)

54.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2018-2021 yılları arasındaki işsizlik ve borç oranı ile ithalat ve ihracat miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46517)

55.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2017-2021 yılları arasında özelleştirilen KİT'lere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46518)

56.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46519)

57.- İstanbul Milletvekili Dilşat Canbaz Kaya'nın, ülkemizin Katar finans kuruluşlarında herhangi bir rezervinin bulunup bulunmadığına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46520)

58.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrikkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46521)

59.- Muğla Milletvekili Süleyman Girgin'in, Müzik Susması Projesi kapsamında müzisyenlere yapılacak hibe ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46522)

İçişleri Bakanlığı

60.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, plastik atık ticaretinin yasal takibinin sağlanmasına yönelik çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46523)

61.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, 2018-2021 yılları arasında Bakanlığa ve şahsına ait sosyal medya hesaplarının yönetimi için yapılan hizmet alımına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46524)

62.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46525)

63.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, bekçilerin karıştığı şiddet olaylarına ve bu sebeple yürütülen soruşturmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46526)

64.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrikkulu'nun, 2018-2021 yılları arasında uyuşturucu madde kullanımıyla ilgili bazı verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46527)

65.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrikkulu'nun, 2021 yılında yapılan ihalelere dair bazı verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46528)

66.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrikkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında güvenlik güçleri tarafından ele geçirilen uyuşturucu madde, kaçak sigara, içki ve elektronik eşya sayısı ile gözaltına alınan kişi sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46529)

67.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrikkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46530)

68.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, 2021 Haziran ayı itibarıyla trafik kazasına karışan motosikletli kurye sayılarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46531)

69.- Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun'un, Diyarbakır'daki Seyrantepe Kavşağına Belediye tarafından yapılan düzenlemeye ilişkin yazılı soru önergesi (7/46532)

70.- Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun'un, Diyarbakır'ın Yenişehir Belediyesinde işe iade davasıyla dönen kişilerin ücretsiz izne çıkarılmalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46533)

71.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, seyir halindeki motosikletli kuryelerin can güvenliğine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46534)

72.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrikkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46535)

Kültür ve Turizm Bakanlığı

73.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, 2018-2021 yılları arasında Bakanlığa ve şahsına ait sosyal medya hesaplarının yönetimi için yapılan hizmet alımına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46536)

74.- Antalya Milletvekili Çetin Osman Budak'ın, turizm çalışanlarının aşılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46537)

75.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İngiltere ve Rusya'dan gelen turistlerin pandemi nedeniyle ülkeye gelememesinden kaynaklanan zarara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46538)

76.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46539)

77.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Türkiye Tanıtım ve Geliştirme Ajansına üye olan ve Bakanlık tarafından verilen desteklerden yararlanan İzmir'deki işletme sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46540)

78.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından yurt içi ve yurt dışı için hazırlanan kamu spotu ve tanıtım filmlerine yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46541)

79.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46542)

80.- Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel'in, Diyarbakır'ın Suriçinde yer alan tarihi evlerin malzemeleriyle yapıldığı iddia edilen bir yapıya ilişkin yazılı soru önergesi (7/46543)

81.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46544)

Milli Eğitim Bakanlığı

82.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, 2018-2021 yılları arasında Bakanlığa ve şahsına ait sosyal medya hesaplarının yönetimi için yapılan hizmet alımına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46545)

83.- Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan'ın, Çanakkale'de yıkım kararı verilen okullara ve bu okulların yeniden inşası için yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46546)

84.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'de yüz yüze eğitimin başlayacağı okulların dezenfeksiyon işlemlerine ve depreme karşı dayanıklılık kontrollerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46547)

85.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46548)

86.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, ülkemizde eğitimine devam etmeyen çocuk sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46549)

87.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46550)

88.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46551)

Milli Savunma Bakanlığı

89.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46552)

90.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, savunma alanında danışmanlık hizmeti veren bir şirkete ve şirketten hizmet alan kamu kurumlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46553)

91.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46554)

92.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46555)

Sağlık Bakanlığı

93.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, 2018-2021 yılları arasında Bakanlık ve şahsına ait sosyal medya hesaplarının yönetimi için yapılan hizmet alımlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46556)

94.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Covid-19 tedavisinde kullanılan bir ilacın kullanımına dair bazı iddialara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46557)

95.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından Covid-19 için hazırlanan kamu spotlarına yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46558)

96.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, son 5 yılda uyuşturucu tedavisi gören kişi sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46559)

97.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46560)

98.- İstanbul Milletvekili Oya Ersoy'un, üçüncü doz aşı uygulamasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46561)

99.- İstanbul Milletvekili Dilşat Canbaz Kaya'nın, Marmara Denizi'nde görülen müsilağın insan sağlığına yönelik etkilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46562)

100.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46563)

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

101.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46564)

102.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46565)

103.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46566)

Tarım ve Orman Bakanlığı

104.-İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, bir şirket tarafından çiftçilerin sorunları ile ilgili yapılan araştırmaya ve bu sorunların çözümü için yürütülen çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46567)

105.-Giresun Milletvekili Necati Tıgılı'nın, ülke genelindeki kovan sayısı ile bal üretimi miktarına ve arıcılığın desteklenmesi için yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46568)

106.-Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, ÇAYKUR'un zarar etmesinin nedenlerine ve alınan önlemlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46569)

107.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46570)

108.-Çorum Milletvekili Tufan Köse'nin, kuraklık nedeniyle mağdur olan çiftçilerin desteklenmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46571)

109.-Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan'ın, Türkiye genelinde ve Kocaeli ilindeki atık su miktarına ve atık su arıtma tesislerinin denetimine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46572)

110.-Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel'in, Türkiye'de küçükbaş ve büyükbaş hayvancılıkla ilgili bazı verilere ve süt üretiminin artırılması için yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46573)

111.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46574)

112.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Denizli ilinde tarımsal sulama amaçlı elektrik kullanan abonelerin borç ve faizlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46575)

113.-Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un, çay üreticilerinin kota ve kontenjan uygulamaları nedeniyle yaşadıkları mağduriyetlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46576)

114.-Şanlıurfa Milletvekili Nusrettin Maçın'ın, Şanlıurfa'da görülen kuraklık sebebiyle tarımda meydana gelen zarara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46577)

115.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46578)

Ticaret Bakanlığı

116.-İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, sınırda karbon vergisi uygulamasına ve ticarete sürdürülebilirliğin devamı için yürütülen çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46579)

117.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, ilaç kaçakçılığı suçuna dair bazı verilere ve alınan tedbirlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46580)

118.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46581)

119.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46582)

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

120.-Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Artvin'in Yusufeli ilçesindeki viyadük yapım çalışmalarının çevresel etkilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46583)

121.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlık tarafından maske, dezenfektan ve benzer malzemeler için yapılan harcama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46584)

122.-Burdur Milletvekili Mehmet Göker'in, pandemiden olumsuz etkilenen yolcu ve yük taşımacılığı yapan esnafa çeşitli kolaylıklar sağlanması önerisine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46585)

123.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan danışmanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46586)

124.-Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun'un, Diyarbakır'daki Seyrantepe Kavşağına Belediye tarafından yapılan düzenlemeye ilişkin yazılı soru önergesi (7/46587)

125.-İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, Rize'de yapılacak olan İyidere Lojistik Merkezi ve Limanı projesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46588)

126.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2016-2021 yılları arasında Bakanlık bünyesinde görev yapan özel kalem müdürlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46589)

No: 174

2 Temmuz 2021 Cuma

Süresi İçinde Cevaplandırılmayan Yazılı Soru Önergeleri

Cumhurbaşkanı Yardımcılığı (Fuat Oktay)

1.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, eğlence mekanlarının açılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46590)

2.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, bir imamın yaptığı açıklamalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46591)

- 3.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, bir lisenin mezunlarının kamuda istihdamına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46592)
- 4.- Muğla Milletvekili Burak Erbay'ın, FETÖ ile iltisaklı ya da irtibatlı olduğu gerekçesiyle el konulan şirketlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46593)
- 5.- İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile SGK'nın Sayıştay denetiminden çıkarılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46594)
- 6.- Antalya Milletvekili Rafet Zeybek'in, organize suç örgütü lideri olarak bilinen bir kişi tarafından Suriye'ye gönderildiği iddia edilen yardımlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46595)
- 7.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, yerel gazetelerin desteklenmesine yönelik çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46596)
- 8.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Adıyaman ve ilçelerinde devam eden, tamamlanmayan ve yapımı planlanan kamu yatırımlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46597)
- 9.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, TRT'nin televizyon ve radyo vericilerini kiralamasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46598)

Adalet Bakanlığı

- 10.- Şırnak Milletvekili Hüseyin Kaçmaz'ın, bir mahkum yakınına getirilen görüş yasağına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46599)
- 11.- Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen'in, Manisa'da haciz işlemi uygulanan araç sayısına ve yediemin garaj sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46600)
- 12.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46601)
- 13.- Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun'un, Diyarbakır Kadın Kapalı Cezaevinde kalan bir hükümlünün infaz memurları tarafından kötü muameleye maruz bırakıldığı iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46602)
- 14.- Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın, Van T Tipi Kapalı Cezaevinde kalan bazı kadın tutuklulara yönelik kötü muamele iddialarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46603)

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- 15.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı çalışanlarının statülerine ve görevlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46604)
- 16.- Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen'in, 16 Nisan 2020'den bu yana Kod-29 sebebiyle işten çıkarılanlarla ilgili çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46605)
- 17.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, aşılana yaşlı ve emeklilerin kamuya ait sosyal tesislerden ücretsiz yararlandırılması önerisine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46606)
- 18.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, bir kişi hakkında görülen davaya ilişkin yazılı soru önergesi (7/46607)
- 19.- Batman Milletvekili Feleknaş Uca'nın, kadın istihdamının artırılması ve kadınların iş hayatında yaşadıkları sorunların çözümüne dair politikalar üretilmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46608)

20.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46609)

21.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Bakanlık bünyesinde sosyolog unvanıyla çalışan kişilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46610)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

22.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, hemofili hastalığı tedavisinde kullanılan bir ilacın SGK kapsamına alınması önerisine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46611)

23.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, anne ve babalara çocukları üzerinden bağlanacak aylıklarda ölüm ve talep tarihi arasındaki sürede ödenmeyen aylıkların ödenmesi önerisine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46612)

24.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, tarım sigortalı hak sahiplerinin kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46613)

25.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, 2018-2021 yılları arasında İş Kanunu'nun 25/2 maddesi uyarınca işten çıkarılanlar ile işten çıkarma yasağı sürecinde Kod-29 ile işten çıkarılanlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46614)

26.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, emekli maaşı bloke edilen kişilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46615)

27.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, GSS prim borçlarını ödeyemeyenlere yönelik çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46616)

28.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Adıyaman'da 2021 yılı itibarıyla işsizlik oranları ile istihdam yaratılmasına yönelik çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46617)

29.- Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul'un, Gaziantep'te pandemi sürecinde Kod-29 ve türevi kodlar gerekçe gösterilerek işten çıkarılan işçilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46618)

30.- Iğdır Milletvekili Habip Eksik'in, KHK ile ihraç edilen engelli kişilerle ilgili çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46619)

31.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46620)

32.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2020 yılında genel bütçeden SGK'ya yapılan transferlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46621)

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

33.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzyılmaz'ın, Zonguldak'ta Sahil Projesi kapsamında yapılan çevre düzenlemesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46622)

34.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, Ergene Nehri ve Marmara Denizi'nde yaşanan kirlilikle mücadele kapsamında yürütülmesi planlanan Marmara Derin Deşarjı Eylem Planına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46623)

35.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Diyarbakır'ın Bağlar ilçesine bağlı Bağcılar Mahallesi'nde bir çocuk parkına baz istasyonu kurulmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46624)

36.- İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın, İzmir'in Bayraklı ilçesinde TOKİ tarafından yapılan binalarla ilgili bazı iddialara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46625)

37.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, termik santrallerin deniz kirliliğine olan etkisine ve yapılan denetimlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46626)

38.- İstanbul Milletvekili Musa Piroğlu'nun, İstanbul'un Tuzla ilçesine bağlı Orhanlı Mahallesi'nde bulunan deredeki kirliliğin sebeplerine ve sorunun çözümüne ilişkin yazılı soru önergesi (7/46627)

39.- İstanbul Milletvekili Ümit Beyaz'ın, Marmara Denizi'nde görülen müsilağın oluşum sebeplerine ve insan sağlığına etkilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46628)

40.- İstanbul Milletvekili Hayrettin Nuhoğlu'nun, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'ne haritalamada kullanılmak üzere alınan uçağın kullanımına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46629)

41.- Mersin Milletvekili Behiç Çelik'in, Mersin'in Mezitli ilçesi Akdeniz Mahallesindeki bir kavşakta trafik kazası yaşanmaması için önlem alınması talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46630)

42.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46631)

Dışişleri Bakanlığı

43.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Covid-19 aşısı ve tıbbi malzeme hibe edilen ve ülkemize yardımda bulunan ülkelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46632)

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

44.- İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın, İzmir'in Gaziemir ilçesinde bulunan terkedilmiş bir kurşun fabrikasının çevresel etkilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46633)

45.- Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen'in, Manisa ilinde ve Türkiye genelinde 2020 yılından önergenin yanıtlandığı tarihe kadar borçları sebebiyle elektrik ve doğal gazı kesilen abone sayılarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46634)

46.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, Edirne ve merkez ilçelerinde ruhsatlandırılmış maden ve taş ocaklarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46635)

47.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Adıyaman'ın Merkez ilçesine bağlı Yedioluk köyüne elektrik verilmesi ile ilgili çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46636)

48.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, son 5 yılda elektrik tedarik ve dağıtım şirketlerinin faturalara yansıtıktıkları elektrik dışı kalemlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46637)

49.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, ihaleye çıkarılan maden arama alanlarının belirlenme kriterlerine ve bu alanların çevresel etkilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46638)

50.- İstanbul Milletvekili Hayrettin Nuhoğlu'nun, 2002 yılından bu yana yapılan petrol arama ve üretim faaliyetlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46639)

51.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46640)

Gençlik ve Spor Bakanlığı

52.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, son 10 yılda öğrenim kredisi kullanan ve borcunu ödeyemediği için hakkında icra takibi başlatılan öğrencilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46641)

53.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46642)

Hazine ve Maliye Bakanlığı

54.- Burdur Milletvekili Mehmet Göker'in, TÜİK tarafından açıklanan enflasyon ve işsizlik verilerinin güvenilirliğine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46643)

55.- Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen'in, Manisa ilinde 2015-2020 yılları arasında yıllara göre tahsil edilen vergi miktarı ile bankalara olan kredi borçlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46644)

56.- Muğla Milletvekili Süleyman Girgin'in, Tarım Kredi Kooperatifleri ve Ziraat Bankası tarafından çiftçilere verilen kredilere ve bu kredilerin yapılandırılması talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46645)

57.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, avukatların Hazineden almaya hak kazandıkları vekalet ücretlerinin ödemelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46646)

58.- Muğla Milletvekili Metin Ergun'un, beyaz et sektörüne destek verilmesi talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46647)

59.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46648)

İçişleri Bakanlığı

60.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, bir organize suç örgütü lideri için verilen koruma kararına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46649)

61.- Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün'ün, bir kaymakam tarafından yapılan sosyal medya paylaşımına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46650)

62.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, bir kadına polisler tarafından kötü muamelede bulunduğu iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46651)

63.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Bakan'ın bir televizyon yayınında yaptığı bir açıklamaya ilişkin yazılı soru önergesi (7/46652)

64.- Ankara Milletvekili Ali Haydar Hakverdi'nin, Mamak Belediyesi Meclis Üyesi bir kişinin açıklamalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46653)

65.- Antalya Milletvekili Rafet Zeybek'in, bir şirket ile Bakanlık arasında sözleşme yapılıp yapılmadığına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46654)

66.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü'nün, Üsküdar Belediyesinin özel etkinlik ve davetlerde ikram edilmek üzere hazır yemek alımı ihalesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46655)

67.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü'nün, Üsküdar Belediyesinin sosyal yardımlar için ayrılan bütçesinin iptaline ilişkin yazılı soru önergesi (7/46656)

68.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü'nün, Gençlik ve Spor Bakanlığı personelinin Üsküdar Belediyesine ait bir teknede düzenlediği organizasyona ilişkin yazılı soru önergesi (7/46657)

69.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü'nün, Üsküdar Belediyesi'nin borçları nedeniyle mülk satışı gerçekleştirdiği iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46658)

70.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü'nün, İstanbul'un Başakşehir ilçesinde bulunan bir arazinin satışına dair bazı iddialara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46659)

71.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Adıyaman'da kesilen trafik cezalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46660)

72.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, son 10 yılda Adıyaman ve ülke genelinde uyuşturucu kullanımıyla ilgili çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46661)

73.- Mardin Milletvekili Ebrü Günay'ın, Mardin'in Artuklu Belediyesinin 2020 yılı harcamalarına yönelik Belediye Meclisi tarafından hazırlanan rapordaki tespitlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46662)

74.- Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, Batman Belediyesi tarafından yapılan temsil ve ağırlama harcamalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46663)

75.- Iğdır Milletvekili Habip Eksik'in, Iğdır ilinde 112 acil çağrı merkezine personel alımı için yapılan mülakatla ilgili bazı iddialara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46664)

76.- İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu'nun, son durağı İzmir Limanı olan bir gemide yakalanan kokain ile ilgili soruşturma başlatılıp başlatılmadığına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46665)

77.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46666)

78.- Hatay Milletvekili Barış Atay Mengüllüoğlu'nun, organize suç örgütü lideri bir kişinin iddialarına yönelik soruşturmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46667)

Kültür ve Turizm Bakanlığı

79.- Çorum Milletvekili Tufan Köse'nin, pandemi sürecinden olumsuz etkilenen sanatçıların desteklenmesi talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46668)

80.- İstanbul Milletvekili Yüksel Mansur Kılınç'ın, pandemiden olumsuz etkilenen müzik sektörü çalışanlarının desteklenmesine yönelik çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46669)

81.- Ankara Milletvekili Tekin Bingöl'ün, pandemi sürecinde sanatçılara ve kültür sanat faaliyeti kapsamında çalışanlara sağlanan desteklere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46670)

82.- Edirne Milletvekili Orhan Çakırlar'ın, Edirne'de bulunan tescilli tarihi yapılara ve bunların restorasyonuna ilişkin yazılı soru önergesi (7/46671)

83.- Mersin Milletvekili Behiç Çelik'in, pandemi sebebiyle müzisyenlerin yaşadığı mağduriyete ve esnafa yönelik desteklerin müzisyenlere de verilmesi talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46672)

Milli Eğitim Bakanlığı

84.- Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya'nın, bir dernekle ilgili çeşitli iddialar sonrasında yapılan bazı atamalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46673)

85.- Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya'nın, Ankara'da bulunan bir okul binasının kapatılacağı iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46674)

86.- Ankara Milletvekili Ali Haydar Hakverdi'nin, Ankara'nın Mamak ilçesine bağlı Şahintepe Mahallesi'nin okul ihtiyacına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46675)

87.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, 2021 yılı itibarıyla Adıyaman ilindeki öğretmen açığına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46676)

88.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, 2021 yılı itibarıyla Batman ilindeki öğretmen açığına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46677)

89.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, 2021 yılı itibarıyla Mardin ilindeki öğretmen açığına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46678)

90.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Adıyaman'da yapımı devam eden okullara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46679)

91.- Adana Milletvekili Tulay Hatmoğulları Oruç'un, yüz yüze eğitimin başlamasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46680)

92.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46681)

Milli Savunma Bakanlığı

93.- Antalya Milletvekili Rafet Zeybek'in, bir şirket ile Bakanlık arasında sözleşme yapılıp yapılmadığına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46682)

94.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46683)

Sağlık Bakanlığı

95.- İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın, Bakanlığın şehir hastanelerinin ihale dokümanlarını Sayıştay Denetimi kapsamında ibraz etmediği yönündeki iddiaya ilişkin yazılı soru önergesi (7/46684)

96.- Antalya Milletvekili Rafet Zeybek'in, sağlık çalışanlarına ödenen yüzde elli artırımlı nöbet ücretlerinin geri ödenmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46685)

97.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, 2015-2021 yılları arasında Adıyaman'da kanser teşhisi konulan kişilere ve bölgeye onkoloji uzmanı ataması yapılması talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46686)

98.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, diyaliz teknikeri istihdamına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46687)

99.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, albinolara yönelik yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46688)

100.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Hepatit A aşısının bulunamadığı iddiasına ve aşılama miktarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46689)

101.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, son 5 yılda Türkiye genelinde ve Adıyaman'da Covid-19 harici bulaşıcı hastalıklara dair çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46690)

102.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Covid-19 aşısı ve tıbbi malzeme hibe edilen ülkelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46691)

103.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, piyasada bulunamayan ilaç ve aşılarla ilişkin yazılı soru önergesi (7/46692)

104.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, koronavirüsün illiyet bağı aranmaksızın meslek hastalığı sayılması önerisine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46693)

105.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, piyasada bulunmayan ilaçların temin edilmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46694)

106.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, çeşitli alanlardaki sağlık teknikerlerinin istihdamına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46695)

107.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, sağlıkla ilgili bölümlerden mezun olanların istihdamına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46696)

108.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, SMA hastalarına ilaç teminine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46697)

109.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, patoloji teknikeri istihdamına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46698)

110.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, ülke genelindeki ilaç mümessillerine dair çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46699)

111.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46700)

112.-Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, SMA hastalığının teşhis ve tedavisine yönelik çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46701)

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

113.-İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın, Kilis Polateli - Şahinbey Organize Sanayi Bölgesi Projesinin güncel durumuna ilişkin yazılı soru önergesi (7/46702)

114.-Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, nakliyeciler ve şoförlerin KOSGEB desteklerinden yararlandırılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46703)

115.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Adıyaman'da 1 Ocak 2020-1 Haziran 2021 tarihleri arasında kapanan firmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46704)

116.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, 2015'ten bu yana yerli otomobil ile ilgili yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46705)

117.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46706)

Tarım ve Orman Bakanlığı

118.-İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, Bakanlık tarafından açılan yaban hayvanlarının avlanmasına yönelik ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46707)

119.-Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, Ergene Nehri ve Marmara Denizi'nde yaşanan kirlilikle mücadele kapsamında yürütülmesi planlanan Marmara Derin Deşarjı Eylem Planına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46708)

120.-Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, 2015-2020 yılları arasında beyaz et fiyatlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46709)

121.-Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un, 2021 yılı koyun ve keçi destekleme ödemelerinin yapılmamasının sebeplerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46710)

122.-Hatay Milletvekili İsmet Tokdemir'in, yem fiyatlarındaki artış nedeniyle sanayicilerin denetime tabi tutulması önerisine ve yem fiyatlarındaki dışa bağımlılığın azaltılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46711)

123.-İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, 2012-2020 yılları arasında yıl bazında Türkiye'deki orman alanlarında kurulan katı atık bertaraf tesislerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46712)

124.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Adıyaman'ın Boğazözü Köyünde yapılması planlanan baraj projesi olup olmadığına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46713)

125.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Adıyaman'ın Albet Köyünde yaşanan içme suyu sıkıntısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46714)

126.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, çiftçi kayıt sistemine kayıtlı çiftçilere dair çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46715)

127.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Türkiye geneli ve Adıyaman'da kayıtlı ve kayıt dışı tütün üreticileri ile tütün üretimine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46716)

128.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, gıda kaynaklı viral hastalıkların tespiti ve taşıyıcılığına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46717)

129.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatifleri ile Ziraat Bankasına olan borçlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46718)

130.-Adana Milletvekili Kemal Peköz'ün, karpuz üreticilerinin mağduriyetlerinin giderilmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46719)

131.-Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Tekirdağ'da bulunan Ferhadanlı Göletinin yapımına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46720)

132.-Mersin Milletvekili Behiç Çelik'in, beyaz et üretimindeki maliyetlerin düşürülmesi talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46721)

133.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46722)

134.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Marmara Denizi'nde görülen müsilajın çevresel etkilerine ve balıkçılara yönelik alınacak tedbirlere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46723)

135.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, kuraklıktan zarar gören çiftçilere yönelik kredi ve hibe desteğine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46724)

136.-Diyarbakır Milletvekili Dersim Dağ'ın, Diyarbakır'ın Kulp ilçesindeki ipek kozası üretimine ve ipek böceklerinin telef olması sebebiyle yaşanan mağduriyete ilişkin yazılı soru önergesi (7/46725)

Ticaret Bakanlığı

137.-Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen'in, Türkiye geneli ve Manisa ilinde kira ve gelir desteğinden faydalanan esnaf sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46726)

138.-Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan'ın, serbest ticaret anlaşması imzalanan Latin Amerika ve Karayip ülkelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46727)

139.-Antalya Milletvekili Rafet Zeybek'in, 2013 yılından günümüze kadar Türkiye ve Suriye sınırı arasında geçiş yapan kamyon, tır ve akaryakıt tankeri sayılarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46728)

140.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46729)

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

141.-İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın, Kilis ilini İskenderun Limanına bağlayacak olan bölünmüş yol ve Amanos Tüneli Projesinin akıbetine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46730)

142.-Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, 01 Ocak 2020 ile 30 Mayıs 2021 tarihleri arasında Osmangazi ve Yavuz Sultan Selim Köprüleri ile Avrasya Tünelinden geçip ücret ödeyemeyen ve hakkında hukuki süreç başlatılan araç sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46731)

143.-Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, ticari araç kullanma yaşının 70'e çıkarılması talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46732)

144.-Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan'ın, son 2 yıl içinde Kocaeli'de yaşanan trafik kazalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46733)

145.-Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, Diyarbakır-Batman karayolundaki yol çalışmaları ve kazalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46734)

146.-Mersin Milletvekili Behiç Çelik'in, Mersin Şehir Hastanesi'ne ulaşımında yaşanan zorluklara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46735)

147.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2003 yılından itibaren Bakanlığın Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin b bendi kapsamında yürüttüğü pazarlık usulü ihalelere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46736)

No: 175

6 Temmuz 2021 Salı

Milletvekili Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın; 4857 Sayılı İş Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3731) (Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.07.2021)

2.- Ankara Milletvekili Tekin Bingöl'ün; Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/3732) (Kadın Erkek Fırsat Eşitliği ile Adalet Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.07.2021)

3.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin; Umumi Hıfzıssıhha Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/3733) (Adalet; Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji; Tarım, Orman ve Köyşleri ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 06.07.2021)

Cumhurbaşkanlığı Tezkereleri

(Yasama Dokunulmazlığı)

1.- Şırnak Milletvekili Hüseyin Kaçmaz'ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/1663) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 02.07.2021)

2.- Diyarbakır Milletvekili Dersim Dağ'ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/1664) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 02.07.2021)

Yazılı Soru Önergeleri

1.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın, Batman'da yapılması öngörülen il emniyet müdürlüğü ek hizmet binası ihalesine dair çeşitli iddialara ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/47425) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

2.- Bursa Milletvekili İsmail Tatlıoğlu'nun, kamu bankalarının verileri ve takibe düşen kredilere ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/47426) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

3.- Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir'in, HDP İzmir İl Örgütü binasına yapılan ve bir kişinin hayatını kaybettiği saldırıya ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/47427) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

4.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, 2017-2021 yılları arasında Bodrum'da bulunan bir otelde konaklayan kişilere ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47428) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

5.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, Suriyeli kız çocuklarının yaptıkları evliliklere dair yapılan yargılamalarda beraat kararı verildiği iddialarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47429) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

6.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, kara para aklamakla suçlanan bir kişinin ülkeye iadesine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47430) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

7.- Aydın Milletvekili Aydın Adnan Sezgin'in, kamu misafirhanelerinde çalışan ve kadro verilmeyen sözleşmeli işçilere kadro verilmesine yönelik çalışmalara ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47431) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

8.- Muş Milletvekili Şevin Coşkun'un, pandemi sürecinden olumsuz etkilenen kadınların iş yaşamına katılımlarının artırılmasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47432) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.06.2021)

9.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, millet bahçelerinin peyzaj mimarisi ihalelerine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47433) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

10.- Antalya Milletvekili Aydın Özer'in, Antalya'da yapılması planlanan hidroelektrik santrallerinin çevresel etkilerine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47434) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

11.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca'nın, doğal afetler ile hava kirliliği ve iklim kriziyle mücadeleyle ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47435) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

12.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Van Gölü'ne deşarj edilen atık suyun arıtılmasına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47436) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

13.- İstanbul Milletvekili Oya Ersoy'un, İzmir'in Aliğa ilçesinde sökümlü yapılacak bir geminin nükleer serpinti ve asbest içerdiği iddiasına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47437) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

14.- İzmir Milletvekili Necip Nasır'ın, İzmir'in bazı ilçelerinde musluk sularında renk değişimi olduğuna dair şikayetlere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47438) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

15.- Aydın Milletvekili Aydın Adnan Sezgin'in, Aydın'ın Kuşadası ilçesinde bulunan Değirmen Vadisi'nde yapılması planlanan JES projesine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47439) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

16.- Mersin Milletvekili Behiç Çelik'in, Mersin'de kurulması planlanan biyokütle santrali projesine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47440) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

17.- Muğla Milletvekili Metin Ergun'un, Muğla'nın Köyceğiz ilçesine bağlı Toparlar Mahallesi'nde bulunan ve mülkiyeti Hazineye ait bir arazinin üzerinde zeytinlik olmasına rağmen boş arazi olarak satışa çıkarıldığı iddiasına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47441) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

18.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Patara Özel Çevre Koruma Bölgesinden kum çalındığı iddiasına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47442) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

19.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, 2021 Antalya Diploması Forumu'na ilişkin Dışişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47443) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

20.- Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın'ın, yeraltı maden işletmelerine verilen desteklere ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47444) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

21.- Aydın Milletvekili Aydın Adnan Sezgin'in, Türkiye genelinde ve Aydın özelinde faaliyette olan JES sayısına ve çeşitli verilere ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47445) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

22.- İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun, pandemi sürecinde mağdur olan nakliyatçılara destek verilmesi önerisine ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47446) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

23.- İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun, pandemi sürecinde mağdur olan kafe ve bar çalışanlarına destek verilmesi önerisine ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47447) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

24.- Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, bölgesel gelir eşitsizliklerinin giderilmesine dair yapılan çalışmalara ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47448) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

25.- Aydın Milletvekili Aydın Adnan Sezgin'in, Aydın'ın Didim ilçesindeki bir koyda bulunan arazinin vasfının değiştirilmesine ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığının yetkili kılınmasına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47449) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

26.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı sermayeli firmalara ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47450) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

27.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın, Batman'da görev yapan bir polis memurunun kötü muamelede bulunduğu iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47451) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

28.- İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay Pekközgeçü'nün, HDP İzmir İl Örgütü binasına yapılan ve bir kişinin hayatını kaybettiği saldırıya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47452) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

29.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, HDP İzmir İl Örgütü binasına yapılan ve bir kişinin hayatını kaybettiği saldırıya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47453) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

30.- Şırnak Milletvekili Hasan Özgüneş'in, HDP İzmir İl Örgütü binasına yapılan ve bir kişinin hayatını kaybettiği saldırıya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47454) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

31.- Şırnak Milletvekili Nuran İmir'in, HDP İzmir İl Örgütü binasına yapılan ve bir kişinin hayatını kaybettiği saldırıya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47455) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

32.- Adana Milletvekili İsmail Koncuk'un, polis intiharlarına ve özlük haklarının iyileştirilmesine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47456) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

33.- Burdur Milletvekili Mehmet Göker'in, bazı belediyelerde yaptırılan heykel ve figürler için yapılan harcamalara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47457) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

34.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, HDP İzmir İl Örgütü binasına silahlı saldırıda bulunan faile ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47458) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

35.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, müzelerden çalınan tarihi eserlere ve tarihi eser kaçakçılığıyla mücadeleyle ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47459) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

36.- Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın, HDP İzmir İl Örgütü binasına silahlı saldırıda bulunan faile ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47460) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

37.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, 5 Haziran 2021 tarihinde İstanbul'da bir karakolda hayatını kaybeden bir kişiye ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47461) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

38.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, bir polis memurunun ölümüne ve polis intiharlarının araştırılmasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47462) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

39.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, bir polis memurunun ölümüne ve polis intiharlarının araştırılmasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47463) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

40.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, bir polis memurunun ölümüne ve polis intiharlarının araştırılmasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47464) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

41.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, bir polis memurunun ölümüne ve polis intiharlarının araştırılmasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47465) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

42.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, bir polis memurunun ölümüne ve polis intiharlarının araştırılmasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47466) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

43.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, bir polis memurunun ölümüne ve polis intiharlarının araştırılmasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47467) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

44.- İstanbul Milletvekili Özgür Karabat'ın, uyuşturucu ile mücadele kapsamında yapılan çalışmalara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47468) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

45.- Muş Milletvekili Şevin Coşkun'un, kadına yönelik şiddet vakalarına ve KADES uygulamasına dair verilere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47469) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

46.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca'nın, bireysel silahlanmanın önüne geçilmesi için alınan önlemlere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47470) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.06.2021)

47.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'ın, güvenlik ve koruma personeli istihdamına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47471) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.06.2021)

48.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, 2017-2021 yılları arasında Bodrum'da bulunan bir otelde konaklayan kişilere ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47472) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

49.- İstanbul Milletvekili Salih Sera Kadıgil Sütlü'nün, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğünün yaptığı sözleşmeli personel alım sınavına dair çeşitli iddialara ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47473) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

50.- İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun, turizm sektörünün desteklenmesine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47474) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

51.- İzmir Milletvekili Tacettin Bayır'ın, 2002-2021 yılları arasında devlet müzelerinde kaybolan tarihi eser sayısı ile kayıp ve çalıntı eserler hakkında yürütülen incelemelere ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47475) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

52.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Batman Müzesinde bulunan tarihi altın sikkelerin kaybolmasına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47476) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

53.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nden çalındığı açıklanan eserlerin akıbetine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47477) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

54.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Ankara Polatlı'da bulunan Gordion Müzesi'nden bazı tarihi eserlerin geçici sergi amacıyla Amerika'da bir müzeye gönderilmesine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47478) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

55.- İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun, uzaktan eğitim sürecinde eğitim-öğretim hayatını sonlandıran öğrenci sayısına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47479) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

56.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Adıyaman'da EBA sistemine ulaşamayan öğrencilere ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47480) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

57.- Antalya Milletvekili Feridun Bahşi'nin, İstanbul'da bazı öğrencilerin burslarının kesilmesine ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47481) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

58.- Şırnak Milletvekili Hasan Özgüneş'in, Şırnak'ta yaşayan koçerlerin kolluk kuvvetleri tarafından yaylalardan zorla çıkarılmak istendiği iddiasına ilişkin Milli Savunma Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47482) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

59.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, HDP İzmir İl Örgütü binasına silahlı saldırıda bulunan faile ilişkin Milli Savunma Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47483) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

60.- İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun, sağlık çalışanlarının özlük haklarının iyileştirilmesi önerisine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47484) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

61.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca'nın, hava kirliliği kaynaklı hastalıklara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47485) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

62.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Artvin'de koroner anjiyografi ünitesi kurulması talebine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47486) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

63.- Muş Milletvekili Şevin Coşkun'un, kadınların sağlık hizmetine erişiminin artırılmasına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47487) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

64.- Iğdır Milletvekili Habip Eksik'in, Iğdır'da bulunan devlet hastanelerinin yetersizliği sebebiyle hastaların başka illere sevk edilmesine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47488) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

65.- Şırnak Milletvekili Hasan Özgüneş'in, Şırnak'ta yaşayan koçerlerin kolluk kuvvetleri tarafından yaylalardan zorla çıkarılmak istendiği iddiasına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47489) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.06.2021)

66.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç'un, Ağrı Şeker Fabrikasına ve şeker üretimi politikalarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47490) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

67.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca'nın, iklim krizinin tarım sektörüne olan etkilerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47491) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

68.- Kırklareli Milletvekili Türedi Kayan'ın, tarım destekleme bildirimleri teslim tarihlerinin uzatılması önerisine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47492) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

69.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca'nın, gıda güvenliği denetimlerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47493) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

70.- Burdur Milletvekili Mehmet Göker'in, Burdur'un Ağlasun ilçesinde yaşanan dolu afeti nedeniyle çiftçilere destek verilmesi önerisine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47494) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

71.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş'ın, mevsimlik gezici tarım işçilerinin sorunlarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47495) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

72.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş'ın, orman işçilerinin sorunlarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47496) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

73.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, kuraklıkla mücadele çalışmalarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47497) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

74.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Tatvan Orman Dairesi'nin devredileceği iddiasına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47498) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

75.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Van Gölü'ne deşarj edilen atık suyun artılmasına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47499) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

76.- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü'nün, Şanlıurfa'da TİGEM arazisine yapılan izinsiz girişlere ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47500) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

77.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'ın, tarımsal eğitime dair yapılan çalışmalara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47501) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

78.- Sakarya Milletvekili Ümit Dikbayır'ın, çiftçilerin sulama ile ilgili bazı sorunlarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47502) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

79.- Aydın Milletvekili Aydın Adnan Sezgin'in, 2020 yılında üretilen ve ithal edilen pamuk miktarı ile GDO'lu pamuk tohumu iddialarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47503) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

80.- Nevşehir Milletvekili Faruk Sariaslan'ın, Nevşehir'de yaşanan kuraklık ve selden olumsuz etkilenen çiftçilerin desteklenmelerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47504) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.06.2021)

81.- Bingöl Milletvekili Erdal Aydemir'in, Bingöl'ün Kiğı-Eskikavak Köyünde koruma altına alınan bir alanda maden arama faaliyetleri yapılacağı iddiasına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47505) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.06.2021)

82.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan'ın, 16 Haziran 2021 tarihinde Mersin Limanında ele geçirilen uyuşturucu maddeye ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47506) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

83.- Aydın Milletvekili Aydın Adnan Sezgin'in, esnaf ve sanatkarların kredi ve prim borçlarının yapılandırılması talebine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47507) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

84.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, sınırda karbon vergisi uygulamasına ve ticarete sürdürülebilirliğe ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47508) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

85.- Bursa Milletvekili Yüksel Özkan'ın, PTT'nin bastırıldığı 17 Haziran 2021 tarihli resmi pula ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47509) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

86.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Bitlis'in Tatvan ilçesinde bulunan bir kavşakta yaşanan kazalara ve yeni bir kavşak yapımı çalışması olup olmadığına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47510) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

87.- Bingöl Milletvekili Erdal Aydemir'in, Bingöl'ün Kiğı ilçesine bağlı bir köyde yaşanan altyapı sorunlarına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47511) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

88.- Bingöl Milletvekili Erdal Aydemir'in, Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı bir köyün yolunun asfaltlanması talebine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47512) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

89.- Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Erzincan-Erzurum-Kars Demiryolu Projesinin akıbetine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47513) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

Genel Görüşme Önergeleri

1.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, eski Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan hakkındaki iddialar konusunda bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/43) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

2.- HDP Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç ve Grup Başkanvekili Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, pandemi sürecinde kısıtlamaların kaldırılması ile artabilecek işsizlik sorununun sebep olacağı ekonomik sorunların görüşülmesi amacıyla bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/44) (Başkanlığa geliş tarihi: 06.07.2021)

Meclis Araştırması Önergeleri

1.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 Milletvekilinin, Türkiye’de kadın istihdamının gelişiminin ve kadınların işgücüne katılımını artırmak için izlenecek politikaların belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4529) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.05.2021)

2.- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü ve 19 Milletvekilinin, Abdullah Öcalan’ın cezaevi koşullarına ilişkin bazı iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4530) (Başkanlığa geliş tarihi: 14.06.2021)

3.- İzmir Milletvekili Özcan Purçu ve 19 Milletvekilinin, ayrımcılık ve nefret suçlarının engellenmesi ve başta Roman vatandaşların kayıpları olmak üzere ayrımcılık ve nefret suçlarından kaynaklanan hak kayıplarının giderilmesi için yapılacakların belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4531) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2021)

4.- Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 20 Milletvekilinin, Suriye’den sanayi makineleri ve bazı diğer ürünlerin yasadışı yollarla Türkiye’ye getirildiğine ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4532) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

5.- Ağrı Milletvekili Berdan Öztürk ve 19 Milletvekilinin, mermer tesislerinde yaşanan artışın sebep olduğu etki ve uygulamaların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4533) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.06.2021)

6.- Batman Milletvekili Feleknas Uca ve 20 Milletvekilinin, HDP İzmir İl Başkanlığına saldıran kişinin Suriye’nin kuzeyindeki bağlantılarına ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4534) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

7.- Antalya Milletvekili Aydın Özer ve 19 Milletvekilinin, Karabük’ün Ovacık ilçesinin ekonomik ve kurumsal eksikliklerinin tespit edilerek yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4535) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

8.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 21 Milletvekilinin, Türkiye ve Adana’da çöp ithalatının önlenmesi ile ithal edilen çöplerin geri dönüşüm sürecinde denetlenmesi ve çevreye verdiği zararların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4536) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

9.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır ve 19 Milletvekilinin, yargının siyasallaştığı ve bağımsızlığını yitirdiğine ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4537) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

10.- İstanbul Milletvekili Gökân Zeybek ve 22 Milletvekilinin, yap işlet devret modeliyle gerçekleştirilen yatırımların verimliliğinin araştırılarak sözleşmelerin günümüzün ekonomik koşulları göz önüne alınarak revize edilmesi gibi olanakların değerlendirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4538) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

11.- İstanbul Milletvekili Gökân Zeybek ve 23 Milletvekilinin, TMO’nun son 15 yılda yaptırdığı yapım projeleriyle ilgili yaşanan sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4539) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

12.- Muğla Milletvekili Burak Erbay ve 19 Milletvekilinin, nakliye sektöründe yaşanan sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4540) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

13.- Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya ve 20 Milletvekilinin, Anıtkabir’de kantinlerin ihaleyle özel sektöre verildiğine ve ticari otomatların kurulduğuna ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4541) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

14.- Ankara Milletvekili Ali Haydar Hakverdi ve 26 Milletvekilinin, FETÖ borsası kurularak para karşılığı bazı kişilerin serbest bırakıldıklarına ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4542) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

15.- Bursa Milletvekili Lale Karabıyık ve 26 Milletvekilinin, zorunlu eğitim çağındaki çocukların okul dışında kalmasının sebeplerinin ve covid-19 salgınının kız çocuklarının okullaşma oranı üzerindeki etkilerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4543) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

16.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere ve 21 Milletvekilinin, Van Gölü’ndeki kirliliğinin ve kuraklığa bağlı kurumların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4544) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

17.- İzmir Milletvekili Ahmet Tuncay Özkan ve 20 Milletvekilinin, Gördes Barajı’nın inşaa ve tadilat sürecinin araştırılarak uzman raporlarına aykırı şekilde alındığı iddia edilen kararların tespit edilip yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4545) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

18.- İzmir Milletvekili Murat Çepni ve 19 Milletvekilinin, 7 Haziran 2021 tarihinde HDP İzmir İl Başkanlığı binasına yapılan saldırının tüm yönleriyle araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4546) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

19.- İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay Pekközeğü ve 20 Milletvekilinin, 7 Haziran 2021 tarihinde HDP İzmir İl Başkanlığı binasına yapılan saldırının tüm yönleriyle araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4547) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

20.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu ve 19 Milletvekilinin, Suriye’deki sanayi tesislerinin sökülerek yasadışı yollarla Türkiye’ye taşındığı iddiasının araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4548) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

21.- Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 20 Milletvekilinin, 7 Haziran 2021 tarihinde HDP İzmir İl Başkanlığı binasına yapılan saldırının tüm yönleriyle araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4549) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

22.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu’nun, covid-19 tedbirleri kapsamında kazançlarında büyük oranda kayıp yaşayan servis esnafının sorunlarının tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4550) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

23.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu’nun, SADAT Uluslararası Savunma, Danışmanlık, İnşaat, Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin faaliyetlerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4551) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

24.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu’nun, ülkemizde artan intihar vakalarının sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4552) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

25.- Aydın Milletvekili Aydın Adnan Sezgin ve 19 Milletvekilinin, jeotermal enerji santrallerinin insan sağlığı, çevre ve tarımsal üretim üzerindeki etkilerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4553) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

26.- Sakarya Milletvekili Ümit Dikbayır ve 19 Milletvekilinin, Demirören Holding'e ait Total ve Moil şirketlerinin siyasi baskılarla OYAK tarafından yüksek fiyatla satın alındığı iddialarının araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4554) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

27.- Ankara Milletvekili İbrahim Halil Oral ve 20 Milletvekilinin, Bitlis Merkez'de bulunan dere ve çevresinde yapılacak yıkım çalışmasının esnafa ve şehrin dokusuna etkilerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4555) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.06.2021)

28.- HDP Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç ve Grup Başkanvekili Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, kullanılan nefret söyleminin ve yaratılan toplumsal kutuplaşmanın sonuçlarının araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4556) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.06.2021)

29.- Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 20 Milletvekilinin, siyaset, mafya ve gazeteciler arasındaki yasadışı ilişkilere dair iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4557) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.06.2021)

30.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç ve 20 Milletvekilinin, özel eğitim kurumlarında eğitim öğretim hizmeti için alınan KDV oranının sıfırlanması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4558) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.06.2021)

31.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 20 Milletvekilinin, Tuz Gölü'ndeki tuz sahalarının özelleştirilmesinin tuz sektörüne ve Şereflikoçhisar'ın istihdam ve ekonomik yapısına etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4559) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.06.2021)

32.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel ve 20 Milletvekilinin, kamuda bazı bürokratların birden çok göreve atanarak birden çok maaş almalarından kaynaklanan sorunların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4560) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.06.2021)

33.- İstanbul Milletvekili Emine Gülizar Emecan ve 19 Milletvekilinin, vatandaşların gelir durumlarının ve borçlarının incelenerek borçluluktan kaynaklanan olumsuz sonuçların önüne geçilebilmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4561) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.06.2021)

34.- İzmir Milletvekili Murat Bakan ve 25 Milletvekilinin, OYAK'ın faaliyetleri hakkındaki çeşitli iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4562) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.06.2021)

35.- Adana Milletvekili Kemal Peköz ve 20 Milletvekilinin, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu hakkında Sayıştay denetim raporlarındaki çeşitli hususların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4563) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.06.2021)

36.- Adana Milletvekili Kemal Peköz ve 20 Milletvekilinin, Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketi'nin Sayıştay raporlarında yer alan bulguların incelenerek yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4564) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.06.2021)

37.- Adana Milletvekili Kemal Peköz ve 20 Milletvekilinin, Sayıştay raporlarında yer alan Ziraat Bankası'na yönelik bulguların incelenerek çeşitli iddiaların aydınlatılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4565) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.06.2021)

38.- Iğdır Milletvekili Habip Eksik ve 20 Milletvekilinin, covid-19 tedavisinde kullanılan Hidroksiklorakin adlı ilaca ilişkin çeşitli iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4566) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.06.2021)

39.- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü ve 19 Milletvekilinin, 7 Haziran 2021 tarihinde HDP İzmir İl Başkanlığı binasına yapılan saldırının tüm yönleriyle araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4567) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.06.2021)

40.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş ve 19 Milletvekilinin, mevsimlik gezici tarım işçilerinin karşılaştığı sorunların tespit edilerek bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4568) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.06.2021)

41.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş ve 19 Milletvekilinin, orman işçilerinin yaşadığı sorunların sebeplerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4569) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.06.2021)

42.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş ve 19 Milletvekilinin, covid-19 salgınının başından itibaren hayatını kaybeden sağlık çalışanlarının kaç hak sahibi yakınına meslek hastalığı kapsamında maaş bağlandığının tespit edilerek bu konuda yaşanan sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4570) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.06.2021)

43.- Bingöl Milletvekili Erdal Aydemir ve 20 Milletvekilinin, yaşanan orman yangınlarının ve etkin olmayan müdahalelerin önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4571) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.06.2021)

44.- Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun ve 20 Milletvekilinin, çocuk yaşta evlilik vakalarının etkin soruşturulması ve tekrarlanmaması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4572) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.06.2021)

45.- Şırnak Milletvekili Hasan Özgüneş ve 20 Milletvekilinin, iş yaşamında can kayıplarının önlenmesi için denetim mekanizmalarının geliştirilmesi ve çalışanların sağlığına zarar verebilecek hususların tespit edilerek gerekli tedbirlerin alınması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4573) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.06.2021)

46.- HDP Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç ve Grup Başkanvekili Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, OHAL Komisyonuna yönelik çeşitli iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4574) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.06.2021)

47.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, kamu kurumlarına yapılan atamalara yönelik sorunların tespit edilerek liyakat esasına uygun atamalar yapılmasını sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4575) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.06.2021)

48.- Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının geri alınarak yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4576) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.06.2021)

49.- CHP Grubu adına Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Engin Özkoç, Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Özgür Özel ve Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, bir holdingin kamu ile yaptığı işlerde kamunun karşılaştığı zararın tespit edilmesi ve bazı hizmet alım

sözleşmelerinde varsa usulsüzlüklerin açığa çıkarılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4577) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.06.2021)

50.- Kırklareli Milletvekili Vecdi Gündoğdu ve 23 Milletvekilinin, Ergene Nehri'ndeki kirliliğinin nedenlerinin ve canlı yaşamına etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4578) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.06.2021)

51.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç ve 19 Milletvekilinin, Ağrı'da bulunan çiftçilerin kuraklık nedeniyle yaşadıkları sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4579) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.06.2021)

52.- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü ve 19 Milletvekilinin, Şeyh Said'in mezar yerinin tespiti amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4580) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.06.2021)

53.- HDP Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç ve Grup Başkanvekili Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, ev eksenli çalışma sonucu kadınların karşılaştığı sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4581) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

54.- HDP Grubu adına Grup Başkanvekili Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının toplumda sebep olabileceği olumsuzlukların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4582) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

55.- İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 19 Milletvekilinin, delta varyantının ülkemizdeki etkilerinin tespit edilmesi ve alınacak önlemlere ilişkin yol haritasının çıkarılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4583) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

56.- İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı sonrasında yaşanan olayların değerlendirilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4584) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

57.- Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 Milletvekilinin, piyasada satılan zayıflama ilaçlarının insan sağlığı üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4585) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

58.- İzmir Milletvekili Bedri Serter ve 23 Milletvekilinin, başta müsailaj olmak üzere denizlerimizde görülen sorunların araştırılarak kapsamlı denizcilik politikalarının geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4586) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

59.- İzmir Milletvekili Bedri Serter ve 23 Milletvekilinin, pandemi sürecinde artan çocuk işçiliğinin nedenlerinin araştırılarak engellenmesi için alınması gereken tedbirlerin amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4587) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

60.- İzmir Milletvekili Bedri Serter ve 23 Milletvekilinin, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumunun mevcut durumunun ve anonim şirkete dönüştürülmek istenmesinin nedenlerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4588) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

61.- İzmir Milletvekili Özcan Purçu ve 20 Milletvekilinin, yoksulluk ve ekonomik sıkıntılardan kaynaklanan intihar vakalarının önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4589) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

62.- İstanbul Milletvekili Gürsel Tekin ve 20 Milletvekilinin, kripto para borsalarının tüm yönleriyle araştırılması, denetlenmesi ve bunların yarattığı mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4590) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

63.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz ve 24 Milletvekilinin, kamuda birden çok göreve atanarak birden çok maaş alan bürokratlara ilişkin iddiaların araştırılarak atılması gereken adımların belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4591) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

64.- İstanbul Milletvekili Gökân Zeybek ve 24 Milletvekilinin, İstanbul Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesinde mağdur olan yurttaşların sorunlarının araştırılarak ve mağduriyetlerinin giderilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4592) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

65.- İstanbul Milletvekili Gökân Zeybek ve 24 Milletvekilinin, İstanbul'daki tarım alanlarının azalmasının nedenlerinin ve olası sonuçlarının araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4593) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

66.- Adana Milletvekili Ayhan Barut ve 20 Milletvekilinin, muhtarların pandemi sürecinde artan sorunlarının araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4594) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

67.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan ve 32 Milletvekilinin, kamu bankalarının gazetelere verdiği reklamlara ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4595) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

68.- Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya ve 25 Milletvekilinin, atanamayan öğretmenlerin istihdam sorunlarının çözülmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4596) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

69.- İzmir Milletvekili Ednan Arslan ve 22 Milletvekilinin, bilişim teknolojileri ve internet altyapısındaki mevcut sorunların araştırılarak ve bunların iyileştirilmesine yönelik politikaların oluşturulması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4597) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

70.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz ve 21 Milletvekilinin, motosikletli kuryelerin çalışma koşullarının araştırılarak ve alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4598) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

71.- Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 Milletvekilinin, Türk-Anadolu masallarının hatırlatılmasına yönelik derslerin okutulması ve teknolojik ortamda ulaşılabilir hale getirilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4599) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

72.- Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 Milletvekilinin, boşanma süreçlerinin çocuklar üzerindeki etkilerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4600) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

73.- Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 Milletvekilinin, medyanın bireyler ve toplum üzerindeki etkilerinin araştırılarak medya okuryazarlığının artırılmasına yönelik yapılması gereken çalışmaların tespit edilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4601) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

74.- Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 Milletvekilinin, plastik damacanalardan olumsuz etkilerinin araştırılarak cam damacana kullanımının yaygınlaştırılması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4602) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

75.- İstanbul Milletvekili Arzu Erdem ve 20 Milletvekilinin, milli servetin korunması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4603) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.06.2021)

76.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku ve 25 Milletvekilinin, Türkiye-İran sınırından ülkemize giriş yapan düzensiz göçmenlere yönelik çeşitli iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4604) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

77.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz ve 23 Milletvekilinin, engelli bireylerin kamu ve özel sektördeki istihdam oranlarının araştırılıp boş kadroların tespit edilerek istihdam oranlarının artırılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4605) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

78.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın ve 22 Milletvekilinin, yatırımcıyı korumak ve piyasaların etkin ve rekabetçi çalışmasını sağlamak için düzenleme yapılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4606) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

79.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 22 Milletvekilinin, TCDD'nin özelleştirilmesine yönelik çeşitli iddiaların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4607) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

80.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 21 Milletvekilinin, ülkemizde uzun süreli ve asemptomatik covid-19 geçirmiş çocukların tespit edilerek elde edilen veriler ışığında tedavi sürecinin geliştirilmesi ve olası kalıcı etkilerin önüne geçilebilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4608) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

81.- Kırklareli Milletvekili Türabi Kayan ve 21 Milletvekilinin, Trakya Bölgesinde yaşanan çevre ve hava kirliliğinin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4609) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

82.- Ankara Milletvekili Tekin Bingöl ve 21 Milletvekilinin, hemşirelerin özlük hakları ve çalışma koşullarındaki sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4610) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

83.- Giresun Milletvekili Necati Tığlı ve 23 Milletvekilinin, çay üreticisinin sorunlarının ve ÇAYKUR'un zararının tespit edilerek gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4611) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

84.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 22 Milletvekilinin, Türkiye'nin ithal ettiği atıkların incelenerek ithalatı yasak olan ürünlerin ülkemize girişinin engellenmesi ve atık ithalatının azaltılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4612) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

85.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın ve 22 Milletvekilinin, tıbbi cihaz üreticilerinin alacaklarını tahsil etmesi konusunda yaşanan sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4613) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

86.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba ve 21 Milletvekilinin, kayısı üreticilerinin dondan kaynaklanan sorunlarının tespit edilerek üreticilerin borçlarıyla ilgili çalışmaların değerlendirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4614) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

87.- İstanbul Milletvekili Özgür Karabat ve 22 Milletvekilinin, Türkiye’de gerçekleşen faili meçhul cinayetlerin araştırılarak sorumluların tespit edilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4615) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

88.- İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay Pekgözegü ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararının geri alınması ve sözleşmenin yeniden yürürlüğe girerek yükümlülüklerin uygulanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4616) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

89.- Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun ve 19 Milletvekilinin, cinsel saldırı ve istismar vakalarının araştırılarak etkin soruşturma mekanizmalarının kullanılıp vakaların tekrarlanmaması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4617) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

90.- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü ve 19 Milletvekilinin, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi ve İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmenin sebep olacağı sorunların tespit edilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4618) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

91.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç ve 20 Milletvekilinin, üniversitelerde yaşanan sorunların tespit edilmesi ile özel ve devlet üniversitesi ayırımının sebep olduğu eşitsizliğin ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4619) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

92.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ve 20 Milletvekilinin, bir iş adamına yönelik kara para aklama iddialarının araştırılarak ulusal ve uluslararası bağlantılarının tespit edilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına yönelik önergesi (10/4620) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

93.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 Milletvekilinin, SEKA Aksu İşletmesinin özelleştirilmesi sürecinde yapılan satış işlemine yönelik ihalenin incelenerek özelleştirme işleminin kamu yararı açısından değerlendirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4621) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

94.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 20 Milletvekilinin, covid-19 salgını sürecinde EBA başta olmak üzere uzaktan eğitim sistemlerinde yaşanan altyapı ve donanım eksikliklerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4622) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

95.- Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 20 Milletvekilinin, kamu kesiminde birden fazla görevlendirme ve çift maaş uygulamasının araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4623) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

96.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 Milletvekilinin, obezitenin insan ve toplum sağlığına verdiği zararlarının tespit edilerek mücadele edilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4624) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

97.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 20 Milletvekilinin, Türkiye’de devlet kuruluşlarında bakım altında olan çocukların bakım koşullarının tespit edilerek çocuk haklarının ne derece uygulandığının tespit edilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4625) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

98.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, müzik sektöründeki sorunların araştırılması ve sektör çalışanlarının taleplerine kapsayıcı çözümler üretilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4626) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

99.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 Milletvekilinin, insan ticareti ile mücadele edilmesi ve mağdurların korunması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4627) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.07.2021)

100.-Ağrı Milletvekili Abdullah Koç ve 19 Milletvekilinin, OHAL döneminde yaşandığı iddia edilen çalışma hakkı ve sendikal hak ihlallerinin araştırılarak mağduriyetlerin giderilmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4628) (Başkanlığa geliş tarihi: 02.07.2021)

101.-Burdur Milletvekili Mehmet Göker ve 25 Milletvekilinin, tarım ve hayvancılık sektöründe yaşanan sorunların tespit edilerek bu sorunlara yönelik çözüm önerileri üretilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4629) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.07.2021)

6 Temmuz 2021 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.00

BAŞKAN: Başkan Vekili Haydar AKAR

KÂTİP ÜYELER: İshak GAZEL (Kütahya), Emine Sare AYDIN (İstanbul)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 99’uncu Birleşimini açıyorum.(x)

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, Şanlıurfa’nın tarım sorunları hakkında söz isteyen Şanlıurfa Milletvekili Sayın Nusrettin Maçın’ e aittir.

Buyurun Sayın Maçın. (HDP sıralarından alkışlar)

IV.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- Şanlıurfa Milletvekili Nusrettin Maçın’ın, Şanlıurfa’nın tarımsal sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

NUSRETTİN MAÇİN (Şanlıurfa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün gündem dışı söz alarak Urfa ilimizin tarımsal sorunlarını sizlerle paylaşmak istiyorum.

Öncelikle, Urfa ilimizin zenginlik içinde bu denli yoksulluğu yaşamayı hak etmediğini belirtmek istiyorum. Bir yandan Urfa’nın yanı başında geçen tarihî Fırat Nehri, diğer tarafta Atatürk Barajı ve otuz iki yıllık tarihi olan GAP projesinin merkezinde olan bu tarihî kentimiz ne yazık ki tarımsal sorunların, sosyal sorunların, mevsimlik tarım işçilerinin ve işsizliğin en yoğun olduğu illerimizin başında gelmektedir. Urfa, kent olarak tarım kentidir. Tarım ürünlerinin her çeşidi yetişmekte olup ek olarak mısır, pamuk, şeker pancarı ve 40 binin üstünde fıstık ağacıyla ilk sırada yer alan bu kentimiz aslında ikinci bir Çukurova’dır diyebiliriz. Tarla sulama suyunun, elektrik ve son zamanlarda tohum, mazot, gübre, ilaç ve diğer girdilerin yüksek olmasından dolayı çiftçilerimiz üretim yapamaz hâle gelmiştir. Atatürk Barajı gibi büyük bir nimet yanı başında olmasına rağmen -su sıkıntısı yaşamaması lazımken- kuraklıkla boğuşan çiftçilerimiz Ziraat Bankasına ve Tarım Krediyeye olan borçlarını ödeyemez hâle gelmişlerdir.

Bozova ilçemizin Merkez Sulama Birliğinin kapısına altı yıldır kilit vurulmuş, çürümeye terk edilmiştir. Suyun Hilvan ilçemizin yanı başından geçmesine rağmen Hilvan’a hâlen su verilmiş değildir.

Atatürk Barajı ilimizin olduğu hâlde pahalı su veriliyor ve birçok mahallede günlük su kesintileri yapılıyor. İlimizin birçok ilçesinde mera alanları tarımsal alanlara dönüştürülmektedir. Mera arazilerinin üzerindeki anlaşmazlıklar yüzünden birçok akraba aile arasında ölümlü kavgalar yaşanmaktadır. Ayrıca, meraların tarımsal alana dönüştürülmesiyle hayvancılık yapma imkânları gün geçtikçe azalmaktadır. DEDAŞ, tarımsal üretimde ve yerleşim birimlerinde elektrik kesintileri nedeniyle vatandaşı mağdur

(x) 7/4/2020 tarihli 78’inci Birleşimden itibaren coronavirüs salgını sebebiyle Genel Kurul Salonu’ndaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

emektedir. Elektrik sayaçları konut içinde değil sokakta olduğu için vatandaşa çok hayalî faturalar gelmektedir.

Kuraklık ve pandemiyle birlikte Urfa ilimizin mevsimlik işçi sayısında ve işsizlikte korkunç boyutta bir artış var. Buna paralel olarak kentimizde uyuşturucu madde satıcılarına tüm mahalle köşelerinde rastlamak mümkün hâle gelmiştir. Uyuşturucu madde kullanım yaşı maalesef, maalesef 14 yaşa kadar düşmüştür.

Yine, sera üreticilerimizin elektrik, su ve ısıtma maliyetlerinin yüksek olmasından dolayı sera üretimi bitme aşamasına gelmiştir.

Urfa halkımızın temel talepleri şunlardır:

- 1) GAP projesinin ivedilikle tamamlanması.
- 2) Çiftçi borçlarının şartsız, koşulsuz tamamen silinmesi.
- 3) Gayrisafi millî hasıladan çiftçiye verilmesi gereken yüzde 1 dilimin ödenmesi.
- 4) Çiftçilerin temel üretim materyalleri olan ürünlerin katma değer vergilerinden muaf tutulması.
- 5) Mera alanlarının tarımsal alana dönüştürülmesi çalışmalarının durdurulması.
- 6) Bölgemizde yaklaşık 20 bin dekar alanda şeker pancarı üretimi yapılmakta olup kotanın daha artırılması ve ilimizde şeker fabrikası açılması.

7) Bütün tarımsal ürünlerin devlet tarafından güvence altına alınması ve üreticilerimizin tüccarın eline bırakılmaması, taban fiyat açıklamaları zamanında yapılarak yetiştirilen ürünlerimizin heba olmasının engellenmesi.

8) Kentimizin tarımsal alanlarında acilen sensörlü sulama sistemine geçilmesi gerekir, yoksa tarım arazilerinin mineral değerleri düşmektedir.

Bir de komşu kentimiz olan Adıyaman'daki tütün üreticilerinin sorunlarına değinmeden geçmeyeceğim. Tütün üreticilerimizin en temel talepleri tütün üretiminin yasal güvenceye kavuşturulmasıdır. İkincisi; emeklerinin karşılığını asgari düzeyde alabilecek taban fiyat politikasının her yıl yeniden belirlenmesidir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Maçın.

Gündem dışı ikinci söz, Zonguldak Filyos Limanı Projesi hakkında söz isteyen Zonguldak Milletvekili Sayın Ahmet Çolakoğlu'na aittir.

Buyurun Sayın Çolakoğlu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2.- Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu'nun, Zonguldak Filyos Limanı Projesi'ne ilişkin gündem dışı konuşması

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Karadeniz'in gelişmekte olan, emeğin başkenti Zonguldak ilimizde yapımı tamamlanan Filyos Limanı Projesi üzerinde gündem dışı söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle Genel Kurulumuzu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

II. Abdülhamit Han döneminde yapılması planlanan ancak günümüze kadar gerçekleştirilemeyen Filyos Limanı Projesi'nin, AK PARTİ iktidarında Bakanlar Kurulu kararıyla bölgede arsa kamulaştırılmaları ve yer tespiti sonucunda 2014 yılında yapılan ihalenin ardından 19 Temmuz 2016'da inşaatına başlanmıştır. Türkiye'nin 3 büyük limanından biri olan Filyos Limanı'nın altyapı inşaatı geçtiğimiz günlerde tamamlanarak açılışı Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde gerçekleştirilmiştir, üstyapı çalışmalarının ise Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığımızın destekleriyle 2023

yılında tamamlanmasını hedefliyoruz. Filyos Limanı konteyner, dökme yük ve kuru yükleri elleçlemek üzere gerekli liman tesislerini bünyesinde barındırırken serbest bölge ve endüstri bölgesi yatırımlarıyla da tamamlayıcı özellik taşımaktadır.

Karadeniz'in en niteliklisi ve en donanımlısı olarak 23 bin dekarlık alana sahip endüstri sanayi bölgesinin önünde bulunan 25 milyon ton kapasiteli Filyos Limanı, kuzey-güney aksını da birbirine bağlamaktadır.

Filyos Endüstri Bölgesi'nde yapılacak sanayi üretiminde katma değeri yüksek, orta ve yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerle yer verilecektir. Filyos Endüstri Sanayi Bölgesi'ndeki tüm parsellerin faaliyete geçmesiyle yaklaşık 12 bin kişilik yeni istihdam oluşacaktır.

Bölgemize 1,5 milyar dolarlık yatırım çekileceği, bu yatırımlar sayesinde yıllık 2 milyar dolarlık satış gerçekleşeceği öngörülmektedir. Ayrıca, bölgenin tamamının faaliyete geçmesi durumunda yıllık 750 milyon dolarlık ihracatın gerçekleşmesi de tahmin edilmektedir. Zonguldak, Bartın ve Karabük illerimizin ortasında bulunan liman, 3 ilimize önemli katkılar sağlamaktadır.

Filyos Limanı'na 8 kilometre mesafede bulunan Zonguldak Havalimanı'nda Türk Hava Yollarının yurt içi, bununla beraber SunEkspress ve Corendon Hava Yollarının yurt dışı seferleriyle hareketlenen bölgemiz demir yolu, kara yolu ve deniz yoluyla da desteklenmektedir. Filyos Limanı ve Filyos Endüstri Sanayi Bölgesi kara yolu ve demiryolu iltisak hattı bağlantısının ihalesi yapılmış olup çalışmalarına da devam edilmektedir. Geri sahasındaki endüstri tesisleriyle birlikte sahanın coğrafi koşullarının uygun olması ve bölgenin Ankara hinterlandında yer alması dolayısıyla özellikle bir öneme sahiptir. Ankara sanayisinin denize açılan kapısı olan Filyos Limanı diğer ticaret ağlarının da Karadeniz'le birleşmesiyle çağdaş limancılık hizmetine olanak sağlayacaktır.

Bölgeye ve ülkeye stratejik ve ekonomik katkı sağlayacak Filyos Limanı, yıllık 25 milyon ton konteyner elleçleme kapasitesiyle büyük tonajlı gemilerin yeni adresi olacaktır, tüm bölgenin yükünü Karadeniz'den Rusya'ya, Balkanlara hatta İskandinav ülkelerine taşıyacaktır.

Filyos Vadisi'nin sanayi, ticaret ve tarım alanındaki yeni oluşumlara alternatif merkez olma şansına sahip olmasıyla lojistikte rekabetçi konuma gelmesi hedeflenmekte, tam faaliyete geçmesiyle İstanbul, Sakarya Limanlarındaki yoğunluğu da hafifletmesi planlanmaktadır.

Önemli bir ticaret merkezi hâline gelen Filyos Limanı'nın Türkiye deniz taşımacılığı ihtiyacının yaklaşık yüzde 15'ini karşılamasıyla doğrudan ve dolaylı istihdam sağlamasını hedefliyoruz. 14 ve 19 metre derinliğindeki rıhtımlarıyla büyük yük gemilerine hizmet verecek, aynı anda farklı boyutlarda 13 geminin elleçlemesi sağlanacaktır.

Karadeniz'de bulunan doğal gaz keşfinden sonra Filyos Limanı, önemi bir kat daha artarak enerji üssü olma yolunda da hızla ilerlemektedir.

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın öncülüğünde Türkiye'yi muasır medeniyetler seviyesine taşıma azmini büyük bir heyecan ve kararlılıkla sürdürüyoruz.

Mavi vatanda güçlenen hâkimiyetimizin bir nişanesi olan Filyos Limanı, ülkemizin gurur projelerinden bir tanesidir. Gençlerimizi yalanlarla kandırmak yerine, eser bırakarak anılmak istiyoruz.

Kendisini yalana adayan siyasi rantçıları, yaptığımız hizmetleri ve gençliğimizin gözlerindeki azmi, heyecanı görmeleri için bölgemize davet ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı üçüncü söz, Kayseri'nin sorunları hakkında söz isteyen Kayseri Milletvekili Sayın Çetin Arık'a aittir.

Buyurun Sayın Arık.

3.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık'ın, Kayseri'nin sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Güzel kentim Kayseri'nin sorunları üzerine söz almış bulunuyorum. Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Kayseri denince sucuktan pastırmaya, mantıdan yağlamaya enfes tatlar akla gelir. Tabii, başı karlı Erciyes Dağı, hayırseverlik, ticari zekâ da Kayseri'yle özdeşleşmiştir. Mesela, cumhuriyetle yaşıt ilk uçak fabrikası Kayseri'de kurulmuştur. Bizim bir zamanlar Sümerbank Dokuma Fabrikamız, halı fabrikalarımız, Et ve Balık Kurumumuz, MEYSU ve MEYBUZ'umuz, Memleket Hastanemiz, Atatürk Stadyumu'muz vardı; şimdi bunların hiçbiri yok. Memleket Hastanesini önce yıktılar, sonra özel hastane yaptılar. Atatürk Stadyumu'nu yıktılar, yandaşa AVM, rezidans ve otel yaptılar.

Bizim Kayseri'de bir söz vardır sayın milletvekilleri: “Hayırlı evlat katar katar yer, hayırsız evlat satar satar yer.” Hayırsız evlat gibi her şeyi sattılar, Kayseri'yi parsel parsel bölüştüler, bölüşmeye de devam ediyorlar.

Bakınız, Kocasinan Güneşli'de köylünün 1960 yılında ziraat okulu için bağışladığı 1 milyon metrekaarelik alanı Cumhurbaşkanı kararnamesiyle konut alanına çevirdiler. Büyükşehir Belediyesi de köylünün elinden aldığı toprağı 700 villa parseline dönüştürdü, zenginlere satacak. Belediye kendisine ait Erciyes manzaralı 221 adet villa parselini toplu olarak satışa çıkardı; Belediyenin bürokratları, çocukları, gelinleri kapış kapış kapıştı, 100 bin liraya aldıkları parselleri ertesi gün 500 bin liraya satışa çıkardılar. Kocasinan Belediyesi cami arsalarını satın baraj manzaralı villa parseli aldı. Bunu bir CHP'li belediye yapmış olsaydı herhâlde kıyamet kopardı.

Gönül belediyeciliğı Kayseri'de Bilal Erdoğan'ın gönlünü hoş etmekten öteye gidemiyor sayın milletvekilleri. Bilal oğlan Kayseri'de ok atsin diye bu pandemi döneminde milyonlarca lira para harcandı Etno Spor Tesisi kuruldu; sanki Kayseri'nin tek derdi ok atmak!

Değerli milletvekilleri, iş insanları Kayseri'nin ulaşım sorunu çözülsün istiyor, iktidar da on dört yıldır Kayseri'ye hızlı tren sözü veriyor. Verdikleri söz de -seçim dönemlerinde- “Kayseri-Ankara arası bir buçuk saat olacak.” diye poz vermeden öteye gidemiyor.

2017 Kasım ayında dönemin Ulaştırma Bakanı Ahmet Arslan'a “Kayseri'ye hızlı tren ne zaman gelecek? Ne zaman binecek Kayserili?” diye sordum, Sayın Bakan “Kayıtlara geçmesi bakımından önemli, proje bitti, aralık ayında yapım ihalesine çıkacağız, üç-üç buçuk yılda tamamlarız inşallah.” demişti. Aradan tam dört yıl geçti, bırakın hızlı treni, Kayseri'ye oyuncak tren bile gelmedi. Seçilmiş bakan gitti, yerine atanmış bakan geldi, ona da sordum, o da “Dış kaynak bulabilirsek yaparız.” diyor. Talan İstanbul için para var, Kayseri'ye gelince para yok.

Kayseri, otoyol istiyor, iktidar partisinin Genel Başkan Yardımcısı da “Kırşehir'e kadar çift yol, oraya kadar gidin, dönün sola, Niğde Otoyolu var.” diye akıl veriyor. Utanmasa hızlı tren için de “Sivas'a gidin, oradan binin.” diyecek. Bu iktidar on dört yılda 20 kilometrelik Felahiye'nin Göğdere yolunu yapamadı ki hızlı treni yapsın. “Proje bitti.” dediler, “İhale yaptık.” dediler, “Göğdere yolu hayırlı olsun.” dediler, şimdi de “İhale iptal oldu.” diyorlar; güler misiniz, ağlar mısınız?

Değerli milletvekilleri, Yeşilhisar'da çiftçinin elmasına don vurmuş, TARSİM “Ödemem.” diyor. Dün “Allah'ın suyuna para mı olur?” diyenler, bugün Tomarza'da Zamantı suyundan tarlasını sulayan çiftçiye ceza üstüne ceza yağdırıyor. Akkışla “Hayvancılığımız bitti, yetişin.” diyor. Pınarbaşı'da Üçpınar, Kazancık, Pazarsu, Altkeşek Mahallelerini sel basmış; yaralarının sarılmasını istiyorlar, el uzatan yok. Sarız'ın devlet hastanesi vardı, sağlık ocağına dönüştü. Develi il olmayı beklerken köye dönüştü. Yahyalı'da taşıma esnafı “Ciğerlerimizi virüs değil, yoksulluk büzdü.” diyor; bu beyler de tek tek maaş yetmiyor, çiftter çiftter maaş alıyor.

Sayın milletvekilleri, “Kayseri Büyükşehir Belediyesine ait ne kadar iştirak var, yönetim kurulunda kimler var, aldıkları huzur hakkı nedir?” diye sordum; aldığım cevap, iştirakler yerine şirketler oldu. Ben iştiraklerini soruyorum, onlar şirketlerini söylüyor çünkü çift maaş aldıklarını Kayseri halkından gizlemek istiyorlar.

Bakınız, burası Kayseri KCETAŞ’ın Yönetim Kurulu, Başkan Memduh Büyükkılıç, 5 kişilik Yönetimin Kurulunun aldığı maaş tam 413 bin lira, ikramiye 135 bin lira ve aldıkları harcırah 25 bin lira. Bu, bizim bildiğimiz, tabii ki buz dağının görünen kısmı sayın milletvekilleri.

Bu da Enerji Üretim Sanayi... Bakınız, yine Yönetim Kurulu Başkanı Kocasinan Belediye Başkanı Ahmet Çolakbayrakdar, Başkan Yardımcısı Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

ÇETİN ARIK (Devamla) – Teşekkür ederim.

Bakın, 3 kişiden oluşan Yönetim Kurulu bir yılda 270 bin lira huzur hakkı alıyor, 83 bin lira da ikramiye alıyor. Sadece yeni değil, eski belediye başkanlarımızın da enerjileri maşallah çok yüksek, onlar da yine birkaç yerden maaş almaya devam ediyor. Bu, Kocasinan eski Belediye Başkanı; bu, Melikgazi Belediye Başkanı Mustafa Palancıoğlu; millet aç, milletin çocuğu işsizlikten intihar ediyor; bu beyler de çifter çifter maaş alıyorlar. Takdir Kayserili hemşehrilerimin, takdir yüce milletimizin.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın milletvekilleri, şimdi, sisteme giren ilk 20 milletvekiline yerlerinden birer dakika süreyle söz vereceğim.

İlk söz, Abdurrahman Tutdere’nin.

Buyurun Sayın Tutdere.

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere’nin, tütün çiftçilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Tütün ticaretine hapis cezası getiren zulüm yasaının 1 Temmuzda yürürlüğe girmesine Türkiye’nin dört bir yanından tepki yağdı. Çelikhan, Adıyaman, Malatya, Doğanşehir, Sürgü, Diyarbakır başta olmak üzere Türkiye’nin her tarafında, hafta sonu, ekmeği için, onuru için, çocuklarının geleceği için alanlara inen tüm üreticilere, tütün esnafına ve tüm hemşehrilerime selamlarımı, saygılarımı iletiyorum.

Bugünkü grup toplantısında, Türkiye’nin her tarafında mağdur olan tütün üreticisinin sesini bütün dünyaya duyuran Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın Kemal Kılıçdaroğlu’na da teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Aydın...

2.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın’ın, Devlet Demiryolları personel yükseltme sınavına ilişkin açıklaması

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yine bir AKP klasiğiyle karşı karşıyayız. Devlet Demiryollarında personel yükseltme sınavlarında, her kurumda olduğu gibi, yüksek puan alanlar yazılıda eleniyorlar, mülakatta düşük puan verilerek o hakları âdeta gasbediliyor; yazılıda düşük puan alanlara da mülakatta yüksek puan verilerek hak yenmeye

devam ediliyor. Bunlar kimler? Bunlar genelde hamili yakın olanlar, AKP'ye yandaş olanlar, liyakate değil sadakate göre yükselen kişiler ancak burada bir haksızlık var, hukuksuzluk var. Bu insanlar sadece bir şey istiyorlar: Hak edenin, hak ettiği yere gelmesini, liyakate göre yükselme sınavının yapılmasını, ki böyle olmadığı zamanda ülkenin ne duruma geldiğini, kurumların nasıl içlerinin boşaldığını ve âdeta bir çöküşe doğru gittiğimizi hep birlikte izliyoruz.

Devlet Demiryollarında yaşanan bu personel yükseltme sınavındaki haksızlığı bir an önce giderin diye buradan çağrıda bulunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Şeker...

3.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, emekli maaşlarına ilişkin açıklaması

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Saygıdeğer milletvekilleri, sizinle bir zaman yolculuğu yapalım. Yıl 1994, Cumhuriyet gazetesinin 7'nci sayfa haberleri aynen şöyle: "Emekli maaşlarını geçen ay yüzde 126 faiz oranında devlet tahvili karşılığı hazineden borç alarak ödeyen SSK bu ay da çıkmaza girdi. 50'nci Hükûmetin ortaklarından Sosyaldemokrat Halkçı Parti Bakanı Moğultay 'Yeterli kaynak birikimi sağlanamamış bulunduğundan bayram öncesi aylık ödenebilmesi ancak kamunun çok yüksek faiz ödeyerek borç almasıyla olanaklı bulunmaktadır.'" diyerek emeklilerin maaşlarının Kurban Bayramı'ndan önce ödenemeyeceğini söylemiştir. Bugün ise zamlı maaşlar da ikramiyeler de bayramdan önce ödeniyor. Sayın Cumhurbaşkanımız diyor ya: "Nereden nereye..." Evet, Allah'a binlerce şükürler olsun, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde AK PARTİ iktidarıyla nereden nereye geldik.

Değerli halkımızı saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Ekinci...

4.- Sivas Milletvekili Semiha Ekinci'nin, Sivas'a yapılan sağlık yatırımlarına ilişkin açıklaması

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) – Teşekkür ediyorum Kıymetli Başkan.

Sultan şehrimiz Sivas'ta sağlık yatırımlarımıza hız kesmeden devam ediyoruz. Yıldızeli Devlet Hastanemiz D statüsünden C statüsüne yükseltilmiştir. Akıncılar Devlet Hastanemiz, 11 milyon TL harcanarak, 10 yataklı olarak, 6'sı doktor toplam 41 personel ve 3.150 metrekaare kapalı alan olarak yenilenerek kıymetli hemşehrilerimizin hizmetine sunulmuştur. Ayrıca, 25 yataklı Kangal ve 10 yataklı Gölova Devlet Hastanelerimizin yapımı da devam etmektedir. Gemerek ve Hafik ilçe hastanelerimizin de ihalesi yapıp en kısa zamanda sultan şehrimizin hizmetine girecektir.

Bu hizmetlerde emeği geçenlere başta Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Çakır...

5.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, Başbağlar katliamına ilişkin açıklaması

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Sayın Başkan, tarihin kara, karanlık sayfalarına takılıp kalmadan geçmişte dolaşmayı başararak hüznü, kederi gözyaşı masumiyetiyle yıkayarak gelecek nesillere aktarılması gereken günleri çekip çıkararak önümüze koyabilmeliyiz. Erzincan ilinin Kemaliye ilçesine bağlı Başbağlar'da hain PKK terör örgütünün 33 sivil öldürüp köyü ateşe verdiği katliamı unutmak şehitlerin ruhunu muazzep, insanlık vicdanını yok edecek haksızlığın bir adımı olacaktır. Hafızalara kazınan büyük bir vahşeti sadece adi bir terör örgütü saldırısı olarak görmek sığ bir bakış açısı olarak dikkat edilmesi gereken bir handikap. Büyük resmin görülmesini istemeyen, ülkenin bütünlüğünü,

kardeşliğini bozmaya yönelik gerçek hedef ve saldırıları basite indirgemeye çalışan aklın bir oyunudur. Bu önemli günde bize düşen, bu oyunu bozmamız gerektiğine olan inancımızı dünyaya haykırma mecburiyetidir.

Fatihalarla anıyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın İlgezdi...

6.- İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi'nin, Diyarbakır'daki elektrik dağıtım şirketi terörüne ilişkin açıklaması

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Sayın Başkan, geçtiğimiz hafta Diyarbakır'daydık. Bölgede bir elektrik terörü yaşanıyor. Elektrik dağıtım şirketleri yurttaşlardan ceza adı altında Deli Dumrul vergisi alıyorlar. Daha yakın zamanda, Sur ilçesine bağlı birçok mahallede yurttaşlara saatlerin eski olması gerekmesiyle 5.800 lirayı bulan cezalar kesildi. Bakın, şu anda bölgede gerçekten bir terör varsa o TEDAŞ terörüdür. Daha öncesinde insanlar silahlar yüzünden köylerini terk ederken şimdi TEDAŞ yüzünden köyleri terk ediyorlar. “Hepimiz çiftçiyiz, TEDAŞ bizi soyup soğana çevirdi, bin dönüm buğday sulamışız, TEDAŞ'a 147 bin lira ödeme yapıyoruz.” diyorlar. Yüzlerce eve, insaf sınırını aşan bu cezalar nedeniyle haciz geliyor. Bu haksızlığa daha ne kadar ortak olacaksınız? Sözümüz söz, Diyarbakırlı yurttaşlarımızın endişesi olmasın, tedarik şirketlerinin yarattığı bu mağduriyete, abonelerin faturalarına yansıyan fahiş ücretlere, millet iktidarında son vereceğiz.

BAŞKAN – Sayın Gündoğdu...

7.- Kırklareli Milletvekili Vecdi Gündoğdu'nun, Kırklareli Pınarhisar'daki ormanlık alana ilişkin açıklaması

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tarım ve Orman Bakanından öğrenmek istiyorum. Kırklareli'nin Pınarhisar ilçesi Hacıfaklı köyü Ahlatlıgöl mevkinde bulunan ormanlık alanlarımız tehdit altındadır. Bölge, tek geçim kaynağı hayvancılık yaparak ekmeğini kazanan, aşını kaynatan Pınarhisarlı üreticimiz için yaşamsal önemi olan otlakiye alanıdır ve genç ormandır. Kırklareli Orman İşletme Müdürlüğü sınırlarındaki orman alanının, eski AKP milletvekilinin başkanlığını yaptığı bir vakfa özel imar, ihya amacıyla verileceği doğru mudur? Doğruysa orman vasfının değiştirilmesi ekonomik ve çevresel etkiler açısından bir felakete davetiye değil midir? Doğru değilse ormanları, otlakileri, meralarımızı korumakla görevli Bakanlık olarak bölge halkını tedirgin edecek iş ve işlemlere neden izin veriliyor, anlamakta güçlük çekiyoruz.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

8.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, aşılama çalışmalarına ilişkin açıklaması

HACI ÖZKAN (Mersin) – Türkiye, dünyada salgın sürecini her boyutuyla başarıyla yürüten tüm ülkelerin ilk sıralarında yer almaktadır. Ülkemiz, dünyanın en hızlı aşılama programlarından birini yürütüyor ve bugün itibarıyla toplam 50 milyon dozu aşan aşı yaptırılmıştır. Tüm vatandaşlarımıza, artık 18 yaşın üzerindeki herkese açılmış olan aşı randevularını bir an önce alarak kendilerini ve sevdiklerini bu musibetten korumaları çağrısında bulunuyorum. Toplumsal bağışıklık elde edilene kadar hep birlikte temizlik, maske, mesafe başta olmak üzere tedbirlere uymaya devam etmeliyiz. Büyük bir özveri ve fedakârlık göstererek, her vatandaşımıza ulaşarak sağlık hizmetlerini sunan başta Sağlık Bakanımız Sayın Fahrettin Koca olmak üzere tüm sağlık çalışanlarımıza teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Aydemir...

9.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir 'in, Erzurum Pasinler 'deki Vakıf Anıtı 'na ilişkin açıklaması

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, ülkemizin her noktası hazine yüklü. Çokreşi (Erenler) Mahallesi Erzurum'un eşsiz ilçesi Karaçoban'da bulunuyor; üstünde muhteşem bir beşerî kaynak, altında ise envaitürden parasal nimet yatıyor. Yüzlerce hektar alanda altın ve değerli taş sahamız var. Arzumuz o ki pandemi öncesi başlatılan çalışmalara yeniden "vira bismillah" denilsin.

Bir başka beklenti, Pasinler ilçemizde inşa edilen Vakıf Anıtı'nın tamamlanmasıdır. 1048'de "vakıf" kavramını tarihimize nakşeden ismin dadaş olması bizim için iftihar vesilesi. Anıtın tamamlanmasıyla birlikte Vakıflar Haftası kutlamaları inşallah her yıl bu adresten başlayacaktır.

Bir de özel hatırlatma yapalım: Yaşarken yapılacak ilk 100 etkinlik arasına Köprüköy ilçemizdeki Avnik Kalesi ziyaretini koyalım. Bu sayede hem ruhumuz kıvam kazanır hem de Timur'un aziz ruhu şad edilir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Taşkın...

10.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, Başbağlar katliamına ilişkin açıklaması

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yirmi sekiz yıl önce Erzincan'ın Kemaliye ilçesine bağlı Başbağlar köyünde PKK'lı teröristlerce kurşuna dizilerek ve yakılarak öldürülen 33 sivil vatandaşımızı rahmetle anıyor, katliamı gerçekleştiren bölücü terör örgütünü lanetliyorum.

Otuz yedi yıldır 40 bin vatandaşımızın hayatına ve 1,5 trilyon dolar kaynağa mal olan bölücü terör örgütü artık son demlerini yaşamaktadır. Türkiye artık eski Türkiye değildir. Özellikle 15 Temmuz sonrası terörle mücadelede çok önemli başarılar elde edilmiştir. Yerli ve millî İHA, SIHA ve diğer gelişmiş savunma ve saldırı sistemleri sayesinde teröristler artık inlerinden başlarını çıkaramaz hâle gelmişlerdir.

AK PARTİ olarak Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde terörle mücadelemiz yurt içinde ve yurt dışında bir tek terörist kalmayınca kadar devam edecektir. Bu vesileyle Başbağlar'da hunharca katledilen vatandaşlarımızı tekrar rahmetle anıyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Fendoğlu...

11.- Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu'nun, tütün çiftçilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması

MEHMET CELAL FENDOĞLU (Malatya) – Teşekkür ederim Başkanım.

Malatya Doğanşehir, Adıyaman Çelikhan ve Bulam bölgelerinde üretim yapan binlerce çiftçimizin geçim kaynağı olan ve bölgemizi doğrudan ilgilendiren tütünle ilgili çiftçilerimiz mağdur durumdadır. Vatanına ve devletine sadakatle bağlı olan çiftçilerimiz, yaşadıkları sorunların çözümü için yapılan tüm kışkırtmalara rağmen Tütün Yasası'yla ilgili yaşadıkları sorunları geçtiğimiz günlerde sağduyulu bir şekilde dile getirdiler. Bölge milletvekili olarak çiftçilerimizin haklı taleplerinde göstermiş oldukları sağduyu için özellikle teşekkür ediyorum.

Devletimizden, Tütün Yasası'yla ilgili düzenlemeyi tekrar gözden geçirmesini ve bu konuda bölge halkıyla istişare yapılmasını, çiftçilerimizin mağduriyetlerinin bir an önce giderilmesini çiftçilerimiz adına talep etmekteyiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Aycan...

12.- *Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan'ın, Diyanet İşleri Başkanlığındaki personel yetersizliğine ilişkin açıklaması*

SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, Diyanet İşleri Başkanlığının nitelikli hizmet vermesi, camilerimizde ve kendine bağlı Kur'an kurslarında nitelikli ve yeterli sayıda personel atamasıyla mümkündür. Diyanet İşleri Başkanlığının personelinin yetersizliğinde veya yokluğunda meydan din istismarcılarına, terör örgütlerine kalmaktadır. Bu duruma izin vermemek gerekir. Bu nedenle, camilerimize ve Kur'an kurslarına yeteri kadar nitelikli personel atanmalıdır fakat büyük personel açığı vardır. Diyanet İşleri Başkanlığı, geçici Kur'an kursu öğreticileri ve vekil imam-hatip atayarak boşlukları doldurmaya çalışmaktadır. Geçici veya vekil atamalar sorunu çözmemektedir, hatta yeni sorunlara neden olmaktadır. Çok düşük ücretle kısa süreli vekil imam atamalarına son verilmesi, gerekli kadro tahsisi yapılarak Kur'an kurslarına ve camilere nitelikli uzun süreli personel ataması, doğru dinî bilgilendirme açısından ve din istismarcılarının ve terör örgütlerinin faaliyetlerine son verilmesi açısından son derece önemlidir.

BAŞKAN – Sayın Nuhoğlu...

13.- *İstanbul Milletvekili Hayrettin Nuhoğlu'nun, Türk Hava Yolları personelinin maaşlarındaki kesintilere ilişkin açıklaması*

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

2020 yılında 5,6 milyar lira zarar açıklayan Türk Hava Yolları, pandemi gerekçesiyle personel maaşlarından ciddi kesintiler yapmıştır. Pilotlarda yüzde 50, kabin memurlarında yüzde 35, diğer çalışanlarda yüzde 30 oranında kesintiler meydana gelmiştir. Personel giderlerinden tasarruf edilen paralar başka kaynaklara aktarılmış. “Yeni Giresun” isimli bir internet sitesine “içerik bedeli” adı altında aylık 200 bin lira ödeme yapılmış, sponsorluk için bazı ülkelere dağıtılan paralar ise Türk Hava Yollarının Özel Büro Başkanı aracılığıyla gerçekleştirilmiş. AirportHaber haber dergisinde yazılanlar doğru ise uyarım istiyorum: Türk Hava Yolları yönetimi imkânlarını yakınlarına kullanmak yerine pandemide asıl fedakârlığı yapan personelin mağduriyetini gidermek için kullanılmalıdır.

BAŞKAN – Sayın Tıǧlı...

14.- *Giresun Milletvekili Necati Tıǧlı'nın, “Tosuncuk” lakaplı Mehmet Aydın'a ilişkin açıklaması*

NECATİ TİĞLİ (Giresun) – Binlerce kişiyi dolandıran, iktidar ve AKP bürokratları tarafından bir dönem oldukça saygın bir iş insanı olarak görülen “Tosuncuk” lakaplı eski kaçak Mehmet Aydın'ın Giresun'daki kaçak villasını ülkeden kaçtığında öğrenmiştik. 2020 yılında yaşanan sel felaketi ve etkileri ortadayken Tosuncuk'un Espiye ilçemiz Aydınlar köyünde 2016 yılında dere yatağına yaptırdığı bu villası için neden bir işlem yapılmamıştır? Kaçak villasında kullandığı kaçak elektrik için de bugüne kadar herhangi bir işlem yapılmamıştır. Neden? Kim ya da kimler bu villanın ayakta kalmasına göz yummuştur? İktidar, vatandaşın atasından, dedesinden kalan ve yüzlerce yıldır kullandığı geleneksel yaylaevlerini acımadan yıkarken, elektrik vermezken nasıl olur da bu Tosuncuk'un inşa ettiği villayı ve kaçak elektriği görmezden gelir ve faturasını vatandaşın sırtına yükler? Dere yatağında inşa edilen ve akan suya set görevi yapan bu kaçak villa için işlem yapılacağı haberlerini aldık. Ne oldu da beş yıldır görmezden gelinen bu kaçak villa görüldü? Tabii ki de takke düştü, kel göründü de ondan.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Kılıç...

15.- *Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'ın, Başbağlar katliamına ve kutsal emanetlere ilişkin açıklaması*

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Başbağlar şehitlerini rahmetle anıyor, katillerini ve onların destekçilerini telin ediyorum.

6 Temmuz 1517, Yavuz Sultan Selim tarafından Hicaz topraklarının Osmanlı'ya katılması ve mukaddes emanetlerin İstanbul'a getirilmesinin seneidevriyesidir. Osmanlı sultanları Haremeyn, Kâbe ve Mescid-i Nebevî'ye hizmeti kutsal bir görev olarak benimsemişlerdi. Bu anlayış ve yaklaşım esasen daha önceki İslam devletleri için de geçerliydi. Haremeyn'e hizmet çok yönlü bir yelpaze oluşturmaktaydı. Buralarda yaşayanlara her türlü kolaylığın sağlanması yanında bu kutsal şehirleri tehlike ve tehditlere karşı korumak, ayrıca buraları imar etmek çok önemli görülen hususlardı. Günümüzde Topkapı Sarayı Müzesi Hırka-i Saadet Dairesi'nde muhafaza edilen kutsal emanetler, yüzyıllardır büyük bir hürmet ve itinayla korunmuşlardır ve korunmaktadırlar.

BAŞKAN – Sayın Kılavuz...

16.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, Devlet Bahçeli'nin Genel Başkanlığının 24'üncü yıl dönümüne ilişkin açıklaması

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Bey, ömrünü Türk milletinin hür, bağımsız, güçlü ve mutlu bir şekilde var olmasına adayan, vatanımızın, milletimizin, bayrağımızın ve Türklüğün sigortası olan bilge bir şahsiyettir. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Bey, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu cumhuriyeti koruyan, ülkülerini yaşatma iradesi taşıyan, Başbuğ'umuz Alparslan Türkeş Bey'in yanından hiç ayrılmayan, sabrın, ferasetin, cesaretin, erdemli bir duruşun bayrak ismidir. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Bey, Ergenekon'dan çıkıp Türk'e yol gösteren bozkurt gibi, ülkemize içeriden ve dışarıdan yönelen saldırı ve ihanetlere karşı kendini siper edip millete rehber olan Türk'ün ak saçlısıdır. Aklı hep Türkiye olan, önce ülkem ve milletim iradesini ortaya koyan Türkmen Beyi'mizin Genel Başkanlığının 24'üncü yılı vatanımıza, milletimize, camiamıza kutlu olsun; evladı olmanın haklı onurunu ve gururunu yaşıyorum, Cenab-ı Allah başımızdan eksik etmesin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Sümer...

17.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, elektriğe yapılan zamlara ilişkin açıklaması

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Yürütülen yanlış ekonomi politikasının sonuçları ne yazık ki yine vatandaşımızın sırtına yükleniyor. Özellikle elektriğe tüm abone grupları için yüzde 15 zam yapılması çiftçilerimizi de çok zor duruma sokmuştur. Zaten her fırsatta üretim, girdi maliyetlerinin yüksek oluşunu dile getiren tarım sektörü bir darbe daha almıştır. Elektrik, şu anda çiftçilerimizin, hayvan yetiştiricilerinin, tarım sektörü bileşenlerinin en büyük gider kalemidir. Tüm sektörler, pandemi şartlarının hafiflemesiyle elektrik ücretlerinde indirim beklerken yapılan zamlar, saray iktidarının vatandaşın hâlini anlamadığını bir kez daha ortaya koymuştur. Yapılan zamlarla tarım sektörünün maliyetleri ciddi ölçüde artacaktır. Başta tarım olmak üzere tüm sektörleri büyük bir çıkmaza sokacak olan enerji zamları geri alınmalı, tasarruf yeni saraylar yapılarak değil, saray giderlerini kısarak gerçekleştirilmelidir.

BAŞKAN – Sayın Gaytancıoğlu...

18.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının Edirne Keşan'da yaptığı aramalara ilişkin açıklaması

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Son iki haftadır Edirne'nin Keşan ilçesindeki bazı yerleşim birimleri ve köylerdeki ekili arpa, buğday ve ayçiçeği tarlalarına bir devlet kuruluşu dadandı; bu devlet kuruluşu Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı. Bu kurum harıl harıl petrol ve doğal gaz arıyor. Petrol ve doğal gaz aramalarına

diyecek hiçbir şeyimiz yok ancak bölgede arpa hasadı, buğday hasadı devam ediyor; maalesef, tarlalar talan ediliyor, bozuluyor. Daha bir sürü arazide arama yapılacağı söyleniyor. Tarla sahipleri merak edip sorduklarında “Size tazminat ödeyeceğiz.” diyorlar. Evet, tazminat ödeyeceklermiş ancak 2020’deki verim ve fiyat düzeylerinden tazminat ödeneceğini Keşan Ziraat Odası ve Keşan Çiftçi Malları Koruma Başkanlığı ziyaret edince öğreniyoruz. 2020’de 1 ton buğday 1.650 liradan satıldı, şimdi buğday 2.500 lira. Yine 2020’de buğday verimi 300 kilogramdı, şimdi 650-700 kilogram veriliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Ünlü...

19.- Osmaniye Milletvekili Baha Ünlü’nün, yer fıstığı üreticilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Seçim bölgem Osmaniye’de elektrik, mazot, gübre gibi temel girdilerdeki büyük fiyat artışları sonucu zorlanan yer fıstığı üreticilerimiz pandemi sürecinde de devletten gerekli desteği alamamıştır. Hasat döneminde 16-17 lira olan yer fıstığı satış fiyatı şu an 6-7 liradır. Bir yılı aşkın süredir devam eden pandemi ve temel girdilerdeki yüksek fiyat artışlarına rağmen yer fıstığı satış fiyatının sezon fiyatının bile altına düşmesi sonucu üretici zor durumda kalmıştır. Ürünleri depolarında kalan çiftçilerimiz elektrik, mazot, gübre, ilaç, tohum ve kredi borçlarını vadesinde ödeyememiş, icra takibine düşmüşlerdir. Yer fıstığı üreticilerinin yok olmaması için derhâl Toprak Mahsulleri Ofisi devreye girmeli ve yer fıstığı alımı yaparak fiyatları dengelemelidir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Topal...

20.- Hatay Milletvekili Serkan Topal’ın, Hatay Samandağ’daki Karaçay Barajı’na ilişkin açıklaması

SERKAN TOPAL (Hatay) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Hatay’ın Samandağ ilçesinde su kaynakları ve özellikle Karaçay Barajı var. 21’inci yüzyılda bir ilçede baraj olmasına rağmen maalesef içme suyu yok. Buradan Enerji Bakanına sesleniyorum: Lütfen, bir an önce Samandağ ilçemizin su sorununu çözün. Sizler ana isale hattını çözemezsiniz, Büyükşehir de zor durumda bırakıyorsunuz. Bir kez daha sesleniyorum: Samandağ ilçemizde Karaçay Barajı var ama maalesef su yok. Sizi göreve davet ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, şimdi Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz, İYİ Parti Grup Başkan Vekili Sayın Lütfü Türkkan’a ait.

Buyurun Sayın Türkkan.

21.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan’ın, kazada şehit olan Polis Serhan Alışkan’a Allah’tan rahmet dilediğine; Sivas Madımak Oteli’nde 33 kişinin yakulmasının, Başbağlar katliamının ve Urumçi katliamının yıl dönümlerine; TÜİK’in haziran ayı enflasyon rakamlarına, keman sanatçısı İlyas Tetik’e Allah’tan rahmet dilediğine, salgın yüzünden işini kaybeden müzisyenlere ve Manisa’nın sorunlarına ilişkin açıklaması

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iki gün önce Kütahya Tavşanlı’da 2 aracın çarpıştığı kazada yol güvenliğini sağlayan Polis Memuru Serhan Alışkan başka bir aracın çarpması sonucu şehit oldu. Şehidimize Allah’tan rahmet diliyorum; ailesine, sevenlerine sabır ve başsağlığı diliyorum; ruhu şad, mekânı cennet olsun; milletimizin başı sağ olsun.

2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas Madımak Oteli'nde yazar ve sanatçılardan oluşan 33 kişi yakılarak öldürüldü. Hayatını kaybeden vatandaşlarımızı rahmetle anıyorum ve şunu söylemek istiyorum: Hiç kimse düşüncesi ya da fikri nedeniyle böyle bir olaya maruz bırakılamaz, hiçbir gerekçe böylesine insanlık dışı bir vahşeti haklı gösteremez.

5 Temmuz 1993 günü Erzincan'ın Kemaliye ilçesine bağlı Başbağlar köyünde 33 sivil vatandaşımız teröristlerce katledilmişti. Başbağlar'da sıkılan kurşunların adresi tek tek canlarımız değil, vicdanlarımızı, insanlarımızı, bütün milletimizdi. Yirmi sekiz yıl önce terör örgütü PKK'nın alçak saldırısında şehit olan vatandaşlarımızı rahmetle anıyorum.

Dün, ayrıca, Çin'in Uygur Türkü kardeşlerimize karşı acımasızlıklarından biri olan Urumçi katliamının yıl dönümüydü. On iki yıl önce zalim Çin yönetimi tarafından katledilen binlerce soydaşımızı rahmetle anıyorum. Çin işgali altındaki Doğu Türkistan'da Uygur Müslümanlarına yönelik baskı, zulüm ve asimilasyon ne yazık ki hâlâ devam ediyor. Kirli eller Türk yurdu Doğu Türkistan'ın yakasından düşene kadar bu konuyu gündemde tutmaya ve dile getirmeye devam edeceğiz.

Türkiye İstatistik Kurumu 2021 yılının Haziran ayı enflasyonunu 1,94 olarak açıkladı; yıllık enflasyon ise 17,53 olarak gerçekleşti. Böylece, yıllık enflasyon Mayıs 2019'dan bu yana en yüksek seviyeyi gördü. Neye rağmen? TÜİK'in bütün rakamlara takla attırmasına rağmen. Ona rağmen Mayıs 2019'dan sonraki en yüksek enflasyon bu.

Sarayın atanmışları ve maaşlı trolleri hangi masalı anlatırlarsa anlatsınlar vatandaş çarşıda, pazarda gerçek enflasyonu görüyor. Son bir yılda yağda yüzde 57, tavuk etinde yüzde 46, yumurtada yüzde 44, zeytinyağında yüzde 38... Zaten halkın enflasyonu bu. TÜİK'in enflasyon hesabı yaparken kendisine gösterge aldığı rakamların hiçbirisine vatandaş ulaşamıyor, vatandaş ancak karnını doyuruyor, karnını doyururken onun enflasyonu yüzde 40'ın çok üzerinde. Esnafı, çiftçisi, emeklisi, memuru, herkes perişan hâlde bu yüzden. Sarayın atanmışlarının ve 5 maaşlı o bürokratların durumu iyi olabilir, ihale şampiyonu yandaş müteahhitlerin durumu da iyi olabilir, enflasyon ve geçim sıkıntısına mahkûm ettiğiniz esnaf için, çiftçi için, emekli için, memur için aynı şeyi söyleyebilecek olan var mı aramızda?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – İşsizlikle ve umutsuzlukla sınanan gençlerimiz için aynı şeyi söyleyebilecek olan var mı?

Dün Malatya'daydım, gencin birisine sordum, hayalini öğrenmek istiyorum dedim, “Artık, hayalim yok.” dedi; gençlerin durumu bu. Daha geçen gün elektriğe yapılan zam yüzde 15, doğal gaz yapılan zam yüzde 12. Emeklilerin alacağı zam ne kadar? 8,45; emeklilere yaptığınız o zam şimdiden eridi zaten. Hani “Türkiye uçuyor kaçıyor, Mars'a gidiyor, Ay'a gidiyor.” falan diyorsunuz ya, son intihar haberini okudunuz mu dün? Türkiye'nin en önemli keman sanatçılarından ünlü besteci İlyas Tetik maddi sıkıntıları nedeniyle İstanbul Sarıyer'deki evinde intihar etti. Allah'tan rahmet diliyorum; ailesine, sanat camiasına başsağlığı diliyorum. Aşıda İngiltere ve Almanya'dan örnek veriyorsunuz ama pandemide İngiltere, vatandaşlarına ayda 2.500 sterlin para ödedi, ayda!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Almanya 750 milyar euro tutarında bir teşvik paketi açıkladı. Bu ülkelerde, salgın yüzünden işini kaybedip de intihar eden kaç tane müzisyen haberi duyduunuz? Var mıdır böyle bir şey, mümkün mü? Ama Türkiye'de işsiz kalan müzisyenler ölüme mahkûm edildiler, ölüme sürükleniyorlar. Bu insanlar aylarca evlerine ekmek götüremediler ve hâlâ gece on ikiden sonra müzik yasağıyla bu insanların rızık kazanmasının önüne geçiyorsunuz.

Sayın Başkan, son olarak Manisa'dan söz etmek istiyorum. 20 Haziranda Salihli'de etkili olan fırtına, dolu ve yağışın ardından üzüm bağları, karpuz, mısır, domates ve biberde yüzde 100 zarar meydana gelirken, toplamda 4 bin dekar tarım alanı zarar gördü. 23 Haziranda yaşanan sağanak yağış ve fırtınada Akhisar, Gölmarıara ve Alaşehir'de üzüm bağları yan yattı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Üreticilerimiz, çiftçilerimiz ne yazık ki ciddi anlamda mağduriyet yaşıyor.

Manisa Yunusemre ilçesi Güzelyurt sınırları içerisinde kamuya ait, ruhsatı pazar yeri olan araziye “Millet Çarşısı” ismiyle 24 tane ticarethane açılarak rant elde edilmek istenildi; Manisa'da, Yunusemre'de... İYİ Parti olarak buna karşı çıktık ve konuyu mahkemeye taşındık. Mahkeme nihai kararında buranın ticarethane olamayacağına dair karar verdi ancak AK PARTİ'li Yunusemre Belediyesi mahkeme kararını tanımayarak ruhsatları iptal etmedi, hatta yeni ruhsat vermeye devam etti. Bunun üzerine, savcılığa, görevi kötüye kullanmak sebebiyle suç duyurusunda bulunduk. Valilik izin verdi ancak altı aydır bu soruşturma tamamlanmadı. Ranta giden bu yolda, sorumlular hakkında cezai işlem henüz hiç yapılmadı. İYİ Parti Yunusemre meclis üyelerimizle birlikte bu konuyu gündemde tutmaya devam edeceğiz.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Levent Bülbul'de.

Buyurun Sayın Bülbul.

22.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul'ün, Urumçi katliamı ile Başbağlar katliamının yıl dönümlerine, bütün terör örgütlerini şiddetle lanetlediklerine ve Sakarya Kocaeli'de yaşanan sel felaketine ilişkin açıklaması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 5 Temmuz 2009 tarihinde Çin Halk Cumhuriyeti bütün dünyanın gözü önünde Uygur Türklerini katletmiş, basın ve iletişimi karartarak dünyanın bilgi almasına engel olmuştur. Çin devlet yetkilileri, katliama ilişkin delilleri karartmak için, 10 Temmuzda yabancı habercilerin şehri terk etmelerini istemiştir. Bu sayede, dünya kamuoyu çok ama çok kısıtlı bir şekilde bölgeden haber alabilmiştir. Urumçi'de Uygur Türklerine yönelik olarak yapılan saldırılarda resmî kayıtlara göre 197, resmî olmayan kaynaklara göre ise binden fazla Uygur Türkünün katledildiği ifade edilmektedir. Urumçi katliamının 12'nci yıl dönümünde, şehit edilen soydaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyor, ruhları şad olsun diyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 5 Temmuz, tarihi hain terör örgütü PKK'nın Başbağlar'da yapmış olduğu katliamın yıl dönümüdür. Bölücü terör örgütü hain emellerine ulaşmak için geçmişte bu tip saldırıları defalarca tekrarlamış ve çocuk, kadın, yaşlı demeden masum insanlarımızı şerefsizce katletmiştir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan insanlarımızı korku ve dehşet iklimine sokmak ve bölge insanını sindirmek maksadıyla yapılan bu saldırılarda, terör örgütünün asıl düşmanının ve hedefinin bölge insanı olduğu, bu bölgenin sosyal, ekonomik ve kültürel olarak gelişmesinin kendileri açısından en büyük tehdit olarak algılandığı açıkça görülmektedir. Erzincan'ın Kemaliye ilçesine bağlı Başbağlar köyünde 5 Temmuz 1993'te gerçekleştirilen bu saldırıda 33 insanımız kurşuna dizilmiş, köy de teröristler tarafından ateşe verilmiştir.

Yine, geçmişten bugüne bakıldığında, 20 Haziran 1987’de Mardin’in Ömerli ilçesine bağlı Pınarcık köyüne düzenlenen saldırıda 16’sı çocuk, 6’sı kadın toplam 30 insanımız katledilmiştir. 11 Haziran 1990’da Şırnak’ın Güçlükonak ilçesine bağlı Çevrimli köyüne gerçekleştirilen PKK saldırısında 12’si çocuk, 7’si kadın toplam 27 insanımız katledilmiştir. 24 Mayıs 1993’te Bingöl-Elâzığ kara yolunda yol kesen PKK terör örgütü usta birliklerine giden üniformasız askerlerin bulunduğu otobüsleri durdurup 33 silahsız askerimizi şehit etmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Siirt’in Baykan ilçesine bağlı Derince köyünde 21 Ekim 1993’te PKK’lı teröristler okul bahçesinde 13’ü çocuk 22 kişiyi kurşuna dizmiştir. 12 Mayıs 2017’de 15 ton patlayıcı yükledikleri kamyonu Diyarbakır’ın Dürümlü mezrasında infilak ettiren hain terör örgütü PKK, patlama neticesinde 16 kişinin yaşamını yitirmesine, 23 kişinin de yaralanmasına sebep olmuştur. Bugüne kadar kadın, çocuk, yaşlı demeden, acımasızca ve alçakça bu tip saldırılarda toplam 6 bin sivil vatandaşımızı hain terör örgütü PKK katletmiştir. Teröristin dini, dili, ırkı, mezhebi bulunmamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – İnsanların en vazgeçilmez hakkı olan yaşam haklarını canice elinden alan, başta PKK, PYD, YPG, FETÖ, DEAŞ, DHKP-C olmak üzere, bütün terör örgütlerini şiddetle lanetlediğimizi buradan ifade ediyor, aziz şehitlerimize bir defa daha Allah’tan rahmet diliyoruz.

Sayın Başkan, 3 Temmuz Cumartesi günü yağın sağanak yağışlar nedeniyle Sakarya’nın Kocaali ilçesinin Alandere ve Demiraçma Mahallelerinde sel baskını yaşanmış, burada birçok evi su basmış, maddi zarar meydana gelmiştir. Biz de yaşanan bu su baskını nedeniyle bölgede vatandaşımızın yanında olduk. Vatandaşımıza buradan bir defa daha geçmiş olsun diyor, zararlarının en kısa sürede telafi edilmesini temenni ettiğimizi dile getiriyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Evet, söz sırası Halkların Demokratik Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Meral Daniş Beştaş’ta.

Buyurun Sayın Beştaş.

23.- Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş’ın, Aziz Nesin ile Kutlu Adalı’nın ölüm yıl dönümlerine, hayatını kaybeden duduk sanatçısı Civan Gasparyan’ı saygı ve minnetle andığına, Vedat Aydın cinayeti davasına, Ömer Faruk Gergerlioğlu’yla ilgili Anayasa Mahkemesi kararına, Batman’daki su sorununa ve Siirt Eğitim ve Araştırma Hastanesine ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Bugün, Aziz Nesin ve Kutlu Adalı’nın ölüm yıl dönümü. Eserleri, fikirleri ve kurduğu Aziz Nesin Vakfıyla gelecek kuşakların yolunu aydınlatan Aziz Nesin’i ölümünün 26’ncı yıl dönümünde saygı ve minnetle anıyorum.

Yine, silahlı saldırı sonucu katledilen Yenidüzen gazetesi yazarı Kutlu Adalı’nın 25’inci ölüm yıl dönümü bugün. Son günlerde ortaya çıkan iddiaların araştırılması ve Kutlu Adalı cinayetinin aydınlanması talebimizi yineliyoruz ve kendisini de saygıyla anıyorum. Tabii, kuşkusuz Kutlu Adalı gibi faili meçhul cinayetlerde yaşamını yitirenlerin faillerinin de bulunması gerektiğini bir kez daha ifade etmek isterim.

Yine, bugün ünlü duduk sanatçısı Civan Gasparyan 93 yaşında hayatını kaybetti. Yaşamı acı ve özlemlerle dolu olan Gasparyan, hüznünü duduk sesine kattı, bize yaşamı anlattı. Saygı ve minnetle kendisini de anıyorum.

Vedat Aydın, ilk faili meçhul, daha doğrusu faili belli ve gizlenen cinayet. JİTEM tarafından öldürüldü ve otuz yıldır dava dosyası raflarda bekletiliyor. Dün itibarıyla otuz yıl tamamlandı ve dava zaman aşımına uğratıldı. Alçakça bir kaçırmaydı ve işkenceyle öldürüldü. HEP İl Başkanıydı o tarihte, 91 yılının 5 Temmuzunda kaçırılmasının üzerinden dün itibarıyla tam olarak otuz yıl geçti. Devlet-mafya-siyaset üçgenini ortaya çıkaran 96'daki Susurluk kazasının ardından hazırlanan rapora da bu konu yansdı ve cinayet dosyası otuz yıldır raflarda bekletiliyordu. Aslında Abdulkadir Aygan'ın ifadeleri ve birçok delille Vedat Aydın cinayeti rahatlıkla aydınlatılabilirdi ama iktidarlar bu cinayetin aydınlatılmasını istemedi ve zaman aşımına uğratılması için özel bir çaba sarf etti. Hakikaten bu cezasızlık politikası artık katiller için bir affa dönüşmüş durumdadır. Vedat Aydın'ı saygı, sevgi ve minnetle andığımı ifade etmek istiyorum ve Vedat ağabey, gözün arkada kalmasın, biz seni çok sevdi, mücadeleli, insanlığını ama senin davayı takip edemediğimiz için, daha doğrusu gereken cezayı veremediğimiz için bizi affet demek istiyorum fakat bu mücadele kesinlikle burada bitmeyecek.

Diğer bir mesele, Ömer Faruk Gergerlioğlu Vekilimizle ilgili durum. Kendisi tabii ki bu halkın vekili ve iradesi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Şu anda Gergerlioğlu Vekilimiz Anayasa Mahkemesi kararına rağmen Sincanda tutulmaya devam ediyor. Aslında, her geçen saat ve dakika için hürriyeti tahdit suçu işleniyor. Bu konuda avukatlarımız tabii ki yoğun bir çalışma içindeler. Neymiş efendim, Anayasa Mahkemesi kararı yerel mahkemeye ulaşmamış. Biraz önce baktım, Anayasa Mahkemesi bu konuda açıklama yapma gereği duymuş, “Gerekçeli karar yazılıyor ancak dosyanın altında zaten karar bölümü var.” demiş. Bunu biz de biliyoruz, avukatlar da o kararla başvuru yaptılar ve şu ana kadar yerel mahkeme bir karar vermedi. Bu, çok hayati bir mesele çünkü Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğü ve siyaset yapma hakkıyla ilgili oy birliğiyle -altını çizerek söylüyorum, oy birliğiyle- ihlal kararı verdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun bir an önce yeniden yargılanması ve beraat etmesi gerekiyor ve Meclisteki yerine dönmesi gerekiyor; Anayasa Mahkemesinin kararı bunu gerektiriyor. Biz, bu nedenle, hürriyeti tahdit suçundan vazgeçilsin diyoruz, vekilimiz derhâl serbest bırakılsın ve Meclise geri dönsün.

Tabii, bu vesileyle, dün Sincan Cezaevi önünde oğlu Salih Gergerlioğlu ve diğer bekleyenlere yönelik polis şiddetini ve vahşetini de kınadığımı ve kabul edilemez bulduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Diğer bir mesele, Batman'da yaklaşık 10 köyün on üç gündür suları akıyor. Neden mi? Neden olarak, DEDAŞ tarafından “Batman'ın Kozluk ilçesine bağlı köylerde su faturaları ödenmedi.” deniyor ve sıcaklık orada 40 derecenin üzerinde seyrediyor. Hakikaten, susuzluk ölüme bile sebebiyet veriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Susuzluk bulaşıcı hastalıklara da sebebiyet veriyor bu corona dönemlerinde. Tabii ki tarım, hayvancılık, bağ ve bahçe işleri de duruyor ve ekonomik faaliyetler de tamamen askıya alınıyor. Bu susuzlukla bir an önce ilgilenilmesi ve sorunun çözülmesi çağrımızı bir kez daha yineliyorum.

Siirt Eğitim ve Araştırma Hastanesi... Bu konuda çokça konuştuk, önerge verdik ama son gelişme tam bir skandal hakikaten. Nedir? Siirt Eğitim ve Araştırma Hastanesinin Covid-19 yoğun bakım servisinde oksijen tankı arızası meydana gelmiş ve arızanın meydana geldiği 19 Temmuz 2020 tarihini takip eden günden itibaren pandemi sebebiyle ölümlerin arttığını biliyoruz. Şikâyetler üzerine Siirt İl Sağlık Müdürlüğü bir tahkikat başlattı, bunu kamuoyuyla paylaştı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son kez söz veriyorum, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Şimdi, burada, İl Sağlık Müdürlüğünce tutulan tutanakta, hastane yoğun bakım nöbetçisi olan bir hekim, 19 Temmuz 2020 tarihinde saat 14.00-15.00 sularında oksijen sisteminde arıza meydana geldiğini doğruladı. Buna ilişkin çokça başka veri de var. Tabipler Odası Başkanı da bu aktarımları aslında doğruladı ve oksijen kesintisinin saturasyonu düşük hastalara zarar verebileceği bilgisi de yer alıyor ve manuel yöntemlerle hastalara oksijen verilmeye çalışılıyor Siirt Devlet Hastanesinde. Hakikaten, bu arıza sebebiyle ve ihmaller sebebiyle birçok hasta yaşamını yitirmiş durumda ve her zaman dediğimiz gibi, insanı ihmal öldürüyor. Bu hastanedeki durumun bir an önce açıklığa kavuşturulması ve ölümlerin önlenmesi, sağlıklı bir tedavi ortamının sağlanması için yetkilileri göreve çağırıyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) ÇEŞİTLİ İŞLER

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Senegal Ulusal Meclisi Senegal-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Eş Başkanı ve Benno Bokk Yakaar Meclis Grubu Başkanı Aymereu Gningue ve beraberindeki heyete “Hoş geldiniz.” denilmesi

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, ülkemize resmî bir ziyarette bulunan Senegal Ulusal Meclisi Senegal-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Eş Başkanı ve Benno Bokk Yakaar Meclis Grubu Başkanı Aymereu Gningue ve beraberindeki heyet şu anda Meclisimizi teşrif etmiş bulunuyorlar. Kendilerine ve değerli heyetine Meclisimiz adına “Hoş geldiniz.” diyorum. (Alkışlar)

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

24.- İstanbul Milletvekili Engin Altay’ın, Aziz Nesin’i rahmetle andığına, Madımak ve Başbağlar katliamlarının yıl dönümlerine, Tasarruf Tedbirleri Genelgesi’ne, ülkedeki harami tiplerine ve Şişli Etfal Dayanışması Platformu’nun Meclis ziyaretine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Engin Altay’da.

Buyurun Sayın Altay.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de bu vesileyle Senegal heyetine tekrar “Hoş geldiniz.” diyorum.

Sayın Başkan, 6 Temmuz 1995, mizahla hepimizi düşündüren, Türkiye’nin yetiştirdiği ender yazar Aziz Nesin’in hayatını kaybettiği gündür. Kendisini rahmet ve minnetle anıyorum. Enteresandır ki

Aziz Nesin, bulunduğu Madımak Otel'i'nden sağ çıkan, sağ kurtulan aydınlarımızdan biriydi ama o, 2 Temmuz 1993 Sivas Madımak katliamında vahşice katledilen aydınları öbür dünyada çok bekletmedi, onlara ulaştı.

Nereden gelirse gelsin, kimden gelirse gelsin, hangi maksatla olursa olsun, teröre karşı Cumhuriyet Halk Partisi her zaman aynı refleksi göstermiştir. 2 Temmuz 1993 Madımak katliamının failleri ve müsebbipleri de 5 Temmuz 1993 Erzincan Başbağlar katliamının failleri ve müsebbipleri de aynı merkezden emir ve komut almışlardır. Değilse bile ikisinin yaptığı da Türkiye'nin birliğine, bütünlüğüne büyük, ağır bir kasttır. Cumhuriyet tarihimizin en karanlık, en ayıplı iki günüdür. 2 Temmuz Madımak katliamına rağmen etnik çatışma ve düşmanlık oyununa gelmeyen Alevi vatandaşlarımıza da buradan şükranlarımızı sunmayı bir görev sayıyoruz.

Sayın Başkan, atalar bize söyleyecek söz bırakmamış. Mesela ne demiş? “Ele verir talkını, kendi yutar salkımı.” Cumhurbaşkanının 6'ncı Tasarruf Tedbirleri Genelgesi'nden sonra aklıma bu geldi. Nasıl gelmesin? Uçan sarayımız, yüzen sarayımız, kışlık, avlak, yazlık saraylarımız yetmiyor Sayın Cumhurbaşkanına; Türkiye Büyük Millet Meclisinin uhdesinde olan Millî Saraylar Dairesine bağlı, İstanbul'da 12 tane köşk, kasır, konak, bunları da aldı. Bu saray merakını anlamak mümkün değil. İlk seçimlerden sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, başta Millî Saraylar Dairesine bağlı İstanbul'daki sarayların tamamını, tabii, Tayyip Bey o zaman Cumhurbaşkanı olmayacak ama seçilen Cumhurbaşkanının elinden de geri alacağız; bunu da beyan etmek istiyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, millet zulüm ve zamlarla ezilip hayatı çekilmez hâle gelmişken siz sonra “tasarruf” dersiniz ve bunu 3 tane otomobile 54 milyon TL ödedikten sonra yaparsanız millet size güler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Erdoğan'ın ülkede yarattığı harami tipleri vardır. Mesela a tipi haramiler var; bunlara bir yılda 220 milyar dolar ihale veriliyor, bunların hepsi 5 kişi. Bunlar aldıkları bu ihaleyle dünya klasmanında ilk 10'a giriyorlar. Bunlara ilk 10 yetmiyor, Erdoğan bunları alıp Azerbaycan'a götürüyor. Türkiye'yi kuruttular, orayı da kurutacaklar; İlham Aliyev'i de buradan uyarıyorum. B tipi haramiler var; bunların hepsi üçer, dörder maaş alıyor. C tipi haramiler var, bunlar mafyadan bahşiş alıyor. D tipi haramiler var; bunlar da kamu bankalarından 750 milyon dolar, 650 milyon TL kredi -güya- alıyorlar, sonra kredinin üstüne çöküyorlar, yatıyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – D tipiyle de bitmedi, e tipi haramiler var Sayın Başkan; bunlar da Merkez Bankasının 128 milyar dolarını iç ediyorlar, kur manipülasyonu hepsi bir gecede milyarder oluyor.

Sayın Başkan, bu kadar çok harami üreten, türeten, türedi zenginler yaratan Cumhurbaşkanımızın şimdi milletten tasarruf istemeye hakkı yoktur. Şu haramilerin musluklarını kesse millet bu ülkede güle oynaya geçinir.

Sayın Başkan, bu Genel Kurulda, AK PARTİ sıralarında, benim gibi maaşa talim eden, maaşıyla geçinen çok sayıda dürüst, namuslu milletvekili var; Allah onlardan razı olsun. Ben eminim ki o saygıdeğer milletvekillerimiz de bu a tipi, b tipi, c tipi, d tipi, e tipi haramilerden rahatsız. Ben eminim ki AK PARTİ'nin birçok milletvekili de şundan rahatsız kardeşim:

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayalım lütfen.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, genel bir kaidedir, dünyanın her yerinde ve eskiden Türkiye’de para ticaretten kazanılır idi. Şimdi, dünyanın her yerinde para yine ticaretten kazanılıyor, Türkiye’de para siyasetten kazanılıyor. Bu demektir ki siyaset üzerinden millete çökülüyor, milletin kör kuruşu haramilere peşkeş çekiliyor. Ben, buna itiraz etmeyim de ne yapayım Sayın Başkan? Ne yapayım, siz söyleyin.

Sayın Başkan, bugün Mecliste konuklar vardı, Şişli Etfal Dayanışması Platformu. Meclise niye gelmişler biliyor musunuz? Yıllardır, yüz yirmi iki yıldır İstanbul’umuza, özelde de Şişli, Kâğıthane, Beyoğlu ilçelerinde yaşayan vatandaşlarımıza sağlık hizmeti veren ve marka olmuş bir hastaneyi yerinde onarmak yerine hastanenin bulunduğu geniş araziye göz diken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Başka kupon arazi kalmadığı için, Şişli Etfal Hastanesinin arazisine kule yapmak için, Şişli Etfal Hastanesini yerinde yenilemek yerine taşınmasını da kabul etmiyoruz. Başta Şişli halkı olmak üzere bölgede yaşayan bütün vatandaşlarımızın bir talebi olarak yüce Meclis üzerinden yürütmeye sesleniyoruz: Şişli Etfal Hastanesini yerinden etmeyin, orayı yerinde rehabilite edin diyoruz.

Sabrınız için teşekkür ederim. Genel Kurulu ve sizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Biz teşekkür ediyoruz.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Mahir Ünal.

Buyurun Sayın Ünal.

25.- Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal'ın, Başbağlar katliamının yıl dönümüne, emeklilere yapılan zamma, müzisyenlere yapılan desteğe, Cumhuriyet Halk Partisinin siyaseti okuma biçimine ve kullanılan zamanın millete ait olduğuna ilişkin açıklaması

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Değerli Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Bundan yirmi sekiz yıl önce, 5 Temmuz 1993’te, Erzincan’ın Başbağlar köyünde hain terör örgütü PKK o kanlı yüzünü bir kez daha ortaya koymuş, kadın, çocuk, yaşlı demeden 33 vatandaşımızı kurşuna dizerek katletmişti. Bu vesileyle katledilen 33 insanımızı rahmetle anıyorum, katilleri lanetliyorum.

Sayın Başkan, emeklilerimizle ilgili az önce bir Grup Başkan Vekilimiz “8,45 çok yetersiz.” dedi. Bu, yılın ilk altı ayı için düzenlenen zamdı; dolayısıyla, emeklilerimizi enflasyona ezdirmedik.

Yine, müzisyenlerimize, ocaktan bugüne toplamda 270 milyon TL destekte bulduk. 1 Ocaktan itibaren 31 bin müzisyenimize, hazıradaysa 9 bin daha ekleyerek toplamda 40 bin müzisyenimize 270 milyon destekte bulduk.

Yine, CHP Grup Başkan Vekili Sayın Engin Altay, mutut olduğu üzere yine “saray” “Erdoğan” ve o çerçevede oluşturulmuş bir dili ve söylemi tekrar etti. Biz, artık bunlara cevap vermekten yorulduk ama Cumhuriyet Halk Partisi bunları tekrar etmekten yorulmadı. Ben bir satışmaya mahal vermeden, şunu söylemek istiyorum: İnsanoğlu, dünyayı algıladığı biçimde ifade eder. Dolayısıyla, bizim ifadelerimiz gerçekliğin kendisi değil, bizim ifadelerimiz; olan, biten şeyleri algılama biçimimizden ibarettir. Bunları biz kendi gerçekliğimiz olarak değil, bunları Cumhuriyet Halk Partisinin Türk siyasetini okuma biçimi olarak görüyoruz. Bunlarla ilgili biz her ne kadar... En son “52 milyon TL’ye araba aldınız.”

ENGİN ALTAY (İstanbul) – 54...

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – “54 milyon liraya alınan araçlar.” gibi bir ifade kullanıldı. Biz, en az 10 defa böyle bir araç alımının olmadığını, bunun mutad, üç yılda bir yenilenen kiralamalardan ibaret olduğunu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – ...meblağın da o olmadığını ifade ettik ama bu ve benzeri şeyler tekrar tekrar gündeme getiriliyor. Bu bir iletişim stratejisi, sistematik olarak devam ettiriliyor; biz de bunun bilincindeyiz.

Ben Meclisin gündemini daha fazla meşgul etmeden... Çünkü şuna inanıyorum: Biz burada milletin temsilcileri olarak millete ait bir zamanı kullanıyoruz. Kullandığımız bu zaman şahsımıza ait değil, kişisel kavgalarımıza ait değil; bu zaman bizatihi milletin kendisine aittir ve ben sözlerimi daha fazla uzatmadan neticelendiriyorum.

Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkan.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Sayın Altay...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Yani sataşmadan söz istemeyeyim zaman tasarrufu bakımından.

BAŞKAN – Yerinizden lütfen.

26.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Ünal benim biraz önce yaptığım konuşmayı bir kişisel kavga olarak niteledi. Böyle bir yaklaşımım ve anlayışım yok ama Sayın Ünal'a şunu söylemek isterim: Sayın Ünal, ben dört hafta önce 54 milyonluk faturayı Mecliste söylediğimde, gene siz nöbetçiydiniz “Hayır, böyle bir işlem yapılmadı.” dememiştiniz. Merkez Bankasının 128 milyar dolarının birkaç gece içinde, farklı geceler içinde insanlara peşkeş çekilip onlarca insanın zenginleştirilmesinin hesabını sormak kişisel kavga değil, benim görevimdir; önce onu söylemek isterim. Millet bu kadar fakrüzaruret içindeyken Marmaris'te yapılan yazlık sarayın, yeni bir saray yapılmasının doğru olmadığını, bunun bir israf olduğu söylemek kişisel kavga değildir, benim aziz milletimizden aldığım görevin yerine getirilme hâlidir; onu söylemek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Ünal, ben 5 tip harami saydım, b tipi haramileri de “3-4 maaş alanlar” diye niteledim; çıkın “Hayır, devlette 3 maaş alan yoktur.” deyin ve bunu ispatlayın, ben de sizden özür dileyeyim.

Teşekkür ederim.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Ünal, buyurun.

27.- Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal'ın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Bu maaş konusunda yapılan düzenleme burada kaç defa anlatıldı ve dolayısıyla “3-5 maaş” diye bir maaş biçiminin olmadığı defalarca burada ifade edildi. Yine bu saray muhabbeti üzerinden yürütülen tartışmalarda, bunlar Recep Tayyip Erdoğan'ın kendi kişisel,

şahsi malı değil buralar devletin yaptığı yerler ve devlete ait. Mesela “Marmaris” diyorsunuz; Turgut Özal döneminde yapılmış, daha sonra da yine Cumhurbaşkanlığı makamı için yenilenmiş bir yerden bahsediyorsunuz. Geçmişte merdiven altı hükümetlerin âdeta siyasetin itibarsızlaştırıldığı, vesayetin siyaseti itibarsızlaştırdığı günlerden bugün milletin layıkıyla temsil edildiği ve aziz milletin mehabetine uygun yerler yapılmıştır. Buralar Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın şahsına ait yerler değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) - 128 milyar dolar meselesine gelince de tekrar tekrar kendileri de ifade ettiler, kendi milletvekilleri de ifade etti; 128 milyar doların herhangi bir şekilde Merkez Bankasından kaybolamayacağını, bunun Türk lirası, döviz ve altın arasındaki işlemler olduğunu kendileri de bildiği hâlde bunu tekrar tekrar sormaktan vazgeçemediler.

Benim kastettiğim ve tekrar ettiğim husus şudur: Biz, burada birbirimizle cevabı defalarca konuşulmuş ve cevabı bilinen meseleleri bir bir tekrar kişiselleştirip konuşmanın doğru olmadığını söylüyoruz.

Tekrar teşekkür ediyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Hiçbir sorumuzun cevabı verilmemiştir. Hadi bu sorulardan da vazgeçtim; “Mafya ayda 10 bin dolar siyasetçiye para ödüyor.” diyen şu anki Hükümetin İçişleri Bakanı, söyledi, 80 milyon duydu; bari onu söyleyin, kim bu ayda 10 bin dolar mafyadan harç, harçlık, maaş alan siyasetçi? Bunun AK PARTİ’yle bir ilgisi var mı, yok mu? Onu söyleyin tamam. Söyle.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Bu soruların muhatabı ben değilim.

BAŞKAN – Sayın Ünal, söylemek ister misiniz? Söz vereyim mi?

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Hayır, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Peki.

Gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tezkeresi vardır, okutup bilgilerinize sunacağım.

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

B) TEZKERELER

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonunda (KPK) Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız ve AKDENİZ-PA Türk Delegasyonunda Uşak Milletvekili Mehmet Altay’dan boşalan üyelikler için Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu Başkanlığınca bildirilen Gaziantep Milletvekili Mehmet Sait Kirazoğlu’nun Türkiye-AB KPK ve Hatay Milletvekili Sabahat Özgürsoy Çelik’in AKDENİZ-PA Türk Delegasyonu üyeliklerinin Başkanlık Divanında yapılan incelemede uygun bulunduğuna ilişkin tezkeresi (3/1665)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonunda (KPK) Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız ve Akdeniz Parlamenter Asamblesi (AKDENİZ-PA) Türk Delegasyonunda Uşak Milletvekili Mehmet Altay’dan boşalan üyeliklere 28/3/1990 tarihli ve 3620 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un 2’nci maddesine göre Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu Başkanlığınca bildirilen ve anılan Kanun’un 12’nci maddesi uyarınca Başkanlık Divanında

yapılan incelemede uygun görülen Gaziantep Milletvekili Mehmet Sait Kirazoğlu'nun Türkiye-AB KPK ve Hatay Milletvekili Sabahat Özgürsoy Çelik'in AKDENİZ-PA üyelikleri Genel Kurulun bilgilerine sunulur.

Mustafa Şentop
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

BAŞKAN – Bilgilerinize sunulmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tezkeresi daha vardır, okutup bilgilerinize sunacağım.

2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Senegal Ulusal Meclisi Senegal-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Eş Başkanı ve Benno Bokk Yakaar Meclis Grubu Başkanı Aymereu Gningue ve Dostluk Grubu üyelerinden oluşan bir heyetin 5-9 Temmuz 2021 tarihleri arasında ülkemize resmî bir ziyarette bulunmasına ilişkin tezkeresi (3/1666)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

Senegal Ulusal Meclisi, Senegal-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Eş Başkanı ve Benno Bokk Yakaar Meclis Grubu Başkanı Aymerou Gningue'in beraberinde Dostluk Grubu üyelerinden oluşan bir heyetle 5-9 Temmuz 2021 tarihleri arasında ülkemize resmî bir ziyarette bulunması Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanınının 18 Haziran 2021 tarihli ve 52 sayılı Kararı'yla uygun bulunmuştur.

Söz konusu heyetin ülkemizi ziyareti, 28/3/1990 tarihli ve 3620 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisininin Dış İlişkilerin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 7'nci maddesi gereğince Genel Kurulun bilgilerine sunulur.

Mustafa Şentop
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

BAŞKAN – Bilgilerinize sunulmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tezkeresi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop ve beraberindeki Parlamento heyetinin Kuveyt Ulusal Meclis Başkanı Marzouq Ali Alghanim'in vaki davetine icabetle 11-13 Temmuz 2021 tarihleri arasında Kuveyt'e resmî bir ziyarette bulunmasına ilişkin tezkeresi (3/1667)

5/7/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Profesör Doktor Mustafa Şentop ve beraberindeki Parlamento heyetinin Kuveyt Ulusal Meclis Başkanı Sayın Marzouq Ali Al-Ghanim'in vaki davetine icabetle, 11-13 Temmuz 2021 tarihleri arasında Kuveyt'e resmî bir ziyarette bulunması hususu 28/3/1990 tarihli ve 3620 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisininin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesi uyarınca Genel Kurulun tasviplerine sunulur.

Mustafa Şentop
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair bir tezkere vardır, okutuyorum:

4.- Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığının, görev süresinin uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1668)

1/7/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

21/4/2021 tarihinde çalışmalarına başlayan Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun 30/6/2021 tarihli toplantısında aldığı karar gereğince, çalışma süresinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 105'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 21/7/2021 tarihinden geçerli olmak üzere bir ay uzatılması hususunda gereğini saygılarımla arz ederim.

Öznur Çalık

Malatya

Komisyon Başkanı

BAŞKAN – İç Tüzük'ün 105'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Araştırmasını üç ay içinde bitiremeyen komisyona bir aylık kesin süre verilir.” hükmü gereğince Komisyona bir aylık ek süre verilmiştir.

C) ÖNERGELER

1.- Başkanlığın, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ile Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu üyeliğinden istifalarına ilişkin yazılarının 30/6/2021 tarihinde Başkanlığa ulaştığına ilişkin önerge yazıları (4/139)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Diyarbakır Milletvekili Sayın Semra Güzel ile Ankara Milletvekili Sayın Filiz Kerestecioğlu'nun, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu üyeliğinden istifalarına ilişkin yazıları 30 Haziran 2021 tarihinde Başkanlığımıza ulaşmıştır.

Bilgilerinize sunulur.

Üç sayın milletvekiline yerlerinden birer dakika söz vereceğim.

Sayın Yılmaz...

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

28.- Düzce Milletvekili Ümit Yılmaz'ın, Düzce'deki su baskınına ilişkin açıklaması

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

3 Temmuz Cumartesi günü Akçakoca ilçemizde yağın yağmur, merkezde bulunan Çivi Deresi'nin ve Uğurlu köyünden geçen Esmahanım Deresi'nin taşmasına sebep olmuştur. Yaşanan selde, Allah'a şükürler olsun can kaybı yaşanmamış ancak Akçakoca merkezde bazı dükkânları, Uğurlu ve Esmahanım köyünde bazı evleri su basmıştır.

Her yıl temmuz ayının gelmesiyle, Düzce'de yürekler ağza gelmekte “Acaba nereyi sel götürecektir?” korkusu yaşanmaktadır. Buradan yetkililere seslenmek istiyorum: Sadece ana dere yataklarını temizleyerek sel felaketinin önüne geçilemeyeceği, iki sene önce yaşanan sel felaketinin

ardından geçen gün yaşananlarla ortaya çıkmıştır. Karadeniz İklim Değişikliği Eylem Planı hayata geçirilmelidir. Ana dere yataklarının yanında tali yataklar da temizlenerek bir an önce derelerin ıslah kapsamına alınması gerekmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Güzelmansur...

29.- Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur'un, Hatay'ın Antakya ilçesinin Serinyol Mahallesi'ndeki Ziraat Bankası şubesine ilişkin açıklaması

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hatay'ın Antakya ilçesine bağlı Serinyol Mahallesi bin nüfusuyla kocaman bir mahalledir; üniversite öğrencisiyle, çiftçisiyle, ticaret erbabıyla, esnafıyla her kesimden insanın yaşadığı kocaman bir mahalledir. Böylesine büyük bir yerleşim yeri olmasına rağmen Ziraat Bankası burada bulunan şubesini anlamsız bir şekilde kapattı. Serinyol müşteri potansiyeli, ticaret potansiyeli, çiftçi potansiyeli ve büyüme potansiyeli yüksek olan bir yerleşim yeri. Dolayısıyla, Ziraat Bankasının Serinyol'daki şubesini kapatması izaha muhtaç bir durumdur.

Ziraat Bankasının sayın yetkililerine buradan sesleniyorum: Bu şubeyi kapatarak Serinyol'daki çiftçiyi, memuru, öğrenciyi, tüccarı, esnafı mağdur ettiniz. Serinyol'a acilen Ziraat Bankası yeniden şube açmalı, bu mağduriyet giderilmeli.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Bulut...

30.- Adana Milletvekili Burhanettin Bulut'un, sağlık emekçilerinin nöbet ücretlerine ilişkin açıklaması

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Pandemide ön safta mücadele eden, üç kuruş ek ödeme verilen sağlık emekçilerinin aldıkları nöbet ücretleri, şimdi faiziyle geri istenmektedir. 2016 ve 2017 yıllarını kapsayan toplu sözleşmenin 7'nci maddesinde “Yoğun bakım, diyaliz, ameliyathane, acil servis ve 112 acil sağlık hizmetlerinde tutulan nöbetler için ödenen nöbet ücretleri yüzde 50 artırımlı ödenir.” hükmü yer almaktadır. Buna rağmen Sağlık Bakanlığı, yüzde 50 artırımlı nöbet ücretlerinin yalnızca bu birimlerde çalışan personele verilmesi gerektiğini savunarak röntgen ve laboratuvar teknisyenleri için bu birimlerde hizmet veren sağlık emekçilerinin kapsam dışına çıkartılmasını talep etmiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi sağlıkçıları haklı bulmasına rağmen Danıştay aksi yönde karar vererek ödenen nöbet ücretlerinin iadesini istemiştir. Düşük ücretle çalışan sağlık emekçileri bu ödemeleri geri yapmak durumunda kalmıştır. Bu haksızlığın giderilmesi için gerekli düzenlemenin yapılmasını bir an önce Bakanlıktan talep etmekteyiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.19

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 16.35****BAŞKAN: Başkan Vekili Haydar AKAR****KÂTİP ÜYELER: İshak GAZEL (Kütahya), Emine Sare AYDIN (İstanbul)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 99’uncu Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

İYİ Parti Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VII.- ÖNERİLER**A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ**

1.- İYİ Parti Grubunun, 3/3/2021 tarihinde Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve arkadaşları tarafından, Giresun ilinde ulaşım, tarımsal üretim ve turizm konularında yaşanan sorunların araştırılması ve sorunların çözümü konusunda alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Temmuz 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

6/7/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 6/7/2021 Salı günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük’ün 19’uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Lütfü Türkkan

Kocaeli

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 21 milletvekili tarafından Giresun ilimizde ulaşım, tarımsal üretim ve turizm konularında yaşanan sorunların araştırılması ve sorunların çözümü konusunda alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla 3/3/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 6/7/2021 Salı günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – İYİ Parti grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere söz talep eden Samsun Milletvekili Sayın Bedri Yaşar.

Buyurun Sayın Yaşar. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Giresun ilimizin sorunlarına yönelik 3 Mart 2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine 21 arkadaşımızla beraber vermiş olduğumuz araştırma önergesi üzerine söz almış bulunuyorum.

Değerli milletvekilleri, Giresun özellikle ulaşım problemleri açısından ciddi sorunlar yaşamaktadır. Özellikle güney çevre yolu sorunu Giresun’un en öncelikli ve en önemli sorunlarından biridir. Karadeniz’de 4 ilin ve hatta sahildeki ilçelerin bile güney çevre yolu varken Giresun’un güney çevre

yolu konusunda maalesef bir adım atılamamıştır. Dolayısıyla Giresun trafiği tamamen tıkanmıştır. Giresun'un güney çevre yolu sorunu ne yazık ki bugüne kadar da bir çözüme kavuşturulamamıştır.

Yine, Giresun'da bitmek bilmeyen 20 kilometrelik Dereli yolunun yapımı senelerdir devam etmektedir. Yine, ulaştırma projelerinden biri olan Eğribel Tünel'i inşaatı 25 Nisan 2015 yılında başlamış olup altı senedir devam etmektedir; maalesef bununla ilgili de bir ilerleme yok. Yine, bu sene Dereli yolu inşaatına 13 milyon liralık ödenek ayrılmış. Bu 13 milyon lirayla bu yolun bitmesi mümkün değil, bu da durma noktasına gelmiştir, muhakkak bu projeye de ödenek aktarılması gerekmektedir. Yine, biliyorsunuz, Dereli'de geçmişte sel felaketi olmuştu. Sel felaketi olunca genelde bakanlar sarı çizmeleriyle beraber sel bölgelerine giderler ve orada bir sürü vaatte bulunurlar. Bunlardan bir tanesi de özellikle bu yol sorunlarına, yol problemlerine yönelik ödenek aktarılacağına dair oraya uğrayan 5 bakanımız da söz vermiş ama maalesef bu yollar konusunda şu ana kadar ciddi bir adım atılamamış. Aynı şekilde, Dereli yolu kangren olmaktan da bir türlü çıkamamıştır. Ümit ediyoruz ki şu yol problemleri bir an önce çözülür.

Yine, önemli yollardan bir tanesi Tirebolu-Torul yolu. Bu, Doğu Karadeniz için de önemli bir yoldur. Tirebolu'dan Torul'a, oradan limana iner yani daha çok Batı Karadeniz'i takip eden yol, Tirebolu-Torul üzerinden limanla buluşmaktadır. Bu yolun Türkiye için de çok büyük bir önemi var ama maalesef burada da istenilen mesafe katedilemediği gibi uzunca yıllardan beri de bu yol projesi sorunları devam etmektedir.

Yine, Dereli'de geçtiğimiz dönemde, biliyorsunuz, sel felaketi olmuştu, orada da belli çalışmalar yapıldı ama maalesef 4 Temmuz Pazar günü yağın yağmurda, o gün ziyaret ettiğimiz cadde yine aynı sel sularının altında kaldı. Orada bahsettiğimiz, hemen Dereli'nin baş tarafında meşhur bir köprü vardı -o zaman da söylemiştik- bu köprünün yüksekliği düşük ama aynı mantıkla ilave edildiği için yine köprünün altında rüsup birikti, çevre yamaçlardan gelen su burayı tekrar kapattı. Onun için projeleri çözerken, projelerin üzerinde dururken muhakkak çözüm odaklı, sonuç odaklı çalışmalar yapmamız lazım.

Yine, bunun paralelinde, özellikle turizm konusunda, gerçekten, Giresun, yaylalarıyla ve doğal güzellikleriyle tam bir turizm cenneti ama maalesef Giresun'umuz umduğumuz sayıda gerek yerli gerekse yabancı turistleri ağırlayamamaktadır. 3 yayla turizm merkezi ilan edilmiş. Merkezleri ilan etmek yetmez, bunlarla ilgili imar çalışmalarının da yapılması lazım. Turizm alanı ilan edilmiş olmasına rağmen maalesef imar planı bile hâlâ daha yapılamamıştır.

Yine, bir yat limanı sorunu vardır Giresun'da. O kadar tarihi ve doğal güzellikler açısından... Özellikle özel şirketler, onlar için yat limanı vazgeçilmezdir ama yat limanı ile ilgili de bir mesafe katedilemedi.

Yine, özellikle, hızlı tren Türkiye'nin gerçeği. Ben Samsun Milletvekiliyim. Samsun-Hopa arası için de bu hızlı tren meselesini gündeme getirmiştik. Bu sahil kesiminin en önemli sorunlarından biri de bu hızlı tren meselesi. Maalesef, Türkiye'de bu demir yolu konusunda umduğumuzu bulduğumuzu söyleyemeyiz. Projesi var mı, yok mu; varsa kaç yıl içinde bu projenin yapılacağına dair hâlâ hiçbir fikrimiz yok.

Tabii "doğal ve tarihi güzellikler" derken aynı zamanda, buralarda katı atık bertaraf alanlarıyla ilgili, gerek HES'lerden kaynaklanan gerek o bölgelerdeki altın madenlerinden kaynaklanan doğayı kirletmeyle ilgili, doğayla ilgili de çok ciddi problemler var. Özellikle "Görelle Çavuşlu'daki Katı Atık Bertaraf Çöp Alanı mutlak suretle kaldırılmalı, müsait bir yere nakledilmelidir." diyor Giresunlu hemşehrilerimiz.

Tabii, Şu an fındık sezonu yaklaŐıyor. Geçtiğimiz hafta da bununla ilgili bir basın toplantısı düzenledim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Toparlıyorum Başkanım.

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Özellikle, fındık 16 tane ilimizi ilgilendiren temel tarım ürünlerinden bir tanesi. 500 bin aileyi doğrudan, 2 milyon aileyi de dolaylı olarak fındık fiyatları, fındık üretimi ilgilendirmektedir. Biz buradan uyarıyoruz... Yani, bugün, gübreye zam geldi, bunun yanı sıra, zam gelmeyen hiçbir Şey kalmadı. Biz de diyoruz ki: Hiç olmazsa bu seneki fındık fiyatları bayramdan önce eğer 35 lira olarak açıklanırsa çiftçinin de yüzü güler. Yani yapılan zamlar konusunu söylememize hiç gerek yok; daha dün elektriğe zam geldi, daha evvelsi gün doğal gaza zam geldi. Yani, bugün, enflasyon rakamlarına baktığınız zaman, TÜFE’de 17 küsuru, ÜFE’de 41 küsuru konuşuyoruz. Daha bugünden biz sizi uyarıyoruz: Fındık stratejik bir üründür, bugünden, bayramdan önce bunun muhakkak ilan edilmesi gerekiyor. Dolayısıyla Giresun Karadeniz’in en bilinen illerinden bir tanesidir, sorunları aşağı yukarı Karadeniz’in de sorunlarıyla ortaktır. Dolayısıyla Giresun’un sorunlarına çözüm bulmak Karadeniz’in sorunlarına da çözüm bulmakla eş değerlidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Bitiriyorum Başkanım.

Dolayısıyla bu önergemize “evet” oyu vereceğinizi ümit ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına söz talep eden İstanbul Milletvekili Sayın Erol Katircioğlu.

Buyurun Sayın Katircioğlu. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Giresun’un sorunları tabii ki sadece Giresun’a ait değil. Giresun, diyebiliriz ki bütün Karadeniz’de bulunan illerimizin kaderini paylaŐan bir Şehir. Yani aslında yıllar içinde baktığımızda, bütün bu bölgeye daha yapısal bir perspektiften yaklaŐılıp da bu bölgelerde yaşayan insanların hayat standardını artırmakla ilgili olarak yapılacak işler vardı, fakat bu işleri yapmaktansa bu neoliberal dediğimiz politikalara uyum çerçevesinde bir anlamda, küçük üreticilerden oluşan bu coğrafyadaki insanlar sermayenin insafsız ellerine bırakılmıŐ gibi oldu.

Değerli arkadaşlar, bir kere Şunu söyleyeyim: Bu illerin en önemli sorunlarından bir tanesi, çoğu il esasında tek ürüne bağlı olarak gelir üretiyor yani çaya... Bazı yerlerde daha fazla çay, bazı yerlerde daha fazla tütün, bazı yerlerde daha fazla fındık. Şimdi, dolayısıyla da geleneksel olarak baktığımızda, tarım ürünleri bildiğimiz gibi iklim Őartlarından etkilendiği için devletler bu tarım ürünleri piyasalarını genellikle regüle ederlerdi, çeşitli kuruluşlarla bunları regüle ederlerdi ve nitekim fındıkla ilgili olarak da bir FİSKOBİRLİK vardı. Fakat ne yazık ki 2000’li yılların başında, söylemeye çalıŐtığım bu eklemlenme süreci yani neoliberal politikalar çerçevesinde eklemlenme adımları FİSKOBİRLİK’in regülasyon yapma yeteneğini yok etti. Şimdi, dolayısıyla da anladığımız kadarıyla ya da gördüğümüz kadarıyla fındığı üretenler, gerçekten, piyasanın arz ve talep koşullarına bağlı hâle geldi. Fakat, değerli arkadaşlar, piyasanın arzına baktığımızda bu, küçük üreticiler dünyası ama talebine baktığımızda da -en azından son durumdan gidersek söyleyebiliriz- 3 tane firma alıcı durumda. Yani ne kadar üretilirse

üretilsin neredeyse 3 firma alıyor çünkü biliyorsunuz bu, ihracat pazarıyla ilgili. Dünya fındığının yüzde 70'ini üreten bir ülke olarak esasında bu 3 firmanın fiyat belirleme gücüne teslim olmuş oldu fındık üreticileri. Şimdi, bugünlerdeki tartışma, 30 lira mı olacak, 25 lira mı olacak, 35 lira mı olacak tartışması. Tabii ki, tabii ki, biliyoruz ki fındığı üreten insanları -demin konuşmacı arkadaşımız da söyledi- kimisine göre yüzde 18, kimisine göre yüzde 30 hatta yüzde 40 enflasyon olduğu bir ülkede tabii ki fındık için de gerekli olan girdilerin maliyetlerinde artış olmasından dolayı esasında neredeyse zararına satmak zorunda kalacak üreticiler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım efendim.

EROL KATIRCIOĞLU (Devamla) – Teşekkür ederim.

Dolayısıyla da burada devletin bir biçimde devreye girmesi lazım ve özellikle Tarım Bakanlığının bunu yapması lazım ve en azından, çiftçilerin makul bir kâr marjı elde edebilecekleri seviye -ki 35 olduğunu anlıyorum ben- civarında bir yerde fiyatın oluşturulmasını sağlamak lazım.

Toprak Mahsulleri Ofisini de burada saymak lazımdı ama onun da zaten 700 bin ton üretilen bir ürünü -yanılmıyorsam- 150 bin ton -bilirsiniz siz- civarında bir stoklama yeteneği var, kapasitesi var; dolayısıyla da TMO da regülasyon yapabilme yeteneğine sahiptir. Dolayısıyla da değerli arkadaşlar, biz, bu araştırmanın yerinde olduğunu düşünüyor hatta eğer mümkünse daha da genişletilip bütün Karadeniz şehirlerini içine almasını öneriyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz talep eden Giresun Milletvekili Sayın Necati Tıǧlı.

Buyurun Sayın Tıǧlı. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA NECATİ TİǒLI (Giresun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Parti Grubu tarafından verilen önerge üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşmak için söz aldım.

Sözlerime başlamadan önce, kıymetli hemşehrim Aziz Nesin'i vefatının 26'ncı yılında rahmetle, saygıyla, özlemle anıyorum.

Evet, Giresun ilinin gerçekten çok sorunu var. Milletvekili seçildiğim günden bu yana çevre yolunun, Dereli yolunun, Batlama yolunun, Eğribel Tüneli'nin, hızlı tren hikâyesinin, bu projelerin neden hayata geçirilmediğini ya da neden yıllardır bitirilemediğini ilgili bakanlıklara sorduk. FİSKOBİRLİK gibi çok güçlü bir birliǧinin nasıl zayıflatıldığını ve devre dışı bırakıldığını, dünyanın en kaliteli fındığının başına gelenleri, rekolte tahminlerinin nasıl manipüle edildiğini, alım fiyatlarının az oluşunu, alan bazlı desteklerin yıllardır 1 kuruş artırılmayışını, fındık üreticisinin nasıl tekelcilerin kucağına itildiğini, fındık alımlarının neden FİSKOBİRLİK üzerinden yapılmadığını bazen araştırma önergeleri bazen soru önergeleri bazen de basın açıklamalarıyla Meclis gündemine defalarca getirdik.

İYİ Partinin Giresun'un sorunlarıyla ilgili sunmuş olduğu katkıya teşekkür eder, Giresun için AKP'nin de sunacağı katkıya koşulsuz destek vermeye hazır olduğumuzu herkesin bilmesini isterim. Ben Giresun'un evladıyım, söz konusu Giresun olunca Giresun için kim faydalı işler yapmak istiyorsa tabii ki grubumuz katkı verir, destek verir.

Şöyle geriye dönüp baktığımızda, AKP iktidarı ve başındaki kişiler Giresun demir yolunu meydanlarda seçim yatırımı olarak müjdeledi ama iş icraata gelince bırakın demir yolu yapmayı, Giresun'u demir yolu güzergâhından çıkardılar. Biz yapılan yanlışı o zaman da söyledik, şimdi de

söylüyoruz: “Ordu, Giresun, Trabzon ve Rize’yi kapsıyor.” diye meydanlarda müjdelediğiniz Karadeniz Sahil Yolu’nun Giresun ayağında yapılan hiçbir şey yok. Yine burada bir konuşmamda söylemişim, Karadeniz Sahil Yolu tüm illerde eş zamanlı bittiğinde faydalı olur, aksi durumda iktidarın müteahhitleri hariç kimseye faydası olmaz diye.

Gelelim bitmeyen ama paraları yutan ve yüklenici firmaları zengin eden Eğribel Tüneli’ne. Ne oldu? Eğribel Tüneli için savurduğunuz vaatler diğer tüm vaatleriniz gibi yalan oldu.

Kıymetli milletvekilleri, Giresun’da bitmeyen bir sürü proje var: Batlama kara yolu, Tirebolu-Torul yolu, Görele-Çanakçı yolu, Güce yolu, Bulancak-Aydındere yolu, su sızıntısı nedeniyle durdurulan Şebinkarahisar’daki gölet projesi, 2020 yılındaki büyük sel afetinden sonra zarar gören ve hiçbir çalışma yapılmayan Espiye-Ericek yolu. Devam eden inşaat çalışmalarına rağmen Dereli ilçemizin de hâlâ bir afete açık olduğunu unutmayalım.

Ama Giresunlu hemşehrilerimiz içini ferah tutsun, hiç kimse merak etmesin; iktidara geldiğimizde, Millet İttifakı iktidara geldiğinde Giresun’un bütün sorunlarını çözecek diyorum.

Genel Kurulu saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına söz talep eden Giresun Milletvekili Sayın Cemal Öztürk.

Buyurun Sayın Öztürk. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Samsun Milletvekilimiz Bedri Yaşar Bey tarafından Giresun’un sorunlarıyla ilgili verilen önerge üzerinde AK PARTİ Grubu adına söz aldım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Giresun ilinin sorunlarını bölge illerinin sorunlarından ayırmak hatta Türkiye’nin sorunlarından farklı görmek mümkün değil. Önergede tabii ki belli başlıklar dile getirilmiş ama esas sorun, bölgedeki göç sorunu. Bu, ta Artvin’den başlamak üzere Doğu Karadeniz’imizin maalesef yıllardan beri devam eden göç sorunu. Son yıllarda bu azalmış olmakla beraber, Giresun ilinde 450 bin hemşehrimiz yaşarken resmî kayıtlara göre sadece İstanbul’da 496 bin hemşehrimiz var. Onun yanında, işte Sakarya’da, İzmit’te, Bursa’da, Düzce’de, Zonguldak’ta hemşehrilerimiz var. Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleri’nde de toplam 300 bin Türk vatandaşının 35-40 bini Giresunlu. Yani bu, bölgenin bir göç sorunu ama belli başlıklar var burada, tabii ki ben onları bu kadar kısıtlı süre içinde cevaplayamam; şu kadarını söyleyelim: Giresun ilinin sorunlarını biz biliyoruz ve bu sorunları çözmek için de Hükümetimizle koordineli olarak çalışıyoruz.

Tabii, dile getirildi, fındık en önemli ürünümüz; nitekim “fındık” denilince Giresun, “Giresun” denilince de fındık akla geliyor. Biz Meclis çatısı altında, fındık üreten illerin milletvekillerinden oluşturduğumuz bir fındık çalışma grubuyla birlikte son üç yıldır, bölgenin ve Türkiye’nin en önemli ürünü fındık konusunda çalışıp görüşlerimizi başta Tarım Bakanımıza götürüyoruz; o da, Hükümet de bunları tartışıyor ve neticede, özellikle son iki yıldır Hükümetimizin fındıkla ilgili aldığı kararlar hepimizi memnun eder nitelikte. Bu konuda, geçtiğimiz hafta da biz milletvekilleri olarak düşüncelerimizi Tarım ve Orman Bakanımıza ilettik. Ben eminim, Sayın Cumhurbaşkanımız -bayramdan önce olur, sonra olur ama- mutlaka temmuz ayı içinde fındıkla ilgili politikaları, fiyatı belirleyecektir ve ümit ediyoruz ki hem üreticimizi hem ülkemizi hem ihracatçımızı, sanayicimizi tatmin edici bir fiyat ve alım politikası izlenecektir.

Tabii, önerge sahibi değerli arkadaşımız Giresun Çevre Yolu’ndan bahsetti. Bu ufuk proje yani Türkiye’nin projesi, sadece Giresun’u ilgilendirmiyor. Bakın, Doğu Karadeniz’deki ana ulaşım akslarından biri -ama büyük bir yatırım, takdir edersiniz- 49 kilometre uzunluğunda ve bunun 2,7

kilometresi köprü, sadece 32 kilometresi viyadüklerden oluşuyor coğrafi şartlardan dolayı. Büyük finansman gerektiren projenin ihalesi yapıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Öztürk, tamamlayalım.

CEMAL ÖZTÜRK (Devamla) - Bu yolun proje ihalesi yapıldı. Bitmek üzereyken Ordu ili Gülyalı’da bu yolun başlangıç noktasıyla ilgili mahkemeye taşınan bir konu vardı, o da bitmek üzere.

Eğribel yolu; bu da yine Türkiye’nin projesi çünkü Giresun’u güneye bağlayan, Karadeniz’i güneye bağlayan bir yol. Eğribel Tüneli de 2022 sonunda bitecek; ihalesi, ödenekleri her şeyi tamam, zamana ihtiyacımız var.

Giresun-Dereli yolu, bu da bitmek üzere, 24,5 kilometrelik yolun 10,5 kilometresi açıldı. Sayın milletvekilim, önermeniz 3/3/2021 tarihini taşıyor, dolayısıyla bugünlerde 10,5 kilometresi açıldı, kalan 14 kilometresi de yapılıyor; ödeneği de dediğiniz gibi 13 milyon değil, 121 milyon ödenek konuldu 2021 yılı için, orası da devam ediyor.

Yine, Doğankent yolu, biliyorsunuz orada sel felaketi yaşadık. Allah razı olsun Hükûmetimizden, bu 22 Ağustosdaki selden dolayı çok büyük yatırımlar yapıldı, işte o köprü kısa sürede, yılbaşından önce yapıldı ve açıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Öztürk.

CEMAL ÖZTÜRK (Devamla) – Bitiriyorum Başkanım, son cümlemi kayıtlara geçireyim.

BAŞKAN – Buyurun.

CEMAL ÖZTÜRK (Devamla) - Giresun’un sorunlarını biliyoruz, bu sorunlar hepimizin sorunları, bunların çözümü için de Hükûmetimizle çalışıyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3 sayın milletvekiline yerlerinden birer dakika söz vereceğim.

Sayın Karahocagil...

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

31.- Amasya Milletvekili Mustafa Levent Karahocagil’in, Başbağlar ve Sivas katliamlarının yıl dönümlerine ilişkin açıklaması

MUSTAFA LEVENT KARAHOCAGİL (Amasya) – Tarih 5 Temmuz 1993, yer Başbağlar. Türkiye Cumhuriyeti’nin yükselişini durdurmak, tarihinde defalarca dünyaya hükmetmiş, dünyaya hakkı, adaleti götürmüş bu milleti maddeden yıpratmak için, kendi silahlarıyla, kendi askerleriyle karşımıza çıkmaya cesaret edemeyip yine Müslüman Kürt kardeşlerimiz içinden satılık vatan, millet hainlerini bulup Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı kışkırtarak dünyada yaptığı kallesliği güneyde de gerçekleştiren, Siyonist güçlerin maşası kalles PKK’lılar tarafından gerçekleştirilen, hiçbir insanın kabul edemeyeceği, Sivas katliamına karşı yaptıklarını söyleyerek Alevi kardeşlerimizle de aramızı açmaya çalışan dış şer güçler, başaramayacaksınız; dış güçlerin askeri PKK’lı teröristler ve destekleyicileri başaramayacaksınız. Başbağlar’da öldürülen, yakılan 33 vatan evladını, Sivas’ta yakılan 35 vatan evladını rahmetle yâd ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Gaydalı...

32.- *Bitlis Milletvekili Mahmut Celadet Gaydalı'nın, Tatvan Belediyesinde yevmiye usulü çalıştırılan işçilere ilişkin açıklaması*

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bitlis Tatvan Belediyesinde yevmiye usulüyle çalışan 45 kişi maalesef artık çalıştırılmamakta. Günlük 100 liraya çalışan ve “yemek parası” adı altında 15 lira ücreti kesilen bu emekçiler uzun yıllar Tatvan Belediyesinde çalışmışlardır. Tatvan Belediyesi İŞKUR üzerinden “mesleki eğitim” adı altında üç aylık süreyle 50 kişilik personel almıştır ve bu 45 kişiyle çalışmalarına son vermiştir. Bugüne kadar insani yaşam standartlarının altında çalıştırılan bu vatandaşlarımız şu an ne yapacaklarını dahi bilmiyorlar. SSK'leri olmayan, hiçbir özlük hakkının bulunmadığı bu hemşehrilerimize pozitif yönlü bir ayrımcılık tanınmasında fayda olacaktır. Bu modern kölelik sisteminin bir an önce sonlandırılması lazımdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın İlhan...

33.- *Kırşehir Milletvekili Metin İlhan'ın, öğretmen atamalarına ilişkin açıklaması*

METİN İLHAN (Kırşehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öğretmen atamaları ve öğretmenlerimizin ekonomik, sosyal ve özlük hakları konusundaki sorunlar AKP iktidarı döneminde günden güne artarak ilerlemektedir ne yazık ki. Bugün geldiğimiz noktada iktidar tarafından ataması yapılamayan yaklaşık 700 bin öğretmen var. Hâl böyle iken müjdeden çok bir kara habere dönüşen 20 bin rakamı atama bekleyen öğretmenler arasında büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır. Bu sebeple, bir an önce 40 bin atama şart ancak bu rakam bile inanın bu sorunu çözemeyecektir.

Değerli milletvekilleri, bu konunun kısa vadede toplumsal travmalara dönüşme ihtimali ayan beyan ortada iken plansız ve yanlış politikalar yüzünden oluşan bu devasa rakamın mutlaka ama mutlaka diğer kamu kadrolarında değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, bu konunun çözümüne katkı sağlamak amaçlı, ivedi olarak da Meclis bünyesinde araştırma komisyonu kurulması da elzem olmuştur. Zira, bu gencecik insanlara bir gelecek sunmak hepimizin görevidir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VII.- ÖNERİLER (Devam)

A) *SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)*

2.- *HDP Grubunun, 6/7/2021 tarihinde Grup Başkan Vekili Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş ve Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, işsizliğin yol açtığı ekonomik sorunların araştırılması amacıyla verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Temmuz 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi*

6/7/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 6/7/2021 Salı günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Meral Danış Beştaş

Siirt

Grup Başkan Vekili

Öneri:

6 Temmuz 2021 tarihinde Siirt Milletvekili Grup Başkan Vekili Meral Danış Beştaş ve İstanbul Milletvekili Grup Başkan Vekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından (13501 grup numaralı) işsizliğin yol açtığı ekonomik sorunların araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan genel görüşme önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 6/7/2021 Salı günü birleşiminde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere söz talep eden Diyarbakır Milletvekili Sayın Garo Paylan konuşacaktır.

Buyurun Sayın Paylan. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, işsizlik ve zamlar üzerine verdiğimiz önergemize hepinizden destek bekleyeceğiz.

Değerli arkadaşlar, ülkemiz zaten derin bir ekonomik kriz yaşıyordu ve Covid salgınıyla beraber bu ekonomik kriz derinleşti. Sosyal devletler, demokratik ülkeler veya kamu kaynaklarını halk yararına kullanan ülkeler kaynaklarını halkı için seferber ettiler. Trilyonlarca dolar, trilyonlarca avro, trilyonlarca Japon yeni destek o halklara gitti ve milyarlarca insan pandeminin etkilerini hafifçe yaşadı değerli arkadaşlar.

Biz de HDP olarak, pandemi başlar başlamaz, Meclise bir yasa teklifi verdik ve “Gelin, bütçe tercihlerini değiştirelim. Saraylara, savaşlara, yandaşlara akan yüz milyarlarca lira kaynağı durduralım ve bu kaynakları halk yararına harcayalım. İşçiye, memura, çiftçiye, emekliye destek verelim.” dedik. Bu teklifimizi AKP ve MHP kabul etmedi. Ne dediler? Saraylara, savaşlara, yandaşlara para harcamaya devam edeceğiz. Değerli arkadaşlar, bunun sonucunda da halk aç açta bırakıldı. Son bir yılda yüzlerce yurttaşımız intihar etti, milyonlarca yurttaşımız bunalıma girdi, milyonlarca yurttaşımız evine eklemek götüremedi, on binlerce esnaf dükkânını kapattı, yüz binlerce çiftçi üretimden koptu ama onlar saraylara giden tercihlerinden vazgeçemediler. Bakın, daha birkaç gün önce, Sayın Cumhurbaşkanının eşi Emine Erdoğan ne dedi yurttaşlarımıza? “Porsiyonlarınızı küçültün.” dedi ama hemen bu önerinin arkasından şöyle bir fotoğraf çıktı arkadaşlar -şu fotoğraflar çıktı, bakın- 640 milyon lira harcanan yazlık sarayın fotoğrafları çıktı. Bir yandan saraydan “Porsiyonlarınızı küçültün.” deniliyor, bir yandan da 400 odalı yazlık saray yapılıyor.

Değerli arkadaşlar, bu ne perhiz bu ne lahana turşusu! Bakın, siyasi etiği geçtim, siyasi ahlaki geçtim, vicdanı geçtim; ya, bir utanma duygusu da mı kalmadı, utanma duygusu? Milyonlarca yurttaşınız aç açıktayken onlara “Porsiyonlarınızı küçültün.” diyorsunuz ama kendinize 400 odalı yazlık saray yapıyorsunuz. Değerli arkadaşlar, bu, vicdansızlıktır. Bu vicdansız gidişata “Dur.” demeliyiz.

Bakın, bu şartlarda, pandemi sanki hiç olmamış gibi iktidar şimdi diyor ki: “1 Temmuz itibarıyla kısa çalışma ödeneğini durduruyorum.” Pandemiye yaptığınız tek şey şuydu: “Kısa çalışma ödeneği getiriyorum, kısa çalışma ödeneği.” O da kimlere? Resmî çalışanlara. Ülkede 10 milyon kayıt dışı çalışan işçi var, onlara 5 kuruş destek yok, kayıtlı çalışan sınırlı sayıda 1-2 milyon, 3 milyon işçimiz bu kısa çalışma ödeneğinden faydalanmıştı.

Şimdi, sanki pandeminin etkileri bitmiş gibi, milyonlarca insanımız işine geri dönmüş gibi, diyorsunuz ki: “Biz kısa çalışma ödeneğini durduruyoruz.” Değerli arkadaşlar, kısa çalışma ödeneğini durdurduzun diye yalnızca 2 milyona yakın yurttaşımız gelersiz kaldı, bunu biliyor musunuz? İşten çıkarma yasağını da durdurduzun, şu anda 100 binlerce işçi bordrolardan düşürülüyor; hem sosyal güvencelerini kaybediyorlar hem de işsizlik sigortasından verilen 3 kuruşluk destekten oluyorlar. Böyle bir vicdansızlık kabul edilebilir mi değerli arkadaşlar?

Bakın, dünyada pandemide OECD içinde, gelişmekte olan ülkeler içinde yurttaşına en az desteği veren ülke Türkiye. Bundan utanç duymalıyız, Türkiye'nin Meclisi olarak bundan utanç duymalıyız. Bununla ilgili, bu vicdansız iktidarı dengeleyemediğimiz için, onlara karşı halkı destekleyen yasalar çıkaramadığımız için utanç duymalıyız. Biliyor musunuz arkadaşlar, bütçeden yalnızca 10 milyar TL destek verildi. Ya, yurttaş sayısına vursanız 100 lira etmiyor. Böyle mi sosyal devlet olacağız değerli arkadaşlar? Geri kalanı işsizlik sigortasından verildi, zaten işçinin parasıydı; o paranın da üçte 2'si patronlara destek diye verildi yani işçinin parası patronlara destek diye verildi.

Değerli arkadaşlar, bakın, yurttaşımız bir tek işsizlikten dolayı bunalıma girmiyor; yurttaşımızın üzerine zam yağıdırıyorsunuz, zam. Ya, daha dört gün önce elektriğe yüzde 15 zam yaptınız -ya, fıkra gibi arkadaşlar, Temel fıkrası olsa ancak bu kadar olur- aynı gün Fiyat İstikrar Komitesi kurdunuz, biliyor musunuz? Yüzde 15 zammı yağıdırıyorsunuz, aynı gün Fiyat İstikrar Komitesi kuruyorsun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GARO PAYLAN (Devamla) – Sayın Başkanım, bitiriyorum.

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

GARO PAYLAN (Devamla) – Daha ertesi gün de doğal gaza yüzde 12 zam yaptınız. Vatandaşımızın üzerine zam yağıdırıyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, dünyanın en vicdansız, en ahlaksız vergisi enflasyondur. Türkiye faiz, döviz kuru, enflasyon sarmalındadır ve enflasyonun en çok kaybedenleri de yoksullardır. Yoksulların üzerine yağıdırıdığımız bu enflasyonu tüketici fiyatlarıyla yüzde 17 gösteriyorsunuz. Ya, emekliye, işçiye, memura ne zam vereceksiniz? Yüzde 8,5 değil mi? Doğal gaza, elektriğe yüzde 15 zam yapıp memura yüzde 8,5 zam veriyorsunuz yani kaşıkla veriyorsunuz, kepçeyle geri alıyorsunuz değerli arkadaşlar. İşte, böyle vicdansız bir Hükümetle karşı karşıyayız. Bu vicdansız Hükümete karşı Meclis mutlaka sorumluluk almalıdır. Bu anlamda önergemizin siz sayın milletvekilleri tarafından desteklenmesini talep ediyoruz.

Saygılar sunarım. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına söz talep eden Isparta Milletvekili Sayın Aylin Cesur.

Buyurun Sayın Cesur. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYLİN CESUR (Isparta) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Türkiye son zamanların en sıcak yazını yaşıyor, memleket yanıyor âdeta. Yalnız, bu defaki sıcaklar temmuz ayının sıcaklarından dolayı değil; memleket zamlardan, işten çıkarılmaldan, enflasyondan dolayı yanıyor, hatta yanmıyor, kavruluyor.

Üç senedir söylüyoruz, dilimizde bu yangın ve vatandaşlarımızın geçim sıkıntısını geldik buralarda defalarca anlattık sizlere. Önce yoksulluktan durum, daha sonra yokluk oldu ama şimdiki durum hayatta kalma mücadelesi hâline gelmiş değerli arkadaşlar. Türkiye sanki için için eridi senelerce ve partili Cumhurbaşkanlığı sisteminizle beraber, 2018'den itibaren alev alev yanmaya başladı.

Genel Başkanımız Meral Akşener 20 Ocak 2020'den beri ilçe ilçe Türkiye'yi geziyor, biz de beraber geziyoruz veya ayrı ayrı geziyoruz. Türkiye'de her yerdeyiz; köylerdeyiz, ilçelerdeyiz; her yerde durum aynı, hiçbir yerde durum değişik değil. Sadece son on beş günde Genel Başkanımızla Niğde, Adana, İstanbul, Ankara, Afyon, Muğla, Kocaeli ve dün de Malatya'daydık; her yer aynı. Tanık olduğumuz manzara nedir biliyor musunuz? Bir utanç tablosu. Memleket feryat ediyor “Açız, destek istiyoruz!” feryadı bu ama duyan yok. Her yerde bu şikâyet; hayat pahalılığı, yüksek enflasyon, gelecek kaygısı ve bakın, dostane söylüyorum: Vatandaş öfkeli artık, çok öfkeli size.

Adana'daki karpuz üreticisiyle Niğde'deki çiftçi aynı şeyden muzdarip. Bor'da bir emekli abim dedi ki: "1.700 lira aldığım maaş, öleyim mi ben ya!" Afyon'da bir kasap kardeşimiz "Millet artık kasabın yolunu unuttu, kasap diye bir şeyin varlığından haberi yok." dedi. Bolvadin'de bir kardeşim, hayvancılıkla uğraşan bir kardeşim: "Yem 160 lira. 80 tane hayvanım vardı, 2-3 tane kaldı; ne yapayım, onları da satmıyorum, öleyim mi? Mera da yok artık, ne yapacağımızı şaşırık!" dedi. Isparta'daki elmacı, gülcü, kirazcı kardeşimin durumu da aynı, feryat ediyor hepsi. Eskişehir'de "Sulama birlikleri bizi haraca bağladı." diyor, oradaki bir çiftçi kardeşim. Ve Kocaeli'deki kardeşim ne dediyse Kadıköy sokaklarında dolaşırken konuştuğumuz esnaf kardeşim de aynı şeyden şikâyetçi. "Öldük!" diyor vatandaş.

Dün Malatya'daydık, kayısı ve tütün üreticisi perişan vaziyette ve onlar ne haykırıyorsa Tunali Hilmi'de -cumartesi günü dolaşırken arkadaşlarımla- kuyumcu bir kardeşim de aynı şeyden şikâyetçi, diyor ki: "Burada mal var falan sanmayın -yani kuyumcu ya- işte göstermelik bir şeyler koyduk vitrine." Ve teşkilattaki arkadaşlarımız dışarı çıktıktan sonra eğildi utanarak bana dedi ki: "Ya, durum şöyle Sayın Vekilim: Kızım üniversite sınavına hazırlanıyor, içimden içimden 'İnşallah kazanamaz.' diyecek kadar utanacak bir baba hâline geldim çünkü kazanırsa nasıl okutacağımı bilmiyorum. Kızıma 'Seni okutamam.' demenin utancını yaşamak istemediğim için 'Acaba kazanamasa mı?' diyorum." dedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

AYLİN CESUR (Devamla) – Yine salgının başında -30 Mart 2020'de ve 15 Nisan 2020'de- söylediğimiz ekonomik tedbirleri almadınız. Ne salgın doğru dürüst kontrol altına alınabildi ne de esnafın hâli... Şimdi, vatandaş -otuz yıllık birikimlerini satmış, kiralar, vergiler, faturalar artmış- perişan durumdayken, bir Bermuda şeytan üçgenine girmişken -ülke yüksek enflasyon, yüksek zam ve düşük destekle- siz kalkmışsınız elektriğe yüzde 15, doğal gazda yüzde 12, LPG ve oto gazda yüzde 9 zam yapmışken, temmuz ayı kira zammı yüzde 14,5'ken, memura enflasyon farkı olarak yapılacak olan zam yüzde 5,45'ken siz kalkıp diyorsunuz ki: "Biz kısa çalışma ödeneğini ve işten çıkarmaları artık serbest bırakıyoruz." Borç boğazı aşmış, vatandaş icralık, işsizlik artmış yürümüş ve siz bunu düşünüyorsunuz. Bakın, yaptığımız memleket budur, bu bir buhrandır, bir buhrana soktunuz vatandaşları artık bundan çıkarmak hepimizin boynunun borcu. Onun için bir iyilik yapın -gözünüzü seveyim, vatandaş adına size haykırıyorum ben de buradan- bu buhrandan çıkaralım ülkeyi. Getirin sandığı biz çözeriz, Türkiye'yi iyileştiririz biz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz talep eden Zonguldak Milletvekilimiz Sayın Ünal Demirtaş.

Buyurun Sayın Demirtaş. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Covid-19 salgını dünyayı ve ülkemizi bir buçuk yıldır etkisi altına aldı. Bu salgın birçok ülkeyi etkiledi ama en fazla etkilenen ülkelerin başında da bizim ülkemiz geliyor çünkü salgın öncesinde var olan ekonomik kriz Covid-19 salgınıyla birleştikten sonra ekonomik buhrana dönüştü. Türkiye kötü yönetilmektedir ama kötü yönetimin faturasını da maalesef işçiler, esnaf, emekliler, çiftçiler ve memurlar yani dar gelirli ödemektedirler. Bir yandan elektriğe, doğal gazda, temel gıda maddelerine, iğneden ipliğe her şeye zam yağmuru yağarken diğer yandan ise maaşlar eridi, vatandaşlarımız hızla fakirleşti, işsizlik patladı, tencere kaynamıyor, milletimiz geçinemiyor.

Değerli milletvekilleri, aslında, AK PARTİ salgın döneminde tarafını da belli etti, pandemi nedeniyle iflasın eşiğine gelen esnafı, KOBİ'leri ve işçileri yani dar gelirliileri yalnız bıraktı, onların yanında olmadı. Kırk yıl bu devlete vergi ödeyen esnafa bir gün bile bakamadınız ama sarayın koruması altında olan 5'li çeteye salgın döneminde de her türlü ödemeyi yapmaya devam ettiniz. Köprülerden, tüp geçitlerden ve otoyollardan araçlar geçmedi, havalimanlarından uçaklar uçmadı ama garanti ödemelerini takır takır milletin kesesinden bu 5'li çeteye ve yandaşlara yaptırmaya devam ettiniz. Kırtasiyeciyi, servisçiyi, turizmciyi, lokantacıyı duymadınız. Bugün esnaf katlanarak artan borçları karşısında çaresiz durumdadır. Esnafın dayanacak gücü kalmadı oysa esnafa hibe vereceğinize kredi vererek onları borçlandırdınız, bir yandan dükkânları kapanan esnafın vergiler almaya da devam ettiniz. Dünyanın en geri kalmış ülkeleri bile vatandaşlarına ortalama 36 milyar dolar yardım yaparken sizin harcadığınız rakam 7,6 milyar dolardır. Bu utanç size yeter.

Değerli milletvekilleri, oysa İşsizlik Sigortası Fonu'ndan yaptığımız kısa çalışma ödeneği ve nakdî ücret yardımları da zaten işçinin parasıydı yani işçinin parasını yine işçiye verdiniz ama “Bu yardımları biz yaptık.” diye vatandaşı kandırmaya çalıştınız. Siz önce, pandemi döneminde hazineye ne kadar yardım yaptınız, onu açıklayın.

Değerli milletvekilleri, Covid-19 salgını iş ve çalışma yaşamını da derinden etkiledi. Bugün, TÜİK'in makyajlı rakamları bile istihdamdaki kara tabloyu kapatamamaktadır. Bugün, çalışabilir durumda olan 31 milyon kişi iş gücüne dâhil değildir. Türkiye, iş gücüne dâhil olmayan nüfusta yüzde 45,1'lik oranla Avrupa Birliği ülkeleri arasında 1'inci sıradadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Devamla) – Değerli arkadaşlar, 8 milyon kişi kayıt dışı çalışmaktadır, 10 milyon 500 bin insanımız işsizdir. İşsizlik gençlerde çok daha fazladır, yüksektir, 3 gençten 1'i işsizdir. 1 milyon 369 bin kişi iş bulma ümidini yitirmiştir. Bu tablo içinde 30 Hazıranda işten çıkarma yasağını kaldırdınız, 1 milyon 176 bin 817 kişiyi kısa çalışma ödeneğinden, 996.727 kişiyi de nakdî ücret desteğinden mahrum bıraktınız. Üstelik yapılan bu ödemeler İşsizlik Sigortası Fonu'ndan yani işçinin parasından yapıldığı hâlde neden kesildi? Pandemi bitti mi? Hayır, bitmedi. Pandemi bitmemiş olsa bile ekonomi üzerindeki etkileri geçti mi? Geçmedi. Daha uzunca bir zaman da bu etkiler devam edecek. Herkes kendi yarasını sarmaya çalışırken bu desteklerin sona ermesi işsizliği patlatacaktır. Bu sebeplerle önergeyi destekliyoruz.

Genel Kurula saygılarımı sunuyorum. (CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına söz talep eden Gaziantep Milletvekili Sayın Mehmet Erdoğan.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; verilen önerge üzerinde AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, özellikle bu pandemi ve geçmiş dönemden başlayan dolar operasyonlarının ve Türkiye ekonomisini dışarıdan çökertme planlarının arifesinde söz aldım. Kendi şehrimden bir iki örnek vererek sözlerime başlamak istiyorum. Bizim, 5'inci Organize Sanayi Bölgemiz var. Bu bölgemizde iki yıl önce yeni bir bölüm açıldı; 4'ten 5'e geçtik. 5'inci Organize Sanayi Bölgesi'nin tamamı şu anda doldu, yer yok. Yatırımlar için organize sanayi bölgemiz şu anda Sanayi Bakanlığına ve Tarım Bakanlığına başvuruda bulundu. Büyük bir işçi sıkıntısı var, işçi talebimiz var ama işçi bulamayla karşı karşıyayız,

sanayicilerle sürekli çalışmalar içindeyiz “Kalifiye işçi eksliğimiz var.” diye taleplerini alıyoruz. Geçen yıl organize sanayi bölgemizde 200 bin kişi istihdam edildi, bu yıl, tam bir yıl sonra -resmî rakamlar bunlar- 230 bine çıktı. Geçen yıl organize sanayi bölgemizde 460 milyon kilovatsaat enerji tüketildi, bu yıl 510 milyon kilovatsaat enerji tüketildi aynı bölgede, yüzde 10’un üzerinde üretim fazlası var. İhracatta şu anda çok ciddi rakamlara ulaştık, 8 milyar doları yakalayarak Türkiye’nin en çok ihracat eden 5’inci ili olduk. Hedefimiz, önümüzdeki yıl yani 2021’in sonunda 10 milyar doları yakalamak çünkü çok ciddi bir potansiyel var, talep var; özellikle, pandeminin getirdiği sektörel değişikliklere talepler var. Nedir bunlar? Gıda ve tekstil ürünleri. Bu konuda şu anda çok ciddi talepler var. Şahinbey bölgesinde organize sanayi yapılmaya çalışılıyor, yapılacak yerin 8 katı talep geldi, mevcut organize de öyle. İslahiye ilçemizde organize sanayi çalışması var, Nizip ilçemizde var, tamamı taleple dolu. Tabii, önemli olan, bunları hayata geçirip buralarda insanları çalıştırıp istihdamı yükseltebilmek. Hedefimiz bu, bu gayretlerle yürüyoruz, Türkiye de bu gayretlerin içerisinde. Türkiye büyüyor, birileri tarafından kabul edilse de edilmese de.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

MEHMET ERDOĞAN (Devamla) – Biliyorsunuz, Türkiye son çeyrekte Çin’den sonra 2’nci sırada büyüyerek yüzde 7 büyüdü. Bu rakamları biz üretmiyoruz, bunlar uluslararası rakamlar. Büyüyen bir ülkeye yapmamız gereken en büyük iyilik, o ülkenin güvenini ve istikrarını bozmamak olmalıdır çünkü ekonomiler, devletler güvenle yaşar, istikrarla yaşar, imajla yaşar ama dışarıyı imajı, güveni ve istikrarı aşağı çekmek için çok gayret gösteriyor; buna hep beraber müsaade etmemeliyiz.

Arkadaşlar, hepinizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum, sağ olun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Demokratik Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3 sayın milletvekiline yerlerinden birer dakika söz vereceğim.

Sayın Öztürk...

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

34.- Kırıkkale Milletvekili Halil Öztürk’ün, engellilere ilişkin açıklaması

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Sayın Başkan, aracılığımızla toplumumuzun kanayan önemli bir yarasını gündeme getirmek istiyorum. Bugün, eksik ve yetersiz de olsa tüm araştırmalar göstermektedir ki Türkiye’de yaşayan engelli kişi sayısı nüfusumuzun yaklaşık yüzde 10’u kadardır. Bu rakam da kabaca 8,5 milyon engelli vatandaşımıza işaret etmektedir. Hepimizin yaşayacağı gibi zaman zaman engelli vatandaşlarımız da ekonomik olarak sıkıntı yaşayabilmekte, bu yüzden borçlarını öteleyebilmektedirler. Ödemelerini geciktiren engelli vatandaşlarımızın engelli araçlarına hâlen haciz işlemi uygulanmaktadır. Oysa haciz konulan araç engelli bireyimizin eli ayağıdır. Bu bakımdan, engelli vatandaşlarımızın aracına haciz konulmamasını, önümüzdeki günlerde görüşülecek kanun teklifine eklenecek bir maddeyle bu mağduriyetin engellenmesini diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Filiz...

35.- Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz’in, Batı Trakya Türklerine ilişkin açıklaması

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

1983 yılı sonunda Yunanistan’ın polis eliyle İskeçe Türk Birliği’nin tabelasını yerinden sökmeye çalıştı, derneğin yürüttüğü hak arama mücadelesi sonunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2008

yılında örgütlenme hakkının Yunanistan tarafından ihlal edildiğine hükmederek Yunanistan'ı derneğin tescili için gerekli düzenlemeleri yapmaya davet etmiştir. 2017 yılında yapılan yasal düzenlemeden sonra İskeçe Türk Birliği'nin yeniden yapmış olduğu başvurusu, istinaf mahkemesinin ardından Yunanistan Yargıtayı tarafından da 30 Haziran 2021 tarihinde reddedilmiştir. Aslında yüz sekiz yıl önce kurulan ve kısa bir süre ayakta kalarak tarihe ilk Türk cumhuriyeti olarak kaydedilen Batı Trakya Türk Cumhuriyeti'yle Batı Trakya'nın Türk yurdu olduğu tescillidir. Yunanistan'ın Batı Trakya'da Türk bulunmadığına dair anlayışını destekleyen bu kararı kınıyor, Batı Trakya Türklerinin otuz sekiz yıllık haklı mücadelesinde yanlarında olduğumuzu ifade ediyor; Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Kayışoğlu...

36.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, Bursa'daki depreme dayanıksız okullara ilişkin açıklaması

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bursa'da, 2014'te 13, 2020'de 24 olmak üzere toplam 37 okula depreme dayanıksızlığı nedeniyle yıkım kararı verilmiş, bugüne kadar sadece 3'ü yapılmıştır. Bir buçuk yıldır okullar kapalıyken bu zaman değerlendirilmemiştir. Demirtaşpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi fiziken olmadığı için öğrenciler tercih etmez olmuş, okulda bölümler kapanmış, alanında nitelikli öğretmenler başka okullara kaydırılmış, dört yıldır yıkılmış okul 3 farklı ilçede binalara bölünmüş şekilde eğitim vermeye çalışıyor.

Tarafsız Cumhurbaşkanı olmayan, hükümeti atanmış bürokratlardan ibaret bu ucube sistemde eğitimin sorunlarının çözülmeyeceği de anlaşılıyor. İlk seçimde iktidar olduğumuzda hepsini düzeltergeçiz ama bazı kayıpların dönüşü olmayacak ve gençler sizi affetmeyecek.

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır. Okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım:

VII.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin "Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler" kısmında yer alan, orman köylülerinin sorunlarının araştırılarak bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla verilmiş olan (10/4476) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Temmuz 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 6/7/2021 Salı günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Engin Altay

İstanbul

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin "Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Ön Görüşmeler" kısmında yer alan orman köylülerinin sorunlarının araştırılarak bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla verilmiş olan (10/4476) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin görüşmesinin Genel Kurulun 6/7/2021 Salı günlü (bugün) birleşiminde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere Kastamonu Milletvekili Sayın Hasan Baltacı.

Buyurun Sayın Baltacı. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA HASAN BALTACI (Kastamonu) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Orman köylülerimizin sorunlarının araştırılması ve sorunlarının çözümüne yönelik somut tespitlerle önerilerin getirilmesi amacıyla bir Meclis araştırmasının açılmasını istiyoruz. Millî gelirden en az pay alan orman köylülerinin, Türkiye'nin en unutulmuş ve en yoksul kesiminin sorunlarının araştırılmasını istiyoruz.

Tarım ve Orman Bakanlığının yayınladığı raporlarda ve devletin kayıtlarında bile kaç kişi olduğu bilinmeyen orman köylülerinden bahsediyorum. Devletin kayıtlarında yok çünkü geçimini ormandan sağlayan köylünün sosyal güvencesi yok ve neredeyse tamamı kayıt dışı çalışmak zorunda. Bir örnek vereyim, içimizi acıtan bir örnek: TARIM ORMAN-İŞ Sendikasının tespitlerine göre sadece 2020 yılında Orman Genel Müdürlüğünün üretim alanlarında üretim esnasında en az 4 binin üzerinde iş kazası yaşandı, 4 bin iş kazasında en az 611 işçi hayatını kaybetti; bu, bir cinayettir. Bu iş cinayetlerinde yaşamını yitirenlerin sadece 5'i sigortalıydı, yani sadece 5'inin sosyal güvencesi vardı, yani orman köylüsünün ve ormanda çalışan işçilerin binde 1'i bile sosyal güvenceye sahip değil. Anlayacağımız, ormanlarda İş Kanunu değil orman kanunu geçerli.

Orman köylüsü ölüm kalım mücadelesi veriyor, yaşayanlar yoksullukla, yoksunlukla mücadele etmeye devam ediyor. Orman üretiminde kuralsızlığın hâkim olmasının sebeplerinden biri dikili ağaç kesiminin yaygınlaşması ise bir diğer sebebi de yıllardır değişmeyen üretim fiyatlarıdır. Dikili ağaç kesimi, orman kooperatiflerini devre dışı bırakıyor, orman köylüsünün de yok pahasına üretim yapmaya zorluyor, Bakanlık da bunu teşvik ediyor. Bugün 1 metreküp üretim karşılığında orman köylüsünün cebine sadece 100 lira ile 120 lira para giriyor; 1 metreküp kesme, sürütme ve soyma karşılığında 100 lira ile 120 lira. Oysa Orman Genel Müdürlüğünün depodan satışlarının metreküpü bin liradan 2 bin liraya kadar çıkıyor. Üretim yapanın cebine 100 lira ile 120 lira, satanın cebine bin lira ile 2 bin lira arasında para giriyor. Üretim fiyatları son beş senedir neredeyse hiç değişmiyor ama satış fiyatları katlanarak devam ediyor. Hâlbuki geçen sene 1 litre mazotun fiyatı 5,70 iken bugün 1 litre mazotun fiyatı 7,40'a yükseldi. Geçen sene traktörünün deposunu 400 liraya dolduran orman köylüsü bugün traktörünün deposunu 520 liraya ancak doldurabilmekte. Kesim motorunun fiyatı son bir yılda 4.500 liradan 6.750 liraya yükselmiş; motor yağının fiyatı 65 liradan 100 liraya yükselmiş; kesim motorunun zinciri 80 liradan 120 liraya çıkmış; halat tamburu, çekme zinciri ve testere egesi gibi tüm üretim araçlarının fiyatı yüzde 50 artmış ama köylünün aldığı kesim fiyatı değişmemiş. Bu koşullarda orman köylüsünün, bırakın BAĞ-KUR primlerini ödemeyi, karnını doyurması bile mümkün değil. Hâlbuki orman üretimi giderek artıyor, öyle ki Türkiye plan verileri “Ülke genelinde 10 milyon metreküp üretim yapılabilir.” derken Orman Genel Müdürlüğü 2020 yılında 37 milyon metreküp üretim yapmış. Dahası 2021'de aynı plan 13 milyon metreküpe kadar üretim yapılmasına izin verirken Orman Genel Müdürlüğü “50 milyon metreküp üretim yapacağım.” diyor. Ormanların yağmalanması böyle son sürat devam ederken daha önce ikamete göre verilen yakacak yardımını nüfus kütüğü şartına bağlayan Genel Müdürlük köylüyü yakacak hakkından bile mahrum etmiş oluyor.

2020 yılında Orman Genel Müdürlüğü satış gelirlerinden 6 milyar 780 milyon lira yani eski parayla 6 katrilyon 780 trilyon gelir elde etmiş; satış gelirleri yüzde 300 artmış, köylünün payına da yoksulluk, göç ve iş cinayetleri düşmüştür. Bu iş cinayetlerinde hayatını kaybedenlerin geride bıraktıkları ailelerinin de herhangi bir sosyal güvencesi yok. Oysa Orman Genel Müdürlüğü, daha bir ay önce 28 bölge müdürlüğüne 2021 model 4x4; tanesi 2 milyon 156 bin lira olan, toplam maliyeti ise 60 milyon

368 bin lira olan lüks makam araçları aldı. Bu 60 milyon ne demek biliyor musunuz? 2020 yılında hayatını kaybeden 611 orman köylüsünün toplam sekiz yıllık BAĞ-KUR prim ödemesi demek; bu da en azından geride kalanlarının bir maaşı olacak demektir. Şimdi, buradan Tarım ve Orman Bakanına sesleniyorum: Geçen ay Kastamonu'ya geldiniz sessiz sedasız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım.

HASAN BALTACI (Devamla) – Tarım ve Orman Bakanı Kastamonu'ya gelmiş, iktidar partisinin milletvekilinin bile, partisinin bile haberi yok. Tarım Bakanının geldiğini iktidar partisi ve milletvekili Cumhuriyet Halk Partisinden öğrendi. Özrünü defetmek için Sayın Bakan bu cumartesi Kastamonu'ya tekrar gelmiş ve AKP ve MHP il binalarını ziyaret etmiş, sonrasında da 30 ve 40 kişinin katıldığı bir paydaş toplantısı yapmış. Ne demiş o toplantıya gittiğinde? Müjde açıklamış, orman köylüsüne ormanda yaptığı üretimin karşılığında, emeği ve alın teri karşılığında ödenmesi gereken parayı müjde olarak Kastamonululara sunmuş. Sayın Bakan, eğer siyasi ömrümüz yeterse ve Kastamonu'ya tekrar gelirsiniz bana kadar uğrayın; ben sizi Kastamonu'da Karadere, Mescit ve Beşdeğirmenler Orman Depolarına götürüyüm; sizi Araç'ta Avşar ve Samatlar Orman Depolarına götürüyüm; sizi Taşköprü Ardıcılık, Hanönü Gökçe ağaç, Cide Dağlı Orman Depolarına götürüyüm de orman köylülerinin ne yaşadığını görün.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın.

HASAN BALTACI (Devamla) – Son olarak -sürem bitti- Sayın Başkan, Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarında sosyal güvencesi olmayan tek bir orman köylüsü bile kalmayacaktır. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına söz talep eden Mersin Milletvekili Sayın Behiç Çelik.

Buyurun Sayın Çelik. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

CHP'nin grup önerisi orman köylülerinin sorunlarına dikkat çekmektedir. “Orman köylüleri” diyoruz, aslında ülkemizde ne orman bıraktılar ne de köylü. Köye yönelik husumetle saldıranlar aziz vatandaşlarımızı öyle bir biçare duruma düşürdüler ki üretimi ve yurtlarını terk ederek onları büyükşehirlerin, kent yoksullarının objesi hâline getirdiler.

Değerli arkadaşlar, bu ülkeye ihanet nasıl olur? Gaflet nasıl olur? Birçok madde sayılabilir ama biz konudan sapmadan şunu söyleyebiliriz: 6360 sayılı Kanun'u çıkarmak bir ihanettir, gaffettir. Bu kanun yürürlüğe girdiğinde ülkemizde 34.283 köy mevcuttu; ardından, köy sayısı 18.143'e düşürüldü. Köylerin adı “mahalle” oldu, sonra bu çirkin uygulamanın mahzurları görüldü, dediler ki: “Kırsal mahalle.” Niye “köy” demiyorsun? Çünkü köy olunca 442 sayılı Köy Kanunu yürürlüğe giriyor, Köy Kanunu yürürlükte olunca hırsızlık, talan, vurgun olamıyor, onun için “kırsal mahalle” diyorlar. Köylerin kırsal mahalle addedildiği bir düzende elbette orman köylüleri de bundan nasibini alıyor.

Değerli milletvekilleri, orman köylerinin mal varlıklarının, hatta hazine mülkiyetindeki kırsal alanların organize hâlde arsa ve arazi çetelerince büyük bir yağmaya maruz kaldığını müşahade ediyoruz. Köylünün eşeğini bağladığı, ineğine ahır yaptığı, badem veya zeytin diktığı yerler bile utanmadan yağmalanmaktadır. Bu hırs küpü zevat, gücünü siyasetten almakta, acımasızlığını orman köylüleri üstünde de tatbik etmektedir.

Değerli milletvekilleri, orman köylüleri aynı zamanda orman idarecilerince ormanda çalıştırılırlar. Köy kooperatifleri yıllardır idareyle mukavele yaparak emeklerinin karşılığını kooperatif yoluyla elde ederler ama bu da değişti, şimdi, araya taşeron girdi, mağdur olan orman işçisi olan orman köylüleri. Orman köylülerine verilen yapacak ve yakacak odun hakkı bile artık düzenli tevzi edilmiyor. Orman Genel Müdürlüğü diyor ki: “Amacımız; ormanların korunması ve geliştirilmesi, orman köylüsünü desteklemek suretiyle yaşam kalitesini geliştirmek.” Şimdi, ben buradan sesleniyorum: Ey iktidar, siz bu amacın neresindesiniz? ORKÖY pasifize edilmiş midir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

BEHİÇ ÇELİK (Devamla) – 2002’de orman köylülerinin nüfusu ne kadardı, bugün ne kadar? Orman köylülerinin büyükbaş, küçükbaş hayvanlarına uyguladığımız acımasız cezalandırma ne zaman sona erecek?

Evet, burada, bu, büyük vurgun yılları olarak hatırlanacak; aziz milletimizin hafızasında Türk tarihinin AKP iktidarı dönemi kara bir dönem olarak yer alacaktır.

Sonuç olarak: Memleketim Mersin’de de yaşadığımız orman köylülerinin sorunlarına dikkat çekilmesini olumlu buluyoruz ancak AKP’de orman köylülerine ilişkin çözüm bulma iradesinin de kalmadığını buradan belirtmek istiyoruz.

Grup önerisini destekliyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına söz talep eden Van Milletvekili Sayın Muazzez Orhan Işık.

Buyurun Sayın Işık. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Sayın Başkan, değerli üyeler; işsizlik ve yoksulluk, rantçı iktidar politikaları sayesinde tüm ülkenin sorunu hâline gelmiştir. Her hanenin sofrası yangın yerine dönmüş, ailelerde geçim derdi nedeniyle huzur kalmamıştır. Bu sorunları daha da ağır hisseden kırsal alanda yaşayan ve tüm kamusal hizmetlerden mahrum kalan köylülerdir. “Orman köylüleri” olarak ifade edilen yurttaşlarımız yanı başlarındaki doğal zenginlikten, orman ürünlerinden yararlanamazken iktidarın rant amaçlı politikaları ormanları talan alanına dönüştürmüştür. Bilinçsizce ve rant amaçlı ağaç kesimleri, ihmal sonucu ya da bilinçlice çıkarılan orman yangınları ormanları yok etmektedir. Ormanların yok olması orman köylülerinin işsizliğine, yoksulluğuna, göçüne neden olmaktadır.

Orman köylülerinin en temel sorunları yıllardır çözüm beklemektedir. Bu sorunlar Meclis çatısı altında defalarca tartışılmış, çözümler ortaya konmuş ancak rant ve sermaye odaklı politikalarınız sayesinde çözülmemiştir. Orman işçilerinin güvencesiz ve kayıt dışı çalıştırılması, iş sağlığı ve güvenliği hükümlerinin uygulanmaması, eğitim verilmeden istihdam edilmesi, insan onuruna yaraşır çalışma alanı sağlanmaması, yemek ve servis imkânlarının kısıtlı olması ve yetersiz ücret en temel sorunlarıdır.

Lice’de, Bingöl’de, Dersim’de ve Şırnak’ta olduğu gibi günlerce süren orman yangınlarına müdahale etmeyen, ettirmeyen, ağaçlar arasında bile ayrımcılık yapan, bu, doğa, emek ve toplum düşmanı iktidarın işçi ve köylü lehine bir şey yapmasını beklemiyoruz elbette.

Değerli milletvekilleri, taşeron ve alt şirketler eliyle köylüleri köle gibi çalıştıran bir sistem kurulmuştur. Orman varlıklarını çoğu zaman bir denetime tabi tutmadan alt şirketler eliyle yok eden bu sistemi kabul etmek mümkün değildir. Sayısı on binlerle ifade edilen orman köylülerinde yüz binlerce işçi

ve köylü bu haksız düzenin içinde emek sömürüsüne maruz kalmaktadır. Aldığı şartnamenin dışında bir uygulamaya yol açtığı ve ormana zarar verdiği için herhangi bir yaptırıma tabi tutulan şirket sayısına ilişkin kamuoyuna açıklanan bir bilgi yoktur. Neden? Denetimler mi yapılmıyor, yoksa yandaşlara göz mü yumuluyor?

Değerli milletvekilleri, köylülerin kendileri ve kurdukları kooperatifleri şirketlerin ucuz iş gücü aracı hâline getirilmiştir. Geçici işe alınan işçilerin sırtından toplanan ranttan şirketler, iktidar ve yandaşları yararlanırken köylüler ise yoksulluk içinde yaşamaya devam etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Devamla) – Bu şirketlerin çalıştırdığı köylülerin çalışma haklarının ihlal edildiği durumlarda da Orman Bakanlığının işçiden yana bir tutumu da söz konusu değildir. Bu sömürü düzeni son bulmalı, orman işçileri kalıcı ve insan onuruna yakışır bir istihdam koşullarına kavuşturulmalıdır.

Saray sisteminin kullandığı uçan saraylar satılırsa tüm ülkedeki orman yangınlarına müdahale edebilecek kaynaklar yaratılabilir. İsraf ve yolsuzluk düzenine son verildiğinde orman işçileri dâhil tüm işçilere insan onuruna yakışır iş koşulları sağlanabilir.

Bir kez olsun doğa, emek ve emekçiden yana olun diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına söz talep eden Antalya Milletvekili Sayın İbrahim Aydın.

Buyurun Sayın Aydın. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisi üzerine AK PARTİ Grubum adına söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu ve aziz milletimi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, orman köylülerimiz Orman teşkilatımızın paydaşları arasında yer almakta olup düşük gelir seviyesine sahiptirler. Orman Genel Müdürlüğü, kendisine verilen yasal görevleri tam olarak yerine getirebilmek, söz konusu paydaşlarıyla olan ilişkilerini geliştirebilmek için kendi görev, yetki ve sorumluluk alanları çerçevesinde orman köylüsünün refah seviyesinin artırılmasına yönelik önemli çalışmalar yürütmektedir.

ORKÖY tarafından, 1974 yılından 2002 yılına kadar 271 bin orman köylüsü aileye 3 milyar 400 milyon TL destek verilmişken, 2003 yılından 2020 yılı sonuna kadar geçen süreçte 244 bin aileye 3 milyar 500 milyon TL destek verilmiştir. 2021 yılında ise, ekoturizm, kültür mantarcılığı, lavanta yetiştiriciliği, çilek yetiştiriciliği, süt koyunculğu, süt sığırcılığı ve benzeri ferdi krediler ile hızar atölyesi, tomruk yükleyici, iş makinesi ve benzeri kooperatif kredilerine toplam 300 milyon TL destek sağlanması programlanmıştır.

Orman köylülerimizi doğduğu yerde doyurmak, yaşatmak, kalkındırmak ve göçleri önlemek için 5 Bin Köye 5 Bin Orman Projesi doğrultusunda, 2015–2020 döneminde, 5.491 adet köyde badem, ceviz, kestane, dut, fıstık çamı, alıç, ahlacık, kuşburnu, defne, keçiboynuzu ve benzeri türlerle gelir getirici köy ormanları tesis edilmiş ve yaklaşık 18 milyon adet fidan toprakla buluşturulmuştur. 2021 yılı Mayıs sonu itibarıyla ise 17 adet köyde 181 bin adet fidan toprakla buluşturulmuştur. Böylece, bugüne kadar toplam 5.508 adet köyde yaklaşık 18 milyon 500 bin fidan toprakla buluşturulmuştur. 1,8 milyon hektar orman alanında yapılan envanter ve planlama çalışmalarıyla 250 farklı türde odun dışı orman ürünleri varlığı tespit edilmiş, ürün çeşitliliği ve üretim miktarı artırılarak 2020 yılında ülke ekonomisine 6

milyar TL, orman köylüsüne ise 800 milyon TL ekonomik katkı sağlanmıştır. Bu miktarın 2021 yılında ülke ekonomisine 7 milyar TL, orman köylüsüne ise aynı dönemde 900 milyon TL ekonomik katkı sağlanması öngörülmüştür.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2003-2020 döneminde üretim faaliyetlerinden köylülerimize 34 milyar TL ödeme yapılmıştır. Yine aynı dönemde 2020 yılı kanuni haklardan doğan indirimli satışlarla 8 milyar TL sübvansiyon sağlanarak köylülerimize katkı sağlanmıştır. Bu kapsamda 2021 yılı üretim programı esas alındığında üretimde çalışan köylü ve kooperatiflere...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

İBRAHİM AYDIN (Devamla) - ...2 milyar 790 milyon TL ödeme yapılması öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Orman Genel Müdürlüğümüzce köylü ve kooperatiflerin daha iyi yaşam şartları elde edebilmesi amacıyla düzenlenmiş olan yönetmelik maddesi kooperatiflerin üst birliği tarafından açılan dava sonucunda iptal edilmiş olup, dikili ağaç satışları için Orman Kanunu'nun 30'uncu maddesinde yapılan düzenlemenin iptal edilmesi için Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Anayasa Mahkemesine götürülmüştür. Danıştay ve Anayasa Mahkemesi süreçlerinin tamamlanması ve yeni bir yönetmeliğin hazırlanıp 20 Haziran 2021 tarihinde yayımlanmasıyla orman köylerine ve ormancılık kooperatiflerine dikili ağaç tahsis uygulaması başlatılarak mağduriyet giderilmiştir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi, 3 sayın milletvekiline İç Tüzük 60'a göre yerlerinden birer dakika söz vereceğim.

Sayın Vahapoğlu...

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

37.- Bursa Milletvekili Mustafa Hidayet Vahapoğlu'nun, ücretli öğretmenlerin sorunlarına ilişkin açıklaması

MUSTAFA HİDAYET VAHAPOĞLU (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çalışmakta olan ücretli öğretmenlerimizin yaşamakta oldukları sıkıntılara dikkat çekmek istiyorum. Maaşları asgari ücretin altındadır, sigorta primleri ayda en fazla on altı gün yatırılmaktadır, tatillerde ve bayramlarda ücretleri kesilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının kadrolu ve sözleşmeli öğretmenleriyle aynı işi yapmalarına rağmen özlük hakları emsalleriyle aynı değildir. Mazeret izinleri yoktur ve hastaneye sevk ya da rapor aldıklarında ücretleri kesilmektedir. Üç yıl ve üzeri hizmeti olan ücretli öğretmenlere daha önce dersane öğretmenlerine tanınan hakkın bir benzerinin tanınarak kadroya alınmaları devlete yük getirmeyecektir. Bakanlığımızı bu konuya el atmaya davet ediyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Erel...

38.- Aksaray Milletvekili Ayhan Erel'in, çiftçilerin sorunlarına ilişkin açıklaması

AYHAN EREL (Aksaray) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Geçen hafta Şereflikoçhisar, Evren ve Aksaray'da tarımla uğraşan vatandaşlarımız ve sivil toplum kuruluşlarıyla bir araya geldik. Buralarda kuraklıktan dolayı yüzde 80'lere varan verim düşüşü meydana gelmiş. Bu yıl ürettiği mahsulden elde ettiği gelirle tohum almak isteyen çiftçimizin geliri

tohum bedeline yetmiyor. Tohuma para bulamayan çiftçi “Mazot, gübre, ilaç ve diğer masrafları nasıl karşılarım.” diye kara kara düşünüyor. Gelecekte yokluk yaşamamak için çiftçilerimize devlet, devlet elini uzatarak bu yılki tüm borçlarını gelecek yıl mahsul sonuna kadar ertelemeli; tohum, gübre, mazot, diğer girdiler için de yeteri kadar kredi vermelidir. Kuraklık hibe ödemeleri ve diğer ödemeler derhâl yapılmalıdır, yoksa önümüzdeki kış Türk milleti ekmek bile bulamayacak duruma gelecektir diye endişe ediyor, saygılar sunuyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Keven...

39.- Yozgat Milletvekili Ali Keven'in, Yozgat'taki çiftçilerin sorunlarına ilişkin açıklaması

ALİ KEVEN (Yozgat) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kuraklık Yozgat çiftçisini de ülke çiftçisini de yakıp kavurdu, üzerine bir de dolu yağışlarıyla tüm yılın emeği sıfırlandı. Hafta sonu gerçekleşen dolu afetinden etkilenen Sorgun ilçemize bağlı köylerimize tekrar geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum. Hemşehrilerimiz yaralarının sarılmasını ve destek verilmesini bekliyor. Cumhurbaşkanının 4 Haziranda açıkladığı kuraklık yardımından ses seda yok, tam bir ay oldu. Birçok bölgede ekin biçildi, ekini olmayanlar saman yaptırdı, akaryakıt ve gübre masrafını bile çıkaracak ürün alınamadı. Çiftçimizin gözü kulağı verilecek bu kuraklık desteğinde ancak sözü edilen dekara 100 liraya kadar kuraklık desteğinde hâlâ bir gelişme yok. Yüz binlerce çiftçimiz bu kuraklık desteğinin ödenmesini ve borçlarının faizsiz ertelenmesini bekliyor, tarımsal desteklerin ödendiği banka hesaplarına borçlarından dolayı bloke konulmamasını talep ediyor. Bloke sorununun acilen çözülmesi lazım.

Saygılarımı iletiyorum.

VII.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

4.- AK PARTİ Grubunun, gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında bulunan 255 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin bu kısmın 2'nci sırasına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine ve Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerine ilişkin önerisi

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

6/7/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 6/7/2021 Salı günü (bugün) toplanamadığından İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Mahir Ünal

Kahramanmaraş

AK PARTİ Grup Başkan Vekili

Öneri:

Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında bulunan 255 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin bu kısmın 2'nci sırasına alınması ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi,

Genel Kurulun;

6 Temmuz 2021 Salı günü (bugün) birleşiminde 274 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

7 Temmuz 2021 Çarşamba günü birleşiminde 256 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

8 Temmuz 2021 Perşembe günü birleşiminde 259 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

8 Temmuz 2021 Perşembe günü birleşiminde 259 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde haftalık çalışma günlerinin dışında 9 Temmuz 2021 Cuma günü saat 14.00'te toplanması ve bu birleşiminde denetim konularının görüşülmeyle gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan işlerin görüşülmesi ve aynı birleşiminde 259 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

13 ve 14 Temmuz 2021 Salı ve Çarşamba günü birleşimlerinde denetim konularının görüşülmeyle gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan işlerin görüşülmesi ve bu birleşimlerinde saat 24.00'e kadar çalışmalarını sürdürmesi önerilmiştir.

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi grup önerisi üzerinde söz talebi yok.

Adalet ve Kalkınma Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük 60'a göre Sayın Güneş'e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Güneş.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

40.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Başbağlar katliamının yıl dönümüne ilişkin açıklaması

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yıl 1993, Temmuz ayının 5'i akşamı, Erzincan ili Kemaliye ilçesi Başbağlar köyünü akşam saatlerinde 100 civarında terörist basar. Belli bir süre örgüt propagandası yapıp köylülerden 28 kişiyi köy meydanında kurşuna dizer. Sonra kadınların ziynet eşyalarını aldıktan sonra evleri, okulları ve her tarafı ateşe verirler ve bu yangında 5 vatandaşımız hayatını kaybeder. Toplam 33 vatandaşımızı katleden bu canice ve insanlık dışı hareket hiçbir zaman unutulmayacaktır. Bu canice hareketi yapan teröristleri ve uzantılarını destekleyenlere sesleniyorum: Sizde hiç vicdan yok mudur, insanlık yok mudur? Sizlerin sahte insanlık sevginize ve demokrasi havariliğinize asla inanmıyoruz. Sizlerden bu konuda bir hareket de beklemiyoruz. Şanlı ordumuz ve güvenlik güçlerimiz bunu yapan teröristlere gereken cevabı vermiştir. Bu elim olayda hayatını kaybeden kardeşlerimize Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyorum. Başbağlarlı kardeşlerimize ve milletimize başsağlığı ve sabırlar diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – İç Tüzük'ün 37'nci maddesine göre verilmiş bir doğrudan gündeme alınma önergesi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

C) ÖNERGELER (Devam)

2.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun, (2/1209) esas numaralı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/140)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

(2/1209) esas numaralı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'min Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna getirilmesini arz ederim.

Ulaş Karasu

Sivas

BAŞKAN – Önerge üzerinde teklif sahibi olarak Sivas Milletvekili Ulaş Karasu konuşacaktır.

Buyurun Sayın Karasu. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz beş dakikadır.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri ve ekran başında bizi izleyen başta Sivaslı hemşehrilerim olmak üzere tüm vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Seçim bölgem Sivas istihdamda, üretimde, ekonomide, tarımda yıllardır hak ettiği değeri görmüyor. Sivas'ın en büyük sorunu, yatırım teşvik haritasında yer aldığı 4'üncü bölge. Sivas'tan giden iş gücünün de genç nüfusun da yurt içinden, yurt dışından Sivas'a gelmeyen yatırımın da sebebi teşvik bölgesi sorunudur. Sivas'la bire bir neredeyse aynı yapıya sahip kentler teşvik bölgesinde 5 veya 6'ncı bölgedeyken ya da cazibe merkeziyken Sivas'ın bu rekabette ayakta kalması imkânsız. Bu haksızlık sona ermeden, bu mağduriyet giderilmeden Sivas'ın sorunları çözüme kavuşmayacak.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanı 8 Şubat 2019'da Sivas'a geldi ve birtakım vaatlerde bulundu. Şimdi ben bu vaatleri kürsüde sıralayınca iktidar sıralarından tepki geliyor; o yüzden beni değil, Sayın Cumhurbaşkanı dinleyin.

(Hatibin cep telefonundan bir ses kaydı dinletmesi)

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Böyle bir usul yok!

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Başkan, kürsüdeki hatip lütfen konuşmasını...

ULAŞ KARASU (Devamla) – Söylediğinizi anlatıyorum.

BAŞKAN – Sayın Karasu, lütfen Genel Kurula hitap edelim, böyle bir usulümüz yok.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Kürsüdeki hatibin orada konuşma dinletmesi usule uygun değil.

ULAŞ KARASU (Devamla) – Ben, vermiş olduğunuz sözü ifade ediyorum.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Yok böyle bir usul!

BAŞKAN – Sayın Karasu, Genel Kurula hitap edelim lütfen.

Buyurun.

ULAŞ KARASU (Devamla) – Ne diyor Sayın Cumhurbaşkanı? 1) “Nuri Demirağ Organize Sanayi Bölgesi için özel teşvik çıkacak.” Şimdi, Nuri Demirağ 2020'de bitecekti, ne zaman biteceği belli değil. 2) “Sivas'ın tamamında teşvik sınıfının değiştirilmesi için çalışmalar yapacağız.” diyor. Bu konuşmanın üzerinden iki buçuk yıl geçti, Cumhuriyet İttifakı'nın ne yazık ki iki buçuk yılda Sivas aklına gelmedi. Burada ne ben ne de bu talebi gündeme getiren üreticilerimiz hariçten gazel okuyor. Verilmiş sözler var ve bu sözler yerine getirilmedi.

Buradan Cumhuriyet İttifakı'nın milletvekillerine sesleniyorum: Sizler yüzde 70 oy alıp seçim meydanında Cumhurbaşkanınızın iki buçuk yıl önce vermiş olduğu sözü yerde mi bırakacaksınız? İşte sizin için bir fırsat, gelin kanun teklifine destek verin, en azından bir daha Sivas'a mitinge geldiğinizde konuşacak yüzünüz olsun.

Değerli milletvekilleri, Sivas'ın sorunu sadece teşvik mi peki? Sivas'ın ne yazık ki her tarafı sorun, nereye dokunsak bin ah işitiyoruz. Ben köy yollarını gündeme getirince arkadaşların zoruna gidiyor, o kadar yabancılar ki siyaset yaptıkları şehre. Artık Sivas'ın ilçeleri arasındaki yollarda araçlar gidemiyor. En son ne zaman gittiniz Zara'dan Divriği'ye? Hafik-Doğanşar yolunun durumunu gördünüz mü? Sivas-Malatya arasındaki duble yolun Malatya tarafı biteli beş yıl oldu, bizim taraf ne zaman bitecek arkadaşlar? Yağdonduran Tüneli, Geminbeli Tüneli ne zaman bitecek? 21 tane beldeyi

kapattınız, köy yaptınız, şimdi mezra yapacaksınız galiba buraları. Beldelerin postanelerini bile şimdi ellerinden alıyorsunuz. Peki, gerekçe ne? Tasarruf tedbiri. Cumhurbaşkanı 300 odalı yazlık saray yaparken Sivas'ta postaneler kapanıyor. Biriniz de çıkıp şunun için bir şey söyleyemiyorsunuz ya, hepinize helal olsun.

Alacahan köyümüzde kara yolundan tarlalara geçiş yapmadığımız için insanlar tarlasına gitmek için bin bir zahmet çekiyor, bir geçit yapmaktan aciz durumdasınız.

Yine, Alacahan Kervansarayı, dört yüz yıllık bir tarih, bir tane görevli istihdam etmediğiniz için koca kervansaray kapalı. Çetinkaya'da Ziraat Bankası bankamatiğini kaldırıp yerine koymadınız. "Çiftçiye desteklemek için gölet yaptık." diyorsunuz. Peki, fahiş sulama fiyatları için -bu göletten topladığınız- neden bir şey söylemiyorsunuz?

Sarıyar, Kargın, Yusufoglan, Doganlı, Aşagıçakmak'ta dere ıslahı yapılması gerekiyor ama harekete geçen yok. Bakın, bu fotoğraf Sarıyar'dan. Bu köyde yüzde 96 oy aldınız ama köydeki çocuklar hâlâ bu pis derede oynuyor. 21'inci yüzyılda 2 bin nüfuslu köyün ortasında içine kanalizasyon karışmış dere akıyor. Şu tabloyu vicdanınız kabul ediyor mu? Bize oy vermiş, vermemiş hiç önemli değil. Ben Sarıyar'a gittim, hemşehrilerimin sorununu dinledim. Soruyorum: Peki, siz buraya en son ne zaman gittiniz? Divriği'nin köylerine hâlâ su götürmediniz, belediye köylere su taşıyor. Güneykaya'da Seyyid İbrahim Gazi Türbesi'ne hiç gittiniz mi? Restorasyonunu bile yapamadınız, Sivas'ın bir değeri şu an bakıma muhtaç. Sivas'ın genelinde zirai don ve kuraklıktan etkilenen çiftçilerimizin borçlarını erteleyecektiniz, şimdi TARSİM şartı getirdiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım Sayın Karasu.

ULAŞ KARASU (Devamla) – Çiftçilerimizin birçoğu yararlanamıyor, hepsi "Seneye tarlamızı nasıl ekeceğiz?" diye kara kara düşünüyor. Divriği Ulu Cami restorasyonu ne zaman bitecek? İhalesi 2015 yılında yapıldı, firma bıraktı, gitti, altı yıl geçti, siz, dünya mirasını kaderine terk ettiniz.

Sivas için en önemli konu teşvik yasası ama köylerde de ilçelerde de gördüğümüz gibi büyük sıkıntılar var. Gençler bir bir intihar ediyor. Hemşehrilerimiz, doğduğu topraklardan büyük şehirlere göç ediyor, kendi toprağına dönmek isteyenler de bu koşulları görüp vazgeçiyor. Bizler İstanbul'un 1'inci nüfusu olmak istemiyoruz. Bizler, cumhuriyetin temellerinin atıldığı bu şehirde huzur içinde yaşamak istiyoruz. Hiç merak etmeyin, gün gelecek hemşehrilerim Sivas'ı bu duruma düşüren sizlerden sandıkta hesap soracak. Bizler, yine Sivas'ın sokaklarında başımız dik yürüyeceğiz ve bu kanun teklifi şimdi değilse bile ilk seçimlerden sonra yürürlüğe girecek, Sivas'ın hakkı Sivas'a teslim edilecek. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İç Tüzük'ün 37'inci maddesine göre verilmiş olan doğrudan gündeme alınma önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

VIII.- SEÇİMLER

A) KOMİSYONLARA ÜYE SEÇİMİ

1.- (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonu üyeliklerine seçim

BAŞKAN – Gündemin "Seçim" kısmına geçiyoruz.

Başta Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerini Araştırarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi yapılacaktır. Komisyon üyelikleri için siyasi parti gruplarınca gösterilen adaylar listesini okutup oylarınıza sunacağım.

Başta Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Üyelikleri Aday Listesi (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438)

Adı Soyadı	Seçim Çevresi
Adalet ve Kalkınma Partisi (10)	
Nevzat Ceylan	Ankara
Mustafa Canbey	Balıkesir
Zafer Işık	Bursa
Jülide İskenderoğlu	Çanakkale
Eyüp Özsoy	İstanbul
Mustafa Demir	İstanbul
İsmail Emrah Karayel	Kayseri
Selahattin Minsolmaz	Kırklareli
İlyas Şeker	Kocaeli
Çiğdem Koncagül	Tekirdağ
Cumhuriyet Halk Partisi (4)	
Müzeyyen Şevkin	Adana
Ali Şeker	İstanbul
Emine Gülizar Emecan	İstanbul
İlhami Özcan Aygun	Tekirdağ
Halkların Demokratik Partisi (2)	
Dilşat Canbaz Kaya	İstanbul
Rıdvan Turan	Mersin
Milliyetçi Hareket Partisi (2)	
Ayşe Sibel Ersoy	Adana
Hasan Kalyoncu	İzmir
İYİ Parti (1)	
Hayrettin Nuhoglu	İstanbul

BAŞKAN - Okunan listeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

D) DUYURULAR

1.- Başkanlığın, (10/4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun başkan, başkan vekili, sözcü ve kâtip üye seçimini yapmak üzere toplanacağı gün, saat ve yere ilişkin duyurusu

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Meclis araştırması komisyonuna seçilmiş bulunan sayın üyelerin 7 Temmuz 2021 Çarşamba günü (yarın) saat 13.30'da Yeni Halkla İlişkiler Binası Komisyonlar Bloku Alt Zemin 1 Numaralı Toplantı Salonu'nda toplanarak başkan, başkan vekili, sözcü ve kâtip seçimi

yaapmalarını rica ediyorum. Komisyon toplantı gün, saat ve yeri ayrıca elektronik ilan panosunda ilan edilecektir.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmına geçiyoruz.

1’inci sırada yer alan, Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile 63 Milletvekilinin Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu’nun görüşmelerine başlayacağız.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile 63 Milletvekilinin Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3697) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 274) (x)

BAŞKAN - Komisyon? Yerde.

Komisyon Raporu 274 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince bu teklif İç Tüzük’ün 91’inci maddesi kapsamında temel kanun olarak görüşülecektir. Bu nedenle, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanıp maddelerine geçilmesi kabul edildikten sonra bölümler hâlinde görüşülecek ve bölümlerde yer alan maddeler ayrı ayrı oylanacaktır.

Teklifin tümü üzerinde İYİ Parti Grubu adına söz talep eden Aksaray Milletvekili Sayın Ayhan Erel.

Buyurun Sayın Erel. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYHAN EREL (Aksaray) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, yüce Türk milleti; Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi üzerine partim İYİ Parti adına söz almış bulunmaktayım, hepimizi saygıyla selamlarım.

Öyle kavramlar vardır ki çok sık kullanmamıza rağmen tek bir kelime hatta cümleyle anlamını bulmakta güçlük çekeriz. Gerek konusu gerekse hayatımızdaki uygulama alanıyla bu güçlüğü en çok hissettiğimiz kavramlardan biri de “adalet” olsa gerek. Tarifinin güçlüğüne rağmen hiç şüphe yok ki adaletle önce hak ve haklılığın bir arada kullanıldığını hepimiz bilmekteyiz. Adalet için “Hakkın gözetilmesi, haklı ile haksızın ayırt edilmesi.” diyebiliriz. Bir hakkın yerine getirilmesi de adalettir. Adalet önce hukuk kurallarına uygun olmalıdır. Bir devlet içinde yaşayan herkesin, yasalarla sahip olduğu haklarını kullanması da adaletle sağlanır. Hak elde etmek ya da haksızlığı kabul ettirmek insanların toplum içindeki davranışlarıyla ilgili olduğuna göre, adalet ahlak ve din kurallarıyla da çok yakından ilişkilidir.

Eski çağlardan beri gerek düşünürler gerek insanlık için söz sahibi bilge kişiler, toplum ve din liderleri “adalet” kavramıyla çok yakından ilgilenmişler, değişik fakat birbirini tamamlayan tariflerle, cümlelerle adalet hakkında düşüncelerini ortaya koymuşlardır. Yunan düşünür Platon’a göre adalet en yüce erdemlerden biridir ve devletin temel davranış kuralıdır. Aristo’ya göre herkese eşit davranmak hiç de adil değildir. Çinli düşünür Konfüçyüs “Devletin hazinesi adalettir.” derken büyük Hint lideri ve devlet adamı Gandhi “Adaletsiz rejimi adaletle yıkınız.” diye seslenmiştir. Peygamber

(x) 274 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

Efendimiz Hazreti Muhammed “Adaleti çiğneyen devlet adamlarını cezalandırmayan milletler çökmek zorundadır.” diye buyurmuştur ve çok yakından bildiğimiz “Adalet mülkün temelidir” deyişi Hazreti Ömer’e aittir. Acımasız orduların komutanı Timur bile “Memleket kılıçla alınır lakin adaletle muhafaza edilir.” derken âdeta kazandığı zaferlerin altında yatan gerçeğı anlatmıştır.

Gerek tariflerinden gerekse hakkında söylenenlerden yola çıkarak “adalet” kavramının önceliğı dağıtıcı özelliğidir. Adaletin ana esasları her kesime, her kişiye, her statüye ulaşabilen olmalıdır. Adalet, denkleştirici olmalıdır. Aşağıdaki ile yukarıdakinin, az ile çoğun farkını gideren adalet gerçek adalettir, yalansız ve dolansızdır. Adalette eşitlik ilkesi esastır, herkese eşit davranılmalıdır. Adalet, insan özgürlüğünü teminat altına almalıdır ancak bir kişinin özgürlük sınırları bir diğzerinin özgürlük sınırlarını kısıtlamamalıdır. Adaletin olmazsa olmaz şartı dengedir, denge yoksa adalet var diyemeyiz. Adaleti sağlayan yasalar hukuk düzeni ve uygulamalardır. Bunlar insan vicdanına ters düşmemelidir, aynı zamanda herkese karşı tarafsız olmalıdır. Kendi menfaati, yandaş hatırı, hısım akraba ricası, dış baskılar olsa bile adalet tarafsızlığını korumalıdır.

(Uğultular)

AYHAN EREL (Devamla) – Adında “adalet” olan Adalet ve Kalkınma Partili milletvekillerimi ya dinlemeye ya da biraz daha uzağı davet ediyorum, lütfen. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Dinliyoruz biz, dinliyoruz.

AYHAN EREL (Devamla) – Adaletin temellerinden biri de hâkimiyettir. Adaletin elinde hükmetme, ceza verme ve suçsuzu haklı çıkarma gücü olmalıdır, bunu yasalar sağlar. Duruşması yapılmadan aylarca, yıllarca hapisanelerde bekletilen zanlıların hakkını yeryüzünde ödeyebilecek, geri verebilecek tek bir merci yoktur. Adalet, hakkın gözetilmesi, haklı ve haksızın ayırt edilmesidir. Adaleti koruyan hukuk düzeni güçsüzleri koruduğı ölçüde adaletten söz edebiliriz. Adaletin var olması güçlünün hukuku değil, hukukun güçlü olmasına bağlıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; insanlar tarafından yapılan yasaların eksiksiz olması çok zordur ancak mükemmele yakını kabul edilmelidir çünkü adaleti yapan, yasaları oluşturan ve uygulayan insandır; insansa tabiatı gereğı tarafdır; insan, yanlıdır, doğuştan egoisttir. Belki de bu nedenle tüm insanlık tarihi boyunca hiçbir ülkede, hiçbir coğrafyada, toplumda ideal adalet kurulamamıştır. İnsanoğlu asırlardır peşinde koşmuştur, koşmaya da devam edecektir. Adaletin önündeki en büyük engel ise hiçbir yargılayanın kendisini yargılayamamasıdır. Düşünen, karar veren, yapan ve yazan insandır. Kendi çıkarlarına dokunulduğunda her insan doğal bir refleksle karşı koyar, kendini hep haklı ya da daha haklı görmek ister. İşte, burada hukuktan söz etmek gerekiyor. Hukuk, toplumun genel çıkarlarını, fertlerini, ortak iyiliğini sağlamak amacıyla hazırlanan ve kamu gücüyle desteklenen kural, hak ve yasaların tamamıdır. Başka bir deyişle hukuk, adaletle yönelmiş toplumsal yaşama düzenidir. Ancak egosunu ve yanlış tavrını yenebilen insandan tarafsız, adil yasa yapıcıları, doğru uygulayan ve karar veren avukat, savcı ve yargıçlar olur. Hakkı teslim edenler ve hakkaniyetle ceza verenler onlardır.

İnsan aklının gelişmesiyle ilim ve teknoloji de gelişmiştir, yaşam biçimi de gelişmiş ve zenginleşmiştir. Bunların birleşmesi sonucu, özellikle 20’nci asırla birlikte kullanılmaya başlayan “sosyal adalet” kavramı hayatımıza girmiştir. Sosyal adalet, insanların çalışması, bilgisi, kabiliyeti ve gördükleri iş oranında ve derecesinde haklarını almalarını anlatır; hiç kimsenin ezilmesine ve sömürülmesine izin vermez; zayıfların ve güçsüzlerin korunmasını, kollanmasını öngörür. Sosyal adaleti gerçekleştirmeye çalışan devlete de “sosyal devlet” denir. Sosyal devlet, millî geliri en adil şekilde dağıtmayı sağlar; toplumun içindeki sınıf farklılıklarını kaldırır, düşmanlıkları sona erdirir. Sosyal adaleti tam olarak yerleştirebilmiş toplumlarda insanlar günlük hayatlarında, geleceğı yönelik düşüncelerinde kendilerini güvende hissederek.

Bütün bu düşüncelerden yola çıkarak adaletin soyut bir kavram olarak mükemmel doğru yol aldığı görülebilir fakat buna rağmen uygulamada topal kalmıştır. Ama yine de ve her vatandaşın adil, tarafsız, bağımsız yargılandığı; her vatandaşın eşit, huzurlu, barış içinde bir düzende yaşadığı; evinde, yolda ve işinde kendisini güvende hissettiği; karakol, mahkeme kapısı korkusu ve endişesi yaşamadığı bir Türkiye'ye iyileştirilmiş ve güçlendirilmiş parlamenter sistemle birlikte kavuşacağına dair ümitlerimiz devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hukukun üstünlüğü “Hukuk reformu yapıyorum.” demekle gerçekleşecek basit bir şey değildir. Hukukun üstünlüğünü sağlayabilmek için, en başta, bunu sağlamaktan sorumlu olan yargının yapısı, işleyişi, kaynakları, yetkinliği ve kapasitesiyle çağdaş seviyeye getirilmesi gereklidir. Yargı, öncelikle, verimli ve hızlı bir şekilde çalışır, topluma kaliteli hizmet verir, şeffaf ve hesap verir hâle getirilmeli; bunları sağlayarak bağımsızlığını kendisi hak etmelidir fakat bu tek başına yeterli değildir.

Hukukun üstünlüğü için, Türkiye’de hâlen geçerli olan ve kamu görevlilerinin ve yürütmenin keyfi davranabileceğine yorumlanan, kamu görevlilerinden suç işleyen yargının soruşturmasına idare amirinin izin vermesi şartını ortadan kaldırmak gerekir. Bu şart hukukumuzda olmamış olsaydı ve kamu görevlilerinin ihmal ve ihlal suçlarını yargı kendiliğinden soruşturabilir olsaydı Soma, Ermenek faciaları; Devlet Demiryollarının Pamukova, Çorlu, Sincan kazaları; Karadeniz Bölgesi’nde sıklıkla gördüğümüz sel ve heyelan gibi afetler meydana gelmezdi.

Toplum ve uluslararası piyasalar kapalı kapılar ardında yargı reformunun hukukun üstünlüğü için ne kadar önemli olduğunu bas bas bağırırken iktidara çekingen bir dille söylemekten bile çekinmektedirler. Karşısında ciddi bir itiraz, duruş ve talep görmeyen iktidar hukukta, demokraside reformu niçin yapsın ki? Kime söz verecek, sözünün hesabını kim soracak? Bunlar yapılmadan ekonomide gelişme nasıl sağlanacak?

Hukukun üstünlüğü ve hukukun güvencesi için kapsamlı yargı reformu şarttır fakat en başta HSK’nin üye yapısı Birleşmiş Milletler kararlarına aykırı ve yargı bağımsızlığı fikrine zıttır. Darbecilerin 1981 yılında çıkardığı kanunla kararları yargı denetimi dışına çıkarılan, kararlarından yargı önünde hesap sorulamayan HSK sınırsız ve sorumsuz yetkilerinden neden vazgeçsin ki? Dolayısıyla Sayın Cumhurbaşkanının reform vaadi ve hemen arkasından taraftarlarının koro hâlinde seslendirdiği reform konusunda iyimser ve ümitvar olmak için, çok ciddi hazırlanmış somut önerilerinin ortaya konulmasına, cesur ve kararlı büyük adımların atılmasına ihtiyaç vardır.

Değerli milletvekilleri, yargının bağımsızlığını sağlamak yargının topluma kaliteli hizmet vermesine bağlıdır. Yargı teşkilatı ve işleyişi topluma kaliteli hizmet verecek, katma değer yaratacak şekilde yapılandırılmalı, şeffaf ve hesap verir olarak tasarlanmalıdır. O zaman, bu zorlu meselenin çözümü kendiliğinden görünür olmaktadır.

Yargı teşkilatının merkezine, hâkim, savcıların özlük ve meslek kuruluşunu değil; hâkim, savcı ve avukat üçlüsünün hizmetlerini düzenleyen, denetleyen düzenleyici bir kurum kurulmalıdır. Tütün piyasası için düzenleyici kurul kurmak fakat yargı hizmetleri için kurmamak garip değil midir? Yargı hizmetleri ülke için tütünden daha değerli değil midir? Yargı kurullarını siyasetin, yargıçların veya menfaat gruplarının kontrolüne bırakmanın acı sonuçlarını çok ağır yaşamış olan Türkiye, kimsenin etki ve nüfuzu altına alamayacağı, siyaset, yürütme ve yasamadan tam bağımsız bir düzenleyici kurul oluşturmalıdır. Bu yapıda tüm işlem ve kararlar yargı denetimine açık olmalı, bu amaçla uzman bir mahkeme oluşturulmalıdır.

Yargıda yenilikçi çözüm Türkiye’yi dünyada en ileriye götürür. İleri demokrasi için güçler ayrılığının netleştirilmesi ve diğer devlet güçleriyle birlikte yargının kendisinin de hukuka hesap

verir olması gerekir. Bu, bütün demokrasilerde özellikle güçler ayrılığı bakımından sorunludur. Türkiye’de yargı en zayıf devlet gücüdür. Bağımsız olmadığı gibi, yürütme gücüne tamamen bağımlı ve onun uzantısı hâline gelmiştir. Yargının tam bağımsızlığı sağlanarak demokraside güçler ayrılığı netleştirilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2019 yılında, dünya çapında, çocuklara yönelik yapılan cinsel istismar rakamlarında Türkiye, yüzde 56,7’yle listenin 18’inci sırasında yer almaktadır. Türkiye İstatistik Kurumunun 2016 verilerine göre, Türkiye’de çocuk istismarıyla ilgili dava sayısı son on yılda yaklaşık 3 kat artmış, 250 bin çocuğumuz istismara uğramıştır. Yine TÜİK’in verilerine göre, 2019’da suç mağduru olarak gelen 206.498 çocuğun yüzde 15’i cinsel istismar kurbanıydı ancak resmî veriler artık paylaşılmıyor.

Maalesef, ülkemizde çocuklarımıza yönelik cinsel istismar suçu yapılan araştırmalara ve verilere göre her geçen gün daha da artmaktadır. Milletimizin kanayan yarası hâline gelen bu üzücü olayların son bulması için, geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızı koruma altına almak için Hükûmeti gereken her türlü düzenlemeyi yapmaya davet ediyoruz. Çocuğa karşı cinsel istismar suçunu önlemek siyasi iradenin boynunun borcudur ve siyasi irade maalesef bu konuda sınıfta kalmıştır.

Çocuğa karşı işlenen cinsel istismar suçunda son örneğimiz ise Elmalı’da yaşanan trajedidir. 2 çocuğumuzun cinsel istismara uğradıkları Adli Tıp raporlarında sabit olmasına ve çocuklar kendilerine uygulanan istismarı uzman pedagog ve psikologlar eşliğinde resim çizerek anlatmalarına karşın, sanıklar hakkında tahliye kararı verilmesi vicdanlarımızı kanatmıştır. Hâl böyleyken, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan dördüncü yargı paketi teklifinde, çocuğun cinsel istismarı suçundan tutuklama yapılabilmesi için somut delil şartı getirilmiştir. Dünyanın bütün hukuk sistemlerinde, çocuğa karşı işlenen cinsel istismar suçlarında mağdurun beyanının esas alınması temel hukuk kuralıdır. Çocuğa karşı işlenen cinsel istismar suçlarında mağdur çocuğun kendisine istismar yapıldığına ilişkin beyanati, işlenen vakalarda buz dağının sadece görünen ucudur. Zira, bu tip suçlarda, mağdur çocuk başına geleni ifade etmekten her zaman korkar ve çekinir. Hele de ülkemizde gelenekler görenekler, ağır ailevi baskılar ve mahalle baskıları düşünüldüğünde, bir çocuk kendisine cinsel istismar uygulandığını açıkça ifade edebildiyse bu beyanı hukuk ve hukukçuların göz ardı etmesi, esas almaması ve o çocuğu korumak yerine suçluyu koruyacak kuralların arkasına sığınması mümkün değildir. Bu nedenlerle, görüşmekte olduğumuz yasa teklifindeki somut delil şartı, bu teklifi hazırlayan siyasi iradenin, çocuğa karşı işlenen cinsel istismar suçlarında mağdur çocuğu korumak yerine istismarcıyı koruduğunu açıkça göstermektedir.

İYİ Parti olarak, her bir çocuğumuzun hakkını ve hukukunu korumayı siyasi vazifeden çok vatandaşlık vazifesi olarak görmekteyiz. Somut delil konusunun tekrar ele alınacağı konusunda duyularımız var. Hükûmet, Komisyon ve Meclis derhâl gereğini yapmalı ve somut delil şartını tekliften çıkarmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yine, Komisyon toplantısında üzerinde durmamıza rağmen bir türlü anlaşamadığımız ama AK PARTİ’li arkadaşlarımızın da gözlerinden ve vücut dillerinden anladığımız kadarıyla bize hak verdiği bir konu daha var. Nedir bu? Teklifte, kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hâlinde ağırlaştırıcı sebep sayılmaktadır. Ama boşanmış eşin dışında, birlikte yaşayanlar var, imam nikâhıyla yaşayanlar var -ne bileyim- aynı evi paylaşanlar var, ayrıldıktan sonra takip edilip mağdur olan kadınlarımız var; netice itibarıyla, nikâhsız şekilde beraber yaşadıkları erkeklerden şiddet gören kadınları korumaya değer bulmamak ve onların hayat tarzına müdahale etmek anlamına gelen bu tasarının bu şekliyle geçmesi olayları önleyemeyecek veya beklenen taleplere cevap veremeyecektir.

Bu nedenle, bizim İYİ Parti olarak dediğimiz şeydi: “Boşanmış eşe” ifadesinin yerine, o maddeleri düzenleyen ifadelerde “çocuğa” denildikten sonra “kadına” denilerek bu problemi kökten çözmek gerekir. Nasıl ki çocuk kendisini koruyamadığı için kanunlar karşısında korunur hâlde getirilmiş ise kadın da gerek fiziksel gerek duygusal gerekse zihinsel özellikleriyle kendini zaman zaman koruyamayacak durumdadır. Bu nedenle “boşanmış eşe” ifadesinin yerine “kadına” kelimesinin getirilmesi bu sorunu çözecektir diye düşünmekteyiz.

Sizler dünyanın en güzel, içinde adalet olmayan adalet saraylarını yapabilirsiniz, içini en güzel donanımlarla donatabilirsiniz ama onun içerisindeki uygulayıcılar eğer zihniyetlerini değıştirmezlerse, hâlâ birilerine şirin görünmek için, birilerine güzel görünmek için yasaları bir tarafa bırakarak duygu ve düşünceleriyle hareket ederlerse adaleti sağlamak, hukuku gerçekleştirmek mümkün değildir. Yıllarca söyledik, üç yıldır söylüyoruz: Avukatların, en azından belli siyasi partilerde yöneticilik yapanların...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

AYHAN EREL (Devamla) - ...hâkim ve savcılığa alınmaması, en azından, hâkimlerin tarafsızlığı hususundaki endişeleri bir nebze olsun ortadan kaldırır diye düşünüyorum.

Bu duygularla hepimizi saygıyla selamlıyor, iyi çalışmalar diliyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.23

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 18.46****BAŞKAN: Başkan Vekili Haydar AKAR****KÂTİP ÜYELER: İshak GAZEL (Kütahya), Necati TIĞLI (Giresun)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 99’uncu Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

274 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komasyon yerinde.

Teklifin tümü üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz talep eden Sakarya Milletvekili Sayın Muhammed Levent Bülbül.

Buyurun Sayın Bülbül. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin tümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, bilindiği üzere temel hak ve özgürlüklerin daha etkin korunması, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının geliştirilmesi, hukuki güvenliğin güçlendirilmesi, adalete erişimin kolaylaştırılması, makul sürede yargılanma hakkının gözetilmesi, yargıya güvenin artırılması ve insan odaklı hizmet anlayışının geliştirilmesi, günümüzde hâkim olan ana ilke ve değerler olarak kabul edilmektedir. Bu ilke ve değerler kapsamında 2019 yılında kamuoyuyla paylaşılan Yargı Reformu Stratejisi Belgesi ve bu yıl içinde açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı’yla son derece önemli adımlar atılmış ve atılmaya devam etmektedir.

37 maddeden oluşan birinci yargı paketiyle ifade özgürlüğü güçlendirilmiş, hak arama yolları genişletilmiş, onarıcı adalet kapsamında mağdur hakları güçlendirilmiş, soruşturma evresinde tutuklama süreleri sınırlandırılmış, seri muhakeme ve basit yargılama gibi alternatif usuller ceza muhakememize kazandırılmıştır.

67 maddeden oluşan “infaz paketi” olarak da bilinen ikinci yargı paketiyle koşullu salıverme oranları yeniden belirlenmiş, özel infaz usulleri geliştirilmiş ve infaz hâkimliği müessesesi güçlendirilmiştir.

62 maddeden oluşan üçüncü yargı paketiyle hukuk yargılamalarının daha hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesine imkân sağlayan düzenlemeler yapılmıştır.

Şu anda Genel Kurulumuzda görüşmekte olduğumuz 26 maddeden oluşan dördüncü yargı paketiyle yargı bağımsızlığı ve adil yargılanma hakkının güçlendirilmesi, hukuki öngörülebilirlik ve şeffaflığın geliştirilmesi, kişinin maddi ve manevi bütünlüğü, özgürlük ve güvenliği ile özel hayatının korunmasında daha etkin adımlar atılması ve insan hakları konusunda üst düzey idari ve toplumsal farkındalığın artırılması amaçlarına yönelik olarak belirlenmiş olan faaliyetler hayata geçirilmektedir.

Yine, Yargı Reformu Stratejisi Belgesi ve İnsan Hakları Eylem Planı çerçevesinde “mini infaz paketi” olarak ifade edilen 10 maddelik 7328 sayılı Kanun Teklifi, 2017 yılında yapılan Anayasa değişikliği neticesinde gerçekleşen büyük yönetim reformuna uyum sağlamayı amaçlayan 18 maddelik

askerî yargı paketi Genel Kurulda görüşülerek kanunlaşmıştır. Son olarak hâlihazırda Meclis ihtisas komisyonunda görüşülen ve 16 maddeden oluşan Hayvanları Koruma Kanunu Teklifi de inşallah Meclis tatile girmeden büyük bir uzlaşmayla Genel Kurulda görüşülecek ve kanunlaşacaktır.

İfade etmiş olduğumuz yargı paketleri ve diğer kanun teklifleri ile Yargı Reformu Stratejisi Belgesi ilan edildiğinden bugüne kadar toplam 236 maddelik mevzuat çalışması Türkiye Büyük Millet Meclisi uhdesinde tamamlanmış olacaktır. Meclis bünyesinde gerçekleşen ve gerçekleşmekte olan mezkûr yasama çalışmalarının yanında idare eliyle hayata geçirilen düzenlemelerle yargıya olan güveni ve erişebilirliği artıran önemli adımlar atılmıştır. Atılan bu adımlar vatandaşımızın hayatını kolaylaştırmış, büyük faydalar sağlamıştır.

2019 yılında kamuoyuna duyurulan Yargı Reformu Stratejisi Belgesi kapsamında 9 amaç, 63 hedef, 256 faaliyet ortaya konulmuştur. Belgede yer alan 256 faaliyetin bugüne kadar 129'u hayata geçirilmiş, bu sayede Yargı Reformu Stratejisi Belgesi'nin yüzde 50'den fazlası uygulamaya konulmuştur. Meclisimiz tatile girinceye kadar çıkaracağımız kanunlarla birlikte bu oran çok daha yüksek seviyeye ulaşmış olacaktır.

Yine, 2 Mart 2021 tarihinde ilan edilmiş olan İnsan Hakları Eylem Planı'yla özgür birey, güçlü toplum, daha demokratik Türkiye vizyonu doğrultusunda 11 temel ilke, 9 amaç, 50 hedef, 393 faaliyet belirlenmiştir. Gerek yasama gerekse yürütme organı tarafından alınan kararlarla uygulanacak olan İnsan Hakları Eylem Planı iki yıl içerisinde hayata geçirilmiş olacaktır.

Belirtmek gerekir ki bütün bu çalışmalar, tarihimizde gücümüzün azaldığı, zorluk içinde olduğumuz dönemlerde emperyal güçlerin veya devletlerin dayatmalarıyla zoraki olarak gerçekleşen -tırnak içinde- reform faaliyetlerinden değildir. Aksine, her geçen gün güçlenen, dünya siyasetinde varlığını ve etkisini artıran, ülkemizde yaşayan insanların temel hak ve özgürlüklerini genişleten, adalete güven duygusunu tahkim eden ve bizzat milletimizin ihtiyaç ve taleplerini esas alan gerçek manada reform faaliyetleridir. Yapılan bu çalışmaların reform olarak kabul edilmemesi, küçümsenmesi, karalanması veya hükümsüzleştirilmeye çalışılması hiçbir şekilde iyi niyetli ve samimi olarak görülmemelidir.

Türk demokrasi tarihinde gerçekleşen en önemli yönetim reformlarından biri olan Cumhurbaşkanlığı yönetim sistemi, diğer bir ifadeyle Türk tipi başkanlık sistemi üzerine yapılan haksız ithamlar, yalan ve karalama kampanyaları hangi niyetle yapıyorsa, yargı reformu çalışmalarına yönelik ön yargılı, mesnetsiz ve yok saymaya matuf değerlendirmeler de aynı gaye ile aynı niyetle yapılmaktadır. Bu niyet sahipleri objektif değildir, hakkaniyetle hareket etmemektedirler.

Türkiye, istikrarlı yönetimi, adaletli temsiliyle Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi sayesinde geleceğe çok daha emin ve kararlı bir şekilde yürümektedir. Biliyoruz ki ülkemizde, milletimizin ve devletimizin ihtiyaç duyduğu hususlarda reform niteliğinde değişiklikler sırasıyla hayata geçirilecektir. Yine, Yargı Reformu Stratejisi Belgesi'nde gösterilen amaç ve hedeflerin yanında, İnsan Hakları Eylem Planı'nda belirtilen amaç ve hedefler doğrultusunda faaliyetlerin devam edeceğinin ifade edilmiş olması da son derece isabetlidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 27 maddeden oluşan kanun teklifinde kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele edilebilmesi için birtakım düzenlemeler yapılmaktadır. Bu kapsamda, "kadına yönelik şiddete karşı sıfır tolerans" anlayışıyla hareket edildiği anlaşılmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nda yer alan kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının boşanılan eşe karşı işlenmesi nitelikli hâl kapsamına alınmakta, cezai müeyyidesi artırılmaktadır.

İdareye yapılan başvurularda cevap süresinin kısaltılması son derece önemli bir değişikliktir. Buna göre, İdari Yargılama Usulü Kanunu uyarınca yapılan idari başvurulara cevap verme süresi altmış günden

otuz güne indirilmektedir. İdarenin yargı süreçlerinde çok daha hızlı hareket etmesini sağlayacak olan bu düzenleme, idari yargılamaların çok daha kısa sürede sonuçlanmasına hizmet edecektir. Belirtmek gerekir ki idarenin cevap verme süresi kısaltılmakla birlikte vatandaşın idari yargıda dava açma süresi olan altmış günlük sürede herhangi bir değişiklik olmamaktadır.

Yine, ceza yargılamasında koruma tedbirleri bakımından kişi hak ve hürriyetlerini güçlendiren düzenlemeler yapılmakta, sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrole ilişkin verdiği kararlara karşı dikey itiraz usulü getirilmektedir.

Sırf ifade almak amacıyla düzenlenen yakalama emirleri nedeniyle mesai saatleri dışında yakalanan kişilerin bir defaya mahsus olmak üzere serbest bırakılabilmelerine imkân tanınmaktadır. Vatandaşımızın oldukça mağduriyet yaşadığı bu hususta düzenleme yapılmış olması son derece isabetli olmuştur.

Tutuklama ve adli kontrol tedbirleriyle ilgili olarak kişi özgürlüğünü önceleyen düzenlemeler ile iddianame düzenlenirken özel hayatın mahremiyetine dikkat en üst seviyeye çıkmaktadır.

Zorla getirme kararlarının telefon, e-posta gibi iletişim araçlarıyla bildirilmesi; iddianame ve duruşma tarihinin telefon, e-postayla sanık, mağdur veya şikâyetçiye bildirilmesine ilişkin düzenlemeler mahkemeye vatandaşlarımızın erişim hakkını güçlendirecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ifade etmiş olduğumuz bu düzenlemeler hiç kuşkusuz insanımızın yararınadır; adalete erişimi kolaylaştıran, adalete güveni tahkim eden düzenlemelerdir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak daha önceki yargı paketlerinde olduğu gibi bu yargı paketini de kararlılıkla desteklediğimizi ifade etmek istiyorum, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teklifin tümü üzerinde Halkların Demokratik Partisi Grubu adına söz talep eden İstanbul Milletvekili Sayın Hakkı Saruhan Oluç.

Buyurun Sayın Oluç. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın vekiller; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Adalet Komisyonundan gelen dördüncü yargı paketini bugün görüşmeye başladık. Teklifin bazı maddelerine yönelik eleştirilerimiz var. Eksiklikler olması açısından bu eleştirilerimiz, onları dile getireceğiz bugün ve yarınki madde görüşmelerinde elbette ki. Yapılması gereken bazı düzenlemelerde geç kalmıştır bu yargı paketinde -bunu özellikle belirtelim- ama eksikliklerin de giderilmesi gerekiyor, bunu da söylemek istiyoruz.

Maalesef yıllardır üzerinde durmamıza, somut eleştirilerimize ve konuşmalarımıza rağmen Türkiye’de bugün adalet mekanizması ve duygusu, en fazla yıpranmış olan bir alan olma özelliğini korumaktadır. Bu yıpranmanın en açık ve bariz hâli yargı mekanizmasına duyulan derin güvensizliktir. Ne yazık ki getirilen yargı paketleri yargıdaki bu tuz kokma hâlini ortadan kaldırmaya yetmemektedir çünkü hem savcıların hem de hâkimlerin içinde bulunduğu durum -üzülerek söylüyorum bunu- kimi yerlerde cüzdanın vicdan önüne geçmesine kimi yerlerde gelecek, sürgün ve terfi korkusu nedeniyle evrensel hukuk ilkelerinin, yasaların ve Anayasa’nın, uluslararası demokratik sözleşmelerin uygulanmasına yol açmaktadır. Yargının iktidarın bir sopası hâline getirildiği, bağımlı ve taraflı yargı eliyle siyaset alanının dizayn edilmeye çalışıldığı bir dönemi bütün ağırlığıyla bugün maalesef yaşamaktayız. Yargı eliyle siyaset mühendisliği yapılmaktadır. Zamanında toplum mühendisliğini eleştiren bu iktidar, şimdi kendi eliyle demokratik siyaseti masabaşı mühendisliğine tabi tutmaktadır.

Toplumsal ve siyasal muhalefetin etkisiz kılınmaya çalışıldığı yargı müdahalelerinden birisi de Anayasa Mahkemesinde partimize yönelik açılmış olan kapatma davasıdır. HDP'ye karşı yürütülen süreçlerin hiçbir hukuki dayanağı olmadığını uluslararası kurumlar tespit etmiştir; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, özellikle, en son, Aralık 2020'deki Demirtaş Büyük Daire kararıyla 18'inci madde ihlalini yani Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki 18'inci madde ihlalini tespitiyle bunu açıkça belirtmiştir, 2015'ten bu yana açılan davaların siyasal nedenlerle olduğunu tespit etmiştir yani siyasal nedenlerle yargının iktidar tarafından kullanıldığına karar vermiştir ve Avrupa Konseyi de bu kararın farkındadır ve bu kararın gereklerinin yerine getirilmemesini eleştirerek takipçisi olduğunu son aldığı kararlarla da bir kez daha ifade etmiştir.

Bu kapatma davası da diğer davalarda olduğu gibi siyasal bir davadır, hukuki değildir kesinlikle. Tehdit ve şantajla dayalı bir kampanya sonucunda açılmıştır bu dava. Vatan Partisi Genel Başkanı Perinçek'in başlattığı kampanyayı iktidar ortakları büyük bir heyecanla devam ettirmiştir.

Önce Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısını âdeta tehdit eden ve baskı altına alan bir kampanya yürütülmüştür. Anayasa Mahkemesi ilk iddianameyi iade kararı verince –ki bu Türkiye tarihinde bir ilktir- bu kez de “Anayasa Mahkemesi de kapatılmalıdır.” kampanyasına geçiş yapılmıştır. İntikamcı anlayış hukukun üstünlüğünü zerre kadar takmamaktadır, bu çok açık bilinen bir durumdur. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı eksikleri tamamladığını iddia ederek iddianameyi tekrar geri göndermiştir, hem de 7 Haziran 2015 genel seçimlerinin yıl dönümünde, 6'ncı yıl dönümünde, 7 Haziran 2021'de ve siyasal intikam peşinde olduğunu bir kez daha sembolik olarak teyit etmiştir. Siyasal baskılarla Anayasa Mahkemesi ikinci iddianameyi kabul etmek zorunda kalmıştır. “Savcı iki ay içinde ne buldu da oy birliğiyle kabul edildi?” diye sormayın çünkü ikinci iddianame de birinci gibidir. Anayasa Mahkemesinin iade gerekçelerinin hiçbiri tamamlanmamıştır, zaten tamamlanamaz da çünkü HDP ne odaktır ne de şiddet çağrısında bulunmuştur tarihi boyunca. Külliyan yalan bir iddianamedir ama siyasal baskılar ve tehditler bu iddianamenin kabul edilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu iddianameyle ilgili olarak “Elimizden geleni yaptık.” demiştir. Şiddet ve bölücülük iddiaları o kadar mesnetsizdir ki, uyduruk delil yaratma çabası o kadar güçlüdür ki, bu açıkça iddianameye damgasını vururken, maalesef, Yargıtay Başsavcısının diline de vurmuştur. O zaman sorduk “‘Elimizden geleni yaptık.’ ne demek?” dedik. “Kime dediniz bunu? Neden dediniz? Elinizden gelen neydi?” diye sorduk, bu sorular yanıtsız kaldı. Öyle mi? Değil. “HDP'yi kapatmak Anayasa Mahkemesinin namus borcudur.” sözüyle aslında bu soruların da yanıtı verilmiş oldu.

İktidarın siyasal kıyım davası böylelikle açığa çıktı. Siyasal iktidardan gelen talimatı bilen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı onlara hitaben “Bu talimatı yerine getirmek için her şeyi yaptım.” dedi. Siyasal kıyım hevesi sınırsız olarak bu iddianamede ortaya çıktı. 451 kişi için siyasal yasak talep ediliyor bu iddianamede, aralarında 52 vekil var, grubumuzun 52 vekili hakkında siyasal yasak talep ediliyor. Kürt halkının ve Türkiye demokrasi güçlerinin siyasal temsilcileri topyekün tasfiye edilmek istenmektedir. HDP'yi kapatmak isteyen zihniyetin Kürt düşmanlığı sınır tanımamaktadır.

Şunu özellikle belirtiyim ki: Bu dava Türkiye'de demokrasi, barış ve özgürlük umuduna karşı açılmıştır. Demokratik muhalefeti ve çoğulcu demokratik düzeni ortadan kaldırmayı hedefleyen bir iddianamedir. Eşit yurttaşlık hakkına karşı olan bir iddianamedir. Bu nedenlerle bu davayı tüm demokrasi güçlerine açılmış bir dava olarak sayıyoruz ve bu davanın esas savcısı iktidardır, avukatı da halkın kendisi olacaktır.

Bu iddianame, Kürt halkını demokrasi dışında bırakmayı hedefleyen bir anlayıştır, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinin ihlalini içermektedir aynı zamanda. Etnik bir kesimi siyaset dışı bırakmak ayrımcılıktır, 14'üncü madde bunu söyler. Kürt sorununun barışçı ve demokratik

çözümünü baltalama amaçlı bir iddianamedir. Geçmişteki partilerin kapatılma nedeni de buydu, bir siyasi görüş ve etnik kesimin siyaset dışında bırakılması amacı. Bu dava, devletin Kürt sorunu karşısında geldiği son aşamayı göstermektedir. Bu dava, bu sorunun bir yüzyıl daha devam etmesi için açılmış bir davadır, Kürt sorununda demokratik ve barışçı bir çözüm olmasın diye açılmış bir davadır, bu iddianamede geçmiş kapatma davalarının savunulması da bunun çok açık işaretidir. Şunu da belirtelim: 2013-2015 arasında yapılan İmralı görüşmeleri bu iddianamede maddi delil sayılmıştır, çözüm süreci ve İmralı görüşmeleri bu iddianamenin bir parçası hâline getirilmiştir. Dolayısıyla, sadece Halkların Demokratik Partisi değil örtük olarak o dönemin iktidarı, devlet ve hükümet yetkilileri de çok açık bir biçimde zan altındadır bu iddianameyle. Dedik ya, hedef demokratik siyaset, demokratik ve barışçı çözüm isteyen herkestir aslında bu iddianameyle. İfade edilen iddianame bir soruşturmalar iddianamesiydi, dava açılmamış, fezleke gönderilmemiş soruşturmalarla doluydu.

İkinci iddianame ise beraatle veya takipsizlikle sonuçlanmış davalar ve soruşturmalar iddianamesidir. İddianameye kaynaklık eden neredeyse tüm dosyalar dava sürecindedir. İnanılır gibi değil, 844 sayfalık iddianamenin içerisinde 744'üncü sayfaya kadar derdest davalar, fezlekelere atıflar, sonuçlanmış davalar vardır. Soruşturma var, sonucu belli değil; kamu davaları var, sonucu belli değil. Kesinleşen ceza çok az, onlar da 2911 veya 7/2'den sonuçlanmıştır; sonuçlanmış davaların ise bir kısmı beraatle sonuçlanmıştır, bir kısmı ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi açısından ifade özgürlüğü kapsamındadır. Hem Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru kararlarında hem de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında burada sayılan eylemler ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmektedir. HDP kurulmadan önceki eylem ve etkinlikler de bu iddianameye eklenmiştir. 2008'den başlayan bir iddianamedir, HDP 2012'nin sonunda kurulmuştur. Birkaç örnek vereceğim, bunlar bile bu iddianamenin hukuki bir çöp olduğunu açıkça göstermektedir. Aslında, mizah konusu olacak konulardır bunlar, hatta bir komedi filmi bile yazılıp senaryo hâline getirebilir.

Bakın, bir belediye eş başkanı ile bir parti meclisi üyesini isim benzerliğinden aynı kişiymiş gibi her ikisinin dosyalarını birleştirmiş bu iddianame. Bir milletvekili ile bir vatandaşın dosyaları karıştırılmış, o dosyaların karıştırılması sonucunda milletvekilimize yasak istenmiştir iddianamede. Bir milletvekilinin Meclise gelmemiş olan fezlekesi varmış gibi iddianameye eklenmiştir. HDP'li olmayan belediye başkanları HDP'li gibi bu iddianameye yazılmıştır. Vekillerin hangi şehirden oldukları karıştırılmış -ki en masumu bu yanlışın- parti meclisinde olmayan vekiller öyle gibi değerlendirilmiştir. Olmadığı hâlde bir vekil HDP kurucusu olarak yer almış, kapatılma ve siyasi yasak gerekçesi olarak gösterilen soruşturma, henüz HDP'ye üye ve milletvekili adayı olmadan önce farklı bir sivil toplum kuruluşu üye ve yöneticilerine karşı açılmış olan soruşturma dosyasından kaynaklanmıştır. İlk iddianamede beraat ettiği dosyaya yer verilmiş olan bir parti meclisi üyesinin başka bir beraat ettiği dosya bu kez iddianameye alınmıştır. Yani beraat edenler iddianamede yasak istenenler arasındadır. Vefat edenler de var yasak istenenlerde ama onu da masum bir yanlış diye görüyoruz.

Şimdi, bakın, siyasi yasak istenen bir vekilin soruşturması gerçekten dünya hukuk tarihine geçecek bir özellikte. Bir toplantıda eş genel başkanın beyanlarına itiraz etmemesi, susarak propaganda suçu işlemesi fezlekesidir, siyasi yasak isteniyor bu fezleke nedeniyle o vekil hakkında. Anayasa Mahkemesinin kapatma kriterlerinde "Beyan ve faaliyet kavramı üzerinden parti kapatmaya sebep olma" ibaresi yer alır. Bu vekil, beyanda da bulunmamıştır eylemde de, konuşmadığı için siyasi yasaklı olması istenmektedir.

İlk kez, tanık ve gizli tanık beyanları bir kapatma iddianamesinde delil olarak yer almaktadır, üstelik gizli tanıklar da yerel mahkemeler tarafından bulunamayan gizli tanıklardır. Yok bu gizli tanıklar ortada, bulamıyor yerel mahkemeler. Ortam dinlemesi kayıtları vardır iddianamede hem de

hukuki olmayan dinlemelerdir. Bitmemiş yargılamalar kapatma gerekçesi gibi gösterilmektedir, bu yargılamalar daha sonra Anayasa Mahkemesinin önüne gelecek dosyalardır. Yani Anayasa Mahkemesi ihlasıyede bulunmak durumunda kalacaktır bu dosyalar hakkında. Anayasa Mahkemesinin bu iddia çerçevesinde bir karar vermesi durumunda, Anayasa Mahkemesini ve yerel mahkemeleri bağlayacak sonuçlar doğacaktır. Hukuken son derece sakıncalı bir durumdur, hukuk dışı bir durumdur. Bu yargılamalar kesinleşip Anayasa Mahkemesinin önüne gelmesi gerekirken, ceza mahkemesinin bir üst mahkemesi olan Anayasa Mahkemesi bu hâliyle bu yargılamaları değerlendirirse yargı bağımsızlığını ihlal etmiş olacaktır. Bu soruşturma ve kovuşturma dosyalarını Anayasa Mahkemesi kapatma davasına esas alırsa ihlasırey olur ve daha sonra da bunların hepsi bireysel başvuru olarak önüne çıkar ve büyük bir hukuki açmaz yaratır. Kapatma davasında, derdest davaları Anayasa Mahkemesi tarafından kullanılabilir mi? Henüz soruşturmaya konu olmayan söylemlerin delil olarak konulması hukuki midir? Meclis çatısı altında söylenen sözlerin bile bu dosyada yer alması masum mudur? Bu soruların hepsi çok temel sorulardır ama bu iddianamenin hukuki bir çöp olduğunu gösteren sorulardır.

Kapatma iddianamesinde Demirtaş yönünden sunulanlara gelince yani uzun uzun anlatılır ama vaktimiz sınırlı olduğu için bir şey söylemek istiyorum. Bakın, Demirtaş HDP'ye 22 Haziran 2014'te üye olmuş. Demirtaş'a isnat edilen ve dolayısıyla HDP'nin şiddetin odağı olduğuna delil olarak ileri sürülen eylem ve niteliklerin yüzde 80'i HDP'ye henüz üye olmadığı tarihlere aittir. Kesinleşen tek dosya 2013'e aittir yani HDP'ye üye olmadan önceki bir tarihtir üstelik. Yani bu kadar gayriciddi ve kasıtlı hazırlanmış, siyasi nedenlerle hazırlanmış bir iddianameyle karşı karşıyayız.

Sırrı Süreyya Önder, geçmiş dönem milletvekilimiz, üç dosya konulmuş iddianameye. Biri yargılaması devam eden bir dosya, onu geçelim, diğeri Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun oy birliğiyle ifade özgürlüğünün ihlaline karar verip, tahliyesini ve beraatini sağladığı dosyadır. Anayasa Mahkemesi tahliye etmiş o dosya nedeniyle, onu da koymuşlar siyasi yasaklı yapılsın diye.

Şimdi, o kadar ilginç şeyler var ki bakın, terör örgütüyle HDP Tüzüğü mukayesesi yapmış Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, ibretlik. Parti tüzüğümüzün 14'üncü maddesini illegalize etmeye çalışmış. Ne diyor parti tüzüğümüzün 14'üncü maddesi? Diyor ki: "Genel Kongre partinin en üst organıdır." Bunu illegalize etmeye çalışmış. Siyasi Partiler Kanunu'nu bilmiyor Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı. Siyasi Partiler Kanunu'nda der ki: "Siyasi partinin en yüksek organı büyük kongredir." Bunu almışız tüzüğe, onu da illegalize etmeye çalışmış. Niyeti bozuk olunca saçmalamanın sınırı olmuyor gerçekten.

Şimdi, eş başkanlık kurumu iddianamede kriminalize edilmeye çalışılmış. Hâlbuki eş başkanlık kurumu, ilk Almanya'da Yeşiller Partisiyle ortaya çıkmış bir kurumdur ve başka partiler de bunu uygulamışlardır Avrupa'da ve dünyada, Türkiye'de de yasa değişikliğiyle yasal hâle gelmiştir. Eş genel başkanlık kurumumuz vardır bu partide. Burada konuşan eş genel başkanlarımızdır ve yasaldir bu. Bunu kriminalize etmeye çalışan bir iddianame var karşımızda.

Şimdi, iddianamedeki dil de aslında bize çok şey anlatıyor. Bakın, "demokrasi" kelimesi iddianamede 131 kere geçiyor, yaklaşık 10 tanesi savcının kendi yazdığı bölümlerle ilgili, geri kalan 120 tanesi bizim söylediklerimizden oluşuyor yani HDP'liler konuşurken 120 kere "demokrasi"yi kullanmışlar iddianameye alınan bölümlerde, savcı 10 kere kullanmış. "İnsan hakları" kelimesi aynı şekilde partinin kendi ifadelerinde geçiyor, savcının hiçbir ifadesinde yok ama savcının ifadelerinde ne var? 700 kere, 695 kez -700 dedim toplam olarak- "devlet" demiş savcı. Niye? Çünkü devlet bekasının tehlikede olduğunu kanıtlamaya çalışıyor ya bu iddianameyle bütün uyduruk kanıtlarla, onun için 695 kez "devlet" demiş. Böyle bir durumla karşı karşıyayız.

Şimdi, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Anayasa Mahkemesini Anayasa'yı çiğnemeye teşvik ediyor açıkça; zorluyor, dayatmada bulunuyor. Nasıl mı? Bakın, size onu da söyleyeyim: Türkiye'de

65'ten bu yana 25 parti kapatılmış; 19'u 1982 Anayasası'na aykırılıktan. Bunlardan bir bölümü Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önüne gelmiş ve bu davaların hepsinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ihlal bulmuş, 11'inci maddesini ihlal kararı vermiş; tek istisna Refah Partisi davası. AİHM, bu davaların hepsinde, siyasi yasak da getirilmişse seçme seçilme hakkının ihlaline karar vermiş. Bu söylediklerim yorum değil, çok açık verilerden söz ediyoruz.

Şimdi, hukuk dışı bir yorumla bu iddianamede diyor ki: "Eski partiler de aynı gerekçelerle kapatılmıştır, HDP bunların devamıdır, o nedenle HDP de kapatılmalıdır." Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi hepsinin kapatılmasını yanlış bulmuş. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Anayasa Mahkemesine diyor ki: "Çiğne Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararını." Bakın, defalarca burada söyledik, bir kez daha hatırlatıyoruz. Anayasa'nın 90'ıncı maddesi der ki -Adalet ve Kalkınma Partisinin yaptırdığı değişiklikle ortaya çıkmış olan bu 90'ıncı madde- "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla ulusal kararlar çelişirse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararını esas alın." Yani Başsavcı, aslında, Anayasa Mahkemesini suç işlemeye teşvik ediyor, çok açık bir biçimde Anayasa'nın 90'ıncı maddesini yok sayıyor ve Anayasa Mahkemesine de diyor ki: "Siz de 90'ıncı maddeyi yok sayın ve çiğneyin."

Şimdi, esas itibarıyla durum budur ve tabii ki bu konuyu daha çok konuşmaya devam edeceğiz. Çeşitli kısımlarını, bugün burada saydığımız, âdeta bir komedi hâline dönüşmüş olan iddianamenin kısımları dışındakileri de çok konuşmaya devam edeceğiz ama şunu bir kez daha söyleyelim: Aslında HDP'yi kapatmak isteyenler aynı zamanda Anayasa Mahkemesini de kapatmak isteyenlerdir çünkü onlar için hukukun üstünlüğü geçerli değildir, onlar için evrensel demokratik hukuk ilkeleri geçerli değildir. Bu iddianame demokrasi için büyük bir sorundur, toplumsal, siyasal muhalefete yönelik bir iddianamedir. Bu nedenle, demokratik siyasetteki gücümüzü elbette ki sonuna kadar kullanacağız, seçeneklerimizi elbette ki gerçekleştireceğiz ve bizi tasfiye etmek isteyen anlayışa bunu mutlaka kaybettireceğiz. Bundan kimsenin şüphesi olmasın.

Şimdi, son bir noktayı daha söyleyeyim. Anayasa Mahkemesi Başkanı geçtiğimiz günlerde çeşitli açıklamalarda bulundu ve o açıklamalardan bir tanesinde dedi ki: "Hukuk devletinde adaletin yegâne adresi mahkemelerdir." Doğru ama Türkiye'de, bugün maalesef, adaletin yegâne adresinin mahkemeler olduğu bir dönemi yaşamıyoruz. Dedi ki: "Unutmamak gerekir ki temel hak ve özgürlüklerin korunduğu, hukuk güvenliğinin sağlandığı bir hukuk devleti aynı zamanda refah devletinin de olmazsa olmaz şartıdır." Bugün Türkiye'de hukuk yoktur, hukukun üstünlüğü geçerli değildir, o zaman refah da yoktur. Bugün yaşanan durum budur esas itibarıyla; yolsuzlukları, yoksullukları konuşuyorsak bu nedenledir. Ve yine, dedi ki: "Kuşkusuz dün olduğu gibi, bugün de hürriyet ilkelerini ve Anayasa'yı yerine oturtma konusunda en büyük görev yargıya düşmektedir." Evet, bağımsız ve tarafsız yargıya düşmektedir; bağımlı ve taraflı olanlara değil, iktidarın sopası hâline gelmiş olanlara değil. "Bu görev hakkıyla yerine getirildiğinde yargıya güven de arzu edilen düzeye yükselecektir." dedi. Doğru. "Bu nedenle yargı mensupları olarak sürekli bir öz eleştiri ve muhasebe içinde kendimizi gözden geçirmek ve yenilemek durumundayız." dedi. Çok doğru. "Bu, bizim hukuka, adalete ve son kertede, mensubu bulunduğumuz milletimize olan vicdan borcumuzdur." dedi. Anayasa Mahkemesi üyelerinin bu vicdan borcunu asla unutmaması gerekiyor, bunu da bir kez daha vurgulamış olalım. Bu kapatma davasıyla demokrasiye vurulmak istenen darbeye, demokratik siyasetten HDP'yi tasfiye etme anlayışına karşı mücadele edeceğimizi ve bu konudaki kararlı duruşumuzu bir kez daha vurgulamış olalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) - Toparlıyorum efendim.

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) – Bizlere fezleke hazırlamak için koşuşturan, fezleke hazırlamak için birbirleriyle yarışan o savcılara sesleniyorum: İki aydır bu memlekette her gün ama her gün yaşanan yolsuzluklara, usulsüzlüklere, mafya ilişkilerine, mafyayla iltisaklı iktidar mensuplarına dair açıklamalar yapılıyor, aranızdan bir delikanlı savcı çıkmadı ki bunları araştırsın, soruştursun. Onun için, bizimle uğraşacağımıza, demokrasiyi katletmek için adım atacağınıza, esas itibarıyla demokrasi düşmanlarıyla uğraşın, mafyayla uğraşın, yolsuzluk yapanlarla uğraşın, hırsızlık, usulsüzlük yapanlarla uğraşın.

Teşekkür ediyorum dinlediğiniz için. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teklifin tümü üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz talep eden Antalya Milletvekili Sayın Rafet Zeybek.

Buyurun Sayın Zeybek. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA RAFET ZEYBEK (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, 2019 yılında Sayın Cumhurbaşkanı tarafından Yargı Reformu Strateji Belgesi açıklandı ve o günden bugüne kadar 3 tane yargı paketi Meclisten geçti, şimdi de 4'üncüsünü görüyoruz. Bu Yargı Reformu Strateji Belgesi ve yargı paketleri şunu gösteriyor ki evet, yargının sorunlu olduğunu, yargının adalet dağıtma konusundaki zafiyetini artık AK PARTİ de Milliyetçi Hareket Partisi de kabul ediyor.

Evet, yargıda sorun var. Bunu nasıl aşarız noktasına geldiğimizde, maalesef teşhisi eksik koyuyoruz. Yargının sorunlarını iyi tespit edemezsek çözümlerini kesinlikle sonuca ulaştıramayız.

Evet, bu yasa teklifinde bizim de olumlu karşıladığımız düzenlemeler var ama bu düzenlemeler yargının sorunlarını çözüyor mu dersiniz, maalesef çözmiyor. Daha doğrusu, yapılan düzenlemeler yargının o esaslı değişikliklerini maalesef içermiyor. Öyle görünüyor ki bu düzenlemeler “Evet, yargının sorunları var ve biz bunları çözüyoruz.” diyerek üstünü örtmeye yönelik düzenlemeler.

Değerli arkadaşlarım, eğer biz yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını çok ciddi olarak sağlayamazsak bu ülkede ne kadar yasa çıkarırsanız çıkarın, ne kadar düzenleme yaparsanız yapın, ne kadar reform dersiniz deyin yargının sorunları çözülmez. Bu teklifler reform değildir arkadaşlar, her zaman yapılabilen, belki ihtiyaç da olan ama yargının temel sorunlarını asla çözmeyen düzenlemelerdir. Niye getiriyorsunuz demiyoruz, tabii ki getirin ama madem yargının sorunu var, yargının sorununu çözecek düzenlemeler getirin biz de destek olalım, bu yargının sorunlarını hep birlikte çözelim diyoruz; bütün uğraşımız budur. Yoksa, eğer biz yargı paketleriyle yargının bağımsız ve tarafsız görev yapabilmesini sağlayamıyorsak, o zaman bunlarda verdiğimiz emekler maalesef boşuna gidiyor. Belki iyi niyetle getiriyorsunuz ama kesinlikle yargının temel sorunlarını çözünüz, bunu ısrarla söylüyoruz -hep söyledim ben bu kürsüden- sonuna kadar da söylemeye devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlarım, bakınız, 2009 yılında yine bir Yargı Reformu Stratejisi Belgesi açıklandı “Sorunu var yargının.” denildi “Adalet dağıtılamıyor.” denildi ve 2011 yılında, 2012 yılında, 2013 yılında yasal düzenlemeler yapıldı yani “Yargıyı, evet, adalet dağıtır noktasına getirmek için çıkarıyoruz.” dediniz o zaman ve 2011, 2012, 2013 yıllarında çıkarılan kanunlardan sonra 2014 yılında, o zaman AK PARTİ Genel Başkan Yardımcısı olan şimdiki Adalet Bakanımız Sayın Abdulhamit Gül, bakın, nasıl bir açıklama yaptı: “Öncesinde yargıya güven yüzde 60-70’lerdeydi, bugün yargıya güven yüzde 20’nin altına düşmüştür.” dedi. O 2009-2013 yılları içerisinde yapılan bütün yasal düzenlemelere rağmen yargıya güvenin yüzde 70’lerden yüzde 20’nin altına düştüğünü söylüyor Sayın Bakan.

Değerli arkadaşlarım, o düzenlemeler kurtarmadı yargıyı, bakın, bu düzenlemeler de kurtarmayacak, bunu siz de çok iyi biliyorsunuz. Gelin, onun için diyoruz ki: Böyle günü kurtarmaya yönelik ya da bizim insanlarımızı kandırmaya yönelik basit düzenlemeler değil, esaslı düzenlemeler getirin, esaslı düzenlemeler getirin, Türkiye’de yargının bağımsız ve tarafsız görev yapmasını sağlayacak düzenlemeler getirin; buradan, hep birlikte, biz de destek olalım ve geçirelim diyorum değerli arkadaşlar.

Değerli arkadaşlarım, bakın, yargının -o istediğimiz- bağımsız ve tarafsız olmasını sağlamanın bazı yolları var yani bu kanun teklifleriyle sağlanmıyor, bunu gördünüz. 3 tane, işte 2019’dan beri kanun teklifi getirdiniz, geçti, yargıya güvende hiçbir değişiklik olmadı, olmaz da zaten, bunda da olmayacaktır bakın, bu da hiçbir şey değiştirmeyecektir.

Onun için, değerli arkadaşlarım, bir zihniyet değişikliğine ihtiyaç vardır, zihniyete, samimi olmaya ihtiyaç vardır. Gerçekten yargının sorunlarını kabul ettiğinize göre yani sorunlu olduğunu kabul ettiğinize göre, bunun çözümünü aramakta samimi olmak gerekiyor, yoksa böyle yasa teklifleriyle o şeyi çözemeyiz, inandırıcı olamazsınız; olmuyor.

Değerli arkadaşlarım, bakın, gerçekten “herkese adalet” diyorsak, “her yerde adalet” diyorsak vazgeçilmez olanımız ne? Bağımsız ve tarafsız bir yargı değil mi? Bu konuda, bakın, üç yıldır bu Meclise yasa teklifleri geldi, bir tane yasa teklifi yargının bağımsız ve tarafsızlığıyla ilgili değildi, bu konuda hiçbir çalışma yapılmadı.

Değerli arkadaşlarım, bakın, “zihniyet değişikliği” dedim. Evet, adalet isteyeceksiniz, herkese adalet isteyeceksiniz, sadece kendinize değil ve o adaletin gerekleri olanları yapacaksınız ve bunun için, değerli arkadaşlar -o, işte, zihniyet değişikliği- gerçekten hukuk devleti isteyeceksiniz, yargının herkese adalet dağıtmasını isteyeceksiniz, yargı üzerindeki baskıları, yargıya talimatları bırakacaksınız, ondan sonra -biraz sonra anlatacağım- Anayasa değişikliklerini yapacaksınız, yasama değişikliklerini yapacaksınız ve yargıyı bu milletin yargısı hâline getireceksiniz. Bunun başka bir çözümü yoktur, bu geçici tedbirlerle hiçbir yol katedemezsiniz, adalet dağıtamazsınız değerli arkadaşlarım.

Bakın, hâkimler, savcılar şu anda korkuyor. Siz, işte “bağımsız hâkim, savcı” falan diyorsunuz ama hâkim, savcı bağımsız değil. Buradan ben çok söyledim: Korkak hâkimler, savcılar adalet dağıtamaz, korkuyorlar. Yani verdikleri karar nedeniyle ertesi gün disiplin soruşturması geçirenler, sürülenler, görevden alınanlar... Değerli arkadaşlarım, bu güvenceyle bir hâkim, savcı adalet dağıtabilir mi? Tarafsız olabilir mi, tarafsız karar verebilir mi? Şimdi, bununla ilgili hiçbir düzenleme yapıyor musunuz? Hayır, yapmıyorsunuz, maalesef yapılmıyor. Yani gelin, hep birlikte bunu yapalım.

Bir şey daha yapalım. Türkiye’de yargının gerçekten adalet dağıtmasını istiyorsanız gelin Anayasa’yı değiştirilelim. Bakın, Türkiye’de o 2009, 2011, 2012, 2013’ten sonra yargı ne kadar güç kaybetti. Neden kaybetti? Yani yüzde 20’lerin altına -Bakanın deyimiyle- neden düştü? 2010 Anayasa değişikliği nedeniyle düştü. O Anayasa değişikliğinin yapılmaması gerekiyordu. Ben çok iyi hatırlıyorum, bakın, bütün muhalefet partileri -MHP de dâhil- o zaman dediler ki: “Şu 2 maddeyi -bakın, 27 maddeydi o- Anayasa Mahkemesi ve HSK maddesini çıkarın, diğerlerine biz de oy verelim, çıkaralım.” “Hayır.” dediniz. Bu 2 madde için çıktı o ve o Anayasa değişikliğini kim istedi, biliyor musunuz? FETÖ istedi, o istedi diye yapıldı o Anayasa değişikliği. Ve ondan sonra, bakın, o kalan maddelerle ilgili hiçbir düzenleme yapılmadı, hemen yürürlüğe girdi, gidildi işte Anayasa Mahkemesi ve HSK; hemen başlatıldı. İşte odur darbe. Bakın, o 2011, 2012, 2013’te yaptığımız o yasal düzenlemelerin hiçbir önemi kalmadı, sıfırlandı gitti. Bunlar da bakın öyle olacak, eğer bu dediklerimizi yapmazsanız bunlar da öyle olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, bakan, şimdi, birinci şart Anayasa değişikliği, ondan sonra yasal değişiklikler. Şimdi, yasal değişikliklerin olmazsa olmazı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nu mutlaka değiştirmemiz gerekiyor. Eğer biz hâkimler ve savcılar talimat almaktan, baskı altında tutmaktan kurtarıp adalet dağıtılarını istiyorsak Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun mutlaka değiştirilmesi gerekiyor. Asla getirmiyorsunuz, mükemmel bir kanun gibi görüyorsunuz. Aslında siz de biliyorsunuz. Bakın, yani bugün yargının bu hâllere düşmesinin nedeni, bakan, birinci nedeni 2010 yılı Anayasa değişikliğidir. Orada yanlış görüldü ama gelindi 2017 yılına, 2017 yılında FETÖ'den teslim alınırken iktidara teslim edildi yargı. Belki onun etkisinden kurtarmaya çalıştınız ama bu sefer yürütmenin tahakkümü altına sokuldu. Yani bir terör örgütüyle bir iktidarın -kim olursa olsun iktidarda-tahakkümü altındaki bir yargıdan adalet beklenmez, tarafsızlık beklenmez, bağımsızlık beklenmez değerli arkadaşlarım. Bunun için -mutlaka yapılması gereken- biz o esaslı düzenlemeleri derhâl yapacağız. O esaslı düzenlemeleri yapmadan biz bunu kesinlikle düzlüğe çıkaramayız.

Değerli arkadaşlarım, biz bu konuyla ilgili çok ciddi bir çalışma yaptık. 2019 yılı Haziran ayında Anayasa Komisyonumuz, Adalet Komisyonumuz, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuzla, bunların bütün üyelerinin; yine vekillerimizin yine sivil toplum örgütlerinin, akademisyenlerin, bütün ilgililerin katılımıyla uzunca süren bir çalışma yaptık ve bu çalışmalardan sonra 12 tane kanun teklifi hazırladık -toplamda 189 madde içeriyor- ve biz bunları Meclise sunduk. Bu kanun tekliflerinin bir kısmını belirtmek istiyorum özellikle: Bakan, değerli arkadaşlarım, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nda değişiklik yapılması teklifimizin biri çünkü eğer bağımsız ve tarafsız yargı istiyorsak bunu yapmak zorundayız. Adil yargılama haklarıyla ilgili Ceza Muhakemesi Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair teklifimiz var. Yine, değerli arkadaşlarım, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da değişiklik yapılmasına dair teklifimiz var. Adil yargılama hakları çerçevesinde Avukatlık Kanunu'nda değişiklik yapılması teklifimiz var. Devlet Memurları Kanunu'nda değişiklik yapılması teklifimiz var. Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair bir teklifimiz var. Değerli arkadaşlarım, bakan, yine İş Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair teklifimiz var. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair teklifimiz var. Basın Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair teklifimiz var. İl İdaresi Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair tekliflerimiz var.

Eğer, bakan "Türkiye'de yargı işini yapsın, adalet dağıtsın." diyorsanız gelin, bizim bu tekliflerimizi Meclis Genel Kuruluna getirelim ve yasalaştıralım. Göreceksiniz, yarın siz de o adalardan yararlanacaksınız. Aksi takdirde, bakan, bugün bu kanunlarla kendinizi kurtaramazsınız. Yarın o yürütmenin kontrolü altındaki yargı, yürütmenin başına bir başkası geçtiği zaman onun acısını siz çok çekersiniz. Bakan, hep öyle olmuştur, adaleti yok edenler en çok adalete ihtiyaç duyarlar; gelin, bunu yapmayalım.

Değerli arkadaşlarım, bakan, şimdi çok basit bazı örnekler vereceğim. 1961 Anayasası'nda sadece Yüksek Hâkimler Kurulu vardı. Yüksek Hâkimler Kuruluna üye seçimi, tarafsızlığı sağlayacak bir düzenlemeydi. 1971 yılında Savcılar Yüksek Kurulu kuruldu, o Savcılar Yüksek Kurulunun başına Adalet Bakanı getirildi ve Yardımcısı da doğal üye yapıldı. Tabii, bu normaldi, Savcılar Yüksek Kurulunda Adalet Bakanının olması normaldir çünkü o bir iddia makamıdır, karar makamı değildir, Bakanın olmasının hiçbir sakıncası yoktur. Ama geldik 1982 Anayasası'na, devlet gücünü daha da ağırlaştırma iddiasıyla ikisini birleştirdiler. Yüksek Hâkimler Kurulunun içinde bakan falan yoktu, müsteşarı da yoktu; birleştirdiler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yaptılar, bakanı başkanı, müsteşarını da doğal üyesi yaptılar. Ta orada başladı; evet, yargının orada da sorunları vardı. O nedenle zaten 1980 öncesinde yüzde 80 olan yargıya güven yüzde 70'lere düşmüştü daha sonra. Ama geldik 2010 Anayasa değişikliğine, darmadağın ettik, yargıyı darmadağın ettik; daha doğrusu, darmadağın etmedik de FETÖ'ye teslim ettik, toparladık, FETÖ'ye teslim ettik. 2017 Anayasa değişikliğine geldik, bu sefer

de tuttuk, yürütmeye “Buyur, sen yargıda istediğin gibi hareket et.” dedik. Bakın değerli arkadaşlarım, gerçekten adil yargılama için Hâkimler ve Savcılar Kurulunu ayırmak zorundayız yani iddia makamı ile karar makamını ayıramazsak biz asla adil yargılamayı gerçekleştiremeyiz, bu ayrılmak zorundadır. Yani biz eğer iddia makamı ile savunma makamını silahların eşitliği gereği birbirine yaklaştırmazsak, aynı konuma sokmazsak adil yargılamayı yapamayız. Ben görevim sırasında da söylüyordum hep yani o kürsüde sadece hâkimler oturmalı; savcılar yani iddia makamı da savunma makamının karşısında durmalı, aynı konuma getirilmelidir.

Değerli arkadaşlarım, bunun için, bakın, çok acil olarak şu Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu’nu bir değiştirelim ama çok acil olarak. Yine, hâkimlerin, savcılarının coğrafi teminatını sağlayalım. Yani korkmasınlar “Yarın başıma ne iş gelir?” demesinler çünkü onu sağlayamazsak öyle diyecekler. Onların coğrafi teminatı sağlansın.

Yine, değerli arkadaşlarım, bakın -çok önemli olan- hâkim, savcı sınavında mülakatı ya kaldıralım ya da kayıt altına alalım yani kimse referans peşinde koşmasın; hâkim, savcı adayları yazılı sınavdan sonra siyasetçi aramasın. Eğer hâkim, savcı adayları yazılı sınavdan sonra siyasetçi peşinde koşarsa onlardan kesinlikle tarafsız ve bağımsız karar beklemeyin, adalet de beklemeyin. Şu anda Türkiye’nin yaptığı budur, tamamen müdahaleye açık bir şekilde getirilmiştir.

Yine, değerli arkadaşlarım, bakın, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu’nun değiştirilmesinin bir önemi de onu siyasetin ya da yürütmenin etkisinden kurtarmak içindir. Bakınız, bugün, daha yeni Hâkim ve Savcılar Kurulu üyelerini seçtik ama tabii nasıl çalışacaklarını göreceğiz. Bu seçimden öncekiler şöyle çalışıyordu: Cumhurbaşkanlığında bir Hukuk Politikaları Kurulu var. HSK’nin yapacağı bütün işler o Kuruldan geliyor yani saraydan geliyor, deniyor ki “Bu kişi şuraya başsavcı yapılacak, bu kişi şuraya ağır ceza mahkemesi başkanı yapılacak.” İnanın, çok iyi biliyorum, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kendi iradesiyle karar vermiyor maalesef. Eğer, o Kurul kendi iradesiyle karar veremiyorsa o Kurula bakmak zorunda olan hâkim ve savcılar da kendi iradeleriyle, kendi vicdanlarıyla yasalara ve Anayasa’ya uygun karar veremezler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım Sayın Zeybek.

RAFET ZEYBEK (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlarım, bakın, biz onun için... Tabii, bu şeylerin bir temel noktası da maalesef bu hâle gelmesinin, çok ağır bedeller ödememizin bir nedeni de Cumhurbaşkanının bir partinin Genel Başkanı olmasından kaynaklanıyor. Temel sorunumuz bu. Eğer, biz yargımızı da yasamamızı da yürütmemizi de güçlendirmek istiyorsak Cumhurbaşkanını bir partinin Genel Başkanı olmaktan kurtarmak zorundayız diyorum.

Hepinize teşekkürlerimi sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teklifin tümü üzerinde Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına söz talep eden Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu.

Buyurun Sayın Akbaşoğlu. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmuş olduğumuz ve şu an görüşülmekte olan Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’yle ilgili AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, bilindiği üzere demokratik hukuk devleti, hukukun üstünlüğü, adil yargılanma hakkı, temel hak ve özgürlüklerin daha etkin korunması, adalete erişimin kolaylaştırılması

ve makul sürede yargılanma hakkı evrensel anlamda ortak ana ilke ve değerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde de AK PARTİ'nin 2002 yılından günümüze kadar aralıksız bir şekilde süregelen reform iradesi, işte bu temel ilke ve değerlerin geliştirilmesi bağlamında somut bir adım olarak hep beraber, birinci, ikinci ve üçüncü yargı paketleriyle o günden bugüne kadar devam eden reform irademiz tekrar ortaya konulmuş ve şu anda da dördüncü yargı paketimiz yüce Meclisin gündemine gelmiştir.

Adalet Bakanlığımızca hazırlanan ve Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 30 Mayıs 2019 tarihinde açıklanan Yargı Reformu Stratejisi Belgesi'nde güven veren ve erişilebilir bir adalet sistemi, aynı şekilde, 2 Mart 2021 tarihinde açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı ise "özgür birey, güçlü toplum ve daha demokratik bir Türkiye" vizyonunu ortaya koymuştur. İşte, hem strateji belgesi hem de eylem planının hazırlanması süreçlerinde gerçekten, katılımcı bir anlayış benimsenmiş, bu kapsamda; uygulama, yüksek yargı, hâkim savcılarımız, avukatlarımız, akademisyenlerimiz, sivil toplum kuruluşlarımız ve birçok paydaşla bu hususlarda görüş alışverişinde bulunulmak suretiyle bu düzenlemelere yer verilmiştir.

Değerli arkadaşlar, şu an görüşmüş olduğumuz teklifle 5 kanunda değişiklik yapılmakta. 28 maddeden müteşekkil bu teklifle ilgili, hangi hususlar düzenlenmekte, sizleri kısaca bilgilendirmek istiyorum.

Bu bağlamda, öncelikli olarak kadına yönelik şiddetle daha etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi için teklifte önemli düzenlemelere yer veriliyor. Türk Ceza Kanunu'nda yaşam hakkını ve vücut bütünlüğünü korumaya yönelik olarak birçok suç yer alıyor. Bu suçların eş ve yakın akrabaya, çocuklara karşı işlenmesi hâli cezanın –hakikaten– daha da ağırlaştırıcı bir nedeni olarak karşımıza çıkıyor. Bu bağlamda mağdurun boşanmış eş olması durumunda da aynı şekilde bu ağırlaştırıcı neden boşanmış eşlere de şamil kılınmak üzere bir düzenleme söz konusu oluyor. Kadına karşı şiddetle mücadelede kesin kararlılığımızın bir yansıması olarak görülmesi gereken bu düzenleme, kadına karşı şiddetle hakikaten çok yönlü ve bütüncül bir şekilde, tavizsiz bir yaklaşımla ve sıfır tolerans ilkesiyle hareket ettiğimizin en somut düzenlemelerinden bir tanesi olarak da bu teklifte yer alıyor. Ülkemizdeki tek bir kadının dahi şiddete uğramasına asla tahammülümüzün olmadığını, bu bağlamda 1 Temmuzda Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4'üncü Ulusal Eylem Planı'mızı tüm kamuoyuyla da paylaştığımızı yüce Genel Kurula hatırlatmak isterim. Bu kapsamda Türk Ceza Kanunu'nda yer alan kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının boşanılan eşe karşı işlenmesini nitelik hâl olarak düzenlemek suretiyle bu suçların cezai müeyyidelerini de önemli derecede artırmış olacağız.

Değerli Başkan, kıymetli milletvekilleri; teklifte Ceza Muhakemesi Kanunu'nda önemli değişiklikler yapılması da önerilmektedir. Bunlardan ilki, koruma tedbirleri bakımından kişi hak ve hürriyetlerinin güçlendirilmesine yöneliktir. Bu kapsamda sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrol kararlarına karşı dikey itiraz usulü getirilmekte ve bu kararların asliye ceza mahkemesi tarafından denetlenmesi usulü benimsenmektedir. Sırf ifade almak maksadıyla düzenlenen yakalama emirleri nedeniyle tatil günlerinde veya mesai saatleri dışında bu tür bir olayın vuku bulması durumunda ilgili yargı mercilerine gelip ifade vermeyi taahhüt eden kişiye -cumhuriyet savcılıklarınca serbest bırakılıp- taahhüdünü yerine getirme imkânı sağlanmakta, bu taahhüdünü yerine getirmeyen kişiyle ilgili de idari para cezası uygulanmakta. Bu durum, her bir yakalama emri için ancak bir kereye mahsus olmak üzere uygulama imkânı bulmaktadır.

Tutuklama tedbiri bakımından 100'üncü maddenin (3)'üncü fıkrasında sayılan katalog suçlarda da (1)'inci fıkrada belirtilen "kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması gerektiği" hususu bu fıkrada da (3)'üncü fıkrada da vurgulanmaktadır. Tutuklamayla ilgili kararlarda mevcut koşullara ilave olarak adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını gösteren delillerin de somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilmesi gerektiği bu teklifle ortaya konulmaktadır.

Değerli milletvekilleri, ceza yargılamasında kabul edilen koruma tedbirlerinden en ağırı olan tutuklama, yargılama sürecinde bir cezalandırma aracı değil, soruşturma ve kovuşturmaların daha etkin yürütülebilmesi için düzenlenmiş bir tedbir niteliğindedir. Mevzuatımıza göre tutuklama, istisnai bir tedbir olup öncelikli olarak değerlendirilecek husus, tutuklama yerine adli kontrol veya diğer koruma tedbirlerinin yeterli olup olmadığının her dosyada ilgili yargı mercisince incelenmesidir. Bu nedenle tutuklama tedbirinin uygulanma şartlarına ilişkin ilave düzenlemeler yapılarak kişi hürriyeti ve güvenliğinin korunmasına yönelik güvenceler de bu teklifle artırılmaktadır.

Şunu bir istatistiki bilgi olarak takdirinize sunmak isterim ki 2002 yılında hükümlü tutuklu oranı yüzde 52'ye yüzde 48 iken bugün bu oran yüzde 83'e yüzde 17 şeklinde tezahür etmektedir.

Ayrıca teklifte, konutu terk etmeme adli kontrol yükümlülüğünün cezadan mahsup edilebilmesine imkân tanınmakta, buna göre yükümlülük altında geçen her iki günün, bir gün olarak dikkate alınacağı düzenlenmektedir. Adli kontrol tedbirinin devam edip etmeyeceği hususunun en geç dört ayda bir incelenmesi zorunluluğu getirilmektedir; talep hâlinde daha önce de ilgili merci tarafından incelenme imkânına sahiptir. Adli kontrol tedbiri bakımından azami süreler belirlenmekte, bu süre ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde en çok iki yıl olarak belirlenmekte, zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek bir yıl daha uzatılabilmektedir. Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde ise adli kontrol süresi en çok üç yıl olup zorunlu hâllerde yine gerekçesi gösterilerek üç yıl, terörle ilgili suçlarda ise bu süre dört yıl olarak belirlenmektedir. Adli kontrol tedbiri altında geçirilecek azami sürelerin çocuklar bakımından yarı oranında uygulanacağı da düzenlenmektedir.

Değerli milletvekilleri, bilindiği üzere yargı kararlarında cinsel dokunulmazlığı karşı işlenen suçlar bakımından mağdurun her aşamada değişmeyen tutarlı beyanları mahkûmiyet bakımından çok önemli bir delil olarak görülmektedir ve değerlendirilmektedir. Diğer yandan, 2019 yılında kabul edilen 7188 sayılı Kanun'uyla Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 236'ncı maddesinde cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçların mağdurlarıyla ilgili olarak önemli düzenlemeler Meclisimizin iradesiyle yasalaşmıştır. Buna göre cinsel suç mağduru çocukların beyanlarının cumhuriyet savcısı nezaretinde, uzman kişiler tarafından çocuk izlem merkezlerinden, diğer mağdurların ifadelerinin ise yine uzmanlar adli görüşme odalarında alınması zorunlu hâle getirilmiştir. Dolayısıyla cinsel suçlar bakımından mağdurların beyanları özel ortamlarda uzmanlar eşliğinde alınmaktadır. Ayrıca, çocukların beyanları yeniden örselenmelerini engellemek amacıyla kayda alınmakta, özellikle bu merkezlerde uzmanlar eşliğinde alınan mağdur beyanları mahkûmiyet bakımından önemli bir delil olarak kabul edilebileceği gibi, tutuklama bakımından da suçun işlendiğine dair somut delil niteliği taşımaktadır. Dosya kapsamında delilleri değerlendirecek olan, tarafsız ve bağımsız ilgili yargı mercileridir.

Diğer taraftan bu teklifle mahkemeye erişim hakkının güçlendirilmesi de sağlanmaktadır. Şöyle ki: Mağdur veya şikâyetçinin duruşma öncesinde suçun hukuki nitelendirmesinden haberdar edilmesini sağlamak amacıyla kovuşturma evresine geçildiğinde çağrı kâğıdına iddianamenin de eklenmesi zorunlu hâle getirilmekte; yazılı tebligat dışında tanık, şikâyetçi ve mağdurlarla ilgili, dosyasında olması durumunda telefon, faks, e-posta gibi iletişim araçlarıyla bu durumun kendilerine bildirilmesi sağlanmaktadır.

Ayrıca, bilişim sistemlerinin ya da banka veya kredi kartlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlarda mevcut yetki kuralına ilave olarak -suçun işlendiği yer mahkemesinin yetkili olduğu genel kuralına ilaveten- mağdurun yerleşim yeri mahkemesi de yetkili kılınmak suretiyle bu konuda kolaylaştırıcı bir düzenleme teklifle getirilmektedir.

Ayrıca, teklifle, özel hayatın korunmasına ilişkin önemli değişiklikler yapılmaktadır. Bu kapsamda iddianamede yüklenen suç oluşturulan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer

verilemeyeceği kabul edilmektedir. Böylelikle lekelenmeme hakkına yönelik özel bir düzenleme de söz konusu olmaktadır. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlarla ilgili kayıtların yok edileceği hükmüne ilave olarak bu teklifle beraat kararı söz konusu olduğunda da bu konuda iletişimin tespitine veya dinlenmesine ilişkin kayıtların yok edileceği de hükme bağlanmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifle, ceza muhakemesi sistemimizde yer alan alternatif çözüm yöntemleriyle ilgili düzenlemeler de yapılmaktadır. İyi ve etkin işleyen bir ceza adalet sisteminin oluşturulması hukuk devletinin temel amaçları arasında yer almaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesi bakımından toplumdaki uyumsuzlukları en kısa sürede, en az masrafla, en etkili ve en tatminkâr bir biçimde sonuçlandırmak, bunun için de alternatif çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması dünya genelinde teşvik edilen uygulamalardır. Bu çerçevede, adil yargılanma hakkına riayet ederek basit ve hızlı yargılama usullerinin geliştirilmesi yönünde birçok mevzuat değişikliğini hayata geçirdik. Bu doğrultuda, 2019 yılında 7188 sayılı Kanun'la ceza muhakemesi sistemimize kazandırdığımız alternatif çözüm yöntemlerinden seri muhakeme ve basit yargılama usulüne ilişkin yaklaşık bir buçuk yıllık uygulama da dikkate alınarak karşılaşılan sorunların çözümüne dönük teklifte gerekli düzenlemeler, Anayasa Mahkemesinin bu konudaki kararı çerçevesinde tekrar huzura gelmiştir.

Seri muhakeme usulünde yaptırımın belirlenmesi bakımından zincirleme suçla ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi bu şekilde sağlanmakta ve talep yazısında olması gereken hususların eksikliği hâlinde, bu eksikliklerin giderilmesi amacıyla mahkemenin iade kararı verebilme yetkisi bu teklifle oluşturulmaktadır.

Değerli milletvekilleri, özellikle “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” temel felsefesi çerçevesinde, gerçekten, vatandaşlarımızın devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına idari başvurularına ilişkin daha hızlı cevap verilebilmesini düzenlemek amacıyla ve özellikle Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yürütme erkinin bu konuda, süreçler bakımından gerçekten daha etkin ve daha hızlı bir işleyişe imkân tanınmasının söz konusu olması münasebetiyle, vatandaşlarımızın bu konudaki başvurularına altmış günlük cevap verme sürelerini otuz gün olarak düzenlemek suretiyle bu konuda hakikaten önemli bir reforma da imza atacağız. Bütün işlemlerin kaldırılması, tekrarlanması, değiştirilmesi, geri alınması, yeni bir işlem tesis edilmesi, üst makama yapılan başvurulara cevap verilmesi sürelerinin hepsi altmış günden otuz güne indirilmekte. Bu bağlamda, vatandaşlarımızın idari mercilere dava açma süresi yönünden herhangi bir değişiklik söz konusu olmaksızın yine idari dava açma süresi altmış gün olarak devam etmektedir. Öte yandan, idari yargı mercilerince verilen nihai kararların, bu kararların ve gerekçelerinin en geç otuz gün içinde yazılması da burada hükme bağlanmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti devleti bir demokratik hukuk devletidir. Yasama, yürütme ve yargı arasında kuvvetler ayrılığı caridir. Egemenliğin kaynağı aziz milletimizdir. Dolayısıyla, yasama olarak Meclis, yürütme olarak Cumhurbaşkanı ve yargı olarak bağımsız ve tarafsız ilgili adli merciler bu kuvvetler ayrılığı sisteminin bihakkın yerine getirilmesi noktasında kendi üzerlerine düşeni yapmaktadır. Anayasa her kişi ve kurumu bağlayan temel düzenlemeleri ortaya koymuş, bu bağlamda bütün kanunlar da yüce Meclisin iradesiyle yasalaşmak suretiyle yürürlüğe girmiş ve ilgili mevzuat çerçevesinde ortaya çıkan, suç teşkil eden, söz, fiil, davranışların tipe uygun fiil olarak -Ceza Kanunu bakımından ortaya konan fiillerin- cezalandırılması hususu da usul hükümleri çerçevesinde net bir şekilde bir çerçeveye bağlanmıştır. Türk milleti adına karar veren tarafsız ve bağımsız yargı mercileri, bu konuda ilgili dosya müderecatı çerçevesinde değerlendirmelerini yapmakta ve Anayasa, ilgili kanunlar, ilgili mevzuat çerçevesinde ve vicdani kanaatleri doğrultusunda kararlarını vermektedir. Dolayısıyla, bu manada en ufak bir tereddüt söz konusu değildir ve olamaz. İlk derece mahkemesinden istinafa, istinaftan Yargıtaya kadar bütün hak arama yolları, usulleri net bir şekilde ilgili mevzuatta

belirlenmiştir. Bu noktada gerçekten Türk yargı sistemi kendi içinde, kendi denetimini de yapmak suretiyle ilgili mevzuat ve vicdani kanaatleri doğrultusunda, hiçbir kişiden veya kurumdan emir almaksızın, hiçbir yerden talimat almaksızın, doğrudan milletten, doğrudan Anayasa ve kanunlardan ve vicdani kanaatleri doğrultusunda kendi kararlarını oluşturmaktadır. Bunun dışındaki ithamların gerçeklikle hiçbir ilgi ve alakası olmadığını buradan beyan etmek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlım lütfen Sayın Akbaşıoğlu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Bu vesileyle son bir madde olarak da değerli arkadaşlar, malumunuz Covid-19 pandemisi nedeniyle hakikaten daha önceki düzenlemelerde temmuz sonu itibarıyla bitecek olan bu izinli sayılma durumunun Kasım 2021 tarihine kadar uzatılmasına ilişkin bir düzenleme de ayrıca söz konusu.

Aynı zamanda, hâkim ve savcılarımızın Anayasa Mahkemesinde staj yapabilme imkânı da getirilmekte ve bu bağlamda, hakikaten, hâkim ve savcılarımızın Anayasa Mahkemesinin kuruluş ve görevleriyle ilgili bir tecrübe kazanması da sağlanmaktadır.

Ben bu vesileyle, sayın milletvekillerimiz başta olmak üzere, Komisyon Başkanımız, Komisyon üyelerimiz başta olmak üzere, katkı veren bütün milletvekillerimize huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Süreniz bitti.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Teşekkürle bağlıyorum.

BAŞKAN – Kimseye vermiyoruz ama ikinci uzatmayı.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – O zaman kayıtlara geçmesi açısından...

BAŞKAN – Peki, kayıtlara geçmesi açısından siz teşekkürlerinizi edin.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Sayın Adalet Bakanımıza, Bakanlık bürokratlarımıza, bu konuda kamu kurum ve kuruluşlarında hakikaten bu teklifin oluşmasında katkı verenlere, aynı zamanda baro temsilcilerimize, bu konuda bu çalışmaya katkı veren bütün kişi ve kuruluşlara huzurunuzda teşekkür ediyor, bu paketin nice hayırlara vesile olması dileğiyle yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, sayın milletvekilleri, teklifin tümü üzerinde gruplar adına söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi şahıslar adına söz taleplerine geçiyoruz.

İlk söz talebi Ankara Milletvekili...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Başkanım, özür dilerim...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Altay.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Yani genel bir teamül vardı, muhalefet...

BAŞKAN – Evet, son konuşurdu.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Son konuşurdu, evet.

BAŞKAN – Yalnız benim önüme böyle geldiği için... Bir sakıncası yoksa o zaman Tokat Milletvekilimizi çağıralım.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Efendim, bu teamülü bozmamak lazım.

BAŞKAN – Sayın Yusuf Beyazıt...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Tamam, olmazsa konuşsun Başkanım ama bu teamülleri bozmayalım yani.

BAŞKAN – Peki.

Şahıslar adına ilk söz talebi Ankara Milletvekili Sayın Tekin Bingöl'e aittir.

Sayın Bingöl, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

TEKİN BİNGÖL (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dördüncü yargı paketi görüşülüyor. Yargı Reformu Stratejisi Belgesi, üstüne üstlük, İnsan Hakları Eylem Planı gibi birçok rapor kamuoyuyla paylaşıldı. Şimdi, bütün bunları görünce insan şunu düşünmekten kendini alıkoyamıyor: Ya, bu ülkeyi on dokuz yıldır Adalet ve Kalkınma Partisi yönetmiyor da bir başka parti yönetiyor ve Adalet ve Kalkınma Partisi yeni iktidara gelmiş -aman Allah'ım- adalette, hukukta, insan haklarında olağanüstü olumsuzluklar var ve AKP, iktidarında yargı paketleriyle bu bahsettiğimiz raporları çıkarıyor. Yani burada çok temel bir çelişki var. On dokuz yıldır siz neredeydiniz? On dokuz yıldır adaleti öldürdüğünüzde, hukuk devleti yerinde parti hukukunu, tek adam hukukunu inşa ettiğinizde siz neredeydiniz? (CHP sıralarından alkışlar) On dokuz yıldır insan haklarıyla ilgili olağanüstü ihlaller yaşanırken siz neredeydiniz? Bütün bunları, bu olumsuzlukları bu ülkeye yaşatan Adalet ve Kalkınma Partisi şimdi bu tür güzelliklerle halkın karşısına çıkmaya çalışıyor ama nafile.

Bakın, Cumhuriyet Halk Partisi 189 maddelik bir kanun teklifi hazırladı. Hiç olmazsa CHP'nin hazırlamış olduğu bu kanun teklifini dikkate alsaydınız da arkadaşlarımızla oturup bu kanun teklifini birlikte mütalaa edip bu yargı paketiyle daha nitelikli, daha seçkin, daha uygulanabilir yargı paketini kamuoyuyla paylaşırdınız. (CHP sıralarından alkışlar) Bunu da yapmadınız çünkü burada niyet önemli, burada düşünce her şeyin üstünde. Sizin kafanızın arkasında insan haklarıyla ilgili, özgürlüklerle ilgili hiçbir şey yok. Peki, bu dördüncü yargı paketinde ne var? Dördüncü yargı paketi 4 ana kanun üzerine kurgulanmaya çalışılıyor ama kıyısından köşesinden. Peki, nedir bunlar?

Bu kanunlardan bir tanesi Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 2012'de yürürlüğe girmiş, tam 9 kez değişikliğe uğramış.

İkinci kanun ne? İdari Yargılama Usulü Kanunu AKP döneminde çıkarılmış ve tam 24 kez değişikliğe uğramış.

Bir üçüncü kanun ne? Türk Ceza Kanunu. Bu da 2004'te yürürlüğe girmiş, 38 kez değişikliğe uğramış, 38 kez.

Dördüncü ana kanun Ceza Muhakemesi Kanunu. Bu da 2004'te, AKP döneminde yürürlüğe girmiş, tam 44 kez değişikliğe uğramış.

Değerli milletvekilleri, ya, bu kanunları, bu Anayasa'yı âdeta yerle yeksan ettiniz. Bir kanun sekiz yıl içerisinde 44 kez değişikliğe uğrar mı? Onun için sizin bu yargı paketiniz de sonuç almayacak, daha nice kanun teklifi, yargı paketi getireceksiniz. Ama Allah'tan önümüzde bir seçim var da Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı sonlanacak, yerine kurulacak olan ve hukuk devletini, Anayasa'yı, insan haklarını kendisine şiar edinen bir iktidar sizin bu yıktıklarınızın hepsini yeniden inşa edecek. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Peki, bu yargı paketinde ne var? Güya, sözüm ona İnsan Hakları Eylem Planı'ndan esinlenilerek hazırlanmış. Ya, bu İnsan Hakları Eylem Planı o kadar ilginç ki, bir defa sloganı çok ilginç. Sloganı ne? "Özgür birey, güçlü toplum, daha demokratik bir Türkiye." Sevsinler sizin İnsan Hakları Eylem Planı'nızı. Ya, siz bunları perişan ettiniz, siz bunları ortadan kaldırdınız. Türkiye'de özgürlük mü bıraktınız, demokrasi mi bıraktınız? Ama slogan tabii kulağa çok hoş geliyor.

Başka ne var bunun içinde? Bunun içinde bir cümle var ki insan aklıyla alay etmek. Bu cümle ne? “Hiç kimse eleştirisi ve düşünce açıklaması nedeniyle özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.” Ya, arkadaş, 2 kişi sokağa çıkamıyor, hiçbir sivil toplum örgütü kendi meslektaşlarının hakkını savunamıyor. Ya, herkese “terörist” yaftası takıyorsunuz. Nerede kaldı bu sloganın içeriği? İşte, İnsan Hakları Eylem Planı’nın da hiçbir hükmünün olmadığı göstergesi.

Ne var bu İnsan Hakları Eylem Planı’nda? Deniyor ki: “Efendim, engelli kadrolarının mutlaka açılması gerekiyor.” Günaydın! Özelde ve kamuda zorunlu olan engelli kadroları on dokuz yıldır her yıl boş. Engellileri evlere mahkûm ettiniz.

Başka ne var bu İnsan Hakları Eylem Planı’nda? Şu var, diyor ki: “Görevlilere toplantı ve örgütlenme hakkına ilişkin eğitim verilecek.” Kim bu görevliler? Kolluk kuvvetleri. Ya, arkadaş, eğitim vermeyin. Eğitim verseniz bile onlara verdiğiniz talimat sokakta insanları perişan ediyor, biber gazı ve copa maruz kılıyorsunuz. Neyin eğitimini vereceksiniz? Talimat verin, talimat; deyin ki: “Hak arayanlara dokunmayacaksınız.” Der misiniz? Diyemezsiniz çünkü sizin düşmanca yaklaşımınız, hak arayanlara karşı terörist muamelesi göstermek.

Peki, başka ne var? Gene burada diyor ki: “Hükümlüler ve tutukluların aile bağları güçlendirilecek.” Ya, Allah aşkına, yapmayın ya! Ya, yapmayın, buralara yazmayın bunu; yazmayın, ayıptır, günahdır, yazıktır. Siz tutuklu ve hükümlüleri yaşadıkları ilden ya da yargılandıkları illerden kilometrelerce uzaklara sürüyorsunuz. Sadece tutuklamıyorsunuz, sadece eziyet çekirtmiyorsunuz, sürgüne yolluyorsunuz. Bununla mı sınırlı? Başka bir şey daha yapıyorsunuz, ailelerine işkence yapıyorsunuz. Bakın, bir ana, 75 yaşında bir kadın, tek özlemi dünya gözüyle oğlunu bir kez daha görmek. Kalkıyor, ailesiyle birlikte oğlunu ziyarete gidiyor; kaza geçiriyorlar, o kadın, o ana şimdi engelli ve evine hapsedildi. O ana ne diyordu biliyor musunuz? “Ben, Recep Tayyip Erdoğan cezaevindeyken ona her namazımda dua ediyordum. Şimdi o, benim oğlumu tutukladı, benim oğlumu görmemi engelliyor.” Kim bu ana? Selahattin Demirtaş’ın annesi, tam 1.700 kilometre uzağa, sürgüne göndermişsiniz. Ne yaşadığı ilde ne de yargılandığı ilde cezaevi yok mu? Eğer siz, bu cezaevlerini güvenli görmüyorsanız yazıklar olsun. Her yıl onlarca cezaevi, yüksek güvenli cezaevleri yapıyorsunuz ama bu tutuklu ve hükümlüleri mağdur ediyorsunuz, sürgün ediyorsunuz, ailelerine eziyet çekirtiyorsunuz. İşte, sizin insan haklarına bakış açınız bu. İnsan hakkı, kul hakkı; peki, bütün bu insan hakkını yani kul hakkını yediğinizde ne oluyorsunuz, ne oluyorsunuz bir düşünün. Şu namaza giderken, secdeye giderken yediğiniz kul haklarının hesabını nasıl vereceksiniz, bunun hesabını kendinizle görün. (CHP sıralarından alkışlar)

Başka bir şey... Şimdi, Dünya Hukukun Üstünlüğü Endeksi var, 128 ülke; 128 ülke arasında Türkiye 107’nci sırada, 107’nci sırada. Ya, bu da sizin başarı hikâyelerinizden bir tanesi, işte böyle başarı hikâyeleri yazmışsınız(!) Yani bunları söylerken bile inanın biz utanıyoruz, inanın ülkemizin bu hâle gelmesi gerçekten bizim için zül. Ama neylersiniz ki bunların hiçbiri iktidarın umurunda değil, bunun daha da fevkinde işler yapıyor.

Başka ne var? Ya, yetmiş üç yıl önce, 1948’de İnsan Hakları Bildirgesi yayınladı. 1949’da Türkiye Resmî Gazete’de yayınlarak bunu kabullendi. Şimdi, yetmiş üç yıl önce kabullenilen bir İnsan Hakları Bildirgesi’nin karşısında, bu ülkede ters kelepçe gibi, gizli tanık gibi insanlık dışı işler uygulanıyor. Peki, bunu görüp de hiç “Ya, bunlar yanlış.” diyemiyor musunuz? Niçin bunlara göz yumuluyor, niçin bunlar sıradan işlermiş gibi davranılıyor? Saraydaki hükümdarlıklar ve sarayın uygulamaları sekiz yüz yıl önce Magna Carta yasasıyla sınırlandırıldı. Ama Türkiye’deki sarayın hükümdarlığı tam on dokuz yıl sonra kendinden olmayanların, “terörist” yaftası taktıklarının insan olduğunu hatırlıyor, kendi yandaşlarının dışındakilerin ve partililerinin dışındaki...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

TEKİN BİNGÖL (Devamla) - ...vatandaşlarının da insan olduğunun farkına varıyor, işte, Yargı Reformu Strateji Belgesi, İnsan Hakları Eylem Planı yayınlıyor. Bunların hiçbirinin hükmü yoktur. Bu yargı paketiyle ilgili, elbette bu ülkenin insanları için iğnenin ucu kadar bir yarar getirecek düzenleme varsa Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz destekleriz. Ama bakın, değerli milletvekilleri, vallahi, dördüncü yargı paketini de beşi de yayınlasanız, altıyı da yayınlasanız, buraya getirseniz, hiçbir şekilde işin esası ve temeli değişmediği sürece bunların hiçbirini düzeltme şansınız yok.

Acıyı yüreğinde hissedenerler ancak bu sorunları çözer. Biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu çekilenlerin, bu acıların hepsini yüreğimizin derinliklerinde hissediyoruz ve iktidarımızda mutlaka bunları çözeceğiz diyorum.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, kayıtlara geçmesi açısından ifade ediyorum ki, sayın konuşmacının bütün iddialarını reddettiğimizi ifade etmek isterim. Meseleye nasıl baktığımızla ilgili zaten ilgili konuşmaları yaptık, arkadaşlarımız da ifadelerini ortaya koydu.

Teşekkür ediyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Altay.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, ben de kayıtlara geçmesi bakımından söylüyorum ki, sayın konuşmacımızın kürsüde dile getirdiği bütün iddiaların altına grupça imzamızı atıyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Biz de grupça reddediyoruz.

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Grup Başkan Vekilleri, bu konuşmada bir sataşma yok, bir hakaret yok, kendi tezlerini açıkladı, siz de biraz evvel çıktınız, kendi tezlerinizi açıkladınız; her konuşmacının arkasından “Katılıyorum.” “Katılmıyorum”u yapmayacağız burada, böyle bir usul de yok.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Şimdi, şöyle: Bakın, bu değerlendirme size ait değil.

BAŞKAN – Bana ait.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Şöyle... Öyle değil.

BAŞKAN – Ben size söz vermiyorum Akbaşoğlu, kalkıyorsunuz, “Tutanaklara geçsin.” diyorsunuz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Şöyle... Pardon...

Bakın, “Tutanaklara geçsin.” dedim ancak aslında bir sürü sataşmada bulundu, ben toptan reddettiğimi söyledim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Zaten geçiyor, İç Tüzük zaten “Geçiyor.” diyor.

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu, İç Tüzük’e göre hiçbir sataşmada bulunmadı.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sataşmada bulundu, sataşmada bulundu. Bunu değerlendirip değerlendirmemede bulunma hakkı...

BAŞKAN – Ya, sizin istediğiniz gibi konuşmayacak ki konuşmacı, siz de konuşmayacaksınız onların istediği gibi.

MUHAMMED FATİH TOPRAK (Adıyaman) – “Kul hakkı yiyorsunuz.” dedi Başkanım.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bakın, siz, otomatik olarak, ben ayağa kalktım, bana söz verdiniz; aynı şekilde CHP Grup Başkan Vekiline de söz verdiniz.

BAŞKAN – Size verdiğim için verdim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ama kendisi beyanda bulunduğu zaman ona bir şey söylemediniz, ayrımcı bir yaklaşımla bana beyanda bulundunuz.

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Herkese söyledi Başkan, herkese söyledi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bakın, biraz evvel CHP sözcüsünün ortaya koymuş olduğu iddiaların hiçbirine katılmadığımızı ifade ettim, bundan gocunmaya gerek yok.

BAŞKAN – Hayır.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bu zabıtlara geçmiş oldu.

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu... Sayın Akbaşıoğlu...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bir cümleye dahi tahammül edememenin ben mantığını anlayamıyorum.

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, bir müsaade eder misiniz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bunu da hem milletvekillerinin hem de milletimizin takdirine bırakıyorum.

BAŞKAN – Bir müsaade eder misiniz. Bir müsaade eder misiniz.

Teorik olarak normal, katılmamanız, öyle değil mi? Anormal de şu: İyi bir şey söyler size göre, “Aa, bu fikir güzel bir fikir, ben buna katılıyorum.” dersiniz, o zaman söz istersiniz. Ya, bir muhalefet partisi milletvekili tabii ki çıkacak, eleştirecek. Siz de konuşmalarınızda...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Eleştiri değil, eleştiri değil. Onun takdirini ben yaparım.

BAŞKAN – Bakın...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Grubumuz adına bunun takdirini Grup Başkan Vekili yapar.

BAŞKAN – Hayır efendim, öyle bir şey yok, 69’a göre satışma varsa söz istersiniz ya.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sonuç itibarıyla orada, kürsüde konuşan hatip, grubumuza yönelik “Namaz kılarırken şöyle, böyle...” vesaire o kadar göndermelerde bulundu ki ben ona cevap vermeye dahi tenezzül etmiyorum, gerekli görmüyorum, “Reddediyorum.” diyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Peki.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ancak, buna da tahammül etmeniz lazım, adil bir yönetim sergilemeniz lazım. Bunu da takdire bırakıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, benim kadar kim tahammül ediyor Allah aşkına ya?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – En son suçlanacak olan benim yani şu Meclis Başkan Vekillerinin içerisinde. Ya, lütfen, çok rica ediyorum.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bakın, sonuç itibarıyla siz, 2 Grup Başkan Vekili arasında kayıtlara geçirme konusunda bir Grup Başkan Vekiline bir son söz veriyorsunuz...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Zaten kayda geçiyor.

BAŞKAN – Vallaha, Akbaşıoğlu, siz gelene kadar o güzel gidiyorduk ki herkes konuşuyordu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – ...ancak gereksiz bir yere söz alan, biraz evvel konuşan sözcüsünün cümlelerini tekrar tasdik edici ifadesine hoşgörü gösteriyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bu, kabul edilemez.

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu, grubunuza bir sorun: Siz gelene kadar söz isteyip de almayan bir arkadaşınız var mı? Siz gelene kadar herkes konuştu, hiçbir sıkıntı çıkmadı.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sonuç itibarıyla, bakın, ben sadece kayıtlara geçmesi açısından beyanda bulundum, buna dahi tahammül gösteremiyorsunuz. Bu da Genel Kurul ve milletimizin takdirindedir.

BAŞKAN – Ya, her konuşmacının arkasından bu tutanaklara geçirilmez ki!

Evet, şahıslar adına söz talep eden ikinci konuşmacı Tokat Milletvekili Sayın Yusuf Beyazıt.

Buyurun Sayın Beyazıt. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

YUSUF BEYAZIT (Tokat) – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; ben herhangi bir sataşma yapmadan tamamen teknik olarak konuşacağım, bu konuda hepinizi sükûnete davet ediyorum.

Bugün, Adalet ve Kalkınma Partisi olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine vermiş olduğumuz Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin görüşmeleri için bir araya gelmiş bulunmaktayız. Bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teklif, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun olmak üzere 4 kanunda değişiklik içermektedir. Teklif 28 maddeden oluşmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ilk olarak İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda yapılması öngörülen değişikliklere değinmek istiyorum. Hak arama hürriyetinin daha da geliştirilmesi amacıyla idari başvurulara cevap verme süresi altmış günden otuz güne, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem tesis edilmesi talebiyle üst makama yapılan başvurulara cevap verme süresi altmış günden otuz güne, idari eylemler nedeniyle dava açmadan önce idareye yapılan zorunlu başvurulara ilişkin idareye tanınan cevap verme süresi altmış günden otuz güne indirilmektedir. Yargılamada yaşanan gecikmelerin önüne geçilmesi ve makul sürede yargılama hakkı ile hak arama hürriyetinin daha etkin korunması amacıyla idari yargı mercilerine verilen nihai kararların gerekçeleriyle birlikte en geç otuz gün içinde yazılması gerektiği açıkça hükme bağlanmaktadır.

Türk Ceza Kanunu'nda yapılması öngörülen değişiklikler kapsamında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 82, 86, 96 ve 109'uncu maddelerinde düzenleme yapılarak özellikle kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amaçlanmıştır. Kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet, kişiyi hürriyetten yoksun kılma suçlarının fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hâli "suçun nitelikli hâlleri" arasına alınmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yapılması öngörülen değişikliklerle koruma tedbirleri bakımından kişi hak ve hürriyetlerinin güçlendirilmesi esas alınmıştır. Bu bağlamda, Türk sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrol tedbirleriyle ilgili olarak verdiği her türlü karara karşı yapılan itirazların, yargı çevresinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi hâkimi tarafından incelenmesi sağlanmaktadır. Sulh ceza hâkimliği işlerinin asliye ceza hâkimi tarafından görülmesi hâlinde ise bu kapsamda yapılacak itirazların inceleme yetkisi yargı çevresinin bulunduğu ağır ceza mahkemesi başkanına verilmektedir. Böylelikle, sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrol kararlarına karşı dikey itiraz usulü getirilmekte ve bu kararların asliye ceza mahkemesi tarafından denetlenmesi sağlanmaktadır. Sırf ifade almak amacıyla düzenlenen yakalama emirleri nedeniyle mesai saatleri dışında da yakalanan kişilerin belirlenen tarihte yargı mercilerine gelip ifade vermeyi taahhüt etmeleri durumunda cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda, bir defaya mahsus olmak üzere serbest bırakılmalarına imkân sağlanmaktadır.

Tutuklama tedbiri bakımından 100'üncü maddenin (3)'üncü fıkrasında sayılan katalog suçlarda da (1)'inci fıkrada belirtilen “kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerinin bulunması” hususu açıkça vurgulanmaktadır. Tutuklamayla ilgili kararlarda mevcut koşullara ilave olarak adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını gösteren delillerin de somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilmesi gerektiği kabul edilmektedir. Konutu terk etmeme -adli kontrol- yükümlülüğünün cezadan mahsup edilebilmesine imkân tanınmaktadır. Buna göre, bu yükümlülük altında geçen her iki gün, bir gün olarak dikkate alınacaktır. Adli kontrol tedbirinin devam edip etmeyeceği hususunun en geç dört aylık aralıklarla incelenmesi sağlanmaktadır. Adli kontrol tedbiri bakımından azami süreler belirlenmektedir. Bu süre, ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde en çok iki yıl olup zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek bir yıl daha uzatılabilecektir. Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde ise adli kontrol süresi en çok üç yıl olup zorunlu hâllerde gerekçe gösterilerek üç yıl, terör suçlarında ise dört yıl daha uzatılabilecektir. Adli kontrol tedbiri altında geçirilebilecek azami sürelerin çocuklar bakımından yarı oranında uygulanması öngörülmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; teklifte, mahkemeye erişim hakkının güçlendirilmesi de sağlanmaktadır. Bu kapsamda, mağdur veya şikâyetçinin duruşma öncesinde suçun hukuki nitelendirmesinden haberdar edilmesini sağlamak amacıyla kovuşturma evresine geçildiğinde çağrı kâğıdına iddianamenin de eklenmesi zorunlu hâle getirilmektedir. Mağdur, şikâyetçi ve tanıklar hakkında verilen zorla getirme kararlarının bildirilmesine ilişkin ilave bir usul kabul edilerek, bu kişiler hakkında verilen zorla getirme kararlarının telefon, e-posta gibi iletişim araçlarıyla da bildirilmesi sağlanmaktadır. İddianameye ilişkin bilgiler ile duruşma tarihinin telefon, e-posta gibi iletişim araçlarıyla sanık, mağdur ve şikâyetçiye bildirilmesi öngörülmektedir.

Bilişim sistemlerinin ya da banka veya kredi kartlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlarda, mevcut yetki kuralına ilave olarak mağdurun yerleşim yeri mahkemeleri de yetkili kılınmak suretiyle bir mağduriyetin daha önüne geçilmektedir.

Teklifte, özel hayatın korunmasına ilişkin değişiklikler de yapılmaktadır. Bu kapsamda, iddianamede, yüklenen suç oluşturulan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilmeyeceği kabul edilmektedir. Yargılama sonucunda beraat kararı verilmesi durumunda iletişimin tespitine veya dinlenilmesine ilişkin kayıtların yok edileceği hükme bağlanmaktadır.

Teklifte, cezada alternatif uyumsuzluk çözüm yöntemlerinin geliştirilmesiyle ilgili düzenlemeler de yapılmaktadır. Seri muhakeme usulünde yaptırımın belirlenmesi bakımından zincirleme suça ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi sağlanmakta ve talep yazısında olması gereken hususların eksikliği hâlinde, eksikliklerin tamamlanması amacıyla mahkemeye iade kararı verebilme yetkisi tanınmaktadır. Uygulamada yaşanan sorunların önüne geçmek amacıyla, seri muhakeme usulü kapsamına giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla iltisakı hâlinde bu usulün uygulanmayacağı da düzenlenmektedir. Seri muhakeme usulüne ilişkin Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda düzenleme yapılmaktadır. Mahkemece iddianamenin kabulünden sonra duruşma gününün belirlenmesi durumunda basit yargılama usulünün uygulanamayacağı açıkça hükme bağlanmaktadır.

Teklifte yer alan diğer husus ise hak kayıplarının önlenmesi amacıyla geçiş hükümlerinin düzenlenmesidir.

Yine teklifte, hâkim adayları ile avukat stajyerlerine Anayasa Mahkemesinde staj yapabilmeye imkânı getirilmektedir. Böylece hâkim ve avukat adaylarının daha iyi yetişmesi sağlanacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; arz edeceğim son husus açık infaz kurumlarında barındırılan hükümlülerle ilgili Covid-19 izin süresinin uzatılmasına ilişkindir. Covid-19 hastalığı, Dünya Sağlık Örgütü tarafından “pandemi” olarak ilan edilmiştir. Salgının devam etmesi hâlinde, Covid-19 izin süresi

Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında iki ayı geçmemek üzere en fazla 30/11/2021 tarihine kadar uzatılarak salgın hastalıktan korunma amaçlı tedbirlerin alınmasına devam edilebilecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayalım lütfen.

YUSUF BEYAZIT (Devamla) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 30 Mayıs 2019 tarihinde açıklanan Yargı Reformu Stratejisi Belgesi’nde vizyon olarak güven veren ve erişilebilir bir adalet sistemi vurgulanmıştı. Yine, 2 Mart 2021 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızca açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı’nda özgür birey, güçlü toplum ve daha demokratik bir Türkiye vizyonu ön plana çıkarılmıştı. Kuşkusuz bundan sonraki süreçte de Yargı Reformu Stratejisi Belgesi’nde gösterilen amaç ve hedefler doğrultusunda, İnsan Hakları Eylem Planı’nda belirtilen amaç ve hedefleri gerçekleştirme noktasında çalışmalarımız devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yargı bağımsızlığının ve tarafsızlığının geliştirilmesine, temel hak ve özgürlüklerin daha etkin korunmasına, adalete erişimin kolaylaştırılmasına, yargıya güvenin artırılmasına ve insan merkezli olan hizmet anlayışının gelişmesine katkı vereceğiniz umuduyla bu teklife destek vereceğinizi düşünüyor; hepimize saygılarımı, hürmetlerimi arz ediyorum. (AK PARTİ, CHP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – 274 sıra sayılı Komisyon Raporu’nun görüşmelerinin devamı hususunda İç Tüzük’ün 72’nci maddesine göre verilmiş bir önerge vardır, önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İç Tüzük 72’nci madde uyarınca 274 sıra sayılı Kanun Teklifi ve Komisyon Raporu’nun tümü üzerindeki görüşmelere devam edilmesini arz ve teklif ederiz.

Engin Altay

Zeynel Emre

Mahmut Tanal

İstanbul

İstanbul

İstanbul

Baha Ünlü

Erkan Aydın

Osmaniye

Bursa

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza...

III.- YOKLAMA

(CHP sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Önergemizin oylamasından önce yoklama talebimiz var

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunmadan önce bir yoklama talebi var, bunu yerine getireceğim.

Sayın Altay, Sayın Emre, Sayın Tanal, Sayın Aydın, Sayın Yılmazkaya, Sayın Girgin, Sayın Sümer, Sayın Ceylan, Sayın Zeybek, Sayın Şeker, Sayın Özcan, Sayın Arık, Sayın Kılıç, Sayın Ünlü, Sayın Zeybek, Sayın Bulut, Sayın Hakverdi, Sayın Ünsal, Sayın Özdemir, Sayın Şevkin.

Yoklama için iki dakika süre veriyorum.

Yoklamayı başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN – Toplantı yeter sayısı yoktur.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 20.36

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 20.42****BAŞKAN: Başkan Vekili Haydar AKAR****KÂTİP ÜYELER: İshak GAZEL (Kütahya), Emine Sare AYDIN (İstanbul)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 99’uncu Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

III.- YOKLAMA

BAŞKAN – 274 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin tümü üzerindeki görüşmelerin devamı hususunda İç Tüzük’ün 72’nci maddesine göre verilmiş önerenin oylamasından önce istem üzerine yapılan yoklamada toplantı yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi yoklama işlemi tekrarlayacağım.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum.

Yoklama işlemi başlatıyorum.

Pusula veren arkadaşlar lütfen salondan ayrılmasın.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN – Toplantı yeter sayısı yoktur.

Yapılan ikinci yoklamada da toplantı yeter sayısı bulunamadığından, alınan karar gereğince kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için, 7 Temmuz 2021 Çarşamba günü saat 14.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.46

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan'ın, Meclis Haber Dergisine ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46458)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve Anayasa'nın 98. Maddeleri gereğince aşağıdaki soruların TBMM Başkanı Mustafa ŞENTOP tarafından yazılı olarak cevaplanmasını arz ederim.

Tahsin Tarhan
Kocaeli Milletvekili

TBMM Resmi Yayın organı olan Meclis Haber Dergisi 2 aylık sürelerle yayınlanmaktadır. Meclis çalışmalarının kamuoyuna tanıtılmasında önemli bir işlev yüklenen Meclis Haber Dergisi;

1. Her sayıda kaç adet basılmaktadır?
2. Derginin basım maliyeti nedir?
3. Derginin dağıtım maliyeti nedir?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

Sayı : Z-43452547-120.07- 836497
Konu : Soru Önergesi

1 . 7 . 2021

Sayın Tahsin TARHAN
Kocaeli Milletvekili

İlgi : 04.06.2021 tarihli ve 7/46458 esas numaralı yazılı soru önergeniz.

Meclis Haber Dergisine ilişkin ilgi önergenizde yer alan sorularınız ekte cevaplandırılmıştır.
Bilgilerinizi rica ederim.

Süreyya Sadi BILGIÇ
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ek: Soru Cevabı

EK

CEVAPLAR:

Cevap 1.- Meclis Haber Dergisi, Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığına bağlı basımevi birimi tarafından son bir yılda her sayıda ortalama 1.934 adet basılmıştır.

Cevap 2.- Meclis Haber Dergisinin basım sürecinde mizanpaj (grafik tasarım, dizgi ve tashih) kalıp pozlama, ofset baskı, ciltleme (kapak selefonda, kırım, harman, kapak takma, kesim ve paketlenme) işlemleri TBMM Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığına bağlı Meclis Matbaasında gerçekleştirilmektedir. Meclis Haber Dergisinin birim maliyeti ortalama 11,75 TL olarak hesaplanmıştır.

Cevap 3.- Meclis Haber Dergisinin Türkiye Büyük Millet Meclisi dışında dağıtımı PTT ile yapılan sözleşme dâhilinde kargo ile sağlanmakta olup 2021 yılı itibarıyla TBMM dışındaki kurumlara gönderilen bir derginin gönderi maliyeti (gramajına göre değişmekle birlikte) KDV hariç ortalama 11 TL'dir.

2.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, Yazılı soru ve Meclis araştırması önermeleri ile kanun tekliflerine ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46459)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın TBMM Başkanı Sayın Mustafa Şentop tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını, Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 96. Maddeleri gereğince arz ederim.
02.06.2021

Alpay Antmen
Mersin Milletvekili

- 1 – 27. Dönemin başlangıç tarihi olan 7 Temmuz 2018 tarihinden, önerenin yanıtladığı tarihe kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına; kaç kanun teklifi, kaç soru önergesi ve kaç meclis araştırma önergesi getirilmiştir?
- 2 – 27. Dönemin başlangıç tarihi olan 7 Temmuz 2018 tarihinden, önerenin yanıtladığı tarihe kadar tarafınıza gelen kanun tekliflerinin kaç komisyonlara gönderilmiştir? Komisyonlara gönderilen bu tekliflerin kaç genel kurula getirilmiştir? Bunların kaç kabul edilmiş, kaç reddedilmiştir? Bu tekliflerin sahibi siyasi parti gurupları hangileridir?
- 3 – 27. Dönemin başlangıç tarihi olan 7 Temmuz 2018 tarihinden, önerenin yanıtladığı tarihe kadar Meclis araştırması için tarafınıza iletilen kaç teklif bulunmaktadır? Bunların kaç genel kurulda görüşülmüştür? Kaç kabul edilmiş ve kaç reddedilmiştir? Kabul edilen ve reddedilen araştırma önergelerinin konu başlıkları nedir?
- 4 - 27. Dönemin başlangıç tarihi olan 7 Temmuz 2018 tarihinden, önerenin yanıtladığı tarihe kadar tarafınıza iletilen soru önergesi sayısı kaçtır? Hangi siyasi parti gurubu kaç soru önergesi vermiştir? Bu önergelerin kaç yanıtlanmış kaç yanıtlanmamıştır? Bahsi geçen soru önergelerinden kaç Meclis Başkanlığınca uygun görülmeyle iade edilmiştir? Bunların konuları nelerdir?
- 5 - 27. Dönemin başlangıç tarihi olan 7 Temmuz 2018 tarihinden, önerenin yanıtladığı tarihe kadar sırasıyla belirtilmek üzere; hangi Bakanlığa kaç soru önergesi gönderilmiştir? Bakanlıklar ayrı ayrı belirtilmek üzere; ilgili bakanlık bunların kaçını yanıtlamış kaçını yanıtsız bırakmıştır? Yasal süresi içerisinde yanıtlanan soru önergesi sayısı kaçtır ve bu Bakanlıklar hangileridir?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

Sayı : Z-43452547-120.07- **836503**
Konu : Soru Önergesi

1 . 7 . 2021

Sayın Alpay ANTMEN
Mersin Milletvekili

İlgi : 04.06.2021 tarihli ve 7/46459 esas numaralı yazılı soru önergeniz.

Yazılı soru ve Meclis araştırması önermeleri ile kanun tekliflerine ilişkin ilgi önergenizde yer alan sorularınız ekte cevaplandırılmıştır.
Bilgilerinizi rica ederim.

Süreyya Sadı BİLGİÇ
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ek: Soru Cevabı

EK

CEVAPLAR:

Cevap 1.- 27. Yasama Döneminde önerge tarihi itibarıyla TBMM Başkanlığına 3.678 kanun teklifi, 47.545 yazılı soru önergesi ve 4.565 Meclis araştırması önergesi sunulmuştur.

Cevap 2.- 27. Yasama Döneminde önerge tarihi itibarıyla TBMM Başkanlığına sunulan kanun tekliflerinin son durumları ve kanun tekliflerinin sahibi milletvekillerinin mensubu oldukları siyasi partilere göre dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Kanun Teklifi Sahibi Milletvekillerinin Mensubu Buldukları Siyasi Parti	Toplam	İade Edilen	Geri Alınan	Komisyonunda Bulunan	Gündemde Bulunan	Kanunlaşan	Karar Olan
Adalet ve Kalkınma Partisi Cumhuriyet Halk Partisi Halkların Demokratik Partisi Milliyetçi Hareket Partisi İYİ Parti*	1					1	
Adalet ve Kalkınma Partisi Cumhuriyet Halk Partisi*	1			1			
Adalet ve Kalkınma Partisi Milliyetçi Hareket Partisi*	6			1		5	
Adalet ve Kalkınma Partisi	290		3	49	65	172	1
Cumhuriyet Halk Partisi	2.530	3	6	2.521			
Halkların Demokratik Partisi	292	25	1	266			
Milliyetçi Hareket Partisi	282		2	280			
İyi Parti	254	1		253			
Türkiye İşçi Partisi	2			2			
Büyük Birlik Partisi	8			8			
Saadet Partisi	5			5			
Bağımsız	7			7			
Toplam	3.678	29	12	3.393	65	178	1

* İlgili satırlardaki sayılar, farklı siyasi partilere mensup milletvekilleri tarafından verilen ortak imzalı kanun tekliflerini göstermektedir.

Cevap 3.- 27. Yasama Döneminde önerge tarihi itibarıyla TBMM Başkanlığına sunulan Meclis araştırması önergelerinin son durumları ve önerge sahibi milletvekillerinin/grup başkanvekillerinin mensubu buldukları siyasi partilere göre dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Meclis Araştırması Önergesi Sahibi Milletvekillerinin/Grup Başkanvekillerinin Mensubu Buldukları Siyasi Parti	Toplam	İade Edilen	Mükerrer Olduğundan İşleme Alınmayan	Gelen Kağıda Girmeden İşlemden Kaldırılan	Gelen Kağıda Girdikten Sonra İşlemden Kaldırılan	Geri Alınan	Meclis Araştırması Açılması Kabul Edilen	Meclis Araştırması Açılması Kabul Edilmeyen	Gündemde Bulunan
Adalet ve Kalkınma Partisi	25	0	0	0	0	0	15	0	10
Cumhuriyet Halk Partisi	2.521	11	3	0	0	0	54	0	2453
Halkların Demokratik Partisi	1.206	108	11	1	0	0	30	0	1056
Milliyetçi Hareket Partisi	227	0	0	0	0	1	17	0	209
İYİ Parti	586	1	0	1	1	0	20	1	562
Toplam	4.565	120	14	2	1	1	136	1	4.290

Önerge tarihi itibarıyla Meclis araştırması açılması kabul edilen toplam 136 önergeden:

- 6'sının birleştirilerek görüşülmesi ve Genel Kurul tarafından kabul edilmesi neticesinde; Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu,
- 5'inin birleştirilerek görüşülmesi ve Genel Kurul tarafından kabul edilmesi neticesinde; Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu,
- 12'sinin birleştirilerek görüşülmesi ve Genel Kurul tarafından kabul edilmesi neticesinde; ALS, SMA, DMD, MS Hastalıklarında ve Kesin Tedavisi Bilinmeyen Diğer Hastalıklarda Uygulanan Tedavi ve Bakım Yöntemleri ile Bu Hastalıklara Sahip Kişiler ve Yakınlarının Yaşadıkları Sorunların ve Çözümlerinin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu,
- 6'sının birleştirilerek görüşülmesi ve Genel Kurul tarafından kabul edilmesi neticesinde; Hayvanların Haklarının Korunması ile Hayvanlara Eziyet ve Kötü Muamelelerin Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu,
- 7'sinin birleştirilerek görüşülmesi ve Genel Kurul tarafından kabul edilmesi neticesinde; Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının

Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu,

- 9'unun birleştirilerek görüşülmesi ve Genel Kurul tarafından kabul edilmesi neticesinde; Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu,
- 5'inin birleştirilerek görüşülmesi ve Genel Kurul tarafından kabul edilmesi neticesinde; Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu,
- 43'ünün birleştirilerek görüşülmesi ve Genel Kurul tarafından kabul edilmesi neticesinde; Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu,
- 43'ünün birleştirilerek görüşülmesi ve Genel Kurul tarafından kabul edilmesi neticesinde; Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu,

kurulmuştur. İyi Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağralıoğlu'nun, emeklilikte yaş şartını sağlayamayan vatandaşların yaşadıkları sorunların incelenerek bu sorunlara karşı alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla verilen 10/340 esas numaralı Meclis araştırması önergesi Genel Kurul tarafından kabul edilmemiştir.

Cevap 4.- 27. Yasama Döneminde önerge tarihi itibarıyla TBMM Başkanlığına sunulan soru önergelerinin son durumları ve önerge sahibi milletvekillerinin mensubu buldukları siyasi partilere göre dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Soru Önergesi Sahibi Milletvekillerinin Mensubu Buldukları Siyasi Parti	Toplam	İade Edilen	Mükerrer Olduğundan İşleme Alınmayan	Gelen Kağıda Girmeden Geri Alınan	Gelen Kağıda Girdikten Sonra Geri Alınan	Süresi İçinde Cevaplanan	Süresi Geçtikten Sonra Cevaplanan	Cevaplanmayan	15 Günlük Cevaplanma Süresi Devam Eden
Adalet ve Kalkınma Partisi	3						2	1	
Cumhuriyet Halk Partisi	30.740	128	339	37	4	3.870	17.622	8.237	503
Halkların Demokratik Partisi	11.085	791	122	43		870	2.799	6.164	296
Milliyetçi Hareket Partisi	1.188		1			168	700	302	17
İYİ Parti	4.013	19	5	2	3	472	2.333	1.104	75
Türkiye İşçi Partisi	18	1				2	7	8	0
Demokrat Parti	9					1	4	4	
Demokrasi ve Atılım Partisi	33					2	15	14	2
Demokratik Bölgeler Partisi	2							2	
Saadet Partisi	272					33	152	78	9
Bağımsız	182	2	1	2	1	14	71	74	17
Toplam	47.545	941	468	84	8	5.432	23.705	15.988	919

TBMM Başkanlığına sunulan yazılı soru önermeleri, Anayasa'nın 138'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 67, 96 ve 97'nci maddeleri ile Anayasa ve İçtüzük'te öngörülen emredici diğer hükümlere uygunluk bakımından incelenmekte ve yapılan değerlendirme sonucunda işleme alınmakta veya sahibine iade edilmektedir. İade edilen soru önermelerinin konularına ilişkin bir veri tutulmamaktadır.

Cevap 5.- 27. Yasama Döneminde önerge tarihi itibarıyla TBMM Başkanlığınca muhataplarına gönderilen soru önermelerinin son durumları ve Cumhurbaşkanı Yardımcılığı ile bakanlıklara göre dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Muhatap	Toplam	Geri Alınan	Süresi İçinde Cevaplanan	Süresi Geçtikten Sonra Cevaplanan	Cevaplanmayan	15 Günlük Cevaplanma Süresi Devam Eden
Cumhurbaşkanı Yardımcılığı (Fuat Oktay)	7.503	2	1.836	3.907	1.682	76
Adalet Bakanlığı	5.445		108	1.201	4.039	97
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	40				14	26
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	98				54	44
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	2.761	1	199	1.810	656	95
Dışişleri Bakanlığı	1.252		193	992	55	12
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	1.524	1	179	1.089	240	15
Gençlik ve Spor Bakanlığı	1.010		128	755	109	18
Hazine ve Maliye Bakanlığı	1.936		232	1.293	378	33
İçişleri Bakanlığı	3.745		96	1.710	1.809	130
Kültür ve Turizm Bakanlığı	1.361	1	56	845	434	25
Milli Eğitim Bakanlığı	2.783		275	2.227	236	45
Milli Savunma Bakanlığı	723		17	593	87	26
Sağlık Bakanlığı	3.994	2	60	612	3.239	81
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	730		68	453	194	15
Tarım ve Orman Bakanlığı	3.989	1	660	2.871	366	91
Ticaret Bakanlığı	1.262		455	638	123	46
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	2.271		594	1.515	119	43
Mülga Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	3.373		34	1.194	2.145	

24-27. Yasama Dönemleri yazılı soru önergelerinin cevaplandırılma istatistiklerine ilişkin veriler ise aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

	24. Yasama Dönemi	25. Yasama Dönemi	26. Yasama Dönemi	27. Yasama Dönemi*
Toplam Gelen	70.848	3.168	32.181	47.545
İşleme Alınan	65.057	2.723	29.070	46.052
Süresi İçinde Cevaplanan	14.251	165	3.187	5.432
Süresi Geçtikten Sonra Cevaplanan	24.996	0	9.999	23.705
Toplam Cevaplanan	39.247	165	13.186	29.137
Toplam Cevaplandırılma Oranı	60,3%	6,1%	45,4%	63,3%

3.- Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, Soru önergelerinin cevaplandırılmasına ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46460)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLER MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa ŞENTOP tarafından Anayasa'nın 98'inci ve içtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

Necdet İPEKYUZ

Batman Milletvekili

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 'Yazılı Sorunun Cevabı' başlığı adı altında düzenlenen 99'uncu maddesi, "Yazılı soruların cevabı, bir Cumhurbaşkanlığı yardımcısı veya ait olduğu bakanlık eliyle Başkanlığa sunulur. Başkan, bu cevabı derhal soru sahibine iletir. Cevap ayrıca soru metniyle birlikte Başkanlığa alındığı günkü veya bir sonraki birleşim tutanağının arkasına eklenir. Yazılı sorular, Cumhurbaşkanlığı yardımcısı veya bakan tarafından gönderildiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde cevaplandırılır. Tatil ve ara vermede de yazılı soruların havale işlemi yapılır, bu halde on beş günlük süre tatil ve ara vermeden sonra başlar. Yazılı sorular süresi içinde cevaplandırılmazsa, yazılı soru önergesinin süresi içinde cevaplandırılmadığı gelen kâğıtlar listesine ilan edilir ve bu durum Cumhurbaşkanlığı yardımcısına veya bakanlara gönderilir" şeklinde düzenlenmiştir. 27. Yasama döneminde milletvekilleri tarafından verilen birçok soru önergesi hala cevaplanmamıştır. Bir tür denetleme faaliyeti olan soru önergelerine gereken ihtimamın gerektiği gibi gösterilmemesi Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin asli görevlerinden olan denetleme görevini gerektiği gibi yapmadığını göstermektedir.

Bu bağlamda;

1. 27. Yasama Dönemi içerisinde, 24 Haziran 2018 tarihinden bu yana, başkanlığınıza sorulan soru önergelerinden kaçısı süresi içerisinde cevaplandırılmış, kaçısı süresi içerisinde cevaplandırılmamış ve kaçısı hiç cevaplandırılmamıştır?
2. Soru önergelerinin bağımsız milletvekilleri, siyasi parti ve bakanlıklara göre sayısal ve oransal dağılımı nedir?
3. Cumhurbaşkanlığı yardımcısı veya bakanlıklar tarafından cevaplandırılan önergelerde bağımsız milletvekilleri, siyasi parti ve bakanlıklara göre sayısal ve oransal dağılımı nedir?
4. Cevaplandırılmayan soru önergelerine ilişkin başkanlığınız tarafından yürütülen bir çalışma var mıdır?
5. Yurttaşlar adına denetim görevini yerine getirmek ve kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla sorulan soruların, İçtüzükte belirtilen on beş günlük sürenin aşılmasıyla, normal süresi içerisinde cevaplandırılmamasının gerekçesi nedir?

6. İlgili Bakanlıklara yönetilen soruların birçoğu yazıldığı ve sorulduğu dönem itibariyle yanıtlanmamış olması yeni mağduriyetlerin veya sorunların doğmasına sebep olabilmektedir. Bu ve benzeri mağduriyetlerin sona erdirilmesi için başkanlığınız tarafından yürütülen bir çalışma var mıdır?
7. Bakanlıkların soru önergelerine ilişkin bu yaklaşımının tek yasama mercii olan TBMM'nin halk adına denetim yükümlülüğü elinden alındığını düşünüyor musunuz?
8. Halk iradesinin temsilcisi konumunda olan TBMM ve seçilmiş milletvekillerinin atanmış memurlar tarafından, yasalarla bağlayıcı olmasına rağmen, dikkate alınmamasının gerekçesi nedir?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

Sayı : Z-43452547-120.07- **836509**
Konu : Soru Önergesi

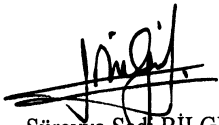
1 . 7 . 2021

Sayın Necdet İPEKYÜZ
Batman Milletvekili

İlgi : 04.06.2021 tarihli ve 7/46460 esas numaralı yazılı soru önergeniz.

Soru önergelerinin cevaplandırılmasına ilişkin ilgi önergenizde yer alan sorularınız ekte cevaplandırılmıştır.

Bilgilerinizi rica ederim.

Süreyya Sadi BİLGİÇ
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ek:

- 1- Soru Cevabı
- 2- Yazılı Soru Önergelerinin Önerge Muhatapları ve Önerge Sahibinin Üyesi Olduğu Siyasi Partilere Göre Dağılımı Tablosu
- 3- Süresi İçinde Cevaplanan Yazılı Soru Önergelerinin Önerge Muhatapları ve Önerge Sahibinin Üyesi Olduğu Siyasi Partilere Göre Dağılımı Tablosu
- 4- Süresi İçinde ve Süresi Geçtikten Sonra Cevaplanan Yazılı Soru Önergelerinin Önerge Muhatapları ve Önerge Sahibinin Üyesi Olduğu Siyasi Partilere Göre Dağılımı Tablosu

EK-1

CEVAPLAR:

Cevap 1.- 27. Yasama Döneminde önerge tarihi itibarıyla Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı ve bakanlıklara yöneltilen ve Başkanlığımızca işleme alınan toplam 46.013 yazılı soru önergesinin 8'i önerge sahibi milletvekili tarafından geri alınmış; 5.190'u süresi içinde, 23.552'si süresi geçtikten sonra cevaplandırılmış olup 16.068'i cevaplandırılmamıştır. 1.195 yazılı soru önergesinin ise önerge tarihi itibarıyla 15 günlük cevaplandırma süresi devam etmektedir.

Cevap 2.- 27. Yasama Döneminde önerge tarihi itibarıyla Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı ve bakanlıklara yöneltilen ve Başkanlığımızca işleme alınan yazılı soru önergelerinin önerge muhatapları ve önerge sahibinin üyesi olduğu siyasi partilere göre dağılımı Ek-2'de yer alan tabloda gösterilmiştir.

Cevap 3.- 27. Yasama Döneminde önerge tarihi itibarıyla Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı ve bakanlıklar tarafından süresi içinde cevaplanan yazılı soru önergelerinin önerge muhatapları ve önerge sahibinin üyesi olduğu siyasi partilere göre dağılımı Ek-3'te yer alan tabloda gösterilmiştir.

27. Yasama Döneminde önerge tarihi itibarıyla Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı ve bakanlıklar tarafından süresi içinde ve süresi geçtikten sonra cevaplanan yazılı soru önergelerinin önerge muhatapları ve önerge sahibinin üyesi olduğu siyasi partilere göre dağılımı Ek-4'te yer alan tabloda gösterilmiştir.

Cevap 4, 5, 6, 7 ve 8.-

Yasama Dönemi	İşleme Alınan Soru Önergesi Sayısı	Süresi İçinde Cevaplandırılan Soru Önergesi Sayısı	Süresinde Cevaplandırılma Oranı	Toplam Cevaplandırılan Soru Önergesi Sayısı	Toplam Cevaplandırılma Oranı
24	64.112	14.251	22,23%	39.247	61,22%
25	2.222	165	7,43%	165	7,43%
26	28.989	3.187	10,99%	13.186	45,49%
27	46.013	5.190	11,28%	28.742	62,48%

Yukarıdaki tabloda yer alan, parlamenter sistemin yürürlükte olduğu yasama dönemleri (24, 25, 26. Yasama Dönemleri) ile Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin yürürlükte olduğu 27. Yasama Döneminde cevaplandırılan yazılı soru önergesi sayıları ve oranları incelendiğinde; 27. Yasama Döneminde yazılı soru önergelerinin toplamda cevaplandırılma oranının önceki dönemlere kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan 27. Yasama Döneminde yazılı soru önergelerinin cevaplandırılma oranında önceki dönemlere kıyasla gözlemlenen bu artış, soru önergelerinin cevaplandırılması için tanınan sürenin önemli ölçüde azalmış olmasına rağmen gerçekleşmiştir. Zira bilindiği üzere, 21.1.2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın "Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetim yolları" başlıklı 98'inci maddesi değiştirilmiş ve yazılı soru önergelerinin cevaplandırılması için on beş günlük süre öngörülmüştür. 9.10.2018 tarihli ve 1200 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair Karar'ın 25'inci maddesinin birinci fıkrasının (n) bendi ile de İçtüzük'ün 99'uncu maddesinin ikinci fıkrası yeniden düzenlenerek yazılı soruların, Cumhurbaşkanlığı Yardımcıları veya bakan tarafından gönderildiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde cevaplandırılması hükme bağlanmıştır. 1200 sayılı Karar'ın 25'inci maddesinin birinci

fıkrasının (n) bendi ile İttüzük'ün 99'uncu maddesinin üçüncü ve beşinci fıkralarının Anayasa'daki on beş günlük süreye uyum sağlaması amacıyla yürürlükten kaldırılmasıyla bakanlıklara on beş günlük süreye ek olarak herhangi bir süre verilmemekte ve dikkat çekme işlemi gerçekleştirilmemektedir.

Anayasa ve İttüzük'teki söz konusu değişikliklerden önce yani hükümet sistemi değişikliğinden önce ise, TBMM İttüzüğü'nün 99'uncu maddesinin mülga üçüncü fıkrası uyarınca on beş günlük süre içinde cevaplandırılmayan sorular için önerge muhatabının bir yazı ile dikkati çekilmekte ve dikkat çekme yazısının gönderildiği tarihten itibaren cevaplandırılması için on günlük yeni bir süre verilmekte idi. Ayrıca yine aynı maddenin mülga beşinci fıkrası kapsamında önerge muhatapları, soru önergesinin cevabını, Başkanlığa bilgi vermek suretiyle, bir ayı geçmemek üzere geciktirebilmekte idi.

Diğer taraftan, TBMM İttüzüğü'nün 99'uncu maddesinin son fıkrasında yapılan değişiklik gereğince yazılı sorular süresi içinde cevaplandırılmazsa, yazılı soru önergesinin süresi içinde cevaplandırılmadığı Gelen Kâğıtlar Listesinde ilan edilmekte ve bu durum Cumhurbaşkanlığı Yardımcısına veya bakanlara gönderilmektedir. Bu kapsamda, önerge tarihi itibarıyla Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı ve bakanlara yöneltilmiş olan ve süresi içinde cevaplandırılmayan yazılı soru önergeleri, 180 ayrı Gelen Kağıt Listesinde ilan edilmiş ve bu durum Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı ve bakanlıklara gönderilen 316 ayrı yazı ile bildirilmiştir.

Ayrıca önceki yasama dönemlerinde olduğu gibi bu yasama döneminde de Başkanlığımızca 26.10.2018, 05.07.2019, 17.01.2020, 10.08.2020 ve 29.01.2021 tarihlerinde Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı ile bakanlıklara yazılı soru önergelerinin cevaplandırılma durumunu gösteren yazı yazılmış ve bu yazılarda yazılı soru önergelerine süresi içerisinde cevap verilmesi ve verilecek cevapların TBMM'nin saygınlığına uygun olacak şekilde soruları tam olarak karşılayan, yeterli ve tatminkâr nitelikte hazırlanması gerektiği iletilmiştir.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında Başkanlığımızca yazılı soru önergeleri ve cevapları ile ilgili işlemler Anayasa ve İttüzük hükümleri ile geçmiş uygulamalar doğrultusunda gerçekleştirilmekte olup milletvekillerinin denetim görev ve yetkilerini meri mevzuat çerçevesinde kullanmaları temin edilmektedir.

Yazılı Soru Önergelerinin Önerge Muhtapları ve Önerge Sahibinin Üyesi Olduğu Siyasal Partilere Göre Dağılımı*

	Adalet ve Kalkınma Partisi		Cumhuriyet Halk Partisi		Halkların Demokratik Partisi		Milliyetçi Hareket Partisi		İYİ Parti		Türkiye İşçi Partisi		Demokrat Parti		Demokrasi ve Adil Yargı Partisi		Demokratik Bölgeler Partisi		Saadet Partisi		Bağnaz		Genel Toplam
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
Cumhurbaşkan Yardımcılığı (Fuat Oktay)		0,00%	6.039	80,43%	1.088	14,49%	18	0,24%	315	4,20%	4	0,05%	1	0,01%	2	0,03%		0,00%	30	0,40%	11	0,15%	7.508
Adalet Bakanlığı		0,00%	1.846	33,52%	3.525	64,01%	20	0,36%	94	1,71%	3	0,05%	1	0,02%	3	0,05%	1	0,02%	11	0,20%	3	0,05%	5.507
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı		0,00%	21	42,86%	21	42,86%		0,00%	5	10,20%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	1	2,04%	1	2,04%	49
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı		0,00%	63	59,43%	31	29,25%	3	2,83%	4	3,77%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	2	1,89%	3	2,83%	106
Çevre, Şehircilik Bakanlığı	1	0,04%	1.867	67,28%	364	13,12%	106	3,82%	408	14,70%	1	0,04%	1	0,04%	2	0,07%		0,00%	18	0,65%	7	0,25%	2.775
Değişlik Bakanlığı		0,00%	1.065	84,86%	86	6,85%	6	0,48%	81	6,45%		0,00%		0,00%	3	2,4%		0,00%	13	1,04%	1	0,08%	1.255
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı		0,00%	1.064	69,45%	274	17,89%	41	2,68%	137	8,94%	1	0,07%	1	0,07%	2	0,13%		0,00%	8	0,52%	4	0,26%	1.532
Gençlik ve Spor Bakanlığı		0,00%	825	81,52%	61	6,03%	29	2,87%	83	8,20%	1	0,10%		0,00%		0,00%		0,00%	9	0,89%	4	0,40%	1.012
Hazine ve Maliye Bakanlığı		0,00%	1.364	70,24%	217	11,17%	73	3,76%	255	13,13%	1	0,05%		0,00%	2	0,10%		0,00%	18	0,93%	12	0,62%	1.942
İçişleri Bakanlığı	1	0,03%	2.036	54,11%	1.346	35,77%	65	1,73%	277	7,36%	1	0,03%		0,00%	5	0,13%	1	0,03%	17	0,45%	14	0,37%	3.763
Kültür ve Turizm Bakanlığı		0,00%	996	72,70%	151	11,02%	61	4,45%	141	10,29%	1	0,07%		0,00%	1	0,07%		0,00%	15	1,09%	4	0,29%	1.370
Millî Eğitim Bakanlığı		0,00%	1.802	64,63%	488	17,50%	123	4,41%	326	11,69%	1	0,04%		0,00%	4	0,14%		0,00%	19	0,68%	25	0,90%	2.788
Millî Savunma Bakanlığı		0,00%	539	74,14%	85	11,69%	15	2,06%	79	10,87%		0,00%	1	0,14%	1	0,14%		0,00%	7	0,96%		0,00%	727
Sağlık Bakanlığı	1	0,02%	2.710	67,67%	669	16,70%	142	3,55%	427	10,66%	2	0,05%		0,00%	2	0,05%		0,00%	14	0,35%	38	0,95%	4.005
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı		0,00%	631	86,08%	36	4,91%	19	2,59%	42	5,73%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	4	0,55%	1	0,14%	733
Tarım ve Orman Bakanlığı		0,00%	2.788	69,35%	367	9,13%	231	5,75%	579	14,40%		0,00%	2	0,05%		0,00%		0,00%	31	0,77%	22	0,55%	4.020
Ticaret Bakanlığı		0,00%	896	70,55%	237	18,66%	20	1,57%	106	8,35%		0,00%		0,00%	4	0,31%		0,00%	7	0,55%		0,00%	1.270
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı		0,00%	1.587	69,67%	238	10,45%	113	4,96%	315	13,8%	1	0,04%		0,00%	2	0,09%		0,00%	16	0,70%	5	0,22%	2.278
Millîye, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı		0,00%	2.077	61,58%	821	24,44%	101	2,99%	319	9,46%		0,00%		0,00%	2	0,06%		0,00%	32	0,95%	21	0,62%	3.373
Genel Toplam	3	0,01%	30.216	65,67%	10.105	21,96%	1.186	2,38%	3.993	8,68%	17	0,04%	9	0,02%	34	0,07%	2	0,00%	272	0,59%	176	0,38%	46.013

* Yazılı soruların, ilgili sitedeki sayar menüye millevetleri tarafından ilgili sitedeki mahabat Cumhurbaşkan Yardımcısı veya bakanlığa yönelik yazılı soru öngelerinin sayısının söz konusu Cumhurbaşkan Yardımcısı veya bakanlığa yönelik yazılı soru öngesi sayısına oranını göstermektedir.

EK-3

Süresi İçinde Cevaplanan Yazılı Soru Önergelerin Önerge Sahibinin Önerge Olduğu Siyasal Partilere Göre Dağılımı*

	Cumhuriyet Halk Partisi		Halkların Demokratik Partisi		Milliyetçi Hareket Partisi		İYİ Parti		Türkiye İçi Partisi		Demokratik Parti		Demokrasi ve Adilim Partisi		Saadet Partisi		Bağımsız		Genel Toplam
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
Cumhurbaşkan Yardımcılığı (Fuat Oktay)	1.261	68,68%	431	23,47%	8	0,44%	118	6,43%	1	0,05%		0,00%	1	0,05%	11	0,60%	5	0,27%	1.836
Adalet Bakanlığı	57	52,78%	46	42,59%		0,00%	4	3,70%	1	0,93%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	108
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	106	53,27%	31	15,58%	17	8,54%	41	20,60%		0,00%		0,00%		0,00%	1	0,50%	3	1,51%	199
Dışişleri Bakanlığı	172	89,12%	11	5,70%		0,00%	9	4,66%		0,00%		0,00%		0,00%	1	0,52%		0,00%	193
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	135	75,42%	17	9,50%	10	5,59%	15	8,38%		0,00%	1	0,56%		0,00%	1	0,56%		0,00%	179
Gençlik ve Spor Bakanlığı	114	89,06%	4	3,13%	2	1,56%	8	6,25%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	128
Hazine ve Maliye Bakanlığı	184	79,31%	18	7,76%	13	5,60%	16	6,90%		0,00%		0,00%		0,00%	1	0,43%		0,00%	232
İçişleri Bakanlığı	77	80,21%	4	4,17%	8	8,33%	7	7,29%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	96
Kültür ve Turizm Bakanlığı	49	87,50%	4	7,14%		0,00%	2	3,57%		0,00%		0,00%		0,00%	1	1,79%		0,00%	56
Millî Eğitim Bakanlığı	202	73,45%	33	12,00%	13	4,75%	23	8,36%		0,00%		0,00%		0,00%	3	1,09%	1	0,36%	275
Millî Savunma Bakanlığı	9	52,94%	2	11,76%		0,00%	6	35,29%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	17
Sağlık Bakanlığı	54	90,00%	2	3,33%	3	5,00%	1	1,67%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	60
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	62	91,18%	1	1,47%	1	1,47%	3	4,41%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	1	1,47%	68
Tarım ve Orman Bakanlığı	443	67,12%	58	8,79%	57	8,64%	90	13,64%		0,00%		0,00%		0,00%	9	1,36%	3	0,45%	660
Ticaret Bakanlığı	332	72,97%	95	20,88%	8	1,76%	19	4,18%		0,00%		0,00%		0,00%	1	0,22%		0,00%	455
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	390	65,66%	85	14,31%	26	4,38%	88	14,81%		0,00%		0,00%	1	0,17%	4	0,67%		0,00%	594
Milîye Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	30	88,24%	2	5,88%	2	5,88%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	34
Genel Toplam	3.677	70,85%	844	16,26%	168	3,24%	450	8,67%	2	0,04%	1	0,02%	2	0,04%	33	0,64%	13	0,25%	5.190

* Yüzdeler oranlar, ilgili sitedeki siyasi partiye mensup milletvekilleri tarafından ilgili sitedeki muhatap Cumhurbaşkan Yardımcısı veya bakanlığa yöncülen ve ilgili Cumhurbaşkan Yardımcısı veya bakanlık tarafından yazılı soru önergelerin sayısına göre hesaplanmıştır.

EK-4

Süresi İçinde ve Süresi Geçtikten Sonra Cevaplanan Yazılı Soru Önergeterinin Önerge Sahibinin Üyesi Olduğu Siyasal Partilere Göre Dağılımı*

	Adalet ve Kalkınma Partisi		Cumhuriyet Halk Partisi		Halkların Demokratik Partisi		Milliyetçi Hareket Partisi		İYİ Parti		Türkiye İşçi Partisi		Demokrat Parti		Demokrasi ve Adilum Partisi		Saadet Partisi		Bağışmaz		Genel Toplam
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
Cumhurbaşkanı Yardımcılığı (Fuat Oktay)		0,00%	4.715	82,10%	718	12,50%	17	0,30%	255	4,44%	2	0,03%		0,00%	2	0,03%	25	0,44%	9	0,16%	5.743
Adalet Bakanlığı		0,00%	629	48,27%	648	49,73%	3	0,23%	19	1,46%	1	0,08%		0,00%			3	0,23%		0,00%	1.303
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	1	0,05%	1.340	66,70%	271	13,49%	81	4,03%	295	14,68%		0,00%		0,00%	2	0,10%	14	0,70%	5	0,25%	2.009
Dışişleri Bakanlığı		0,00%	1.022	86,24%	78	6,58%	5	0,42%	66	5,57%		0,00%		0,00%	2	0,17%	11	0,93%	1	0,08%	1.185
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı		0,00%	914	72,31%	170	13,45%	39	3,09%	126	9,97%	1	0,08%	1	0,08%	1	0,08%	8	0,63%	4	0,32%	1.264
Gençlik ve Spor Bakanlığı		0,00%	728	82,45%	44	4,98%	28	3,17%	72	8,15%	1	0,11%		0,00%			6	0,68%	4	0,45%	883
Hazine ve Maliye Bakanlığı		0,00%	1.127	73,90%	93	6,10%	66	4,33%	215	14,10%	1	0,07%		0,00%			15	0,98%	8	0,52%	1.525
İçişleri Bakanlığı		0,00%	1.491	84,72%	9	0,51%	44	2,50%	198	11,25%	1	0,06%		0,00%	3	0,17%	11	0,63%	3	0,17%	1.760
Kültür ve Turizm Bakanlığı		0,00%	662	71,47%	91	10,10%	43	4,77%	96	10,65%		0,00%		0,00%			7	0,78%	2	0,22%	901
Millî Eğitim Bakanlığı		0,00%	1.593	64,08%	434	17,46%	116	4,67%	298	11,99%	1	0,04%		0,00%	4	0,16%	17	0,68%	23	0,93%	2.486
Millî Savunma Bakanlığı		0,00%	466	76,39%	64	10,49%	15	2,46%	58	9,51%		0,00%	1	0,16%			6	0,98%		0,00%	610
Sağlık Bakanlığı		0,00%	473	79,23%	48	8,04%	23	3,85%	53	8,88%		0,00%		0,00%				0,00%		0,00%	597
Saayı ve Teknoloji Bakanlığı		0,00%	443	86,02%	25	4,85%	15	2,91%	28	5,44%		0,00%		0,00%			3	0,58%	1	0,19%	515
Tarım ve Orman Bakanlığı		0,00%	2.474	70,07%	288	8,16%	205	5,81%	519	14,70%		0,00%	2	0,06%			27	0,76%	16	0,45%	3.531
Ticaret Bakanlığı		0,00%	786	71,91%	206	18,85%	20	1,83%	75	6,86%		0,00%		0,00%	2	0,18%	4	0,37%		0,00%	1.093
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı		0,00%	1.454	68,94%	222	10,53%	113	5,36%	296	14,04%	1	0,05%	1	0,05%	1	0,05%	16	0,76%	5	0,24%	2.109
Millîye Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı		0,00%	922	75,08%	152	12,38%	32	2,61%	108	8,79%		0,00%		0,00%			12	0,98%	2	0,16%	1.228
Genel Toplam	1	0,00%	21.239	73,90%	3.561	12,39%	865	3,01%	2.777	9,66%	9	0,03%	5	0,02%	17	0,06%	185	0,64%	83	0,29%	28.742

* Yukarıdaki siyasi partiler menşur milletvekilleri tarafından ilgili stüdüdeki mütahap Cumhurbaşkan Yardımcısı veya bakanlık yönetilen ve ilgili Cumhurbaşkan Yardımcısı veya bakanlık tarafından istisnai süresi içinde ve süresi geçtikten sonra cevaplanan yazılı soru önergeterinin süresinin söz konusu Cumhurbaşkan Yardımcısı veya bakanlık yönetilen ve ilgili Cumhurbaşkan Yardımcısı veya bakanlık tarafından istisnai süresi içinde ve süresi geçtikten sonra cevaplanan yazılı soru önergeterinin süresinin tamamını göstermektedir.

4.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, TBMM personeline gelen kargoların Yerleşke içinde dağıtımına ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46461)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın TBMM Başkanı Mustafa ŞENTOP tarafından yanıtlanması konusunda gereğini saygılarımla arz ederim. (2.06.2021)

Av. Murat BAKAN

İzmir Milletvekili

TBMM çatısı hem Meclis'in rutin işlerini hem bizlerin her ricalarını özveriyle ve güler yüzle yapan Meclis'in meclis emekçileri, TBMM'ye gelen kargoları almak üzere gün içinde sürekli Meclis'in Ayrancı kapısına gidip gelmekte, zaman zaman ağır kolileri Ayrancı kapıdan Yeni Halkla İlişkiler Binasına kadar taşımak durumunda kalmaktadırlar. Hem bir yandan uzaktan ve esnek çalışma devam ediyor hem de diğer yandan Genel Kurul çalışmalarının olmadığı günlerde Meclis'e ziyaretçi girişi yapılabilmektedir. Bu bağlamda;

Hem bir yandan uzaktan ve esnek çalışma devam ediyor hem de diğer yandan Genel Kurul çalışmalarının olmadığı günlerde Meclis'e ziyaretçi girişinin yapıldığı göz önünde bulundurularak; TBMM çatısı hem Meclis'in rutin işlerini hem bizlerin her ricalarını özveriyle ve güler yüzle yapan Meclis'in meclis emekçilerinin, TBMM'ye gelen kargoları almak üzere gün içinde sürekli Ayrancı kapıya gidip gelmek zorunda kalmalarına dair sorununu çözmek üzere bir formül üretilebilir mi? Örneğin; pandemi öncesinde gelen kargolar doktorluk acil giriş kapısı yönünden gelmekteydi ve buradan kargo personeli tarafından dağıtımı yapılmaktaydı. Ancak pandemi sebebiyle alınan bu tedbir, Meclis emekçileri açısından hem zaman ve işgücü kaybına hem de emeğin suiistimaline dönüşmektedir. Meclis emekçilerinin kargolar için yürüyerek Ayrancı kapısına gidip gelmeleri yerine, en azından kargoların doktorluk acil giriş kapısı yönüne gelmesi ve yine meclis emekçileri tarafından dağıtımı yapılması gibi bir çözüm üretilemez mi?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

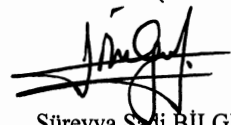
Sayı : Z-43452547-120.07- **836518**
Konu : Soru Önergesi

1 . 7 . 2021

Sayın Murat BAKAN
İzmir Milletvekili

İlgi : 04.06.2021 tarihli ve 7/46461 esas numaralı yazılı soru önergeniz.

TBMM personeline gelen kargoların Yerleşke içinde dağıtımına ilişkin ilgi önergenizde yer alan sorularınız ekte cevaplandırılmıştır.
Bilgilerinizi rica ederim.

Süreyya Sadi BİLGİÇ
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ek: Soru Cevabı

EK

CEVAP:

Cevap 1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanının 12 Eylül 2017 tarihli toplantısında; TBMM Güvenlik Planının kabulüne ve gereğinin yapılmasına karar verilmiştir.

Söz konusu TBMM Güvenlik Planında yer alan; *“Binalara kargo araçlarının girişi yasaklanacak olup, teslimler Ayrancı kapısında yapılacaktır.”* hükmüne istinaden yürütülen uygulama ile de kargo araçları Yerleşke içerisine alınmamaktadır. Dolayısıyla Meclise gelen kargoların dağıtımı konusunda soru önergenizde teklif ettiğiniz şekilde bir uygulamaya gidilebilmesi için Başkanlık Divanının 12.09.2017 tarihli ve 43 sayılı Kararında değişiklik yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede konu Başkanlık Divanına gündemine geldiği takdirde tekrar değerlendirilecektir.

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığında Koronavirüs salgınından korunmak ve salgının yayılmasını engellemek amacıyla Sağlık Bakanlığı ile koordineli şekilde yürütülen çalışmalar çerçevesinde, TBMM Başkanlık Makamının oluru ile kurulan TBMM Başkanlığı İdari Teşkilatı Koronavirüs (Covid-19) Kriz Yönetim Komisyonunun 30 Mart 2020 tarihinde gerçekleştirdiği toplantıda da; *“Salgınla etkin şekilde mücadele için TBMM Yerleşkesi içerisinde alınan tedbirler kapsamında TBMM Başkanlığına gelen kargoların Ayrancı Kapı giriş noktasında güvenlik uygulamasına tabi tutulması ve akabinde alıcısına aynı noktada teslim edilmesi”* kararı alınmıştır.

TBMM Başkanlığı İdari Teşkilatı Koronavirüs (Covid-19) Kriz Yönetim Komisyonunun 30 Mart 2020 tarihinde almış olduğu bahse konu karar doğrultusunda da, *“02 Nisan 2020 tarihinden itibaren kargo firma elemanlarının sadece Ayrancı Kapı giriş noktasında teslimat yapacakları ve yine gönderileri buradan teslim alacakları”* bilgisi, TBMM İdare Amiri Halil ÖZCAN tarafından imzalı yazı ile tüm milletvekili ve personeline e-posta yoluyla duyurulmuştur.

Bu kapsamda; Ayrancı Kapıda kargo firmaları için ayrılmış otopark alanında, koronavirüs (Covid-19) salgını ile ilgili gerekli tedbirler alınarak açık havada, sosyal mesafe kurallarına uygun şekilde, kargolar dezenfekte edilerek hizmet sunulmaktadır.

5.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, hayvan hakları konusundaki kanun önerisi çalışmalarına ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46462)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın TBMM Başkanı Mustafa ŞENTOP tarafından yanıtlanması konusunda gereğini saygılarımla arz ederim. (2.06.2021)

Av. Murat BAKAN
İzmir Milletvekili

M. Bakan .

Tüm siyasi partilerin uzlaşısıyla çalışan TBMM Hayvan Hakları Araştırma Komisyonu, raporunu tamamlamış, önerilerini açıklamıştır.

Geçtiğimiz Kasım ayında iktidar partisinin çalışmalarını hızlandırdığı ve teklifin 2021 yılı bütçe görüşmelerinden sonra Meclis gündemine geleceği duyurulmuş; AKP Grup Başkanvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ocak ayı için 'gündemin ilk sıralarında' demiş, Özlem Zengin ise şubat başında "2 hafta içinde Meclis'e sunacağız" açıklamasını yapmıştır.

Hayvan Hakları Yasası için kamuoyunda yüksek beklenti, tüm siyasi partilerde de uzlaşırken yasa bir türlü TBMM Genel Kurulu'nun gündemine gelememektedir.

Gündeme getirseniz oybirliğiyle hızla Hayvan Hakları Yasası'm geçirecek böylece hem toplumdaki beklentiyi karşılamış hem hayvanları koruma altına almış olacağız hem de yıllardır bir türlü yapılamayanı 27. dönem milletvekilleri olarak hep birlikte gerçekleştirmiş olacağız. Bu bağlamda;

1 – Hayvan Hakları Yasası'nun bir türlü TBMM Genel Kurulu'nun gündemine gelmemesinin gerekçesi nedir?

2 – Hayvan Hakları Yasası'nın ne zaman TBMM Genel Kurulu'nun gündemine alınması planlanmaktadır?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

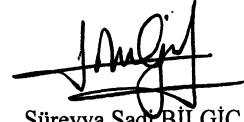
Sayı : 43452547-120.07- **836526**
Konu : Soru Önergesi

1 . 7 . 2021

Sayın Murat BAKAN
İzmir Milletvekili

İlgi : 4.6.2021 tarihli ve 7/46462 esas numaralı yazılı soru önergeniz.

Hayvan hakları konusundaki kanun önerisi çalışmalarına ilişkin ilgi önergenizde yer alan sorularınız ekte cevaplandırılmıştır.
Bilgilerinizi rica ederim.

Süreyya Sadı BİLGİÇ
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ek: Soru Cevabı

EK

CEVAPLAR:

Cevap 1 ve 2.- Anayasa'nın 98'inci maddesinin üçüncü fıkrasında Meclis araştırmasının, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibaret olduğu belirtilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü maddesinde Meclis araştırması Anayasa hükmüne yapılan atıfla tarif edilerek açılma yöntemi gösterilmiş, 105'inci maddesinde ise Meclis araştırması komisyonu ve yetkileri düzenlenmiştir. TBMM Genel Kurulunda genel görüşme konusu yapılan Meclis araştırması komisyonu raporlarında yer alan öneriler hakkında Başkanlığımıza Anayasa veya İçtüzük tarafından yürütmeyi denetlemeye yönelik bir yetki tanınmamıştır.

Öte yandan, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 88'inci maddesinde yer alan "*Kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkilidir.*" hükmü uyarınca kanun teklif etme yetkisi sadece milletvekillerinde olup TBMM Başkanlığına bu konuda tanınan bir yetki veya yüklenen bir görev bulunmamaktadır. 27. Yasama Döneminde hayvan haklarının korunması kapsamında TBMM Başkanlığına sunulan 26 adet kanun teklifi, Başkanlıkça ilgili komisyonlara havale edilmiştir.

Anayasa'nın 6'ncı maddesi gereğince hiçbir kimse veya organın, kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanabilmesi mümkün değildir. Bu çerçevede belli bir konu hakkında milletvekillerinin kanun teklifi vermesini sağlamak, mevcut kanun tekliflerinden bazılarının görüşülmesini temin etmek için komisyonları toplantıya çağırarak veya Genel Kurul gündeminde görüşülecek kanun tekliflerini belirlemek konularında TBMM Başkanlığına Anayasa, kanun veya İçtüzük hükümleri ile bir yetki veya görev verilmediğinden; soru önergenizde belirtilen konuda doğrudan Başkanlığımız tarafından yürütülen bir yasama faaliyeti bulunmamaktadır.

6.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Türkiye-Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubuna ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/46872)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen sorularımın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasa'nın 98 ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. maddeleri gereğince saygıyla talep ederim. 04.06.2021

Av. Mahmut Tanal
İstanbul Milletvekili

- 1- TBMM Türkiye - Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubu, yönetim kurulu başkanıyla birlikte kaç üyeden oluşmaktadır. Söz konusu dostluk grubunun yönetim kurulu kimlerden oluşmaktadır?
- 2- Kasım 2018'den iş bu önerge tarihine kadar TBMM Türkiye - Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubu adına Güney Amerika ülkesi Venezuela'ya kaç defa seyahat gerçekleştirilmiştir? Bu seyahatlere kimler katılmıştır? Dostluk Grubu adına Venezuela'ya gerçekleştirilen ziyaretlerin gerekçesi nedir?
- 3- Dostluk Grubunun, "parlamento seçimlerini izlemek üzere 4 Aralık 2020'de Venezuela'ya gittiği" şeklinde basında haber yer almıştır. Bu bağlamda; Meclis Türkiye - Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubu, 4 Aralık 2020 tarihinde Venezuela'daki seçimleri gözlemek amacıyla bu ülkeye gitmiş midir? Şayet gitmişse söz konusu tarihteki ziyaret, 'Dostluk Grubu' adına mı gerçekleşmiştir, yoksa Dostluk Grubu üyeliği bulunan bazı milletvekilleri bireysel bir ziyaret mi gerçekleştirmiştir? Dostluk Grubunda yönetim kurulu temsilcisi, üyesi olarak bulunan vekiller, TBMM Başkanlığı'nı temsilen mi belirtilen tarihte Venezuela'ya gitmiştir?
- 4- TBMM Türkiye - Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Yönetim Kurulu Başkanı, Saymanı, Üyesi sıfatıyla Aralık 2020'de Venezuela'ya giden milletvekili sayısı kaçtır? Bu milletvekilleri kimlerdir? Heyette Meclis personeli de yer almış mıdır? Basında yer alan 4 Aralık 2020 tarihli Venezuela ziyaretinin masrafları TBMM Başkanlığı tarafından mı karşılanmıştır? Venezuela ziyaretinin giderleri kim ya da hangi kurum tarafından karşılanmıştır?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

Sayı : Z-43452547-120.07- **836532**
Konu : Soru Önergesi

1 . 7 . 2021

Sayın Mahmut TANAL
İstanbul Milletvekili

İlgi : 09.06.2021 tarihli ve 7/46872 esas numaralı yazılı soru önermeniz.

Türkiye-Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubuna ilişkin ilgi önermenizde yer alan sorularınız ekte cevaplandırılmıştır.

Bilgilerinizi rica ederim.

Süreyya Sadi BİLGİÇ
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ek: Soru Cevabı

CEVAPLAR:

Cevap 1.- 28/3/1990 tarihli ve 3620 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun gereğince, TBMM ile yabancı parlamentolar arasında kurulan dostluk grupları, parlamentolar arası iletişimi sağlamak, ülkemizi tanıtmak için karşılıklı resmî ziyaretler düzenlemek ve dostluğun gelişmesine katkıda bulunabilmeyi amaçlamaktadır.

Dostluk gruplarının kuruluşları ve dış temasları, mezkûr Kanun'un 4'üncü ve 5'inci maddelerinde düzenlenmektedir. "Dostluk Grupları ve Parlamentolararası Birlik Grupları" başlıklı 4'üncü maddeye göre, dostluk grupları, TBMM Genel Kurulunda alınacak karar üzerine kurulur ve TBMM'nin tüm üyelerine açıktır. Dostluk gruplarının dış temas heyetleri temsili olarak oluşturulur. Bu temaslar Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'nın oluruyla ve mütekabiliyet esaslarına göre düzenlenmekte ve yürütülmektedir. Kanun'un "Tüzükler" başlıklı 5'inci maddesine göre, dış ülkelere gönderilecek dostluk grubu heyetlerinin yalnızca yönetim kurulu üyeleri ile sınırlandırılmaması gerektiği belirtilmektedir.

27. Yasama Döneminde Başkanlığını İstanbul Milletvekili Serkan Bayram'ın yürütmekte olduğu Türkiye-Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubu, 8 Kasım 2018 tarihinde kurulmuş olup Yönetim Kurulu 10 asıl ve 5 yedek üye, Denetleme Kurulu ise 3 asıl ve 3 yedek üye olmak üzere toplam 21 üyeden oluşmaktadır. Türkiye-Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Yönetim Kurulunun kimlerden oluştuğu bilgisine TBMM resmi internet sayfasındaki "Parlamentolararası İlişkiler" sekmesinde yer alan "Dostluk Grupları" linkinden veya https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/dostluk_gruplari.ulkelere?pUlkeNo=114&pTip=6 adresinden erişilebilmesi mümkündür.

Cevap 2.- 2018 yılının Kasım ayından soru önergesinin verildiği tarihe kadar geçen sürede, Türkiye-Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubu adı geçen ülkeye bir ziyaret gerçekleştirmiştir. 4-8 Aralık 2020 tarihleri arasında Türkiye-Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Başkanı Serkan Bayram'ın başkanlığındaki bir heyet, seçim gözleminde bulunmak üzere Venezuela'yı ziyaret etmiştir.

Cevap 3.- Venezuela Ulusal Seçim Kurulu Başkanı Indira Alfonzo'nun 6 Aralık 2020 tarihinde Venezuela'da gerçekleştirilen Ulusal Meclis Seçimlerinde Türkiye-Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubunun gözlemci olarak yer almasına yönelik davetine icabetle, Dostluk Grubunu temsilen Venezuela'ya resmi ziyaret gerçekleştiren Türkiye-Venezuela Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Başkanı Serkan Bayram başkanlığındaki heyette, Dostluk Grubu Yönetim Kurulu Asıl Üyesi (Sayman) Çanakkale Milletvekili Jülide İskenderoğlu ve Dostluk Grubu Üyesi İstanbul Milletvekili Yüksel Mansur Kılıncı yer almıştır.

Cevap 4.- Söz konusu ziyarete bir önceki soruda adı geçen milletvekillerinin yanı sıra, TBMM Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığından bir memur mihmandarlık yapmak üzere görevlendirilmiştir. Seyahatin resmi bir seyahat olması sebebiyle, seyahate katılan milletvekilleri ile görevli personelin seyahat giderleri ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde TBMM tarafından karşılanmıştır.

7.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, bir ilçe sağlık müdürünün sosyal medya paylaşımlarına ilişkin sorusu ve Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın cevabı (7/46977)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLÎ ET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Sağlık Bakanı Fahrettin Koca** tarafından Anayasa'nın 98. TBMM İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.
14/06/2021

Gülüstan Kılıç Koçyiğit
Muş Milletvekili

Beyoğlu İlçe Sağlık Müdürü Adil Yetiş Sarıhasanoğlu'na ait olduğu iddia edilen 'Adil Sarıhasanoğlu' adlı twitter hesabından geçmiş tarihli yapılan paylaşımlar eleştiri ve tepkilere neden olmuştur. Yapılan paylaşımlar Alevi kadınlara ve Kürt halkına yönelik hakaretler edildiği görülmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Adil Sarıhasanoğlu adlı Twitter kullanıcısının yapmış olduğu paylaşımlar hakkında başlatılmış adli ve/veya idari bir soruşturma var mıdır?
- 2- Önergemizin yazıldığı tarih itibariyle hesabın aktif olduğu görülmüştür. Kamu görevine haiz bir meslek içerisinde faaliyet yürüten bu kişinin kadınlara ve inançlara ve etnik bir gruba yönelik sarf ettiği sözler hakkında Bakanlığımızca başlatılmış bir disiplin süreci var mıdır, varsa hangi aşamadır?
- 3- Beyoğlu İlçe Sağlık Müdürü olduğu belirtilen kişi hakkında görevden uzaklaştırma kararı alınmış mıdır?

- 4- Muhalif kesimler tarafından sosyal medya hesapları üzerinden yazılan ve eleştiri boyutunu aşmayan sözler hakkında resen işlem yapıldığı halde kamuoyunda tepkilere neden olan ve konusu açıkça suç teşkil eden konu hakkında neden bir işlem yapılmamıştır?
- 5- Şimdiye dek Bakanlığınızca; Alevilere, Kürtlere ve kimliğinden, yaşam tarzından dolayı diğer farklı kesimlere yönelik yapılan hakaretlerin kaç tane idari olarak soruşturulmuştur? Bu soruşturmaların sonucunda kaç kişiye idari bir yaptırım uygulanmıştır, kaç dosyada adli soruşturma izni verilmiştir?
- 6- Bakanlığınız bünyesinde personeliniz tarafından işlenen nefret suçlarının önlenmesi veya cezai işleme tabi tutulması için kurulmuş bir birim ya da bu yönde yapılacak bir çalışma var mıdır?

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Teftiş Kurulu Başkanlığı

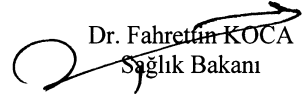
Sayı : 55753567/610/
Konu : Soru Önergesi Cevabı 7/46977

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : Kanunlar ve Kararlar Başkanlığının 18.06.2021 tarihli ve 830270 sayılı yazısı.

Muş Milletvekili Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT tarafından verilen “Bir ilçe sağlık müdürünün sosyal medya paylaşımlarına ilişkin” 7/46977 sayılı soru önergesi cevabı ilişikte sunulmuştur.

Arz ederim.

Dr. Fahrettin KOCA
Sağlık Bakanı

Ek: Soru Önergesi Cevabı

Muş Milletvekili Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT tarafından verilen “Bir ilçe sağlık müdürünün sosyal medya paylaşımlarına ilişkin” 7/46977 sayılı soru önergesi cevabıdır.

SORULAR:

Beyoğlu İlçe Sağlık Müdürü Adil Yetiş SARIHASANOĞLU’na ait olduğu iddia edilen “Adil Sarihasanoğlu” adlı Twitter hesabından geçmiş tarihli yapılan paylaşımlar eleştiri ve tepkilere neden olmuştur. Yapılan paylaşımlarda Alevi kadınlara ve Kürt halkına yönelik hakaretler edildiği görülmektedir.

Bu bağlamda;

1-Adil SARIHASANOĞLU adlı Twitter kullanıcısının yapmış olduğu paylaşımlar hakkında başlatılmış adli ve/veya idari bir soruşturma var mıdır?

2-Önergemizin yazıldığı tarih itibariyle hesabın aktif olduğu görülmüştür. Kamu görevine haiz bir meslek içerisinde faaliyet yürüten bu kişinin kadınlara ve inançlara ve etnik bir gruba yönelik sarf ettiği sözler hakkında Bakanlığınızca başlatılmış bir disiplin süreci var mıdır?

3-Beyoğlu İlçe Sağlık Müdürü olduğu belirtilen kişi hakkında görevden uzaklaştırma kararı alınmış mıdır?

4-Muhalif kesiler tarafından sosyal medya hesapları üzerinden yazılan ve eleştiri boyutunu aşmayan sözler hakkında resen işlem yapıldığı halde kamuoyunda tepkilere neden olan ve konusu açıkça suç teşkil eden konu hakkında neden bir işlem yapılmamıştır?

5-Şimdiye dek Bakanlığınızca; Alevilere, Kürtlere ve kimliğinden, yaşam tarzından dolayı diğer farklı kesimlere yönelik yapılan hakaretlerin kaç idari olarak soruşturulmuştur? Bu soruşturmaların sonucunda kaç kişiye idari bir yaptırım uygulanmıştır. Kaç dosyada adli soruşturma izni verilmiştir?

6-Bakanlığımız bünyesinde personeliniz tarafından işlenen nefret suçlarının önlenmesi veya cezai işleme tabi tutulması için kurulmuş bir birim ya da bu yönde yapılacak bir çalışma var mıdır?

CEVAPLAR 1,2,3,4,5,6:

Mezkûr soru önergesinde yer alan hususlarla ilgili Bakanlığımız müfettişince yürütülen disiplin soruşturma süreci halen devam etmektedir. Ayrıca adı geçen kişinin sözleşmesi soruşturma süresince askıya alınmıştır.

Konuya gösterilen ilgiye teşekkür ederim.

DÖNEM: 27

YASAMA YILI: 4

**99'UNCU BİRLEŞİM
6 TEMMUZ 2021 SALI
SAAT: 15.00**

GRUP ÖNERİLERİ

1.- 255 Sıra Sayılı Kanun Teklifinin İçtüzüğün 91 inci maddesine göre Temel Kanun olarak görüşülmesi ve birinci bölümünün 1 ila 16 ncı maddelerden, ikinci bölümünün 17 ila 31 inci maddelerden oluşması önerilmiştir.

(Genel Kurulun 13.04.2021 tarihli 71'inci Birleşiminde kabul edilmiştir.)

2.- Türkiye Büyük Millet Meclisinin, TBMM İçtüzüğünün 5 inci maddesine göre 1 Temmuz 2021'de tatile girmeyerek çalışmalarına devam etmesi,

Genel Kurulun,

6, 7 ve 8 Temmuz 2021 Salı, Çarşamba ve Perşembe günkü birleşimlerinde denetim konularının görüşülmesiyle Gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan işlerin görüşülmesi ve aynı birleşimlerde saat 24:00'e kadar çalışmalarını sürdürmesi, önerilmiştir.

(Genel Kurulun 22.06.2021 tarihli 94'üncü Birleşiminde kabul edilmiştir.)

3.- 274 Sıra Sayılı Kanun Teklifinin İçtüzüğün 91 inci maddesine göre Temel Kanun olarak görüşülmesi ve birinci bölümünün 1 ila 14 üncü maddelerden, ikinci bölümünün 15 ila 28 inci maddelerden oluşması önerilmiştir.

(Genel Kurulun 29.06.2021 tarihli 97'nci Birleşiminde kabul edilmiştir.)

KOMİSYON TOPLANTILARI

*Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Belirlenmesi Araştırma Komisyonu

06.07.2021 Salı - Saat: 13.30

07.07.2021 Çarşamba - Saat: 12.00

*Küresel İklim Değişikliği Araştırma Komisyonu

06.07.2021 Salı - Saat: 14.59

07.07.2021 Çarşamba - Saat: 13.59

*Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonu Komisyonu

06.07.2021 Salı - Saat: 15.00

*Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu

08.07.2021 Perşembe - Saat: 10.30

*Dijital Mecralar Komisyonu

08.07.2021 Perşembe - Saat: 11.00

*Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

08.07.2021 Perşembe - Saat: 11.00

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GÜNDEMİ

99'UNCU BİRLEŞİM

6 TEMMUZ 2021 SALI

SAAT: 15.00

1 – BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (2/1209) İçtüzük'ün 37'nci Maddesine Göre Doğrudan Gündeme Alınmasına İlişkin Önerge

2 – ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

* * *

3 – SEÇİM

* * *

4 – OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

* * *

5 – MECLİS SORUŞTURMASI RAPORLARI

* * *

6 – GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

* * *

1.- (S. Sayısı: 274) Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile 63 Milletvekilinin Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3697) ve Adalet Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 29.06.2021) (**)

2.- (S. Sayısı: 256) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti Arasında Teknik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3264) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) (X)

3.- (S. Sayısı: 259) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Cıvaya İlişkin Minamata Sözleşmesinin Beyan ile Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2226) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) (X)

4.- (S. Sayısı: 172) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2498) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

5.- (S. Sayısı: 98) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1794) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

6.- (S. Sayısı: 255) Antalya Milletvekili Atay Uslu ve 23 Milletvekilinin Turizm Teşvik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3517) ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 13.04.2021) (**) (X)

7.- (S. Sayısı: 203) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sao Tome ve Prinsipe Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1591) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

8.- (S. Sayısı: 205) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Zimbabve Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1455) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

9.- (S. Sayısı: 25) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1197) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) (X)

10.- (S. Sayısı: 31) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1363) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2018) (X)

11.- (S. Sayısı: 245) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3053) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

(**) *İçtüzüğün 91'inci maddesine göre Temel Kanun olarak görüşülmesi kabul edilmiştir.*
(X) *Açık oylamaya tâbi işleri gösterir.*

12.- (S. Sayısı: 21) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik Alanında Eğitim ve Öğretime İlişkin İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1191) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) (X)

13.- (S. Sayısı: 26) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1194) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) (X)

14.- (S. Sayısı: 72) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1773) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

15.- (S. Sayısı: 136) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşgücü Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2023) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

16.- (S. Sayısı: 123) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Altyapı Projeleri Alanında İş Birliği Konulu Anlaşma Ek-1'in Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2217) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

17.- (S. Sayısı: 191) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak Devriye Polis Hizmetlerinin Uygulanması Hususunda Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2600) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

18.- (S. Sayısı: 95) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1593) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

19.- (S. Sayısı: 153) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2025) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

20.- (S. Sayısı: 141) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile Karadağ Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasına İlişkin Olarak İmzalanan Mevcut Protokol I'nın Yerini Alan Protokol I ile Anlaşmaya Eklenen Protokol III'ün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2275) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

21.- (S. Sayısı: 47) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1411) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) (X)

22.- (S. Sayısı: 76) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kongaz Süleyman Demirel Moldova Türk Lisesi Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1797) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

23.- (S. Sayısı: 88) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Kullanılmış Yakıt İdaresinin ve Radyoaktif Atık İdaresinin Güvenliği Üzerine Birleşik Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyeti'nin Beyanlarla Birlikte Katılmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1801) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

24.- (S. Sayısı: 55) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1543) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) (X)

25.- (S. Sayısı: 70) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1548) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

26.- (S. Sayısı: 73) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmaları Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1774) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

27.- (S. Sayısı: 74) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Estonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1777) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

28.- (S. Sayısı: 75) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlı Kullanımı İçin İşbirliği Anlaşması ile Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1778) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

29.- (S. Sayısı: 86) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon veya Konsolosluk Mensuplarının Aile Üyelerinin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/1772) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

30.- (S. Sayısı: 108) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtrasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1454) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

31.- (S. Sayısı: 109) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1534) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

32.- (S. Sayısı: 110) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1535) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

33.- (S. Sayısı: 114) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Tamamlayıcı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2021) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

34.- (S. Sayısı: 119) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1539) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

35.- (S. Sayısı: 125) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İsviçre Federal Konseyi Arasında Diplomatik Misyon, Konsolosluk ve Daimi Temsilcilik Mensuplarının Refakatçilerine İlişkin Kazanç Getirici Faaliyetler Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2223) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

36.- (S. Sayısı: 127) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un İslam İşbirliği Teşkilatı Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi Tüzüğü'nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2034) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

37.- (S. Sayısı: 147) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Güney Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1536) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

38.- (S. Sayısı: 148) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1545) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

39.- (S. Sayısı: 150) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamboçya Krallığı Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1596) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

40.- (S. Sayısı: 152) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tayland Krallığı Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1949) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

41.- (S. Sayısı: 154) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Sudan Cumhuriyeti Arasında Ticaret ve Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2278) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

42.- (S. Sayısı: 169) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2370) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

43.- (S. Sayısı: 178) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1458) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

44.- (S. Sayısı: 179) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1532) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

45.- (S. Sayısı: 181) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanında İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı ile Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1588) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

46.- (S. Sayısı: 182) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fildişi Sahili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1594) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

47.- (S. Sayısı: 183) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Svaziland Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1781) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

48.- (S. Sayısı: 184) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ile Ekvator Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2026) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

49.- (S. Sayısı: 186) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1898) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

50.- (S. Sayısı:187) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1947) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

51.- (S. Sayısı: 189) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Zambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2219) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

52.- (S. Sayısı: 190) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2599) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

53.- (S. Sayısı: 194) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fildişi Sahili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2371) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.03.2020) (X)

54.- (S. Sayısı: 202) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumu Kurucu Anlaşmanın 26 ncı ve 31 inci Maddelerinin Tadiline İlişkin Olarak Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumunun 17 ncı Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA17/7/438 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1912) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

55.- (S. Sayısı: 206) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumu Kurucu Anlaşmasının 25. Maddesinin Tadiline İlişkin Olarak Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumunun 12. Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA12/6-438 Sayılı Kararın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1897) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

56.- (S. Sayısı: 208) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Myanmar Birliği Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2033) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

57.- (S. Sayısı: 209) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Nijer Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2225) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

58.- (S. Sayısı: 210) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un 28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşmeyi Değiştiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2369) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

59.- (S. Sayısı: 211) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Elektrik Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1586) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

60.- (S. Sayısı: 241) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Yolcu ve Eşyanın Karayolu ile Uluslararası Taşınmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2704) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

61.- (S. Sayısı: 165) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması" Hakkında Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1246) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 30.01.2020) (X)

62.- (S. Sayısı: 243) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2848) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

63.- (S. Sayısı: 257) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansının Özbekistan Cumhuriyeti'ndeki Faaliyeti Hakkında Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3057) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) (X)

64.- (S. Sayısı: 258) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karşılıklı Kültür Merkezlerinin Kuruluşu ve Faaliyetlerine İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3056) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) (X)

65.- (S. Sayısı: 261) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile Fas Krallığı Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşmasını Tadil Eden Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3323) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 04.05.2021) (X)

66.- (S. Sayısı: 264) 2020 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu İle İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/6) (Dağıtma tarihi: 01.06.2021) (X)

67.- (S. Sayısı: 270) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Eğitim Enstitüsü (EİTEE) Arasında EİTEE'nin Hak, Ayrıcalık ve Bağışıklıklarına Dair Ev Sahibi Ülke Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3168) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.06.2021) (X)

68.- (S. Sayısı: 271) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı-Interpol Arasında 2021 Yılında İstanbul'da Düzenlenecek 89. Genel Kurul Oturumu ve İcra Komitesi Toplantıları İçin İmtiyazlar ve Muafiyetlere İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3606) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.06.2021) (X)

69.- (S. Sayısı: 272) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Katar Devleti Hükümeti Arasında Büyük Çaplı Organizasyonların Yerine Getirilmesinde İş Birliği Konulu Niyet Mektubunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2546) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.06.2021) (X)

70.- (S. Sayısı: 273) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Karayolları İşaretleri ve Sinyalleri Sözleşmesi, Karayolu İşaretleri ve Sinyalleri Sözleşmesine Ek Avrupa Anlaşması ve Karayolu İşaretleri ve Sinyalleri Sözleşmesine Ek Avrupa Anlaşmasına Ek Karayolu Yatay İşaretleme Protokolüne Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3178) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.06.2021) (X)

TBMM Basımevi/2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 274

Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile 63 Milletvekilinin Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3697) ve Adalet Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• **2/3697 Esas Numaralı Teklifin**

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 4

- Katılma Yazıları 5

- Genel Gerekçesi 8

- Madde Gerekçeleri 10

• **Adalet Komisyonu Raporu**..... 17

• **Muhalefet Şerhleri** 23

• **Teklif Metni**..... 102

• **Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin**..... 102

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Yusuf Beyazıt</i>	<i>Numan Kurtulmuş</i>	<i>Fatih Şahin</i>
Tokat	İstanbul	Ankara
<i>Hayati Yazıcı</i>	<i>Erkan Kandemir</i>	<i>Mustafa Canbey</i>
Rize	İstanbul	Balıkesir
<i>Özlem Zengin</i>	<i>İshak Gazel</i>	<i>Ali İhsan Yavuz</i>
Tokat	Kütahya	Sakarya
<i>Tahir Akyürek</i>	<i>Leyla Şahin Usta</i>	<i>Ergün Taşcı</i>
Konya	Konya	Ordu
<i>Pakize Mutlu Aydemir</i>	<i>Ziver Özdemir</i>	<i>Yusuf Başer</i>
Balıkesir	Batman	Yozgat
<i>Adil Çelik</i>	<i>Ahmet Özdemir</i>	<i>Orhan Yegin</i>
Balıkesir	Kahramanmaraş	Ankara
<i>Emrullah İşler</i>	<i>Tülay Kaynarca</i>	<i>Bekir Kuvvet Erim</i>
Ankara	İstanbul	Aydın
<i>Zafer Işık</i>	<i>Emine Yavuz Gözgeç</i>	<i>İlyas Şeker</i>
Bursa	Bursa	Kocaeli
<i>Oğuzhan Kaya</i>	<i>Zehra Taşkesenlioğlu Ban</i>	<i>İbrahim Yurdunuseven</i>
Çorum	Erzurum	Afyonkarahisar
<i>Muhammet Müfit Aydın</i>	<i>Belgin Uygur</i>	<i>İbrahim Halil Fırat</i>
Bursa	Balıkesir	Adıyaman
<i>Refik Özen</i>	<i>Ahmet Çakır</i>	<i>İsmail Emrah Karayel</i>
Bursa	Malatya	Kayseri
<i>Ramazan Can</i>	<i>Kadir Aydın</i>	<i>Mustafa Arslan</i>
Kırkkale	Giresun	Tokat
<i>Yavuz Subaşı</i>	<i>Serap Yaşar</i>	<i>Fatma Aksal</i>
Balıkesir	İstanbul	Edirne
<i>İbrahim Aydemir</i>	<i>Abdullah Güler</i>	<i>Selim Yağcı</i>
Erzurum	İstanbul	Bilecik
<i>Mehmet Sait Kirazoğlu</i>	<i>Habibe Öçal</i>	<i>Çiğdem Koncağül</i>
Gaziantep	Kahramanmaraş	Tekirdağ

Mehmet Doğan Kubat

İstanbul

Semiha Ekinci

Sivas

Salih Cora

Trabzon

Cemal Bekle

İzmir

Mücahit Durmuşoğlu

Osmaniye

Veysel Eroğlu

Afyonkarahisar

Yalçın Akdoğan

Ankara

Selim Gültekin

Niğe

Ahmet Çolakoğlu

Zonguldak

Jülide İskenderoğlu

Çanakkale

Sabri Öztürk

Giresun

Yılmaz Tunç

Bartın

Jülide Sarieroğlu

Adana

Lütfiye Selva Çam

Ankara

Hamdi Uçar

Zonguldak

Bahar Ayvazoğlu

Trabzon

Metin Yavuz

Aydın

Gülay Samancı

Konya

Feyzi Berdibek

Bingöl

Hüseyin Yayman

Hatay

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

22.06.2021

Ekrem Çelebi

Ağrı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na 18.06.2021 tarihinde sunulan 2/3697 Esas Numaralı "Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

23.06.2021

Sena Nur Çelik

Antalya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

(2/3697) Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

21/06/2021

Abdullah Nejat Koçer

Gaziantep

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3697 Esas Numaralı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

18.06.2021

Mehmet Erdoğan

Gaziantep

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

Fehmi Alpay Özalan

İzmir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyoruz.

İsmail Tamer

Kayseri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3697 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

Gereğini arz ederim.

22.06.2021

Ahmet Sorgun

Konya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Mahkemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine Katılıyorum.

Mehmet Yavuz Demir

Muğla

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3697 Esas Nolu Ceza muhakemesi Kanunu ve bazı Kanunlarda değişiklik Yapılmasına dair Kanun Teklifine imzama Koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

21.06.2021

Recep Uncuoğlu

Sakarya

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/3697)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu

GENEL GEREKÇE

İnsan hakları, en genel ifadeyle kişinin insan olarak var olmasından kaynaklanan vazgeçilemez ve göz ardı edilemez doğal kazanımlarını ifade etmektedir. Bu kazanımları koruma ve geliştirmede en etkili ve güvenceli ortamı sağlayan evrensel ilke ve kurallar, hukuk devletinde bulunmaktadır. Hukuk devletinin meşruiyeti, evrensel nitelikteki değerler ile temel hak ve özgürlükler perspektifinde saklıdır. Hem bireysel gelişim hem de toplumsal ilerleme ancak hukuki güvenliğin sağlandığı bir hukuk devleti modelinde mümkün olduğundan günümüz hukuk düzenleri, insan haklarını bahşeden değil, insan hakları temeline dayanan bir kurallar sistemi oluşturmak mecburiyetindedir.

Bu bağlamda, temel hak ve özgürlüklerin daha etkin korunması, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının geliştirilmesi, hukuki güvenliğin güçlendirilmesi, adalete erişimin kolaylaştırılması, makul sürede yargılanma hakkının gözetilmesi, yargıya güvenin artırılması ve insan odaklı hizmet anlayışının geliştirilmesi, günümüzde ana ilke ve değerler olarak kabul edilmektedir. Ülkemizde 2002 yılından günümüze kadar aralıksız bir şekilde süregelen reform iradesi de, bu ilke ve değerlerin geliştirilmesinin somut bir tezahürüdür. Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından; 30 Mayıs 2019 tarihinde açıklanan Yargı Reformu Strateji Belgesinde vizyon olarak “güven veren ve erişilebilir bir adalet sistemi” vurgulanırken, 2 Mart 2021 tarihinde açıklanan İnsan Hakları Eylem Planında “özgür birey, güçlü toplum ve daha demokratik bir Türkiye” vizyonu ön plana çıkarılmıştır.

Yargı Reformu Strateji Belgesi kapsamında önemli reformlar hayata geçirilmiş; ifade özgürlüğü güçlendirilmiş, hak arama yolları genişletilmiş, soruşturma evresinde tutuklama süresi sınırlandırılmış ve seri muhakeme, basit yargılama, e-duruşma gibi yeni ve etkili usuller ihdas edilmiştir. Ayrıca, şüpheli ve sanık haklarının yanında mağdur haklarını da güçlendiren önemli düzenlemeler yapılmıştır. Kuşkusuz, bundan sonraki süreçte Yargı Reformu Strateji Belgesinde gösterilen amaç ve hedeflerin yanı sıra İnsan Hakları Eylem Planında belirtilen amaç ve hedefler doğrultusunda da faaliyetler yürütülecek, bu Belge ve Plan, yol haritası olarak birlikte esas alınacaktır.

İnsan Hakları Eylem Planının açıklanmasından sonra hazırlanan bu Teklifte, yargı bağımsızlığı ve adil yargılanma hakkının güçlendirilmesi, hukuki öngörülebilirlik ve şeffaflığın geliştirilmesi, kişinin maddi ve manevi bütünlüğü, özgürlük ve güvenliği ile özel hayatının korunmasında daha etkin adımlar atılması ve insan hakları konusunda üst düzey idari ve toplumsal farkındalığın artırılması amaçlarına yönelik olarak öncelikli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Türk Ceza Kanununda yaşam hakkını ve vücut bütünlüğünü korumaya yönelik olarak birçok suç yer almaktadır. Bu suçların, kendisine ulaşılması nispeten daha kolay olan mağdurlara, bu bağlamda eş veya yakın akrabaya karşı işlenmesi hali, cezayı ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiştir. Toplumda karşılaşılan şiddet olaylarının mağdurları arasında, boşanmış eşlerin de bulunduğu gözlemlenmektedir. Boşanma aşamasında eşler arasında ortaya çıkan, büyüyen ve hatta husumete dönüşen anlaşmazlıkların, boşanmadan sonra da devam etmesi veya boşanmış eşlerin, özellikle çocukla kişisel ilişki tesisi sürecinde birbirleriyle temas kurmak zorunda kalmaları, bu tür şiddet olaylarının vuku bulmasını kolaylaştırmaktadır. Bu durum, hayata, vücut dokunulmazlığına ve hürriyete karşı suçlardan; öldürme, yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçları bakımından mağdurun boşanmış eş olması halinin cezayı ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Ceza muhakemesi hukukunun temel amacı, insan hakları ihlallerine yol açmadan maddi gerçeğe ulaşmaktır. Bunun için soruşturma ve kovuşturma sırasında anayasal ilkelerin mutlaka göz önünde tutulması, temel hak ve hürriyetlerle ilgili sınırlamaların makul ve ölçülü olması zorunludur. Ceza muhakemesi işlemlerinden beklenen yarar ile muhakeme sürecinde başvuru tedbirlerin kişi üzerindeki olası etkilerinin orantılı olması gerekmektedir. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi başta olmak üzere birçok uluslararası metinde yer alan temel ilkeler gözetilerek Ceza Muhakemesi Kanununda bazı düzenlemeler yapılmaktadır.

Ceza yargılamasında kabul edilen koruma tedbirlerinden en ağırı olan tutuklama, yargılama sürecinde bir cezalandırma aracı değil, soruşturma ve kovuşturmanın daha etkin yürütülebilmesi için düzenlenmiş bir tedbir niteliğindedir. Mevzuatımıza göre tutuklama, istisnai bir tedbir olup, öncelikli olarak değerlendirilecek husus, tutuklama yerine adli kontrol veya diğer koruma tedbirlerinin yeterli olup olmadığıdır. Bu nedenle, tutuklama tedbirinin uygulanma şartlarına ilişkin ilave düzenleme yapılmakta ve adli kontrol tedbirleri bakımından periyodik inceleme usulü ile azami süreler ve mahsup imkânı getirilmektedir. Böylelikle, kişi hürriyeti ve güvenliğinin korunmasına yönelik güvenceler artırılmaktadır.

Diğer taraftan, sulh ceza hakimliklerinin tutuklama ve adli kontrole ilişkin kararlarına karşı yapılan itirazların incelenmesinde dikey itiraz usulü kabul edilerek, bu kararlara karşı yapılan itirazların asliye ceza mahkemelerince incelenmesi sağlanmaktadır.

Ayrıca, sanığın, yargılama sürecinden haberdar edilme hakkına ilişkin genişletici düzenlemeler yapılmaktadır. Yine ceza yargılaması sisteminde suç mağdurlarının haklarının da en üst seviyede korunması gerekliliği dikkate alınarak, yargılama sürecinden haberdar edilmelerine ilişkin ilave güvenceler getirilmektedir.

Bazı suçlar bakımından özel yetki kuralları belirlemek suretiyle yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmasına yönelik ilave tedbirler alınmaktadır.

Ayrıca, seri muhakeme ve basit yargılama usullerinin uygulanması sırasında ortaya çıkan bazı sorunların giderilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmaktadır.

Öte yandan, yeni hükümet sisteminde yürütme erkinin teşkilatlanması ve karar alma süreçlerinin hızlanması ile teknik ve ekonomik imkânların gelişmesinin bir sonucu olarak idare, hizmet sunumunda daha etkin ve hızlı bir konuma gelmiştir. Bu ilerlemenin sonuçlarının doğrudan hissedilebilir kılınması ve birey odaklı yönetim anlayışının kuvvetlendirilmesi amacıyla, İdari Yargılama Usulü Kanunu uyarınca idareye yapılan başvurular bakımından cevap verme süresi kısaltılmakta, vatandaşların hukuki durumlarının bir an evvel belirgin hale gelmesi ve mahkemeye erişim hakkının güçlendirilmesi sağlanmaktadır.

Teklif, Yargı Reformu Strateji Belgesi ile İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında belirlenen amaçların gerçekleştirilmesini hedeflemektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, idareye yapılan başvuruların cevaplandırılacağı süre bakımından genel kanun niteliğindedir. 2577 sayılı Kanunda idarenin cevap verme süresi altmış gün olarak düzenlendiğinden, özel kanunlarda farklı bir sürenin gösterilmediği hallerde bu süre uygulanacaktır. Kanun, idareye yapılan başvurulara altmış gün içinde yazılı olarak cevap verilmesini öngörmek suretiyle başvuruların cevapsız ve sürüncemede bırakılmasının önüne geçilmesini amaçlamıştır. İdari başvuruların yazılı olarak cevaplandırılması zorunluluğu ve idari işlemlerin yazılı olarak bildirilmesi gerekliliği, Anayasanın çeşitli maddelerinde de düzenlenmiş ve dava açma süresinin başlangıcının idarece yapılacak yazılı bildirimle bağlı olduğu hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte, idari başvuruların herhangi bir nedenle Kanunda gösterilen süre içinde yazılı olarak cevaplandırılmaması ihtimali nazara alınarak, hak arama hürriyetinin güvence altına alınması ve dava açma yollarının işletilebilmesi amacıyla, 2577 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde, idari başvurulara altmış gün içinde cevap verilmemesi durumunda isteğin reddedilmiş sayılacağı ve dava açma süresinin reddedilmiş sayılma tarihinden itibaren başlayacağı kurala bağlanmıştır.

Hukuk devleti ilkesinin geliştirilmesi ve birey odaklı yönetim anlayışının kuvvetlendirilmesi amacıyla Kanunun 10 uncu maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle, idari başvurulara cevap verme süresi altmış günden otuz güne, cevap verme süresinin kısaltılmasına bağlı olarak kesin olmayan cevaplar için öngörülen bekleme süresi de altı aydan dört aya indirilmektedir. Böylece, kişilerin hukuki durumları bir an evvel belirgin hale gelecek ve mahkemeye erişim hakkı kuvvetlendirilmiş olacaktır.

Belirtmek gerekir ki, yapılan değişikliğin idarenin cevap verme süresi bakımından özel kanunlarda yer alan düzenlemelere herhangi bir etkisi olmayacaktır. Bu anlamda özel bir kanunda idarenin cevap verme süresi olarak altmış gün, iki ay veya daha farklı bir süre belirlenmişse söz konusu kanun kapsamındaki başvurular bakımından ilgili kanunda belirlenen süre uygulanmaya devam olunacaktır. Örneğin; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 15 inci maddesi ile 6491 sayılı Türk Petrol Kanununun 5 inci maddesinde düzenlenen idarenin cevap verme süresi, altmış gün; 2860 sayılı Yardım Toplama Kanununun 9 uncu maddesinde düzenlenen cevap verme süresi ise iki ay olarak uygulanmaya devam edilecektir.

Madde 2- 2577 sayılı Kanunun “Üst makamlara başvurma” kenar başlıklı 11 inci maddesinin mevcut düzenlemesinde, dava açılmadan önce idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem tesis edilmesi talebiyle yapılan başvurunun işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durduracağı, bu başvurunun altmış gün içinde yazılı olarak cevaplandırılmaması durumunda talebin reddedilmiş sayılacağı ve başvuruyla birlikte durmuş olan dava açma süresinin yeniden işlemeye başlayacağı hüküm altına alınmıştır.

Teklifle, Kanunun 10 uncu maddesinde yer alan idari başvurulara cevap verme süresinin kısaltılmış olması nazara alınarak, 11 inci maddede yer alan üst makamın veya üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamın cevap verme süresi de altmış günden otuz güne indirilmektedir. Belirtmek gerekir ki, bu değişikliğin özel kanunlarda yer alan aynı mahiyetteki sürelerle bir tesiri olmayacaktır.

Madde 3- Teklifle, 2577 sayılı Kanunun 10 uncu ve 11 inci maddelerinde yapılması öngörülen değişiklikler dikkate alınarak, idari eylemler nedeniyle dava açmadan önce idareye yapılan zorunlu başvurulara ilişkin idareye tanınan altmış günlük cevap verme süresi de otuz güne indirilmektedir.

Madde 4- Maddeyle, yargılamada yaşanan gecikmelerin önüne geçilmesi ve makul sürede yargılanma hakkı ile hak arama hürriyetinin daha etkin korunması amacıyla, idari yargı mercilerince verilen nihai kararların gerekçesiyle birlikte en geç otuz gün içinde yazılması hükme bağlanmaktadır.

Madde 5- Teklifte, idari başvuruların cevaplandırılması için 2577 sayılı Kanunun 10 uncu, 11 inci ve 13 üncü maddelerinde yer alan süreler altmış gündən otuz güne; kesin olmayan cevaplar için 10 uncu maddede öngörülen bekleme süresi ise altı aydan dört aya indirilmektedir.

Mevcut düzenlemeye göre, idari başvuruların herhangi bir nedenle altmış gün içinde yazılı olarak cevaplandırılmaması durumunda istek reddedilmiş sayılmakta ve bu sürenin bittiği tarihten itibaren dava açma süresi işlemeye başlamaktadır. İsteğin reddedilmiş sayılmasının dava açma süresinin başlangıcı bakımından belirleyici olması ve Teklifte idarenin cevap verme süresinin kısaltılması sebebiyle mevcut başvurular bakımından farklı uygulamalara ve hak kayıplarına neden olmamak için geçici düzenleme yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu hususlar nazara alınarak, bu Kanunun yürürlüğünden önce yapılmış idari başvurular bakımından, idarenin cevap verme süresinin altmış gün, kesin olmayan cevaplar için öngörülen bekleme süresinin ise altı ay olarak uygulanmaya devam olunması sağlanmaktadır. Bir başka ifadeyle bu Kanunla 2577 sayılı Kanunun 10 uncu, 11 inci ve 13 üncü maddelerinde yapılan değişiklikler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılan başvurular hakkında uygulanacaktır.

Madde 6- Maddeyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 82 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde düzenleme yapılarak, özellikle kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla kasten öldürme suçunun fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hali, suçun nitelikli halleri arasına alınmaktadır.

Madde 7- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde düzenleme yapılarak, özellikle kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla kasten yaralama suçunun fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hali, suçun nitelikli halleri arasına alınmaktadır.

Madde 8- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde düzenleme yapılarak, özellikle kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla eziyet suçunun fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hali, suçun nitelikli halleri arasına alınmaktadır.

Madde 9- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendinde düzenleme yapılarak, özellikle kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hali, suçun nitelikli halleri arasına alınmaktadır.

Madde 10- Maddeyle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 12 nci maddesine yeni bir fıkra eklemek suretiyle, bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının ya da banka veya kredi kartlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlarda, davaya bakma yetkisi bakımından suçun işlendiği yer mahkemesine ilave olarak mağdurun yerleşim yeri mahkemelerinin de yetkili hale getirilmesi sağlanmaktadır. Düzenlemeyle, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında verilebilecek yetkisizlik kararları nedeniyle ortaya çıkacak zaman ve hak kayıplarının önlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 11- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinin birinci fıkrasına hüküm eklemek suretiyle, usulüne uygun olarak çağrılıp da mazeret bildirmeksizin gelmeyen tanıklar hakkında verilen zorla getirme kararlarının bildirilmesine ilişkin ilave bir usul kabul edilmektedir. Buna göre, teknolojik gelişmeler doğrultusunda yargısal etkinlik ve verimliliğin artırılması amacıyla mevcut usule ek olarak zorla getirme kararlarının; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim araçlarından yararlanılmak suretiyle bildirileceği hükme bağlanmaktadır. Belirtmek gerekir ki, bu bildirim için tanığın iletişim bilgilerinin dosyada bulunması gerekli ve sayılan araçlardan en az birisiyle bildirimde bulunulması yeterli olacaktır.

Madde 12- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 94 üncü maddesine fıkra eklemek suretiyle, ifadesi alınmak amacıyla düzenlenen yakalama emri üzerine mesai saatleri dışında yakalanan ve belirlenen tarihte yargı mercii önünde hazır bulunmayı taahhüt eden kişinin Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda serbest bırakılabileceği düzenlenmektedir. Böylelikle, kişilerin özgürlüğünü kısıtlayan koruma tedbirlerinden olan yakalama emrinin, tafefisi güç zararlar doğurmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Belirtilmelidir ki, bu düzenleme, sadece ifade almak amacıyla düzenlenen yakalama emirleri nedeniyle ve mesai saatleri dışında yakalanan kişiler bakımından uygulanabilecektir. Ayrıca, bu hükmün her yakalama emri için ancak bir kez uygulanabileceği kabul edilmektedir. Diğer yandan, taahhüdünü yerine getirmeyen kişiye, yakalama emrinin düzenlendiği yer Cumhuriyet savcısı tarafından bin Türk Lirası idari para cezası verilecektir.

Madde 13- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında düzenleme yapmak suretiyle, fıkroda belirtilen suçların işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde tutuklama nedeninin var sayılabileceği kabul edilmektedir. Esasen maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları birlikte değerlendirildiğinde üçüncü fıkroda sayılan suçlar bakımından da tutuklama tedbirine başvurulabilmesi için birinci fıkroda belirtilen kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması gerekmektedir. Ancak uygulamada bu hususun değerlendirilmesi bakımından bazı tereddütlerin yaşandığı gözlemlenmiştir. Söz konusu tereddütlerin giderilmesi amacıyla üçüncü fıkroda düzenleme yapılmaktadır.

Madde 14- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 101 inci maddesinde düzenleme yapılmaktadır.

Mevzuatımıza göre tutuklama, istisnai bir tedbir olup, öncelikli olarak değerlendirilecek husus, tutuklama yerine adli kontrol veya diğer koruma tedbirlerinin yeterli olup olmadığıdır.

Maddenin birinci fıkrasında Cumhuriyet savcısının tutuklama istemlerinde mutlaka gerekçe göstereceği ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer vereceği düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılması öngörülen değişikliklerle, tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin hâkim veya mahkeme kararlarında, mevcut koşullara ilave olarak adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını gösteren delillerin de somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilmesi gerektiği kabul edilmektedir.

Madde 15- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun adli kontrol yükümlülüklerinin düzenlendiği 109 uncu maddesinin altıncı fıkrasında değişiklik yapmak suretiyle, kişi özgürlüğünü sınırlama sonucunu doğuran konutu terk etmeme yükümlülüğünün cezadan mahsup edilebilmesine imkan tanınmaktadır. Buna göre, konutu terk etmeme yükümlülüğü şahsî hürriyeti sınırlama sebebi sayılarak, bu yükümlülük altında geçen her iki günün, cezanın mahsubunda bir gün olarak dikkate alınacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 16- Maddeyle, 5271 sayılı Kanununun 110 uncu maddesinde düzenleme yapmak suretiyle, gerek soruşturma gerekse kovuşturma evresinde adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunun yargı mercilerince 109 uncu madde hükümleri göz önünde bulundurularak belirli aralıklarla incelenmesi zorunlu hale getirilmektedir.

Soruşturma evresinde, şüphelinin adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda en geç dört aylık aralıklarla Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından bir karar verilecektir. Kovuşturma evresinde ise mahkeme, hakkında adli kontrol kararı bulunan sanığın bu yükümlülüğünün devam edip etmeyeceğine en geç dört aylık süre içinde re'sen karar verecektir.

Madde 17- Maddeyle, 5271 sayılı Kanuna 110/A maddesi eklemek suretiyle, adli kontrol tedbiri bakımından azami süreler belirlenmektedir. Düzenlemeye göre, adli kontrol yükümlülüğü altında geçirilecek süre, bu yükümlülüğün uygulanmasına neden olan suçta göre değişebilmektedir.

Adli kontrol süresi, ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde en çok iki yıl olup, bu süre, zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek bir yıl daha uzatılabilecektir.

Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde ise adli kontrol süresi en çok üç yıl olup, bu süre, zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek uzatılabilecektir. Ancak uzatma süresi, toplam üç yılı, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda dört yılı geçemeyecektir.

Düzenlemede öngörülen süreler, kişilerin zorunlu olarak adli kontrol yükümlülüğüne tabi tutulmaları gereken süreler olmayıp, belirtilen süreler dolmadan da her zaman adli kontrol yükümlülüğüne son verilebilecektir.

Düzenlemeyle, kişilerin özgürlüklerinin güvence altına alınması ve adli kontrol tedbirinin ölçüsüz olarak uygulanmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca, maddenin üçüncü fıkrası uyarınca adli kontrol süreleri, çocuklar bakımından yarı oranında uygulanacaktır.

Madde 18- Maddeyle, 5271 sayılı Kanununun 137 nci maddesinin üçüncü fıkrasına hüküm eklemek suretiyle, kovuşturmayla yer olmadığına dair karar verilmesi halinde olduğu gibi beraat kararı verilmesi halinde de tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtların, hâkim denetimi altında yok edileceği kabul edilmektedir. Böylelikle, soruşturma aşamasında tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtların yok edilme usulü, kovuşturma aşamasında beraat kararları bakımından da uygulanacaktır. Belirtilmelidir ki, bu kayıtların yok edilmesi işlemi ancak beraat kararlarının kesinleştiği tarihten sonra yapılacaktır.

Madde 19- Maddeyle, 5271 sayılı Kanununun 170 inci maddesinin dördüncü fıkrasında düzenleme yapmak suretiyle, iddianamede olayların delillerle ilişkilendirilerek açıklandığı bölümde, yüklenen suç oluşturulan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilemeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

Düzenlemeyle, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının yanı sıra kişilik haklarını koruyucu bir hukuk kuralı getirilmektedir.

Madde 20- Maddeyle, 5271 sayılı Kanununun 176 ncı maddesinin birinci fıkrasına hüküm eklemek suretiyle, teknolojik gelişmeler doğrultusunda yargısal etkinlik ve verimliliğin artırılmasına yönelik

düzenleme yapılmaktadır. Buna göre, iddianameye ilişkin bilgiler ile duruşma tarihinin; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması halinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de sanığa bildirileceği kabul edilmektedir. Ancak, çağrı kâğıdına bağlanan sonuçlar, bu durumda uygulanmayacaktır. Belirtmek gerekir ki, sayılan araçlardan en az birisiyle bildirimde bulunmak yeterli olacaktır.

Madde 21- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 233 üncü maddesinin birinci fıkrasına hüküm eklemek suretiyle, ceza yargılamasında mağdur veya şikâyetçinin suçun hukuki nitelendirmesinden duruşmaya başlamadan önce haberdar edilmesini temin etmek amacıyla kovuşturma evresine geçildiğinde çağrı kâğıdına iddianamenin de eklenmesi zorunlu hale getirilmektedir. Ayrıca, iddianameye ilişkin bilgiler ile duruşma tarihi; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması halinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de mağdur veya şikâyetçiye bildirilecektir. Belirtmek gerekir ki, sayılan araçlardan en az birisiyle bildirimde bulunmak yeterli olacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, mağdur veya şikâyetçi hakkında çıkarılacak zorla getirme kararları bakımından da tanıklara ilişkin hükümlerin uygulanabilmesine imkan sağlanmaktadır. Düzenleme bu Kanunla 44 üncü maddede yapılan değişiklikle birlikte değerlendirilmelidir.

Madde 22- Niteliği gereği ispatı daha kolay olan ve belirli bir önem derecesinin altındaki bazı suçlarda, muhakeme sürecinin formalitelerden arındırılarak kısaltılması, işlenen suçlara kısa süre içinde etkili ve orantılı bir karşılık verilerek bozulan kamu düzeninin yeniden sağlanması amacıyla ceza muhakemesi sistemimize 7188 sayılı Kanunla seri muhakeme usulü dâhil edilmiştir. Bu usulün uygulanmasında öncelikle, Cumhuriyet savcısı veya kolluk görevlileri şüpheliyi seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirmekte ve şüphelinin usul hakkında aydınlatılması sağlanmaktadır. Belirtilmelidir ki, bu usul, soruşturma evresi sonunda kamu davası açılması için yeterli şüpheye ulaşıldığı ve kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde uygulanabilecektir. Bu yönden seri muhakeme usulü, şüphelinin daha az yaptırım beklentisiyle uygulanmasını kabul ettiği bir usuldür. Bu usulün uygulanabilmesi için öncelikle şüphelinin Cumhuriyet savcısının teklifini müdafii huzurunda kabul etmesi ve mahkemenin de şüpheliyi tekrar müdafii huzurunda dinlemesi gerekir. Bir başka deyişle, şüphelinin seri muhakeme usulünün uygulanması yönündeki iradesi, yeterli hukuki güvencelerle donatılarak müdafininin hukuki yardımı eşliğinde alınmaktadır.

Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin dördüncü fıkrasına hüküm eklemek suretiyle, seri muhakeme usulünde yaptırımın belirlenmesi bakımından koşulları bulunması halinde Türk Ceza Kanununun 43 üncü maddesinde yer alan zincirleme suça ilişkin hükümlerin uygulanabilmesine imkân sağlanmaktadır. Böylelikle, uygulamada zincirleme suçlarda seri muhakeme usulünün uygulanıp uygulanmayacağı konusunda yaşanan tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır. Buna göre, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel ceza belirlenecek, koşulları bulunması halinde 43 üncü madde uyarınca zincirleme suça ilişkin artırım oranı uygulanacak ve akabinde sonuç cezadan yarı oranında indirim yapılacaktır.

Maddenin sekizinci fıkrasına eklenen hükümlerle, mahkemeye tespit edilen eksikliklerin tamamlanması amacıyla talep yazısının Cumhuriyet başsavcılığına iade edilebilmesine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Mahkemeye tespit edilen eksiklikler Cumhuriyet savcısı tarafından tamamlandıktan sonra talep yazısı yeniden düzenlenerek mahkemeye gönderilebilecektir.

Maddenin dokuzuncu fıkrasında, Anayasa Mahkemesinin 31/3/2021 tarihli ve E: 2020/35; K: 2021/26 sayılı iptal kararı doğrultusunda düzenleme yapılmaktadır. Belirtmek gerekir ki, seri muhakeme usulünün uygulanmasında denetim fonksiyonunu icra eden ve neticesinde hüküm kuran mahkemenin görevi, talep yazısındaki kabul ile hukukî vasıflandırmanın somut olaya uygunluğunu denetlemektir. Yapılan düzenlemeye göre seri muhakeme usulünde talep yazısını alan mahkeme, fıkroda yer alan mevcut koşulların yanı sıra dosyadaki delillerin mahkûmiyet kararı verilmesine yeterli olduğu kanaatine varırsa, talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere maddenin dört ilâ yedinci fıkralarında yer alan düzenlemeler kapsamında hüküm kuracaktır. Buna karşın mahkemenin, dosyadaki delilleri takdir etmek suretiyle mahkûmiyet dışında beraat veya düşme gibi bir karar verilmesi gerektiği kanaatine varması durumunda talebi reddetmesi gerekecektir. Mahkemenin, maddî gerçeğin araştırılması amacıyla soruşturmanın genişletilmesi, yeni delillerin toplanması, tanık dinlenmesi gibi yetkileri bulunmadığından, maddî hakikatin ortaya çıkarılabilmesini teminen böyle bir araştırma yapılmasına ihtiyaç duyduğu takdirde bu usulün uygulanmasına ilişkin talebi reddetmesi gerekecektir. Buna ilave olarak mahkeme, Cumhuriyet savcısının suçla ilişkin hukukî vasıflandırmasıyla bağlı olmadığından, eylemin seri muhakeme kapsamında olmadığı kanaatine ulaşması halinde de talebi reddedecektir. Bu durumda soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla dosyanın Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi gerekmektedir.

Maddenin onbirinci fıkrasına eklenen hükümlerle, seri muhakeme usulü kapsamına giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmesi halinde, bu usulün uygulanmayacağı düzenlenmek suretiyle uygulamada yaşanan sorunların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin ondördüncü fıkrasında yapılan değişiklikle, dokuzuncu fıkra kapsamında mahkemece kurulan hükme yapılan itirazın, itiraz mercii tarafından hangi şartlar bakımından inceleneceği hususu açıklığa kavuşturulmaktadır.

Madde 23- Basit yargılama usulü; asliye ceza mahkemesinde görülen, adli para cezasını ve/veya üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlar bakımından duruşma yapılmaksızın yazılı beyan ve savunma esasına dayanan, bazı yargılama prosedürlerinin uygulanmasından vazgeçilmesi nedeniyle yargı mercilerine emek ve vakit tasarrufu sağlayan alternatif bir yargılama usulüdür. Asliye ceza mahkemesince, iddianamenin kabulünden sonra dosya kapsamı itibarıyla yargılamaya konu olayların karmaşık olup olmaması, çözümünde hukuki ve olgusal herhangi bir sorunla karşılaşılıp karşılaşılmaması, tanık dinlemenin, keşif yapmanın ya da bilirkişi raporu almanın zorunlu olup olmaması gibi hususlar değerlendirilerek, basit yargılama usulünün uygulanıp uygulanmayacağı takdir edilecektir. Bu takdir basit yargılama usulünün uygulanmaması yönünde gerçekleşirse genel hükümlere göre yargılamaya başlanacak ve duruşma günü belirlenecektir.

Maddeyle, 5271 sayılı Kanununun 251 inci maddesinin birinci fıkrasına hüküm eklemek suretiyle, iddianamenin kabulünden sonra 175 inci maddenin ikinci fıkrası gereğince duruşma gününün belirlenmesi durumunda basit yargılama usulünün uygulanamayacağı açıkça düzenlenmektedir. Basit yargılama usulü ancak iddianamenin kabulünden sonra ve fakat duruşma günü belirlenmeden önce uygulanabilecek bir usuldür. Düzenlemeyle, duruşma günü belirlendikten, başka bir ifadeyle sanık hakkında genel hükümlere göre yargılama yapılmasına karar verildikten sonra, artık basit yargılama usulüne dönülmesinin mümkün olmayacağı hüküm altına alınmaktadır.

Madde 24- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 268 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Düzenlemeyle, sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrol tedbirleriyle ilgili olarak verdiği her türlü karara karşı yapılan itirazların, yargı çevresinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi hâkimi tarafından incelenmesi sağlanmaktadır. Sulh ceza hâkimliği işlerinin asliye ceza hâkimi tarafından görülmesi halinde ise bu kapsamda yapılacak itirazları inceleme yetkisi, yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesi başkanına verilmektedir. Böylelikle, sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrol tedbirleriyle ilgili olarak verdiği kararlar bakımından yatay itiraz usulü yerine, dikey itiraz usulü getirilmektedir.

Belirtmek gerekir ki, sulh ceza hâkimliği tarafından verilen bütün kararlara karşı asliye ceza mahkemesi hâkimine itiraz yoluna gidilemeyecek, tutuklama ve adli kontrol tedbirleri haricinde verilen kararlar bakımından 268 inci maddenin üçüncü fıkrasının (a) bendindeki mevcut usule göre itiraz incelemesine devam edilecektir.

Tutuklama ve adli kontrol tedbirleriyle ilgili verilen bir karara yapılan itiraz ile arama ve elkoyma gibi diğer koruma tedbirleri hakkında verilen bir karara itiraz edilmesi halinde, itirazı incelemeye yetkili merciler farklı olacaktır. Bu durumda, itirazların gecikmeksizin incelenmesi amacıyla, kararına itiraz edilen sulh ceza hâkimliği tarafından gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 25- Maddeyle, hâkim adayları ile avukat stajyerlerine Anayasa Mahkemesinde staj yapma imkânı getirilmektedir.

Madde 26- Yürürlük maddesidir.

Madde 27- Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

28/6/2021

Esas No: 2/3697

Karar No: 16

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile 63 Milletvekilinin; Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3697)” 18/6/2021 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna havale edilmiştir. Teklif, Adalet Komisyonu Başkanı Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç başkanlığında, Komisyonumuzun 22/6/2021 ve 23/6/2021 tarihli toplantılarında Teklif sahipleri ile Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yargıtay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Danıştay, Türkiye Barolar Birliği temsilcileri ile İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Bahri Öztürk ve İstanbul Medipol Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Mahmut Koca'nın katılımlarıyla görüşülmüştür.

Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır. İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca Genel Kurul çalışmalarında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Bursa Milletvekili Emine Yavuz Gözgeç, Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve İstanbul Milletvekili Abdullah Güler özel sözcü seçilmişlerdir.

Müzakereler esnasında Teklifin lehinde genel olarak aşağıdaki görüşler ifade edilmiştir:

Yargı Reformu Strateji Belgesinde “güven veren ve erişilebilir bir adalet sistemi”, sonrasında açıklanan İnsan Hakları Eylem Planında ise “özgür birey, güçlü toplum ve daha demokratik bir Türkiye” vizyonu ön plana çıkarılarak vurgulanmıştır. Gerek Belgenin gerekse de Planın hazırlık sürecinde yüksek yargı mensupları, hâkim ve savcılar, akademisyenler, sivil toplum kuruluşları, baro temsilcileri ve diğer ilgili paydaşlarla görüş alışverişinde bulunulmuş ve uluslararası düzenlemeler gözetilmiştir. Yargı Reformu Strateji Belgesinin açıklandığı tarihten bugüne kadar ise reform mahiyetinde önemli düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Getirilen Teklifte, Yargı Reformu Strateji Belgesi ve İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında belirlenen amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla, toplumun hassasiyetleri göz önünde bulundurulacak ve ilgili tarafların görüşleri alınarak katılımcı bir anlayışla hazırlanan, geçmiş reformların devamının tezahürü niteliğinde bir düzenlemedir. Teklifte, kadına karşı şiddetle etkin mücadele, koruma tedbirleri bakımından kişi hak ve özgürlüklerinin güçlendirilmesi ile mahkemeye erişim hakkına ilişkin olarak reform niteliğinde önemli düzenlemeler yapılmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, kadın erkek fırsat eşitliğinde başı çeken ülkeler dâhil, hâlen bir sorun alanı olarak ortada duran, küresel bir sorun, bir insanlık suçudur. Ülkemiz de, kadına yönelik şiddete sıfır tolerans ilkesini benimseyerek, yeni çözümler üretmektedir. Bu bağlamda örneğin, Anayasa'da “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” hükmü ve “pozitif ayrımcılık” ilkesi düzenlenmiş, kasten öldürme suçunun töre saikiyle işlenmesi ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmiş, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri kurulmuş, Alo 183, KADES uygulamaları hayata geçirilmiş, ilgili bakanlıklar ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasında kadına karşı şiddetle eş güdümlü mücadele için protokol imzalanmıştır. Getirilen Teklif ile de kadına

karşı şiddetle mücadelede yeni bir adım olarak, yaşam hakkı ve vücut bütünlüğünü korumaya ilişkin birçok suç bakımından ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenen eş veya yakın akrabaya karşı işlenmesi hâline, öldürme, yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçları açısından mağdurun boşanmış eş olması hâli de eklenmektedir. Dolayısıyla kadına karşı şiddetle mücadele kapsamında gerek mevzuat gerekse de uygulama bakımından ihtiyaç duyulan düzenlemeler hayata geçirilmekte ve uygulamada atılması gerekli adımlar atılmaktadır.

Esasen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100'üncü maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları birlikte değerlendirildiğinde, üçüncü fıkrada sayılan katalog suçlar bakımından da tutuklama tedbirine başvurulabilmesi için zaten kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması gerekmektedir. Hâkim, katalog suçlar kapsamında yer alıp almadığına bakmaksızın tutuklama tedbirine ilişkin kararlarda, tüm suçlar bakımından somut delillere dayanan kuvvetli suç şüphesini aramak durumundadır. Katalog suçlar bakımından aranmayacak husus, kaçma veya delilleri karartma şüphesinin varlığıdır. Bu yönüyle getirilen hüküm, özünde bir değişiklik içermemekte, uygulama katalog suçlar bakımından yapılan değerlendirmelerde oluşan tereddütleri gidermeyi amaçlayarak, somut olgulara dayanan kuvvetli suç şüphesinin aranacağı hususu vurgulanmaktadır. Bu anlamda Teklifte getirilen düzenleme, uygulamada katalog suçlar kapsamında yer alan suçlar bakımından otomatik tutuklama kararı verileceğine ilişkin algıyı ortadan kaldırmayı hedefleyen önemli bir düzenlemedir.

5271 sayılı Kanunun "Mağdur ile şikâyetçinin dinlenmesi" başlıklı 236'ncı maddesinde yapılan düzenlemeyle Adli Görüşme Odaları kurulmuştur. Cinsel suç ve şiddet mağduru çocuk ve kadınların ifadeleri örselenmemeleri açısından uzman hekim ve psikologlar tarafından bu odalarda alınmakta ve değerlendirilmektedir. Yine bu noktada Çocuk İzlem Merkezleri önemli görevler ifa etmektedirler. Uzmanlar nezaretinde alınan anılan ifadeler ve yapılan değerlendirmeler, somut delil hükmüne geçmektedir. Dolayısıyla tutuklama tedbirine ilişkin getirilen düzenlemeyle, çocuk ve kadınlar bakımından bir geriye gidiş ve mağduriyet oluşması gibi bir durum söz konusu değildir.

Teklif ile sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrol kararlarına karşı dikey itiraz usulü getirilmekte ve bu kararların asliye ceza mahkemesi tarafından denetlenmesi sağlanmaktadır. Yine sırf ifade almak amacıyla düzenlenen yakalama emirleri nedeniyle mesai saatleri dışında yakalanan kişiler, belirlenen tarihte yargı mercilerine gelip ifade vermeyi taahhüt etmeleri durumunda Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda bir defaya mahsus olmak üzere serbest bırakılabileceklerdir. Tutuklamayla ilgili kararlarda ise mevcut koşullara ilave olarak adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını gösteren delillerin de somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilmesi gerekecek ve konutu terk etmeme yükümlülüğü, cezadan mahsup edilebilecektir. Tüm bu değişiklikler, Teklifte kişi hak ve hürriyetlerini güçlendirir nitelikte olumlu düzenlemelerdir.

Adli kontrol yükümlülüğünün ölçüsüz olarak uygulanmasının önüne geçmek amacıyla, yükümlülüğün uygulanmasına neden olan suça göre değişkenlik gösteren, adli kontrol tedbirine ilişkin azami süreler belirlenmektedir. Belirtilen süreler azami süreler olup her zaman yükümlülüğe son verilebilecektir. Yoksa adli kontrol yükümlülüğüne ilişkin zorunlu olarak uygulanacak süreler değildir. Diğer yandan adli kontrol yükümlülüğünün devam edip etmeyeceği, en geç dört aylık aralıklarla incelenecektir. Belirlenen inceleme süresi ise adli kontrol ile tutuklamanın aynı ölçü ve aynı ağırlıkta olmadığı ve süreye ilişkin farklı bir düzenlemenin iş yükü anlamında sorun oluşturma riski de göz önüne alındığında uygun bir süredir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda idarenin cevap verme süresine ilişkin yapılan değişikliklerin özel kanunlarda farklı olarak belirlenen süreler üzerinde bir etkisi olmayacak, ilgili kanunlarda belirlenen sürelerin geçerliliği devam edecektir. Diğer taraftan özel kanunlarda yer alan sürelerle ilişkin bir çalışma da ayrıca yürütülmektedir. Bununla birlikte idari yargı mercilerince verilen nihai kararların gerekçeleriyle birlikte en geç otuz gün içinde yazılması hükmü, yargılamanın hızlandırılması amacıyla getirilmiştir ve uygulamada herhangi bir sıkıntı oluşturmayacağı düşünülmektedir.

7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile seri muhakeme ve basit yargılama gibi alternatif yargılama usulleri ceza muhakemesi sistemine kazandırılmıştır. Alternatif yargılama usulleri, mukayeseli hukukta da yaygın olarak yer almakta ve uygulanmaktadır. Getirilen düzenlemeyle mahkeme artık kendisi delilleri değerlendirecek ve savcının talebiyle bağlı kalmaksızın talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere hüküm kuracaktır. Dolayısıyla getirilen düzenleme, Anayasa Mahkemesinin yargı yetkisinin kullanılmasına ve mahkemelerin bağımsızlığına müdahale olarak gördüğü önceki düzenlemeye ilişkin olduğu iptal kararının gereklerini karşılamaktadır. Diğer yandan uygulamada yaşanan sorunların giderilmesi amacıyla seri muhakeme usulünde yaptırımın belirlenmesi bakımından zincirleme suça ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi sağlanmakta, seri muhakeme usulü kapsamına giren bir suçun kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmesi durumunda seri muhakeme usulünün uygulanmayacağı hüküm altına alınmakta ve mahkemeye, talep yazısında olması gereken hususların eksikliği durumunda eksikliklerin tamamlanması için iade kararı verebilme yetkisi verilmektedir. Bu nedenle düzenleme, uygulamada yaşanan sorunları giderici, Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gereklerini karşılayan, alternatif çözüm yollarını destekleyici ileri bir adım niteliğindedir.

Vergi Usul Kanununun 359'uncu maddesi, zincirleme suç kapsamına alınması ve etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması bakımından Teklifte ilgili gerçekleştirilen ön çalışmalar kapsamında ele alınmasına rağmen, hem mağduriyetleri gideren hem de fiil ile yaptırım arasındaki dengeyi gözeten bir düzenleme ortaya konulabilmesi amacıyla konuyla ilgili birimler arasındaki müzakereler hâlen devam etmektedir. Gerek Vergi Usul Kanununun 359'uncu maddesi, gerekse de ısrarlı takibe ilişkin düzenlemeler, çalışmaların olgunlaşması neticesinde gelecekte yapılacak çalışmalarda yer alabilecektir.

Teklifin aleyhinde ise genel itibarıyla aşağıdaki eleştiriler dile getirilmiştir:

Hak ve özgürlükler, güvenceleriyle beraber esasında Anayasa'da tanınmış bulunmakta ve hukuk devleti ilkesinin esasları bakımından gerek ulusal gerekse de uluslararası alanda geniş bir müktesebat bulunmaktadır. Aslında strateji belgeleri, eylem planları ve yapılan kanun değişikliklerinin gerekçelerinde benzer şekilde yer verilen hedefler ve amaçlar, Anayasa ve evrensel hukukun ilkelerine uyum noktasında ciddi sorunlar yaşandığının bir nevi göstergesidir. Belgelerde dile getirilen ve uygulamada yaşanan sorunların temelinde Anayasa ve kanunlara uyulmaması bulunmaktadır. Uygulamada Anayasanın 13, 36, 37 ve 38'inci maddelerine aykırı kanunlar çıkarılmakta, 138'inci maddesinde yer alan güvenceler sıklıkla ihlal edilmektedir. Teklifte, Anayasanın 19, 138 ve 141'inci maddeleri gereğince kararların zaten somut deliller üzerine inşa edilerek gerekçeli verilmesi gerekirken tutuklama tedbirine ilişkin "somut delil" şartının getirilmesi ve 5271 sayılı Kanunun "Kamu davasını açma görevi" başlıklı 170'inci maddesinde, iddianamede yüklenen suç oluşturulan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilemeyeceğine ilişkin düzenleme yapılma ihtiyacı hissedilmesi, Anayasa ve kanunlarda yer alan hükümlerin uygulanmasında yaşanan sorunların çarpıcı birer yansımalarıdır. Uygulamada yaşanan sorunların kökten çözülebilmesi ve adalete güvenin

artırılabilmesi, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlanması ile gerçekleşebilecek ve ancak bu amaçlara yönelik atılacak adımlar gerçek anlamda bir reform olarak değerlendirilebilecektir. Bu anlamda, Teklifte birçok olumlu hüküm bulunmasına karşın, katılımcı anlayıştan uzak hazırlanan ve palyatif çözümler içeren düzenlemenin bir reform olarak nitelendirilebilmesi mümkün değildir. Aynı zamanda Teklif, ısrarlı takip ve Vergi Usul Kanunu 359'un uygulanması neticesinde oluşan mağduriyetler gibi düzenleme yapılacağına ilişkin açıklamalar yapılan sorun alanlarına dair beklentileri de karşılamamıştır. Tutuklama ve adli kontrol tedbirlerine ilişkin getirilen dikey itiraz usulü ve seri muhakeme usulüne ilişkin düzenlemeler ise önceki müzakerelerde dile getirilen görüş ve eleştirilerin dikkate alınmaması ve kısa süre içerisinde yeniden değişiklik yapma ihtiyacının ortaya çıkması durumunun bir sonucudur.

Kadına yönelik suçların temelini toplumsal cinsiyet eşitsizliği oluşturmaktadır. Bu durumdan hareketle, kadına yönelik suçların diğer suçlar içinde değil, egemenlik ilişkisinden kaynaklanan şiddet eylemleri olarak tanımlanarak, özel bir suç tipi olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Teklifte ise toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile cinsiyetler arasındaki güç ilişkisi bakımından, erkeğin failliği ve kadının mağdurluğu bağlamında tek yönlü tahakküm sürecine herhangi bir atf yapılmamış, göz ardı edilmiştir. Belli suçlar bakımından failin mağdur bakımından boşandığı eş olmasının ağırlaştırıcı sebep olarak kabul edilmesi olumlu bir düzenleme olmasına karşın, Teklifin faille mağdur arasındaki imam nikâhı, birlikte yaşam, nişanlılık, sevgililik ve benzeri diğer ilişki biçimlerini dışlaması, kadına yönelik şiddet olgusuyla mücadele kapsamında ciddi bir eksiklikler. Bu noktada Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi) "Cezayı ağırlaştırıcı koşullar" başlıklı 46'ncı maddesinde yer alan "suçun, iç hukukun kabul ettiği eski veya mevcut bir eşe veya birlikte yaşanan bireye karşı, aile fertlerinden biri tarafından, mağdurla birlikte ikamet eden biri tarafından veya yetkisini suistimal eden biri tarafından işlendiği hallerde" hükmü, kapsam bakımından dikkate alınması gerekmektedir. Buna ilave olarak İstanbul Sözleşmesinin "Taciz amaçlı takip" başlıklı 34'üncü maddesi "Taraflar başka bir şahsa yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu şahsı, şahsın kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkar davranışların cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır." hükmünü içermesine ve İnsan Hakları Eylem Planında tek taraflı ısrarlı takip fiillerinin ayrı bir suç olarak ihdas edileceği açıklanmasına rağmen bir düzenlemeye gidilmemesi, kadınlara yönelik olası şiddet eylemleri için elverişli bir zemin oluşturulmasını kolaylaştıracak mahiyette, kadına yönelik şiddetle mücadelenin ceza hukuku ayağı açısından önemli bir eksiklikler.

Kadınların korunması bakımından ayrıntılı hükümler içeren İstanbul Sözleşmesinin tek taraflı feshine ilişkin alınan karar, yok hükmündedir. Bu nedenle esasen İstanbul Sözleşmesine uygun düzenlemelere gidilmelidir.

Cinsel saldırı ve cinsel istismar suçlarına, çoğu kez aile içerisinde veya birlikte yaşanan ortamdaki şahıslardan kaynaklı olmaları ve diğer nedenlerden dolayı, fiziki bulgulara rastlanamayacak bir zaman aralığı geçtikten sonra vakıf olunabilmektedir. Belirtilen suçlar bakımından tutuklama tedbirine karar verilebilmesinin "somut delil" şartına bağlanması, kadına ve çocuğa yönelik cinsel saldırı ve istismar suçlarının faillerinin tutuksuz yargılanmaları sonucu doğuracak, uygulamada derin mağduriyetlere yol açacaktır. Esasen cinsel saldırı ve cinsel istismarın kolay bir şekilde anlatılamayan, şikâyet edilemeyen konular olduğu göz önünde bulundurulurken, kadın ve çocuğun beyanının esas kabul edildiği, bu suçların özgünlüğünü dikkate alan özel düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.

Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti, soykırım ve insanlığa karşı suçlar, cinsel saldırı, cinsel istismar ve benzeri suçlar bakımından tutuklama tedbirine karar verilebilmesi somut delil şartına bağlanırken düşünce açıklaması niteliğinde olan propaganda suçu için somut delil şartının aranmaması bir çelişkidir.

Cinsel yönelimlerinden dolayı şiddete uğrayan LGBTİ+'lara karşı işlenen suçlar bakımından da düzenlemeler yapılmalıdır.

Tutuklama tedbirinde varsayım dayalı tutuklamaların önüne geçilmesi ve tutuklama kararlarının, delile ve süjeye dayandırılması suretiyle somutlaştırılması gerekmektedir. Bu nedenle katalog suç müessesesi kaldırılmalıdır.

Sadece tutuklama ve adli kontrol kararlarında değil, diğer kararlar açısından da dikey itiraz mekanizması geçerli olmalıdır. Böylelikle kararlar açısından bütünsellik sağlanarak, uygulamada itirazın farklı yerlere yapılması sonucunda oluşabilecek problemlerin önüne geçilmiş olacaktır.

Adli kontrol kararlarının denetimine ilişkin belirlenen dört aylık inceleme süresi, her ne kadar en geç ibaresine yer verilse de uygulamada üst sınır bir hak olarak değerlendirilmeye ve suistimallere elverişlidir. Özgürlüklere müdahale niteliği taşıyan adli kontrol kararları mahkemede, avukat ve şüphelinin katılımıyla değerlendirilmeli ve inceleme süresi kısaltılmalıdır.

2577 sayılı Kanunda sürelerle ilişkin değişikliğe gidilirken, 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname gibi birçok özel düzenlemede 2577 sayılı Kanunun mevcut hâli temel alınarak yapılmış düzenlemeler olduğu hususu ile Ankara ve İstanbul gibi iş yoğunluğu fazla olan mahkemelerdeki koşullar göz önünde bulundurulmalıdır.

Anayasa Mahkemesinin seri muhakeme usulüne ilişkin verdiği iptal kararı doğrultusunda düzenleme yapıldığı ifade edilse de, Teklif metninde mahkemenin “ talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak” üzere hüküm kuracağı düzenlendiğinden, yargı yetkisinin bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılması ve hâkimin vicdani kanaatine göre hüküm vermesi ilkelerine aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinin önceki düzenlemeye ilişkin vermiş olduğu iptal kararının gerekçelerini Teklifte getirilen hükümler tam olarak karşılamamaktadır.

Komisyonumuzda yapılan çalışmalar sonunda maddeler üzerindeki değişiklikler ve kabuller aşağıdaki şekildedir.

Teklifin çerçeve 1 ile çerçeve 24'üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun geçici 9'uncu maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen Covid-19 iznine ilişkin uzatma sayısının yediden dokuza çıkarılmasının sağlanması, böylelikle salgının devam etmesi hâlinde Covid-19 izin süresinin en fazla 30/11/2021 tarihine kadar uzatılabilmesi ve bu değişikliğe bağlı olarak 5275 sayılı Kanunun geçici 9'uncu maddesinin altıncı fıkrasındaki tarihin değiştirilmesi amacıyla yeni madde ihdasına ilişkin verilen önerge kabul edilmiş, çerçeve 25'inci madde olarak metne eklenmiş ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Teklifin çerçeve 25'inci maddesi, çerçeve 26'ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeye ilişkin 26 ve 27'nci maddeleri, 27 ve 28'inci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklif oy çokluğu ile kabul edilmiş, maddeleri redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Yılmaz Tunç</i>	<i>Ramazan Can</i>	<i>Gülay Samancı</i>
Bartın	Kırıkkale	Konya
Kâtip	Üye	Üye
<i>Belgin Uygur</i>	<i>Muhammed Fatih Toprak</i>	<i>Abdullah Koç</i>
Balıkesir	Adıyaman	Ağrı
		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Ayhan Erel</i>	<i>Hasan Subaşı</i>	<i>Rafet Zeybek</i>
Aksaray	Antalya	Antalya
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Süleyman Bülbül</i>	<i>Mehmet Ruştü Tiryaki</i>	<i>Emine Yavuz Gözgeç</i>
Aydın	Batman	Bursa
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsü) (Son oylamada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Oğuzhan Kaya</i>	<i>Tufan Köse</i>	<i>Sabri Öztürk</i>
Çorum	Çorum	Giresun
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Abdulkadir Özel</i>	<i>Turan Aydoğan</i>	<i>Zeynel Emre</i>
Hatay	İstanbul	İstanbul
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Abdullah Güler</i>	<i>Züleyha Gülüm</i>	<i>Mahmut Atilla Kaya</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Halil Öztürk</i>	<i>Alpay Antmen</i>	<i>Orhan Kırçalı</i>
Kırıkkale	Mersin	Samsun
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	
<i>Mustafa Arslan</i>	<i>Yücel Bulut</i>	
Tokat	Tokat	
	(Son oylamada bulunamadı)	

MUHALEFET ŞERHİ

GİRİŞ

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Genel Başkanı Cumhurbaşkanı tarafından 2019 yılının Mayıs ayında kamuoyuna açıklanan **Yargı Reformu Strateji Belgesi'nden** (YRSB) sonra; 2021'in Mart ayında açıklanan **İnsan Hakları Eylem Planı** (İHEP) ile birlikte iktidar partisi tarafından yeni bir "yargı reformu" çıkışı yapıldı. 9 amaç, 63 hedef ve 256 faaliyet içeren hacimli YRSB ile AKP iktidarı, 17. yılında olsa da adil yargılanma hakkının güvence altına alınabilmesi için yasal düzenlemelerin yapılmasının acil bir gereklilik olduğunu itiraf etti. Ancak geçen iki yıllık süreçte, teşhisleri eksik ve yetersiz, Türkiye'de yargının ve adalet sisteminin yapısal sorunlarını gerçekte inkâr eden bir yaklaşımın ifadesi olan bu metnin esasa dair sınırlı kapsamı dahi hayata geçirilemedi; yeterli, somut ve adil yargılanma hakkının asgari gerekleri doğrultusunda adımlar atılmadı. Özellikle, geçen iki yıllık dönemde yürürlüğe konulan 7188, 7242 ve 7251 sayılı kanunlar, yargının sorunlarına derman olacak ve adil yargılanma hakkının asgari gereklerini sağlayacak değişiklikler getirmekten çok uzak kaldı. AKP iktidarının 19. yılına denk düşen ve 2021'in Mart ayında açıklanan İHEP ile öngörülen 9 amaç, 50 hedef ve 393 faaliyet aracılığıyla ise; sürekli olarak geleceğe yönelik "niyet beyanları" yapılp, eylem ve uygulamalarla kesintisiz şekilde tekzip edilen içi boş bir reform söylemi tutturulması alışkanlığı sürdürülmüş, ivedi şekilde yapılabilecek mevzuat değişikliklerinin ve yargı bağımsızlığı ve uygulamasına ilişkin bariz sorunların üzeri örtülmüştür. İktidarının 19. yılındaki bir siyasi partinin 'yargı reformu'ndan bahsedebilmesinin trajikomikliği bir yana; aşağıda da ifade edileceği üzere, '4. Yargı Paketi', acil bir toplumsal ihtiyaç olan ve ihdası bizzat İHEP'te taahhüt edilmiş ısrarlı takip suçunu da içermeyerek, AKP'nin kendi kendisiyle dahi asgari bir tutarlılık içerisinde olamadığını bir kez daha teyit etmiştir.

Yargı Reformu Stratejisi Belgesi ve İnsan Hakları Eylem Planı; yargı sistemini çürüten genel sebeplerle yüzleşme ve bunlara çare sağlama amacı olmayan -olması da mümkün bulunmayan - AKP, kapsamını, yargı üzerindeki yürütme vesayetini tehdit etmeyecek değişikliklerle sınırlı biçimde belirlediği ve içeriğini, konjonktürel siyasi hesaplara yönelik "stratejik" bir değişim atmosferi sağlamak üzerine kurguladığı algısal araçlar oluşturmaktadır. Bir başka deyişle, AKP'nin reform retoriği; kendi iktidarını tehdit edeceğini düşündüğü hukuk devletini ve bağımsız yargıyı temin edecek ve böylece tepeden tırnağa suça batmış bir siyasi zevatı adil bir yargılanma sonucunda mahkûm edebilecek yolu açacak her adımı sansürleyerek, kendisi açısından risk doğurmadığını düşündüğü mevzuat değişiklikleri temelinde, kontrollü, sürekli ve algısal bir reform illüzyonu inşa etmekten ibarettir. AKP'nin periyodik olarak altını ısıttığı yargı reformu söylemi böylece, iktidar için parlak bir retorik can simidi işlevi görmekten öteye gitmemekte; demokrasi ve insan hakları karşıtı politika ve tavırları gizlemek üzere kurgulanmış, samimiyetsiz ve içi boş bir algı yönetimi ve siyasi manevra aracı olarak kalmaktadır. Yargı bağımsızlığının (özellikle 2010 ve 2017 Anayasa değişiklikleri sonucunda), bizzat AKP eliyle ve liyakatsiz ama partizan kadrolaşma aracılığıyla bitirildiği; Anayasa ile birlikte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarının yasama, yürütme ve yargı tarafından dikkate alınmadığı ve/veya uygulanmadığı; (görevini layıkıyla yapan yargı mensupları tenzih edilmek üzere) ağır ceza mahkemelerinden sulh ceza hakimlerine, HSK'sinden YSK'sine, özerk ve uzman kuruluş statüsünde olan veya olması gereken RTÜK'ünden Basın İlan Kurumu'na, yargısal ve idari müeyyide mekanizmalarının, hukuka

uygun kararı değil, AKP Genel Başkanı'nın siyasi ikbaline uygun sayılan kararları verdiği ve kendilerine tevdi edilen kamusal sorumluluk ve emanete ihanet ettikleri; mafya liderleriyle sıkı fıkı olan siyasetçilerin ve bizzat mafya odaklarının - Anayasa Mahkemesi Başkanı ve ana muhalefet partisi Genel Başkanı da dahil olmak üzere - karşılarında gördükleri herkesi alenen ve cezasız şekilde tehdit edebildikleri; gözünün üstünde kaşı olduğu gerekçesiyle hemen her muhalefet milletvekiline karşı fezleke düzenlenirken, parti genel başkanlarının hayat ve vücut bütünlüklerine kast eden saldırılardan, gazetecilerin darp edilmesine ve son olarak da HDP İzmir İl binasında partili genç bir kadının katledilmesine kadar sayısız suç fiiline yol açan nefret dolu siyasi iklimi şuurlu ve öngörülebilir şekilde hazırlayan Cumhur İttifakı partileri Genel Başkanları ve çevrelerindeki bazı siyasetçilerin ve bürokratımsı siyasetçilerin karşılarında, hukuku işaret edecek bağımsız bir yargının bulunmadığı; ifade özgürlüğünün ve toplantı ve gösteri yürüyüşü hürriyetinin yürütme ve yargı şiddetiyle sistematik şekilde yok sayıldığı; yöneticilerin siyasi, cezai ve mali hesap verebilirliklerinin, olağanüstü hal koşullarında dayatılan 2017 Anayasa değişiklikleri sonrasında (tıpkı halkın 128 milyar doları gibi) tamamen kaybolduğu; bizzat baş müsebbibi olduğu darbe girişimini en ağır şekilde istismar eden AKP eliyle kamu hizmetinden olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleleriyle hukuka aykırı şekilde çıkarılan on binlerce yurttaşın, Resmi Gazete ek çizelgeleri ile de tescillenen hak ihlallerinin süreklilik taşıdığı ve bu açıdan ihdas edilen sözümona hak arama usullerinin gerçekte KHK mağdurlarını yıllarca “süründürme”nin aracı işlevi gördüğü; CHP belediyelerinin kendilerini seçen halka hizmet vermesini engellemek amacıyla pandemi koşullarında merkezi iktidar tarafından ölümle sefalet arasında tercih yapmaya zorlanan yurttaşlara yardım etmekte kullanılacak bağışlara dahi “çökecek” kadar gözü dönmüş şiddette bir yerel demokrasi düşmanlığının uygulandığı; dün AKP için miting düzenleyen bir suç örgütü liderinin - başta İçişleri Bakanı'nı söz konusu edecek şekilde - devlet-mafya ilişkisine değgin yaptığı ifşaat karşısında, işgal ettikleri kamusal makamın gereğini yerine getiren tek bir savcının peyda olmadığı ama iktidarın küçük ortağı partinin Genel Başkanı'nın komutuyla Meclis'in üçüncü siyasi partisine karşı kapatma davasının açılabilirdiği koşullarda, hukuk devleti yerle yeksan olmuştur. Bu itibarla; siyasi varlık ve bekası, hukuksuzlukla pozitif korelasyon içinde olan AKP'nin kanun teklifinin gerekçesinde “*hukuk devletinin geliştirilmesi ve birey odaklı yönetim anlayışının kuvvetlendirilmesi*” amaçlarına işaret edilmesi; yüce Meclis'in manevi şahsiyeti ve yurttaşın aklıyla alay eden acı bir ironiden başka bir şey değildir.

Tüm gayretlerini, varlığını idame ettirebilmek amacıyla Türkiye'de hukuk devletinin yeniden tesisini engellemek üzere seferber eden, bu hedefini gizlemek içinse Meclis'e art arda yargı paketleri getiren AKP'nin tezvirat ve manipülasyona sarılan yargı reformu retoriği bir kenara bırakılırsa; ifade etmek gerekir ki, hukuk devleti ve yargı sorununu ele alırken doğru metodoloji, adalet sisteminin düzeltilmesine, bütünü etkileyen temel ve köklü meselelerden başlanılmalıdır. Öncelikle genel ve kapsayıcı olan konular halledilmezse, daha özgül başka konularda atılabilecek adımlara rağmen, temel sorunlar, sistemin bütünü bozmaya devam edecektir. Yürütmenin yargı üzerindeki tahakkümünün sonlandırılmadığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun siyasetten bağımsız bir yapıya dönüştürülmesinin temin edilmediği, hâkimlik ve savcılık mesleklerine ilişkin olarak liyakate dayalı atama ve özlük hakları güvencelerinin sağlanmadığı ve genel olarak yargı bağımsızlığını sağlayacak adımların atılmadığı, bizzat devletin varlık koşulu olan temel hak ve özgürlüklere saygı gösterilmesinin kişinin siyasi, etnik,

cinsel, dini ve felsefi kimliklerine göre koşullandırıldığı ve kanun önünde eşitlik ilkesinin yok sayıldığı bir ortamda gündeme getirilen her yargı reformu iddiası, lafıgüzaftan ibarettir. AKP'nin yargı reformundan bahsetmesi, bizzat kendisinin topyekûn ateşe verdiği hukuk ormanı cayır cayır yanarken, çim tanelerine damla damla su vermekle böbürlenme pişkinliği, ceset makyajcılığı; iktidarda ne pahasına olursa olsun kalma iradesinin, sözde reformları zamana yaymak suretiyle kamuoyunu iğfal çabalarının tezahürüdür.

'4. Yargı Paketi' olarak ortaya konan metne bakıldığında; bunda da, tıpkı öncekilerde de olduğu gibi, yargı ve hukuk alanında niteliksel bir dönüşüm gereğini örtmek üzere, niceliksel bir değişim methiyesi düzülüşü görülmektedir. İdareye yapılan başvurular bakımından cevap verme süresinin kısaltılması, zorla getirilme kararlarının alternatif iletişim araçlarıyla bildirilmesi, seri muhakeme ve basit yargılama usulleriyle ilgili yeni düzenlemeler içeren bu son metin; yargı reformu konusunu, YRSB'den beri öne çıkarılan "etkinlik", "verimlilik" ve "sürat" eksenli yaklaşıma indirgemektedir. Esasen, AKP'nin yargı reformu söyleminin temelinde yer alan, "hızlı ve maliyet-etkin çözümler" ürettiği kabul edilen alternatif çözüm yöntemlerine verilen önem; erkler ayrılığı, yargı bağımsızlığı, Cumhurbaşkanı'nın anayasal sınırlara riayet etmesi gereği, olağanüstü hal kökenli mevzuatın kaldırılması, şeffaflık ilkesi, ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri hürriyeti gibi anayasal değerler ve gerekliliklerle ilgili bir kaygısı olmayan (ve olması da mümkün bulunmayan) AKP'nin, yargı reformu adı altında, niceliksel, ölçümsel ve teknik bir performans merceğine kendisini hapsetmeye devam ettiğini göstermektedir. Oysa, adaletin değerler alanındaki sorunlarını görmezden gelen bir yargısal sürat teknikleri bütünü, reform olarak isimlendirilemez. Hızlı koşmadan önce, koşulacak doğru yön bulunmalıdır. Bir başka deyişle; yargılamanın, öncelikle bütünüyle adil bir süreç olarak inşası gereklidir. Alternatif çözüm yöntemleri ya da idari ve yargısal başvurularla ilgili sürelerin kısaltılması meselesi; ancak böyle bütünlüklü bir yargılama yaklaşımı içerisinde ve temel meseleler öncelikle halledildikten sonra anlam bulacak ve hakkıyla tartışılabilecektir. Yoksa dillerine yargı reformunu pelesenk edenlerin Anayasa'yı dahi sürekli olarak çiğnediği bir uygulama ortamında, yargılamayı bir performans konusu olarak ele almanın adil yargılanmayla ilgili gereklere uygunluk anlamına gelemeyeceği ya da ülkenin adalet alanındaki yapısal sorunlarının çözümü konusunda bir aşama sayılamayacağı açıktır. Bunun yanında, eklemek gerekir ki, yargı reformu gereklerini örtmek üzere rakamları öne çıkaran AKP'nin kadına karşı şiddet konusunu boşanmış eşler üzerinden ele alan teklifi, sosyolojik anlamda niceliksel/istatistikî bir perspektifin gerçekten anlamlı olduğu ve hukukî bir düzenleme ihtiyacını gösterecek şekilde toplumsal bir sorunun ağırlığını tercüme ettiği durumlarda - örneğin, aynı evde resmi evlilik olmadan beraberlik yaşayan kadınların ya da ısrarlı takibe uğrayan kadınların maruz kaldıkları erkek şiddetinin istatistikî olarak yaygın olması itibarıyla, kadına karşı şiddetle mücadele açısından ağırlatıcı sebep müessesesinin ve yeni bir suç ihdasının devreye sokulmasının gerekli olduğu bu hallerde -, ne hikmetse, "etkinlik" ve "verimlilik" eksenli yaklaşımından uzaklaşmakta ve Türkiye Devleti tarafından erkek şiddetine karşı acil şekilde korunmaları gereken söz konusu durumdaki kadınlar kaderlerine terk edilmektedir.

Adalet Bakanı Abdülhamit Gül, "*Bırakın adalet yerini bulsun, isterse kıyamet kopsun*" derken; AKP'nin şekillendirdiği siyasi/yargısal aygıt, gerçekte, "*Bırakın kıyamet kopsun, isterse adaletsizlik olsun*" şiarını uygulamaktadır. AKP'nin yargı ve hukuk reformundan anladığı,

elinde, bildiği “tek işlem” Recep Tayyip Erdoğan’ın siyasi ikbali olan hesap makinesiyle, siyasi bir fayda-maliyet analizi yapmaktan ibarettir.

Bu ön ve genel saptamalar ışığında, aşağıda, öncelikle, bir yargı reformu yapılabilmesine ilişkin temel gereklilikler belirlenecek; ardından, CHP’nin adil yargılama hakkı ekseninde hazırlanmış olduğu 12 kanun teklifine değinilecek ve son olarak da, AKP’nin ‘4. Yargı Paketi’ olarak sunduğu metnin maddeleri ele alınacaktır.

I. BÖLÜM

YARGI REFORMUNUN ASGARİ GEREKLERİ VE ÖNERİLER

Yargı reformu için öncelikle, hukuka inanç ereğinde zihniyet değişikliğine ihtiyaç vardır. Bu çerçevede, yürürlükteki Anayasa’ya saygı yükümlülüğü de bir önkoşul olarak vurgulanmalıdır. Nihayet, yasal düzenlemeler, Anayasa değişikliği ile tamamlanmadıkça, adil yargılama hakkının gereklerini tam olarak güvenceye alma olanağı bulunmamaktadır.

I. ZİHNİYET DEĞİŞİKLİĞİ

Hukuk devleti ve hukuk toplumu, ancak bu erekte, bilgi, bilinç ve inançla kurulabilir. Bu konuda, öncelikle görev ve sorumluluk, Anayasa madde 11 gereği, yine Anayasa’nın doğrudan muhatabı kurum, organ ve kişilere düşmektedir.

Bu nedenle, hukuk devleti için, öncelikle Anayasa’nın doğrudan muhatabı olan organlar, hukuka inanmalıdır. Hukuk kuralları, demokratik siyasetle üretilir ve yürürlüğe konur; ancak, yönetici konumunda olan siyasetçiler hukuka saygı göstermekle yükümlüdür.

Bu hukuk bilinci ve inancı oluşmadığı sürece, yürürlüğe konulan kurallar, demokratik hukuk devleti ve “adil yargılanma hakkı” gereklerini karşılama da, uygulamada beklenen sonuçları yaratamazlar. Bu nedenle, yargı reformu üzerinde çalışırken zihniyet değişikliği üzerine düşünme gereği de ihmal edilmemelidir.

Hukuk ve anayasa bilgisi, bütün yurttaşlar için yaşamsal olduğu gibi, yine öncelikle yöneticiler için vazgeçilmezdir. Hukuk ve anayasa bilgisinin yaşamsal özelliği, hukuk-devlet-anayasa üçlüsünde somutlaştırılabilir:

- Devlet, anayasa ile doğar ve (anayasa ile) yaşar.
- (Hukuk) devleti, hukuk kuralları bütünü olarak tanımlanır.
- Hukuk devleti, yönetici ve yönetilenlerin, “hukukça yönetim” bakımından birbirine eşit oldukları bir devlettir.

Devlet adına görev yapan yöneticiler, hukuk çerçevesinde hareket etmek zorundadır. Bu konuda, “görev-yetki-sorumluluk”, yöneticileri çerçeveleyen üçlüdür. Bu üçlü, devlet organları bütünü için geçerlidir.

Yargı reformunun başarısı açısından, şu ön gerçeğin hiçbir zaman gözden uzak tutulmaması gerekir: “Demokrasi, normatif altyapısını insan haklarının oluşturduğu bir yönetim şekli”dir. Bu

olguyu, Anayasa madde 2, daha geniş biçimde güvence altına almaktadır: “İnsan haklarına dayanan demokratik hukuk devleti”. Yasama, yürütme ve yargı organlarına görev ve sorumluluklar yüklemekte olup, bunların ortak ereği, haklar toplumdur.

İfade özgürlüğü uygulamasından hareket ederek, bu zihniyet değişikliği gereğinin altını daha net şekilde çizmek mümkündür. Örneğin; Osman Kavala, Gezi ve Canan Kaftancıoğlu davalarında görüldüğü gibi, ihtilafli ifade ya da faaliyetlerin gerçekleştiği tarihten yıllar sonra, siyasi konjonktüre göre soruşturmalar açılabilmekte, yargılamalar yapılabilmektedir. Ceza soruşturması, bu şekilde, yargı bağımsızlığına aykırı şekilde bir siyasi şantaj ve intikam aracı olarak kullanılmaktadır. Oysa, AİHM; siyasi muhalefet özgürlüğünün demokratik bir toplumda taşıdığı önem dikkate alındığında, hakkında yıllarca cezai soruşturma açılmamış bir konuda sonradan açılan cezai soruşturmasının ve verilen mahkumiyet kararının, ifade özgürlüğüne yönelik meşru bir sınırlama oluşturamayacağını çeşitli kararlarında ifade etmiştir. Savcı ve hâkimler, hak koruma eksenli bir mercekten hareket ederek, yargısal faaliyetlerini siyasi iktidarın talimat ve arzularına göre değil, Anayasa’ya ve AİHS’ye dayanarak gerçekleştirmelidirler.

Zihniyet ve uygulama konusuna değinilirken, HSK’nin siyasi etkilerden arındırılmasının öneminin altını çizmek gerekir. Ayrıca, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere, muktedirler, ifade özgürlüklerini kullanan muhalifleri terörist gibi yaftalamalarla yargısal ve toplumsal lince maruz bırakma çabalarından vazgeçmelidirler. Yine muhalifleri sindirmek için medya trollerinin kullanılması, düşüncelerini açıklayan insanların tehdit, şantaj ve tacize uğramalarının önüne geçilmelidir. Esasen; zihniyet ve uygulama sorunlarının yargı açısından aşılmasında, AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararları bir pusula işlevi görmelidir. Bu kararlar uygulanmalı, bu mahkemelerde verilen emsal kararlar diğer mahkemelerde dikkate alınmalıdır. Oysa uygulamaya bakıldığında, bir yandan, AİHM’nin Selahattin Demirtaş kararının Türkiye tarafından uygulanmadığı görülmekte; öte yandan, AYM’nin Terörle Mücadele Kanunu madde 7/2 ile ilgili ifade özgürlüğünü koruyan yaklaşımının benzer konulu davalarda mahkemelerde göz ardı edildiği tespit edilmektedir. Bugün hala, Türkiye’nin, siyasi eleştiri özgürlüğüne saygı göstermediği için ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini tespit etmiş bulunan sayısız AİHM kararı, savcılar ve mahkemeler tarafından dikkate alınmayabilmektedir. Oysa hatırlatılmalıdır ki, AİHM’nin ve AYM’nin bireysel başvuru üzerine verdikleri kararların uygulanması ve yine oluşturdukları içtihatların iç hukukta mahkemeler tarafından dikkate alınması, hukuki bir zorunluluktur.

Sonuç olarak, adil yargılanma hakkı ereğinde bir yargı reformu, hukuk devleti ve demokratik toplum diyalektiği ışığında zihniyet değişikliği eşliğinde başarılı olabilir.

II. ANAYASANIN AMİR HÜKÜMLERİNE UYMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Türkiye’de yargı ve adalet sistemi üzerine düzeltici önlemleri gündeme getirirken, Anayasa’nın en çok ihlal edilen veya askıya alınmış bulunan emredici hükümlerinin uygulanmaya konması, ivedi ve öncelikli gündem maddesi olmalıdır. Bunların başlıcaları şu şekilde sıralanabilir:

- 1) *HUKUK DEVLETİ: Cumhuriyetin niteliklerini tanımlayan “insan haklarına dayanan laik ve demokratik sosyal hukuk devleti” (m.2).*
- 2) *ANAYASANIN ÜSTÜNLÜĞÜ VE BAĞLAYICILIĞI: “Anayasa hükümleri, yasama,*

- yürütme ve yargı organlarını” bağlayan üstün ve temel kurallardır (m.11).*
- 3) **DEVLET YETKİSİ** (Egemenlikle özdeşleşen devlet yetkisi): “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” (m.6).
  - 4) **YASAMA YETKİSİ**: Yasama yetkisi, TBMM’ne ait olup “Bu yetki devredilemez” (m.7).
  - 5) **YÜRÜTME YETKİSİ VE GÖREVİ**: Yürütme yetkisi ve görevi, “Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir” (m.8).
  - 6) **YARGI YETKİSİ**: Yargı yetkisi, tarafsız ve bağımsız mahkemelerce kullanılır (m.9).
  - 7) **CUMHURBAŞKANI’NIN TARAFSIZLIK YEMİNİNE SADAKATİ**: “Cumhurbaşkanı sıfatıyla, (...), görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda, namusum ve şerefim üzerine andiçerim” (md.103).

Cumhurbaşkanı, bu anayasal andının tam tersine; yargı organlarını siyasal muhaliflerine karşı harekete geçirmek, görülmekte olan davaları etkilemek, verilmiş olan yargı kararlarının yerine getirilmesini engellemek amacıyla sürekli tavır koyup açıklama yaptıkça, Anayasa’nın yargı bağımsızlığına ilişkin hükümlerinin uygulanması mümkün değildir.

- 8) **MAHKEMELERİN BAĞIMSIZLIĞI**: “Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz. Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve yargı organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir şekilde değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez” (m.138).

Bu hüküm, yargı bağımsızlığının iç ve dış boyutları ile aşamalarını düzenlemekte ve emirler ve yasaklar biçiminde güvencelerini ortaya koymaktadır.

İç bağımsızlık; yargıcın “Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun” karar vermesini sağlamak için olup, bu çerçevede “vicdani kanaat” kaydı, “kanun-anayasa-hukuk” üçlüsünde karar “verme” yükümlülüğünü pekiştirici “takdir alanı”dır.

Dış bağımsızlık ise; karar öncesi/esnası/sonrası olmak üzere, üç aşamada, başta yasama ve yürütme gelmek üzere bütün devlet organları ve kişiler için geçerli olan, kaçınma ve gereklerini yapma şeklinde kesin yasak ve emirlerdir: “Bulunamaz”, “zorundadır”, “değiştiremez”, “geciktiremez”.

Görüldüğü üzere, madde 138, emirler ve yasaklar bakımından hiçbir istisna tanımayan bir anayasal hükümdür. Türkiye’de ise, ağır ceza mahkemeleri, Anayasa’nın ve ilgili yasanın açık hükmüne rağmen Anayasa Mahkemesi kararını uygulamadı. AYM kararını uygulamama biçimindeki açıkça Anayasa’ya aykırı durum, tikel bir teknik hukuki soruna indirgenemez. Bu nedenle konuyu geniş bir bakış açısı ile ele almakta yarar var. Yargı kararlarına saygı gösterilmeli, mahkeme kararları uygulanmalıdır. Ayrıca Anayasa uyarınca, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları, yargı düzenindeki mahkemeler tarafından kararlarında göz önüne alınmalıdır.

Ne var ki, yargısal süreç öncesi, esnası ve sonrası, açıklama, telkin ve yönlendirmeleri ile başta

Cumhur İttifakı liderleri ve İçişleri Bakanı gelmek üzere siyasal zevat ve kimi zaman atanmış bürokratlar, Anayasa madde 138'i ihlal alışkanlıklarını sürdürmektedirler.

- 9) **KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ:** Anayasa madde 19, “özgürlük asıl, özgürlükten alıkonulma istisna” kuralını güvence altına almakta olup, yakalama ve tutuklama koşullarını belirtmektedir. Bu çerçevede, asıl olan, “suçsuzluk karinesi” gereği, insanların tutuksuz yargılanmasıdır.
- 10) **DİNİ SİYASETE ALET ETME YASAĞI :** “Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz” (m.24/son).
- 11) **DÜŞÜNCE VE İFADE ÖZGÜRLÜKLERİ :** “Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz” (m.25/II).
“Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir”.
- 12) **TOPLU ÖZGÜRLÜKLER :** “Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme” ve “önceden izin olmaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma” hak ve hürriyetlerine sahiptir (m.34, 33).

İdare ve yargı mercileri de, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının gereklerini, Anayasa’ya ve AİHM kararlarını da dikkate alarak yerine getirmelidir. Toplantı ve gösteri özgürlüğü kural, sınırlama istisnadır. Oysa Türkiye’deki uygulama, bunun tam tersidir. Yaşam mekânlarını savunma ereğinde anayasal hakların kullanılmasıyla post-modern demokrasi mantığını yansıtan Gezi hareketinin kriminalize edilme çabası, iktidarın toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına bakışındaki sakatlığı açık şekilde ortaya koymaktadır.

- 13) **ADİL YARGILANMA HAKKI İLKELERİ:** Özellikle, “hak arama hürriyeti” (m.36) ve “kanuni hakim güvencesi” (m.37) ile “suç ve cezalara ilişkin esaslar” (m.38):
-Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez.
-Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.
-Ceza sorumluluğu şahsıdır.
-Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.
-İdare, kişi hürriyetinin kısılanmasında sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz.
-“Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmekten başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir” (m.40).
- 14) **ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER :** “Temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyumsuzluklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır” (m.90/son).

15) “BÜTÜN MAHKEMELERİN HER TÜRLÜ KARARLARI GEREKÇELİ OLARAK YAZILIR” (md.141/3).

Gerekçeli karar hakkı, en çok ihlal edilen adil yargılanma hakkı ögesidir. Bu nedenle, gerekçeli karar konusunda AİHM kararlarına değinmekte yarar bulunmaktadır. AİHM, başvuru konusundaki iddiaları hakkında değerlendirmelerde bulunulması gerekirken hiçbir inceleme yapılmaksızın davasının reddine karar verildiği durumda, (Anayasa'nın 36. maddesinde de güvence altına alınan) adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM, kararlarını gerekçeli olarak verir. AİHM'nin yorum yöntemleri gerekçeler yoluyla geliştirilmiştir.

Yargısal karar gerekçesi, kısaca, “kararı motive eden (saiki olan) nedenlerin belirtilmesi”dir. Gerekçeleştirme, şu ikili yaklaşımla açıklanır: Gerekçeleştirmeye işlevsel yaklaşım (izlenen amaçlar) veya maddi yaklaşım (içerik). Söz konusu olan, yargıcı, bu ya da şu çözüme götüren akıl yürütme (kanıtlama) faaliyetini betimlemek, ortaya koymak ve açıklamaktır. Gerekçeleştirme sanatı, şu üçlüde özetlenir: Niçin, nasıl ve kim için?

“Gerekçe, bir kanıtlamayı (*raisonnement*) haklı kılmaya özgü nedenler bütünü” şeklinde tanımlandığı gibi, “Hüküm fıkrasında belirtilen kararın temelinde yer alan nedenler bütünü” şeklinde de tanımlanır.

Diğer yargı mercilerinde olduğu gibi AİHM'nin de kararlarını gerekçeleştirme işlevi, iki belirgin özelliği bir araya getirir: Özneyi (yargıç) ikna eden şeyi açıklığa kavuşturmak (aydınlatmak) ve diğer özneleri ikna etmek.

AİHM, 10 Ocak 2013'te verdiği bir dizi kararında bunu ortaya koymuş bulunuyor: “*Hakkaniyetli bir davanın gereklerinin saygı görmesi için, başta sanık olmak üzere kamu, verilen kararı aynı şekilde anlamalıdır. Bu, keyfiliğe karşı temel güvencedir (...). Hukukun üstünlüğü ve keyfiliğe karşı mücadele, Sözleşme'den çıkan ilkelerdir. Bu ilkeler, adalet alanında, nesnel ve saydam bir adalette kamuoyunun güvenini elde etmeye hizmet eder; her demokratik toplumun temellerinden biri de budur*”.

Hakkılaştırma ve meşrulaştırma, kararın dayanağının tarafları ve kamuoyunu ikna etmesidir ve pedagojik işlev, AİHM kararlarının gerekçeleştirilmesiyle izlenen amaçlardandır. AİHM kararlarının gerekçesi, ikna edici olmayı amaçlar. Bu amaçla, stratejik bir yaklaşım/biçimlendirme sergiler. Gerekçenin, olgular ve hukuki ögeleri, birbiriyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Fakat, olgular kısmının geliştirilmesine ilişkin usuli boyutunda, ikincillik (*subsidiarité*) ilkesine saygı iradesi kendini gösterir: AİHM, ulusal makamlara, Sözleşme tarafından güvence altına alınan haklara ilişkin her ihlali düzeltme olanağı tanınmadan kararını veremez.

III. YASAL VE ANAYASAL DÜZENLEMELER

Kapsayıcı yasal düzenlemeler, uygulamaya ilişkin sorunları gözardı etmemelidir. Bununla birlikte, yapısal sorunlara ancak Anayasa değişikliği ile çözüm bulunulabileceği gerçeği de gözden uzak tutulmamalıdır. Uygulamaya ilişkin sorunların önemli bir kısmının yapısal sorunlardan kaynaklandığı da unutulmamalıdır.

1. YASAL DÜZENLEMELER

Yasama-yürütme-yargı üçlüsünde ele alınması gerekse de, yargı reform sürecinde norm koyma yetkisi bakımından düzenleme önceliği yasama organına aittir.

Hem *Yargı Reformu Stratejisi Belgesi'nin* hem de *İnsan Hakları Eylem Planı'nın* hazırlık sürecinde; çeşitli kurumların, kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin katkıda bulunmuş oldukları ifade edilmiştir. Ancak gerçek bir yargı reformu, adil yargılanma hakkı ereğinde; yasama, yürütme ve yargıdan oluşan üçlü sacayağı ekseninde gerçekleştirilebilir. Yasamanın bu açıdan taşıdığı temel önem ortadadır; öyle ki, özellikle olağanüstü hal döneminde yürürlüğe konulan Anayasa dışı kanun hükmünde kararname düzenlemeleri yoluyla adil yargılanma hakkının asgari gerekleri ortadan kaldırılmış ve özü de zedelenmiş olduğundan, bu konuda kapsamlı yasal düzenleme yapma gereği acildir. Yargıyla ilgili bir reform paketinin doğması gereken yer, işte tam da Türkiye Büyük Millet Meclisi'dir. Yasal düzenleme yetkisi, teklif tekeline sahip TBMM'ye aittir. Ancak, görüldüğü üzere, yasama, yargı reformunun kapsamının hazırlanmasında dahi dikkate alınmamıştır.

Adil yargı için TBMM'nin norm koyma yetkisi, üç boyutlu olarak ele alınmalıdır:

- Usul
- Açıklama,
- Yeni kural koyma

a) Usul: Teklif/ Komisyon ve Genel Kurul

Yapılacak yargı reformunun kapsamı Meclis'te oluşturulmalı; bu çerçevede sivil toplumun tüm bileşenlerinin fikirleri alınmalıdır. Bu düzenleme, Meclis çalışmalarını zorlaştıran, kanunların ulaşılabilirliğini ve hukuk uygulamasını güçleştiren torba kanun uygulaması ile yapılmamalıdır.

Bu çerçevede, kanun teklifi, TBMM tarafından hazırlanmalıdır. İlgili komisyonlar, yasa önerilerinin olgunlaştırılması amacıyla tartışma ve müzakerelerin yapıldığı mekânlar olarak çalıştırılmalıdır. Genel Kurul, müzakereci demokrasi mekânı olarak çalıştırılmalıdır.

b) Mevzuat, Adil Yargılama Gerekleri Işığında Ayıklanmalıdır

Yargının iş yükünün ve Türkiye'de hukuk sistemiyle ilgili sorunların kayda değer bir bölümü; OHAL'in yarattığı türden hukuksuzluklar, Terörle Mücadele Kanunu'nun yorumu ve Cumhurbaşkanına hakaret suçunun varlığı (ve yorumu) örneklerinden görüldüğü gibi, kamusal erklerin, Anayasa ve yasa dışı uygulanma şekillerinden kaynaklanmaktadır. Oysa, "*hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz*" (m.6/son). Başta bu yasak gelmek üzere, yukarıda değinilen bir dizi Anayasa maddesinin ihlali sonucunda yargı sürecinin işletilmesi, sadece anayasal hakların ihlaline yol açmamakta, yargının iş yükünün artması sonucunu da doğurmakta, gerçek uyuşmazlıklara ayrılması gereken zamanı ve enerjiyi çalmaktadır.

Mevzuat ayıklanırken ve yeni düzenlemeler kabul edilirken, adil yargılama hakkının asgari gerekleri esas alınmalıdır.

1- Mahkeme Hakkı

Mahkemelere ulaşma olanağı yoksa, hukukun üstünlüğünden söz edilemez. Hakkaniyete uygun bir yargı hakkı ile iç içe olan “mahkeme hakkı”, bir mahkemeye somut ve etkili bir erişim hakkını gerekli kılar. Mahkeme, maddi planda yargısal işleviyle nitelenir: “*Kendi yetkisine giren her alanda, hukuk kuralları temelinde ve öngörölmüş usule uygun olarak karar vermek (sorunu çözmek)*”. “Yargısal olmayan bir organ tarafından değiştirilemeyecek bağlayıcı bir karar vermek”, mahkeme kavramına için bir yetkidir.

- *Yargıca etkili ulaşım*: “Başvurucunun, haklarına müdahale oluşturan işleme itiraz için açık ve somut bir olanağa sahip olması” gerekir.
- *Gerekçeli karar*: Mahkemeye erişim hakkı, uyumsuzluğu kesin olarak çözen gerekçeli bir kararı elde etme hakkını gerekli kılar.
- *Hukuki güvenlik ilkesi*: Hukukun üstünlüğünün bir gereği olarak, mahkemelerce uyumsuzluğun kesin olarak çözümünün sorgulanmamasını gerekli kılar. Benzer şekilde ister gerçek ister tüzel kişi olsun, bazı hak sahiplerine adaletle başvurma hakkını engelleyen kurallar, mahkemeye erişim hakkının özünü zedeler. Hukuki güvenlik ilkesi, iç hukukta bir başvuru için uyulması gereken formalitelere ve sürelerle ilişkin kuralları da kapsamına alır.

2- Silahların Eşitliği İlkesi

Silahların eşitliği ilkesi, adalet hakkı bütünü niteleyen, düzgün yargılamanın temel bir ilkesidir: “*Herkes, davasının hakkaniyete uygun bir şekilde dinlenilme hakkına sahiptir*”. Silahların eşitliği, uyumsuzluğun tarafları arasında adil bir dengenin gözetilmesini, yani;

- Kanıt öğelerinin araştırılmasına eşit katılabilmesini,
- Bulgu ve iddialarının dikkate alınması konusunda eşit araçlara sahip olmasını,
- Başvuru yollarının kullanılmasının da güvence altına alınmasını gerekli kılar.

Bu çerçevede belirtilmelidir ki, savunmayı temsil eden avukatlık mesleğinin, adaletin sağlanmasında iddia, savunma ve karardan oluşan yargının üç sacayağından birisi olması itibariyle, Anayasa’nın “yargı” bölümünde düzenlenmesi gereklidir. Adil bir yargılamayı sağlayabilmek adına, avukatların delil toplayabilmesinin önündeki yasal ve bürokratik engeller kaldırılmalı ve Avukatlık Kanunu’nun 2.maddesinin son fıkra hükmüne işlerlik kazandıracak önlemler alınmalıdır. Sav ve savunma, hüküm makamından ayrı ve eşit uzaklıkta olmalıdır.

3- Bağımsız ve Tarafsız Bir Mahkeme Hakkı

Adil yargılanma hakkı, mahkemenin örgütlenmesi ve oluşumuna ilişkin güvenceleri de kapsamına alır.

- Mahkemenin bağımsızlığı, *yargıcın statüsü* ile ilgili ölçütler ile açıklanır: Göreve geliş şekli ve görev süresi, görevden alınmaması, görev yerinin değiştirilememesi, görevlerini yerine getirirken ona emir vermenin hukuken olanaksız olması, dış baskılara karşı koruma düzeneğinin varlığı, *nesnel ölçütlerdir*. *Öznel ölçüt* ise, başvuru gözünde “bağımsızlık görüntüsü”ne sahip olması anlamına gelir. Statü bağımsızlığı, yargıcın işlevsel bağımsızlığının bir güvencesidir. İşlevsel bağımsızlık,

her yargıcın, yargı erki içinden gelecek baskılara karşı, -özellikle hiyerarşik bakımdan üst konumda bulunanlara karşı- korunmasını gerekli kılar. Her mahkeme, yargılama görevini *hiçbir iktidarın müdahalesi olmaksızın* tam bir özgürlük içerisinde yapabilmelidir.

- Başta, *yasama ve yürütmeye karşı bağımsızlık*: BM İnsan Hakları Komitesi'ne göre; “yargı ve yürütme görev/yetkileri, açıkça ayırt edilemeyecek biçimde birbirine girmişse ya da (bu çerçevede) yürütme, yargıyı denetleme veya güdüleme konumunda ise bu durum, Sözleşme m.14/1 anlamında mahkeme bağımsızlığı ve tarafsızlığına aykırı düşer”.
- *Taraflar karşısında bağımsızlık*, mahkemenin tarafsızlığı ile bitişik bir durumdur.
- *Bütün fiili iktidarlara karşı bağımsızlık*; başta basın gelmek üzere, görülmekte olan davayı etkileyen faktörler.
- *Tarafsızlık* da, öznel ve nesnel bir değerlendirmenin konusunu oluşturur. “*Öznel yansızlık*”, “tersi kanıtlanıncaya kadar” varsayılır; “nesnel yansızlık” ise, yargıcın kişisel davranışından çok, belli olguların, bunu teyit edip etmediğinin sorgulanmasını gerekli kılar. Adil yargı güvenceleri, sorgu yargıcından başlar ve tarafsızlık, bu aşamadan itibaren gözetilir.

Bir erdem olarak *tarafsızlık*, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme m.14/1'de ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) m.6/1'de öngörülen tarafsızlık yükümlülüğü, nötr olma gereğinin hukuki ifadesi olarak, *yargıcın saygınlık* güvencesidir.

Yansızlık, yargıcın tutum ve kanaatleri hesaba katılmaz ise sağlanabilir. Zira, önyargılı olan yargılayamaz. Kararların *gereçeklendirilmesi*, hem nitelikli adalet için vazgeçilmezdir hem de yargıcı kanaatlerinden uzaklaştırmaya zorlayan bir olgudur.

Şu hâlde bağımsızlık ve tarafsızlık, haklı olanı haksızdan ayırmak, gerçeği söylemek için (jurisdictio) tanınan bir statü ve yargıcın erdemidir.

4- Açık Usul (Aleniyet) ve Çabukluk (İvedilik) İlkesi

Yargısal sürecin açıklığı, gizli adaletle karşı başvurucular için güvence oluşturur ve adalette güvenin korunmasını sağlar. AİHS m.6/1, aleniyet ilkesinin ikili görünümünü yansıtır: Tartışmaların aleniyeti ve karar bildiriminin aleniyeti. Hızlılık ise, “*makul süre*” anlamında kullanılır ve bu süre, adaletin saygınlığı ve etkililiğini sağlayan bir süreçtir.

5- Yargı Kararlarını Uygulama Yükümlülüğü

Yargı kararlarının uygulanmaması, hukukun üstünlüğü ilkesi ile bağdaşmaz; uygulama yükümlülüğü, hakkaniyete uygun dava kapsamı içinde yer alır. Düzgün yargı kavramı, mağdur için yargı erişim hakkı olduğu kadar devlet organları için de yargılamanın örgütlenmesi ve kesinleşmiş-bağlayıcı kararları uygulama yükümlülüğünü kapsamına alır.

6- Suçsuzluk Karinesi

“*Suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz*” ilkesi, sadece davaya bakmakta olan yargı mercii için değil, diğer anayasal ve resmi organlar açısından da

geçerlidir. Aslında bu ilke, herkes için, her zaman ve her yerde geçerli bir ilkedir. Bu nedenle bu ilke, sadece ceza davaları için değil, diğer yargı mercileri önünde de geçerlidir.

7- Savunma hakları

Ceza davalarında, “somut ve etkili” bir savunma söz konusudur. Silahların eşitliği ilkesi ve çapraz sorgulama ilkesi, ilgilinin her aşamada kendini dinletebilmesi (sesini duyurabilmesi) olanağı önemlidir. Bunların sağlanabilmesi, devletin pozitif (olumlu) yükümlülüğünü gerekli kılar. Susma hakkı da bu çerçevede yer alır.

- Sessizliği koruma ve kendisinin suçlandırılmasına katkıda bulunmama hakkı, yetkililerin istismarcı yaptırım uygulamalarının önüne geçmeyi amaçlar.

Davasına katılma hakkı da savunma hakkı içinde yer alır:

- Sanık, her şeyden önce kendisine yöneltilen suçlamanın ne olduğu ve nedeni konusunda bilgilendirilmelidir.
- Eğer dil sorunu var ise, adli yardımdan yararlanmalıdır.
- Sanığın davada kişisel olarak hazır bulunma hakkı vardır.

Uygun bir biçimde kendini savunma hakkı, sanığın “somut ve etkili” bir savunmadan yararlanma hakkı olarak, savunmayı hazırlamak için yeterince zamana ve uygun ortama sahip olma hakkını kapsamına alır.

- Kendini kişisel olarak savunma hakkı, dosyaya giriş hakkı ile suç tanıtılarının kendisine iletilmesi hakkını gerekli kılar.
- Avukat bulundurma hakkı ise, kolluk güçleri tarafından başlatılan ön işlemlerden itibaren geçerlidir.
- Savunma hakkının etkililiği gereği, sanığa, avukatıyla üçüncü kişilerin gözetimi dışında iletişimde bulunma hakkını içerir.

Tanıkları sorgulama hakkı da savunma hakları içinde yer alır ve çapraz sorgulama sürecinin bir parçasını oluşturur.

e) OHAL Mevzuatı, Ayıklanarak Olağan Hukuk Düzenine Dönülmelidir

- İki yıllık OHAL, bağlam dışı uygulanmış; neden, konu ve amaç bakımından OHAL yönetiminin sınırlarına uyulmadığı gibi asgari standartlarına da uyulmamıştır¹. Bu nedenle, YRSB’de kullanılan zorunluluk ve orantılılık kavramları, tamamen bağlam dışı kalmaktadır.
- Bu kavramların kullanılması, OHAL’i önemsememe iradesi midir? Eğer OHAL önemsiz ise, OHAL sırasında neden o denli radikal önlemler alınmıştır?
- OHAL, vahim olaylar nedeniyle ilan edildi; en azından anayasal gerekçe bu şekilde kullanıldı. Eğer bu doğru ise, neden OHAL, YRSB’de iki cümle ile geçiştirilmiş

¹ OHAL’i yasa yoluyla 3 yıl daha uzatan 7145 sayılı yasanın hükümleri dikkate alındığında, OHAL önlemlerinin örtülü bir biçimde günümüzde de devam ettiği öne sürülebilir.

bulunuyor?

Hatırlayalım, OHAL KHK ek listelerinde adları yer alan yaklaşık 140 bin kamu görevlisi, kamu görevi ile ilgili bütün haklarından kalıcı olarak yoksun kılındı. Üstelik, Ocak 2017’de kurulan, ancak Ekim 2017’de faaliyete geçen OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHALİİK), tek başvuru mercii olarak öngörülerek yargısal başvuru yolları kapatıldı. Bu nedenle, OHAL KHK yasaklarını yasalılaştıran Anayasa’ya aykırı düzenlemeleri mevzuattan ayıklamayı öngörmeyen bir öneri, reform belgesi olarak görülemez.

d) Düşünce ve İfade Özgürlüğüne Saygı Gösterilmelidir

Türkiye’de, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere siyasi iktidarın söylem ve uygulamalarını eleştirmek, kimi savcı ve hâkimler tarafından kişinin düşünce ve ifade özgürlüğünün ihlal edilmesi için gerekçe addedilmektedir. Bu durum, yargının ne ölçüde siyasallaşmış olduğunun hazin bir göstergesidir. AİHM içtihatlarının da çok açık şekilde belirttiği üzere, devlet politikalarını ve başta Cumhurbaşkanı olmak üzere ülkeyi yönetenleri en sert şekilde eleştirmek, nefret ifadesi oluşturmadıkça ya da şiddete açıkça çağrı olmadıkça ifade özgürlüğü tarafından korunmaktadır. Nefrete ve şiddete çağrının saptanmasında ise, savcı ve hâkimlerin niyet okuması yapma, insanlara sahip olmadıkları düşünceleri isnat etmek yetkileri yoktur. Oysa bugün birçok siyasetçi, gazeteci, akademisyen, avukat, öğrenci, sendikacı ve daha başka toplumsal kesimlerden muhalif insanlar haksız şekilde mahpus haldedir.

Bu itibarla, düşünce ve ifade özgürlüğü, mevzuatta ve uygulamada suç muamelesi görmekten çıkarılmalıdır. Bu çerçevede, mevzuattaki başka birçok sorunlu düzenleme ve uygulama yanında, özellikle şu yasal düzenlemelere ilişkin olarak “düşünce suçunu ortadan kaldıracı” adımlar atılmalıdır:

AİHM içtihatları ve AYM’nin Ayşe Çelik ve Füsun Üstel ve diğerleri içtihadı dikkate alınarak, Terörle Mücadele Kanunu madde 7/2’deki şiddet unsurunun kanunilik ilkesine uygun şekilde belirginleştirilmesi gerekmektedir. TCK madde 220/8 hükmü için de aynı gereklilik söz konusudur. Mahkemeler, devlet organları tarafından ifade edilen resmi görüşlere ya da toplumun çoğunluğunun savunduğu fikirlere muhalefet eden barışçıl görüşlere, bunlar şiddete açıkça tahrik etmedikçe, saygı göstermeli, düşünce suçu yaratmak anlamına gelecek şekilde niyet okuması yapmamalıdır.

TCK madde 220/6 hükmünde düzenlenen örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin ayrıca örgüte üye olmak suçundan cezalandırılacağına ilişkin düzenleme, Terörle Mücadele Kanunu madde 7/2 uygulaması ile aynı çarpık kaleme alınışa ve uygulamaya sahiptir. Siyasi amaçlı birçok yargılamada bu kanun maddesine dayanıldığı görülmektedir. Muhalefeti sindirme ve ifade özgürlüğünü kısıtlama yönünde kullanılan bu düzenleme ile uygulaması da düzeltilmelidir.

“Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama” başlığını taşıyan TCK madde 301, üçüncü fıkrasındaki “Eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz” hükmüne rağmen, ifade özgürlüğü önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Bu son derece muğlak düzenlemenin düzeltilmesi ya da kaldırılması gerekmektedir.

TCK madde 299 hükmünde düzenlenen Cumhurbaşkanına hakaret suçu, AİHM'nin bu konudaki açık yaklaşımına da uygun olarak kaldırılmalıdır. Zira, Cumhurbaşkanı artık sembolik ve tarafsız bir konuma sahip değildir. Bu bağlamda Parti genel başkanı olduğu için güncel siyasal tartışma (hatta çatışmaların) merkezinde yer alan ve icrai yetkileri tek başına elinde bulunduran makamın, 6771 sayılı yasa değişikliği öncesindeki Cumhurbaşkanı ile aynı şekilde değerlendirilmesi ve aynı seviyede korunması doğru değildir. Hakaret suçları bakımından TCK madde 125 yeterli olup, Cumhurbaşkanı ve siyasilere hakaret konusundaki yargılamaların da AİHM içtihatları dikkate alınarak yürütülmesi gerekmektedir.

2. ANAYASAL DÜZLEMDE

Anayasal düzlemde konuya, ilkin demokrasi-yargı diyalektiği çerçevesinde yaklaşılmalı; sonra, yargıya ilişkin öncelikli düzenlemelere işaret edilmeli; nihayet, 6771 sayılı Kanun ile yapılan Anayasa değişikliğinin sürdürülemez özelliği vurgulanmalıdır.

a) Anayasal düzenlemeler, yargı-demokrasi diyalektiği ışığında tasarlanmalıdır

Yargı ve demokrasi arasındaki ilişki veya yargının demokratik özelliği, yasama ve yürütme organlarınınkine göre hayli farklıdır. Yargıda seçim ilkesi, yasama ve yürütmede olduğu gibi geçerli olmamakla birlikte, yargı organları da halk (veya millet) adına karar verir; ayrıca, yargı organlarının demokratik meşruluğu da teyit edilir.

Demokratik hukuk devletlerinde *yargıç*, *üç önemli işleve* sahip: Demokrasi faktörü, demokrasi antrenörü ve demokrasi aktörü. Özgür ve güçlü bir yargı, demokrasinin korunması ve ilerletilmesinin zorunlu bir aracıdır. Bunun için yargı mensupları ciddi bir hukuki formasyon temeline sahip olmalı; buna, sürekli mesleki formasyon eklenmelidir. Yargılama hakkı, yargıcin demokrasi üzerinde sahip olduğu pay ile açıklanır. Yargı erki, ancak belli sayıda güvenceden yararlanabildiği ve insan haklarını etkili bir biçimde koruyabildiği ölçüde demokrasi etkeni olarak ortaya çıkabilir. Yöneticilerden hesap sorma özelliğiyle yargı, demokrasi “antrenörü” olarak da görülür. “Demokrasi aktörü olarak yargıç, siyaseti temizleme misyonu ile, siyaset-para ilişkisinde ortaya çıkan yolsuzlukları yargısal karar süzgecinden geçirir. Böylece, siyasal aktörlerin etkinliklerini « temiz siyaset » çerçevesinde yürütmelerini sağlar. Mali saydamlık ve siyasal denetim ölçüsünde yargısal denetim ölçülü olur. Yargıçları demokrasi sınavına tabi tutan yolsuzluk iddiaları, kendileri için tarihsel misyonları ile yüzleşme fırsatı da yaratır. Bu iddiaları gerçeklik testinden geçirebilecek tek anayasal organ, yargıdır”.

Yargının böyle bir işlevi yerine getirebilmesi için, yargı mensuplarının yetişme tarzı kadar örgütlenme şekli (yargı teşkilatı) de önem taşımaktadır. Bu da uzmanlık, özerklik ve demokrasi ilkelerine uygun olmalıdır. Yüksek kurul şeklindeki örgütlenme, yargı bütünüünün işleyişi ve bağımsızlığını sağlamaya elverişli olmalıdır.

b) Yargı bağımsızlığı için öncelikli anayasal düzenlemeler

Bağımsızlık statü, tarafsızlık erdemdir. Şu halde Anayasa madde 9'un saygı görmesi için öncelikle, statü-erdem diyalektiğini sağlayıcı anayasal düzenleme yapmak gerektiğine göre, bu da, HSK yapısı ile doğrudan ilişkili bir sorundur.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun siyasi etkilerden arındırılması gereklidir. Bu çerçevede,

Adalet Bakanı ve Bakan Yardımcısı Kurul'dan çıkarılmalı, partili Cumhurbaşkanı'nın Kurul'a üye seçme yetkisi kaldırılmalıdır.

Anayasa'nın 159. maddesinin 10. fıkrasının değiştirilmesi suretiyle, HSK'nın tüm kararları için yargı yolu açılmalıdır. Hâlihazırda, Kurul'un yalnızca meslekten çıkarma kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulabilmektedir. Oysa Kurul'un, Anayasa'nın 159. maddesinin 8. fıkrası çerçevesinde taşıdığı yetkiler uyarınca meslekten çıkarma dışında alabileceği kararlar da, hâkim ve savcılar için çok önemli sonuçlar doğurabilen kararlardır. Buradaki yargısal başvuru sınırlamasının bir hukuk devletinde hiçbir şekilde yeri olamayacağı açıktır. YRSB'de “*HSK'nın disiplin kararlarına karşı yargısal denetim mekanizması genişletilecektir*” (2.2-c) denilse de, bu hiçbir şekilde yeterli değildir. HSK'nın tüm kararlarına karşı yargı yolu gecikmeksizin açılmalı ve aynı anda da HSK'nin yapısı, siyasi niteliğinden arındırılmalıdır.

Öte yandan; Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun birbirinden ayrılması sağlanmalıdır. Anayasa mahkemesi, Avrupa modeli anayasa yargısı modeli üzerine yeniden yapılandırılmalıdır.

c) Parti başkanlığı yoluyla Devlet tüzel kişiliğini temsil ve yürütme yetkilerini tek kişide birleştiren yönetimin (monokrasi) sürdürülemezliği

9 Temmuz 2018'de yürürlüğe giren 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliğinin üç yıllık uygulaması, monokrasinin sürdürülemez özelliğini teyit etmiş bulunuyor. Bu özellik, şu iki kavramla açıklanabilir: Meşruiyet ve meri'yet.

Meşruiyet sorunu ağırlaştı: OHAL ortam ve koşullarında Anayasa değişikliği, meşru değildi. Yine meşruluk sorunu eşliğindeki geçiş döneminin ardından bir yıllık uygulama ve İstanbul seçimlerinde “Anayasa mimarları”² nın² ağır yenilgisi, 6771 sayılı Kanun ile yapılan Anayasa değişikliğinin meşruluk sorununu derinleştirdi.

Meri'yet ise, Anayasa'ya saygı ile ilgi sorun olup, 6771 sayılı Anayasa değişikliği Kanunu savunucularının, bu Kanun ile getirilen hükümlere bile riayet etmediklerini ifade etmek için kullanılan kavramdır. Yasama çalışmaları bakımından bunun en tipik örneği, kanun teklifi uygulamasıdır. Bu yetki TBMM tekelinde bulunduğu halde, bu konuda muvazaa sürekli bir uygulama halini almıştır. Bürokratlar tarafından hazırlanan teklifler, milletvekilleri tarafından imzalanarak sadece biçimsel olarak bir öneri metnine dönüştürülmektedir.

Ancak meri'yet sorununu yaratan asıl etken, “partili cumhurbaşkanlığı” olarak görülebilir. Partili cumhurbaşkanlığı, 6771 sayılı Kanun ile gerçekleştirilen Anayasa değişikliğinin en belirgin sonucu oldu. Şöyle ki; “*Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir*” hükmü (m.101/son), Anayasa'dan çıkarıldı.

Bu hükmün kaldırılması, Cumhurbaşkanı'na bir parti üyesi olmanın yolunu açtı. (Fakat, parti genel başkanlığı ile parti üyesi olmak, birbirinden farklıdır ...).

Öncelikle hatırlatmak gerekir ki, Cumhurbaşkanı andı, Anayasa'da aynen yer almakta: “*Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, ...bağlı kalacağıma (...), üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma... namusum ve şerefim*

² Bunlar aynı zamanda Cumhuriyet partisi mimarlarıdır: Erdoğan-Bahçeli-Yıldırım.

üzerine andiçerim” (md.103).

Madde 104 ise, Cumhurbaşkanı’na, “*Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin etme*” yükümlülüğünü vermiştir.

Aktarılanlar ve diğer anayasal yükümlülükler, Cumhurbaşkanı’nın parti başkanı olmasına olanak tanımamakta; çünkü, parti başkanlığı ile bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi arasındaki bağdaşmazlık açıktır.

Aslında, 2017 Anayasa değişikliği, “Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir” kaydını kaldırmakla, parti mensubiyeti ile Cumhurbaşkanı statüsünün bağdaşmazlığı ilkesine son vermiş olmakla birlikte, tarafsızlık eksenine dayanan Cumhurbaşkanı andı aynen korunduğu gibi, Cumhurbaşkanı’nın gözetme yetkisi, temin yükümlülüğü ile pekiştirilmiştir.

Bu anayasal düzenleme, partili bir adayın, Cumhurbaşkanı seçildiği zaman parti üyeliği devam etse de, partili olmayan bir kişiye üye olma yolunu örtülü bir şekilde açmakta, ancak, Cumhurbaşkanı seçilen bir kişinin parti genel başkanlığı yolunu açmamaktadır. Çünkü, Cumhurbaşkanı’nın parti genel başkanlığı yapması, emredici Anayasa hükümleri ile bağdaşmamaktadır. Bunların başında da, “tarafsızlık” (andiçme) ve “Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin” yükümlülüğü gelmektedir³.

Şu halde, burada yeniden dikkat çekilmesi gereken husus, parti genel başkanlığı ile “Cumhurbaşkanı’nın anayasal statüsü”nün bağdaşmazlığıdır. Bağdaşmazlık, üç yıllık anayasal uygulama döneminde, çok yönlü olarak kendini göstermiş bulunmaktadır:

- Yürütme bakımından; hükümet ve bakanlar kurulu kaldırılmış, “Cumhurbaşkanı’nın yürütme ile özdeşleşmiş olması”, “tek kişi” yönetimine indirgenmiştir.
- Yasama bakımından; Parti başkanı olması nedeniyle TBMM’de Cumhurbaşkanı’nın ön onay vermediği yasa önerisi kabul görmemiştir.
- Yargı bakımından; Cumhurbaşkanı, HSK yoluyla yargı bütününe etkilemeye çalışmıştır.
- Toplum bakımından, özellikle hak ve özgürlüklerin kullanılması açısından kendini göstermiştir. Bunun tipik örneği, TCK m.299’un ifade özgürlüğü ve haliyle yurttaşların demokratik özgürlükleri üzerinde “Demokles’in kılıcı” olarak kullanılmasıdır. Haliyle, bu ve benzeri düzenleme ve uygulamaları, *demokratik toplumu* baskılamaya aracı olarak kullanılmaktadır.

TCK m.125 hakaret suçunu, TCK m.299 ise cumhurbaşkanına hakaret suçunu düzenlemektedir. TCK m.125’e göre hakaret suçunu, herkes herkese karşı işleyebilir. Bu iki düzenlemeden çıkan anlam, cumhurbaşkanını hakareten korumak için diğer bireyler için var olandan daha güçlü bir koruma mekanizması kurulduğudur. Ayrıca belirtmek gerekir ki, m.299’un düzenleniş biçimi, bir kanun niteliğini yansıtmaktan uzaktır. Bir kanun, öngörülebilir, anlaşılabilir, ulaşılabilir olmalıdır ki, hukuki güvenliği de böylece sağlanabilsin.

³ Parti genel başkanlığı, olsa olsa şu iki siyasi nedenle açıklanabilir ancak: RTE’nin, Anayasa değişikliğini kişisel proje olarak nitelemesi ve parti genel başkanlığını anayasal unvanlarının merkezine (eksenine) yerleştirmek suretiyle “kişi-parti-devlet” bütünleşmesi sağlayarak, partisini hegemonyacı parti konumuna getirmek suretiyle kişisel iktidarını ömür boyu güvence altına almak.

Bireylerin, cumhurbaşkanına karşı yaptıkları eleştirilerin hakaret olup olmadığına kararını, yine yürütmenin elindedir ve bu açıktır. Öngörülebilirliği bertaraf etmektedir. Çünkü madde 299/3'e göre, bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır. TCK m.299'un uygulamasında asıl sorun, Cumhurbaşkanı'ndan çok parti başkanı olarak gerçekleştirilen söylem ve eylemler nedeniyle yöneltilen eleştirel görüşlere karşı TCK m.299'un uygulanmasıdır.

TCK m.299'u uygulama tarzı ve sıklığının olumsuz etkisi, sadece demokratik hak ve özgürlüklerini kullanan yurttaşların kişi özgürlüğünden alıkoyma yaptırımına maruz kalmaları sonucuna yol açmakla sınırlı kalmayıp, yargı organlarının böylece artan meşguliyetleri de, adil yargılanma hakkını ihlal etmektedir.

Özetle; Cumhurbaşkanı'nın parti genel başkanlığı, Anayasa'nın üstünlüğü ve anayasal kurumların düzenli ve dengeli işleyişini zaafa uğratmış bulunmaktadır.

Kısacası, "istismarcı anayasa değişikliğinin istismarcı uygulanması", Türkiye devletini, Anayasal devlet özelliğinden uzaklaştırmış bulunmaktadır.

Bu durum karşısında, "demokratik hukuk devleti" için başlıca çözüm, Cumhurbaşkanı'nın parti genel başkanı olma yolunun kapatılmasıdır.

II. BÖLÜM

HAK, HUKUK, ADALET İÇİN ADİL YARGILANMA HAKKI İŞİĞİNDE YASA ÖNERİLERİ

I. HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

HAK-HUKUK-ADALET yürüyüşü ve kurultayını 2017 Haziran-Temmuz ve Ağustos aylarında gerçekleştiren Cumhuriyet Halk Partisi, 24 Haziran 2018 seçimleri ardından başlayan 27. Yasama Döneminde, söz konusu etkinlik ve hedeflerini yasama sürecine yansıtmaya başlamıştır.

CHP olarak 15 Haziran 2017'de Ankara'da başlattığımız 440 km'lik İstanbul'a yüz binlerin yürüyüşünün itici gücü ve ardından yapılan Adalet Kurultayı (26-31 Ağustos, Çanakkale), ile "*hak, hukuk, adalet*" üçlüsüne, çok boyutlu ve derinliğine tartışma zeminini yaratmıştı.

24 Haziran 2018 seçimleri ardından başlayan 27. Yasama Döneminde, söz konusu etkinlik ve hedeflerini yasama sürecine geçirerek, hak, hukuk ve adalet; uğruna yaptığımız bu "eylem ve fikri tartışma"nın üçüncü ayağı olarak nitelendirebileceğimiz yasama çalışması adil yargılanma hakkına dair 189 maddeden oluşan 12 yasa önerisi şeklinde TBMM Başkanlığı'na sunuldu.

Her vesile ile mevzuatın, adil yargılanma hakkının gerekleri doğrultusunda baştan sona gözden geçirilmesini savunan CHP, 27. Yasama Döneminin 2. Yasama Yılında bu amaçla başlattığı çalışmayı, yasa teklifleri şeklinde somutlaştırmıştır. Bu çalışmalar; adalet sistemi ve yargıyla ilgili ivedi sorunların çözümüne yönelik gerçek bir yasama çabası olup, yargı reformu ve insan haklarına ilişkin hem öncü hem de yapıcı adım olarak görülmelidir.

CHP Anayasa Komisyonu, Adalet Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyesi

milletvekilleri girişimleri ile Haziran 2019’da başlatılan mevzuat çalışması, demokratik meşruluk temelinde katılımcı bir yöntemle yürütülmüş; ilgili yasalar, adil yargılanma hakkı gerekleri doğrultusunda gözden geçirilmiştir.

Anayasa ve Türkiye’nin taraf olduğu sözleşmeler ışığında başlatılan mevzuat çalışmasına katılımları için, CHP tarafından, TBMM’de temsil edilen tüm siyasi partilere ve Adalet Bakanlığı’na çağrı yapılmış; ayrıca, demokratik meşruiyet kaygısıyla, başta barolar olmak üzere konuyla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, işçi ve memur sendikaları ve yine uzman akademisyenler de çalışmalara davet edilmiştir. Altmış beş uzman katılımcının katkı sunup ayrıca birçok kurum ve kuruluş, görüş ve önerilerini yazılı olarak iletmıştır. Meclis dışı bu katılımcı halka, demokratik meşruluk açısından önemli ve gerekli idi.

Bu çerçevede; adil yargılanma hakkını ortadan kaldıran ve/veya zedeleyen ögeleri mevzuattan ayıklamak, değiştirilmesi gerekenleri yeniden yazmak ve gerekli yeni hükümleri eklemek şeklindeki çalışma tarzıyla; Anayasa’ya aykırı torba yasa usulüne başvurulmadan, her konu ve disiplin ayrı bir yasa olarak ele alınarak, saydam ve katılımcı bir yöntemle düzenleme yapma yoluna gidilmiştir. Çalışmalar sırasında çizilen çerçeve başlıkları; adil yargılanma hakkı, ifade özgürlüğü, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, hapishanelerdeki durum, OHAL hukukundan olağan hukuka geçiş temaları oluşturmuştur. TCK’deki ifade özgürlüğü ihlali kaynağı olan düzenlemeler, hasta mahpuslar gibi alanlar, çözüm üretilmeye çalışılan sorunlu konuların başında gelmiştir.

Adil yargılanma eksenindeki yasa önerileri, bizzat siyasi iktidarın da kabul ettiği bir eksikliği gidermeyi hedeflemektedir. YRSB’nin olumlu tarafı, “adil yargılanma hakkı” ile de bağlantı kuran böyle bir ihtiyaç belgesinin hazırlanıp önceden kamuoyuna açıklanarak, saydam hale getirilmiş olmasıdır. Bu gözlem, söz konusu metnin içeriğinin yeterliliği ve samimiyetinden bağımsız bir tespittir. YRSB, yargı ve adil yargılanma hakkı açısından reform yapılması gereğini soyut olarak teyit ederken; eksiklikleri doğru şekilde tespit edip, onlarla yüzleşmemiştir. Bir ihtiyacın itirafı olan YRSB ve İHEP’in getiremediği somut yanıtlar, CHP’nin kanun teklifleriyle oluşturulmuş durumdadır.

Adil yargılanma hakkı ve onunla ilintili hak ve özgürlüklerle ilgili olarak, bu konudaki uluslararası standartların da dikkate alınmasıyla oluşturulan kanun tekliflerimiz, demokratik hukuk devletinin tesisini, temel hak ve özgürlükler boyutu açısından gerçekleştirmeye de hizmet edecektir. Ancak, kuşkusuz ki bu adımı tamamlayacak bir sonraki adım, işbu kanun tekliflerinin konusu olmamakla beraber, siyasi rejimin, demokrasiyle bağdaşacak yönde, güçlendirilmiş parlamenter sisteme dönüştürülmesidir.

Adil yargı yasa önerisi, doğrudan pozitif hukuk dayanakları olarak, anayasal düzlemde, başta madde 2 olmak üzere, özellikle madde 36 ve 38; uluslararası düzlemde, AİHS madde 6; içtihadı olarak, AİHM, AYM ve Yargıtay kararları hareket noktası kabul edilerek oluşturuldu ve bu yapılırken de, şu çalışma yöntemi benimsendi:

- Yasalara rağmen adil yargı ihlallerini saptamak,
- Anayasaya rağmen adil yargı ihlallerini saptamak,
- Yasa değişiklikleri bakımından öncelikleri saptamak,

- Anayasa değişikliği gereklerini belirlemek.

1. *Yasalara rağmen ihlaller, özellikle “düşünce suçu” yaratan yargulamalar:* Açıkça Anayasa’ya ve AİHS’ye, AYM ve AİHM kararlarına, hatta çoğu zaman Yargıtay kararlarına aykırı uygulamalar, (özellikle Terörle Mücadele Kanunu m.7/2) aykırı bir şekilde açılan ve yürütülen davalar.
2. *Anayasa’nın amir hükümlerinin ihlali:* Bunların başında, Anayasa madde 36, 38 ve 138’in ihlali gelmektedir. Şu öneriler, hareket noktasını oluşturdu:
  - a) Öncelikle, yasaların, Anayasa ve AİHS doğrultusunda, ayrıca ilgili içtihat ışığında uygulanması: Bu hedef çerçevesinde neler yapılabilir? Adil yargılanma hakkı yasa önerisi, bu hususla ilgili olarak da çözüm üretmelidir.
  - b) Anayasa’nın doğrudan uygulanması: Anayasa m. 11, bunun dayanağını açıkça koymuş olmakla birlikte, AYM’nin bireysel başvuru sonucu verdiği kararlar, Anayasa’nın doğrudan uygulanma tarzını (AİHM kararlarına benzer bir biçimde) somutlaştırmış bulunuyor. Derece mahkemeleri için de doğrudan uygulama yükümlülüğü geçerlidir.

3. *Yasa değişiklikleri:*

Ayıklama/değiştirme ve yeni kural koyma biçiminde olmalıdır.

Ayıklama, OHAL’in neden olduğu ciddi tahribat gözönüne alınarak yapılmalıdır. OHAL’in üç dönemi hatırlanmalıdır: 6638 sayılı yasa, Anayasal OHAL, 7145 sayılı yasa.

Her üçünün toplam etkisi ve tortuları dikkate alınır, OHAL’in, “fili olarak” devam ettiği söylenebilir. Çünkü 6638 sayılı Kanun ve 7145 sayılı Kanun yürürlükte olduğu gibi, OHAL KHK’lerinin önemli bir kısmı yasalaştırılmış -daha doğrusu kendilerine yasa sayısı verilmiş- bulunuyor. Kısacası, yürürlükteki mevzuat, olağan hukuk mevzuatı olmadığı gibi, bir OHAL mevzuatı bile değildir; zira, OHAL de, sapma içeren düzenleme ve uygulamalara karşın yer, zaman, konu ve amaç bakımından son tahlilde bir hukuk rejimidir. Yine, OHAL, asgari düzeyde de olsa denetim yollarının işletilmesi bakımından da bir hukuk rejimidir.

Bu nedenle, yargı reformu adı altında yapılacak bir düzenleme, öncelikle “adil yargılanma hakkı”nın asgari güvencelerini hedef almalıdır. (Bu hedef, gündemde olan ve kamuoyunca bilinen davalar için değil; Edirne’den Hakkâri’ye, Muğla’dan Artvin’e bütün Türkiye’de görülen davalar açısından geçerli olmalıdır). Kuşkusuz, adil yargının asgari gerekleri, çocuklar için adalet ile çevresel adaleti de kapsamına almalıdır.

Değiştirme ile ilgili olarak bir örnek vermek gerekirse; hakimliğe girişte 70 puan kaydı olumlu olmakla beraber, mülakatta kamera kaydı için yapılan ısrarlı öneriler reddedilmiştir (bkz.: 7161 sayılı CMK ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun).

Yeni kural koyma bakımından, “Türk tipi öneriler” de dâhil olmak üzere, adil yargılanma hakkının asgari standartlarını sağlamaya yönelik “azami standartlar” söz konusu olmalıdır. Bu açıdan bir örnek olarak, 1992’de CMUK’a giren “avukat bulundurma hakkı” hatırlanabilir.

4. *Anayasa değişikliği ve yargı:* Yargı-demokrasi ilişkisi üzerine, öncelikle şu yanlışı düzeltmekte yarar var: “Yargının ve yargıcın demokratik meşruluğu, yargı mensuplarının genel oyla seçilmiş kişiler tarafından atanması ölçüsünde mümkündür”. Hayır, yargının demokratik meşruluğu; yargı bağımsızlığından, yargıcın niteliğinden, güvencelerinden ve verdiği kararlardan gelir.

Yargı ve demokrasi arasındaki ilişki veya yargının demokratik özelliği, yasama ve yürütme organlarınınkine göre hayli farklıdır. Seçim ilkesi veya halk iradesine dayanma gereği, yargı erki için geçerli değildir. Bununla birlikte, yargı organları da halk (veya millet) adına karar verir; gerekçe ile yargı organlarının demokratik meşruluğu da teyit edilir.

Yukarıda değinildiği üzere yargı, demokrasi faktörü (etkeni), aktörü ve antrenördür. Özgür ve güçlü bir yargı, demokrasinin korunması ve ilerletilmesinin zorunlu bir aracıdır. Bunun için yargı mensupları ciddi bir hukuki formasyona sahip olmalı; buna, sürekli mesleki formasyon eklenmelidir. Yargı erki, ancak belli sayıda güvenceden yararlanabildiği ve insan haklarını etkili bir biçimde koruyabildiği ölçüde demokrasi etkeni olarak ortaya çıkabilir. Yargılama hakkı, yargıcın demokrasi üzerinde sahip olduğu pay ile açıklanır. Yöneticilerden hesap sorma özelliğiyle yargı, demokrasi “antrenörü” olarak da görülür.

Yargının böyle bir işlevi yerine getirebilmesi için, yargı mensuplarının yetişme tarzı kadar örgütlenme şekli (yargı teşkilatı) de önem taşımaktadır. Bu ise, uzmanlık, özerklik ve demokrasi ilkelerine uygun olmalıdır. Yüksek kurul şeklindeki örgütlenme, yargı bütünüünün işleyişini ve bağımsızlığını sağlamaya elverişli olmalıdır. (Örgütlenmeyi, hem Hâkimler ve Savcılar Kurulu açısından hem de meslek örgütlenmesi açısından düşünmek gerekir). Yargı mensuplarının formasyonu ve tabi oldukları etik kurallar bakımından; konu üç aşamada ele alınmalı ve kurallara bağlanmalıdır:

- Hukuk eğitimi ve hukukçu yetiştirme politikası,
- Mesleğe intisap koşulları,
- Emekli olduktan sonrası: Bu safhayı düzenlemek, sadece etik ilkeler ile mümkün değildir (Bir AYM üyesinin emekli olduktan sonra bir banka yönetim kurulu üyeliğine atanması örneği hatırlanabilir).

II. CHP TARAFINDAN ADİL YARGILANMA HAKKI EKSENİNDE SUNULAN KANUN TEKLİFLERİ

Asıl hedef, kod niteliğinde bir “adil yargılanma yasası” hazırlamak olmalıdır. Ancak, tek yasada düzenleme, daha uzun soluklu ve kapsayıcı bir çalışmayı gerekli kıldığından, aşağıdaki teklifler paketi, “adil yargılanma hakkı yasası”na giden yolu açan ve kolaylaştıran hazırlık çalışması ve kayda değer bir birikim olarak görülebilir.

Adil yargılanma hakkı ilkeleri eksenindeki 12 kanun teklifinin özelliği, bunların torba kanun usulüne başvurulmadan ve ayrı ayrı hazırlanmış olmasıdır. İşbu kanun teklifleri hazırlanırken başvuru bu tematik ayırım, kanun tekliflerinin komisyon ve Genel Kurul aşamalarında sağlıklı ve verimli şekilde müzakere edilmesini sağlayacağı gibi, kanunlaşan metinlerin de ulaşılabilirliğini kolaylaştıracaktır.

Demokratik meşruiyet kaygısıyla katılımcı bir yöntem yürütülerek çalışmaya özen gösterdiğimiz, adil yargılanma hakkı ışığında hazırlanan 12 kanun teklifi ile 189 maddeden oluşan önerilerimiz, adalet sistemi ve yargıyla ilgili ivedi sorunların çözümüne yönelik gerçek bir yasama çabası olup, yargı reformu ve insan haklarına ilişkin de öncü adım olarak

görülmelidir. Tekliflerimizden yedisi Adalet Komisyonu'na, üçü İçişleri Komisyonu'na, biri Plan ve Bütçe Komisyonu'na ve bir diğeri de Anayasa Komisyonu'na sevk edilerek, ihtisas komisyonlarının dengeli çalışması sağlanması amacıyla yönelik nitelikli yasamaya önemli bir katkı sunulmuştur. Söz konusu kanun teklifleri ve sevk edildikleri ihtisas komisyonları, aşağıdaki gibidir:

1. Adalet Komisyonu-2/3692 Esas Sayılı
Hâkimler ve Savcılar Kanununun Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi-13 Madde
2. Adalet Komisyonu-2/3694 Esas Sayılı
Adil Yargılanma Hakkı İlkeleri Gereğince Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi-69 Madde⁴
3. Adalet Komisyonu-2/3691 Esas Sayılı
Mahpus Haysiyeti ve Hakları Işığında Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi-32 Madde
4. Adalet Komisyonu-2/ 3693 Esas Sayılı
Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi-10 Madde
5. Plan ve Bütçe Komisyonu-2/3690 Esas Sayılı
Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi- 6 Madde
6. Adalet Komisyonu-2/3684 Esas Sayılı
Türk Ceza Kanununda Düşünce ve İfade Özgürlüğünü Güvenceleyen Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun Teklifi-8 Madde
7. Adalet Komisyonu-2/3684 Esas Sayılı
Terörle Mücadele Kanununda Düşünce ve İfade Özgürlüğünü Güvenceleyen Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun Teklifi-5 Madde
8. İçişleri Komisyonu-2/3686 Esas Sayılı
OHAL Kanun Hükmünde Kararnemeleriyle Kamu Görevinden İhraç Edilmiş Olup 19 Temmuz 2018 Tarihine Kadar veya Bu Tarihten Sonra Haklarında Soruşturma veya Kovuşturma Başlatılmamış Olanlar ile Haklarında Başlatılan Soruşturma ve Kovuşturma İşlemleri Lehlerine Sonuçlanan Kamu Görevlileri, Yargı Organı Çalışanı ve Diğer Kurum ve Teşkilat Görevlilerinin İadesine İlişkin Kanun Teklifi-11 Madde
9. Adalet Komisyonu-3/3687 Esas Sayılı
İş Kanununda, Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ve İş Mahkemeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi-10 Madde
10. İçişleri Komisyonu-2/3689 Esas Sayılı

---

⁴ 69 maddelik Adil Yargılanma Hakkı İlkeleri Gereğince Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, CHP'nin muhalefet şerhinin sonuna eklenmiştir.

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi-3 Madde

11. Anayasa Komisyonu-2/3696 Esas Sayılı

Basın Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi-19 Madde

12. İçişleri Komisyonu-2/3688 Esas Sayılı

İl İdaresi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi-3 Madde

III. BÖLÜM

CEZA MUHAKEMESİ KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİNİN MADDELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Madde 1-5: Teklifin ilk beş maddesi, İdari Yargılama Usulü Kanunu çerçevesinde idareye yapılan başvurular bakımından cevap verme süresinin kısaltılmasına ve idare yargı mercilerince verilen kararların yazılma süresine ilişkindir. Teklifin 1. maddesinin gerekçesinde, idari başvurulara cevap süresinin kısaltılması yönündeki değişikliğin, “*hukuk devletinin geliştirilmesi ve birey odaklı yönetim anlayışının kuvvetlendirilmesi*” amaçlarına yöneldiği belirtilmektedir. Her ne kadar, söz konusu sürenin kısaltılmasının, hukuki durumların daha çabuk şekilde belirgin kılınmasını ve hak arama özgürlüğünün daha çabuk kullanılmasını mümkün kılacağı düşünülebilirse de; idari ve yargısal kararları veren kamu görevlileri, liyakat ve kanun önünde eşitlik ilkelerine uygun şekilde kamu hizmetine alınmadıkça ve yargı bağımsızlığını sağlamak üzere gerekli yapısal reform yapılmadıkça, sırf bu tür niceliksel adımlar, hukuk düzenimizdeki ağır sorunları aşmayı mümkün kılmaya yetmeyecektir. Bürokratik performans temelli bir kamu idaresi ve yargı merceği; Anayasa’ya ve temel hak ve özgürlüklere saygı gösterildiği anlamını taşımaz. Adaletin değerler alanındaki sorunlarını sistematik ve ısrarlı şekilde görmezden gelen bir yargısal ve idari sürat teknikleri bütünü, yargının sorunlarına çözüm getirecek bir reform şablonu olarak kabul edilemez. Yurttaş 30 gün önce yanıt vermektense daha önemli olan, yurttaş demokratik hukuk devletinin idaresine yaraşacak nitelikte yanıt verecek bir kamu yönetiminin teşekkülüdür. Aksi halde; bizi adaletsizliğe daha hızlı götüren sürat, makbul bir şey değildir.

Madde 6-9: Teklifin 6., 7., 8. ve 9. maddeleri; sırasıyla, kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi halini, suçun nitelikli hallerine dahil etmektedir.

Teklifin genel gerekçesinde, söz konusu suçlar bakımından mağdurun eski eş olmasının ağırlatıcı sebep addedilmesine dayanak olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve erkek şiddetine atıf yapılmamış; eski eşler arası şiddet olgusunun, cinsiyetler arasındaki güç ilişkileriyle ve kural olarak erkeğin failliği ve kadının mağdurluğuyla tanımlanan tek yönlü bir tahakküm süreci oluşturduğu gerçekliğini, kullanılan nötr ifadelerle göz ardı etmiştir. Kanun teklif metninin lafzında “eş” sözcüğünün kullanılması doğru olmakla beraber; boşanmış eşler arasındaki şiddet fiilleri, ataerkil toplumun bir tezahürü olarak erkeklerden kadınlara yöneldiğinden ve sosyolojik bakımdan asolan da kadınları erkeklerin şiddetine karşı korumak olduğundan, teklifin genel gerekçesinin bu noktaları görmezden gelmesi eksiklidir. Buna

karşın, anılan maddelerin gerekçelerinde, *ratio legis* olarak, “özellikle kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması” amaçları zikredilmiştir.

Eski eşin, anılan suçlar bakımından ilgili TCK maddelerine ağırlatıcı sebep olarak eklenmesi olumludur. Buna karşın; kanun teklifi, kadına karşı şiddet olgusunun engellenmesine yönelik olarak ceza aygıtını kullanmak bakımından, hemen atılabilecek diğer gerekli adımları atmamıştır. Kanun teklifinin bu anlamdaki yetersizliğini, iki açıdan teşhir etmek gerekir:

- *Suç tipi bakımından:* Kanun teklifi, boşanmış eşler arasındaki faillik ve mağdurluk ilişkisini, belirli suçların nitelikli haline dönüştürmektedir. Buna karşın, kadına karşı şiddet olgusuyla mücadelenin cezai ayağı açısından, -halihazırda zaten çok gecikilmiş- bir suç ihdası konusunda sessiz kalmıştır. İHEP’te, üç ay içinde tek taraflı ısrarlı takip fiilinin ayrı bir suç olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. (Faaliyet 6.3.b). Buna karşın, kanun teklifi, ısrarlı takip suç tipini ihdas etmemiştir.

Esasen, Türkiye’nin taraf olduğu Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin (İstanbul Sözleşmesi), “Taciz amaçlı takip” başlıklı 34. maddesi de, şu hükmü içermektedir: “Taraflar başka bir şahsa yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu şahsı, şahsın kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkar davranışların cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır”.

İHEP’te bazı suçların eski eşe işlenmesi halinin ağırlatıcı sebebe çevrileceği ve tek taraflı ısrarlı takibin bağımsız bir suç olarak ihdas edileceği hususları, beraberce duyurulmuştu:

“Belge, hem ağırlatıcı sebeplerin, boşanmış eşi de kapsamasını hem de tek taraflı ısrarlı takip fiillerinin ayrı bir suç olarak düzenlenmesini öngörmekte ve böylelikle mağdurlara gerekli güvencenin sağlanmasını amaçlamaktadır” (İHEP, s.80).

İHEP’te, bu iki konuda üç ay içinde beraberce adım atılacağı belirtilmiş olmasına karşın; kanun teklifinde, kadına karşı şiddetle mücadele açısından önem taşıyan bu iki adımdan birisi atılmış ama diğeri atılmamıştır. Oysa, ısrarlı takibin suç olarak ihdası, herhangi bir özel ön hazırlık ya da teknik güçlük içermemektedir. Bu sebeple; kanun teklifinde ısrarlı takibin suç olarak ihdas edilmemesi ve bu işlemin (en iyi ihtimalle) geciktirilmesi, kadına yönelik şiddetle mücadelenin ceza hukuku ayağı açısından önemli bir eksiklik ve gayrimeşru bir gecikme olduğu gibi; İHEP’in konuya ilişkin yaklaşımının yasama faaliyetine dahil edilmemesi açısından da bariz bir tutarsızlıktır. İvedi ve acil yasal tedbirlerin, (Meclis çoğunluğunun siyasi hesapları ya da atıllığı sebebiyle) bizzat iktidarın büyük ortağının açık kamusal taahhüdüne rağmen gerçekleştirilmemesi, kadınlara yönelik olası erkek şiddet eylemleri bakımından elverişli bir zeminin oluşmasını kolaylaştırıcaktır.

- *Fail bakımından:* Kanun teklifi, söz konusu suçlar bağlamında; failin, mağdur bakımından “boşandığı eş” olmasını, ağırlatıcı sebep addetmektedir. Bu; olumlu bir adım olmakla beraber, kanun teklifi, kadına yönelik şiddet olgusu bakımından dikkate alınması gereken, faille mağdur arasındaki diğer ilgili ilişki biçimlerini dışlamaktadır. Bu açıdan, Türkiye’nin de taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi’nin, “Cezayı ağırlatıcı koşullar” başlıklı 46. maddesinin birinci fıkrası ile onun (a) bendinin dikkate alınması gerekir:

“Taraflar, aşağıdaki koşulların, bu koşulların söz konusu suçun halihazırda temel unsurlarını

oluşturmadığı hallerde, iç hukukun ilgili hükümlerine uygun olarak, bu Sözleşmede belirlenen suçlarla ilgili olarak verilecek cezanın belirlenmesinde ağırlaştırıcı koşullar olarak göz önünde bulundurulabileceğini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

a suçun, iç hukukun kabul ettiği eski veya mevcut bir eşe veya birlikte yaşayan bireye karşı, aile fertlerinden biri tarafından, mağdurla birlikte ikamet eden biri tarafından veya yetkisini suistimal eden biri tarafından işlendiği hallerde;”.

AKP'nin kanun teklifinin, ilgili suçların mağdurla ikamet eden kişi tarafından birlikte yaşayan bireye karşı işlenmesi halini ağırlatıcı neden addetmemesi; özellikle erkek sevgilinin ve resmi nikahsız olup imam nikahlı olan erkeğin, birlikte yaşadıkları kadınlar üzerindeki şiddet eylemlerine karşı yeterli korumanın sağlanmaması anlamına gelmektedir. Kadının erkek şiddetine karşı korunma seviyesini genişletme iradesini, (boşanılmış da olsa) resmi evlilik ölçütüyle sınırlandıran kanun teklifi, (imam nikahlı ya da imam nikahsız) evlilik dışı ilişkiler bakımından kadının erkek şiddetine karşı korunma seviyesini yükseltmemesi itibariyle; ahlakçı, otoriter ve ayrımcı bir zihniyetin ürünüdür. Devletin temel görevlerinden birisi, başta yaşam hakkını güvencelemek suretiyle, herkesi (ve bu arada kadınları) şiddete karşı korumaktır. Kadına karşı şiddet olgusunda, evlilik dışı ilişki dahilinde aynı evde yaşayan erkeklerin kadınlar üzerindeki şiddeti de kayda değer bir yer tutmaktadır. AKP'nin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin keskin bir tezahürü olan evlilik dışı birlikteliklerde kadının maruz kaldığı şiddet olgusu bakımından, İstanbul Sözleşmesi'ne de uygun olarak kadını daha yüksek seviyede korumaktan kaçınan yaklaşımının, kadına bakış açısından iki açılımı vardır: Evlilik dışı birliktelikler konusundaki suskunluk, seküler şekilde kendi tercihleriyle bir erkekle beraber yaşayan kadınları; özel ve aile hayatı haklarına ilişkin olan ve Anayasa ve uluslararası insan hakları sözleşmeleri tarafından korunan hayat tarzları ve yaşam tercihleri nedeniyle, ceza hukukunun ağırlatıcı sebep kurumu aracılığıyla korunmaya değer bulmamak anlamına gelmektedir. Teklif, aynı şekilde; AKP'nin dini motifli söylemlerle kendilerinden oy devşirdiği çevrelerin kadına karşı erkek şiddetini “aile içi mesele” addeden ve kadını ikinci sınıf insan sayan paradigmalarına boyun eğmek suretiyle, sırf imam nikahlı olan ve önemli bir kısmı kendi başlarına erkek şiddetine karşı hukuk yoluna başvuracak imkan ve araçlara sahip olmayabilecek kadınları korumaya değer bulmamak anlamına gelmektedir. AKP teklifinin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pervasızca yeniden üreten ideolojik ve siyasi mahiyette iki farklı sebeple, erkek şiddetine maruz kalan söz konusu iki kadın kategorisini özel olarak korumak iradesini göstermemesi; kanun teklifinin genel gerekçesinde işaret edilen, “*kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması*” amaçlarına ihanet etmek anlamına gelen ağır bir tutarsızlıktır.

Kanun teklifinin bu sessizliği, yakın zamanda parti Genel Başkanı Cumhurbaşkanı'nın, Anayasa'da yeri olmayan hayali bir yetki temelinde İstanbul Sözleşmesi'ni feshetme arzusunda da kendisini gösterdiği şekilde; boşanmış kadınlarla benzer şekilde erkek şiddeti tehdidi altında olan aynı evde evlilik dışı birliktelik yaşayan kadınları zımnen “şiddete müstahak” addetmesi itibariyle de, başta insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yaşağı (Anayasa, m.17/3) ve kanun önünde eşitlik ilkesi (Anayasa, m.10) gelmek üzere, Anayasa'nın birçok amir hükmünün de açık inkarıdır.

Felsefi, ahlaki ve dini açılardan tarafsız olması gereken demokratik ve laik devletin görevi; özgür ve özerk bireylerin yaşam tercihleri üzerinde ahlaki ahkâmda bulunmak ve insanları belirli bir hayat tarzına zorlamak değil, ayrımcılık yapmadan yetki alanındaki tüm insanların temel hak ve özgürlüklerini korumaktır.

Madde 13: Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin 3. fıkrası, fıkırdaki sayılan ve "katalog suçlar" olarak isimlendirilen suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeninin var sayılabileceğini ifade etmektedir. Bu düzenleme ile, soruşturma/kovuşturma sürecine dönük şüpheli/sanık eylemlerinin, soruşturma/yargılama sürecine zarar vermesinin ya da bu süreçten kaçınmaya dönük eylemlerinin engellenmesi üzerine bir usul tedbiri olan tutuklama; isnat edilen suçun mahiyeti itibarıyla, esasa (maddi vakaya) yönelmektedir. Teklifin 13. maddesi; bu fıkraya, "hususunda" ibaresinden sonra gelmek üzere, "somut delillere dayanan" ibaresini eklemektedir. AKP'nin eklemesi, malumun ilanıdır. Oysa, tutuklama alanında bu bağlamdaki asıl sorun, bizatihi belirli suçlara ilişkin suç şüphesinin tutuklamaya yol açmasıdır. CHP'nin Adil Yargılanma Hakkı İlkeleri Gereğince Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 9. maddesi ise, salt isnat edilen eylemden hareketle tutuklamaya cevaz verdiği şeklinde yorumlanabilen CMK m.100/3'ü ve "katalog suçlar" müessesesini ilga etmektedir. Zira, isnat edilen suç ne kadar ağır olursa olsun, şüpheli/sanık; soruşturma/kovuşturma sürecine tümüyle uyan, usul işlemlerinden kaçınmayan, delil karartmayan, kaçınmayan ve hatta kendiliğinden teslim olan bir tutum içinde olabilir. CHP'nin teklifi, salt isnat edilen eylemden hareketle kişinin tutuklanmasını engellemeye yöneliktir. Tutuklama kararında, tutuklama nedeninin "varsayım" değil, delile ve süjeye dayandırılması suretiyle, somutlaştırma aranmalıdır. Bu açıdan, katalog suçların kaldırılması gerekmektedir.

Madde 16: Teklifin 16. maddesi, CMK'nin 110. maddesine yeni bir fıkı ekleyerek, şüpheli veya sanığın adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, en geç dört aylık aralıklarla karar verilme gerekliliğine ilişkin bir düzenleme öngörmektedir. Teklifteki "en geç dört ay" ibaresi, uygulamada, söz konusu kararın sistematik şekilde ve keyfi olarak dört ayda bir ele alınmasına yol açabilecektir. Oysa, adli kontrol tedbirlerinin kişi hürriyeti üzerinde doğurduğu sonuçların ağırlığı dikkate alındığında; söz konusu kuralın, hem keyfiliğe yol açmayacak netlikte bir lafızla hem de daha sık bir dönemsellikle belirlenmesi gerekir. CHP'nin Adil Yargılanma Hakkı İlkeleri Gereğince Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 14. maddesinin 4. fıkrasıysa, söz konusu maddeye, daha yüksek bir güvence seviyesi oluşturan ve hukuki belirlilik içeren şu fıkrayı eklemektedir: "*Adli kontrol kararları, şüpheli ve müdafinin de bulunduğu bir duruşmayla, 30 günlük sürelerle gözden geçirilir.*".

Madde 19: Teklif metninin 19. maddesiyle, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Kamu davasını açma görevi" başlıklı 170. maddesine; iddianamede, yüklenen suçu oluşturan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilmeyeceğine ilişkin olarak ekleme yapılmaktadır.

Madde gerekçesi, söz konusu değişiklik ile; özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkıyla beraber kişilik haklarını koruyucu bir hukuk kuralı getirildiğini ifade etmektedir.

Gerçekte ise; yüklenen suç oluşturulan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere iddianamede yer vermemeleri için, kanunda bunun açıkça yazılı olmasına ihtiyaç duyan insanların Türkiye’de savcı olabilmeleri, başlı başına dehşet vericidir. Böyle malumun ilanı bir ekleme; güncel uygulamada, savcıların, yüklenen suç oluşturulan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere iddianamelerde yer verdiklerinin ve AKP iktidarında savcı kadrolarının ne ölçüde politize olduklarının bir ikrarıdır.

Teklifin, böyle izahtan vareste bir hususu kanuna yazma ihtiyacı duymasının, iki olası anlamı vardır: Ya teklif metni, kanun koyucuyu abesle iştigale davet etmektedir ya da AKP’nin, savcı kadrolarının donanımı ve yeterlilikleri hususunda ağır bir şüphe ve tereddüdü vardır.

Öte yandan; Gezi ve Barış İçin Akademisyenler (BAK) iddianameleri, Canan Kaftancıoğlu iddianamesi ve son yıllarda yazılan benzeri sayısız siyasi iddianame, “Kamu Davası Açma Görevi” başlığını taşıyan ve iddianamenin taşınması gereken zorunlu unsurları açık bir lafızla belirleyen CMK m.170’e aşikâr aykırılıklar taşımıştır. Kanuna açıkça aykırı şekilde karalanmış ve bir iddianamenin içermesi gereken zorunlu öğeleri içermeyen sözde iddianameler ve hayali suç isnatları aracılığıyla muhalif insanlar sindirilmeye çalışılmış, liyakat esasına aykırı şekilde görevlendirilmiş hâkim ve savcılar eliyle, ceza yargısı bir gözdağı ve intikam aracına dönüştürülmüştür. Bir başka deyişle; CMK m.170, yürürlükte olduğu haliyle uygulanmamakta ve açıkça ihlal edilmektedir. Hal böyleyken, kanunlara, teklif metninin 19. maddesindeki türden malumu ilan eden önermeler eklemek yerine; bizzat AKP tarafından siyasileştirilmiş profildeki hâkim ve savcıların, var olan kuralları iktidarın arzularına göre eğip bükmelerinin engellenmesini sağlayacak yapısal tedbirlerin alınması gerekmektedir. Siyasi iddianamelerin engellenmesi, ancak yürütmenin yargı üzerindeki tahakkümünün kaldırılması, liyakat ilkesine dayalı mesleğe giriş ve meslekte ilerleme koşullarının öngörülmesi ve yargı bağımsızlığının sağlanması ile mümkün olacaktır. Oysa ne YRSB ne de İHEP, yargı bağımsızlığı konusunda gerekli adımların atılmasını öngörmüşlerdir. Kanun teklifinin 19. maddesi, AKP’nin müsebbibi olduğu yargısal çöküşün ikrarı, itirafı ve ama hem de makyajlanma girişimidir. 2010 ve 2017 Anayasa değişikliklerinin ardından, teklifin 19. maddesiyle getirilmek istenen türden bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuş olması; AKP’nin, yargı reformu ihtiyacının dermanı değil ama sebebi olduğunun da kanıtıdır.

Madde 22-23: 7188 sayılı yasa ile yargılamanın hızlandırılacağı propagandası ile pazarlanan ve adil yargılanma hakkı güvencelerinden yoksun seri muhakeme usulü ve basit yargılama usulü müesseselerine ilişkin olarak; yaklaşık bir buçuk yıl sonra, bazı değişiklikler yapılmaktadır. Bu kısa sürede, seri muhakeme usulüne ilişkin olarak itiraz yoluyla yapılan bir başvuru sonucunda, bir AYM kararı da çıkmıştır (AYM, E.S.: 2020/35, K.S.: 2021/26, K.T.: 31/3/2021). Bu bağlamda, bu belirlenen usullerde geçici değişiklikler yapılması yerine, bu konuya ilişkin itirazlar dikkate alınmalı ve AYM içtihadı da esas alınarak köklü çözümler üretilmelidir. Ancak her şeyden önce; adil yargılanmanın makul süre dışındaki öğelerinin tam olarak hayata geçirilmesinin gerektiğini ve bunların yokluğunda hızlanacak ve basitleşecek yargılamaların ise, bizi adalete erdirmeyeceğini tekrar vurgulamak gerekir.

Madde 24: Teklifin 24. maddesi ile CMK’nin 268. maddesinde değişiklik yapılarak; sulh ceza hakimliğinin tutuklama ve adli kontrole ilişkin olarak verdiği kararlara karşı yapılan itirazların incelenmesinin, duruma göre, asliye ceza mahkemesi hâkimi ya da ağır ceza mahkemesi başkanı tarafından yapılacağı öngörülmektedir. CHP’nin Adil Yargılanma Hakkı

İlkeleri Gereğince Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 59. maddesi de, itirazların bir üst mahkemesi tarafından karara bağlanması ilkesine uyarak düzenleme yapmıştır. Ancak CHP'nin teklifi, AKP'nin teklifinden farklı olarak, sulh ceza hakimliğinin karar türleri arasında ayırım yapmadan, sulh ceza hâkimliği tarafından verilen kararlara karşı yapılan itirazların incelenmesinin, yargı çevresinde buldukları asliye ceza mahkemesi hâkimine (ya da sulh ceza işleri asliye ceza hâkimliği tarafından görülüyorsa, ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanına) ait olduğunu öngörmektedir. Bu açıdan, CHP'nin teklifi, sulh ceza hakimliğinin verdiği kararlara karşı yapılan itirazların incelenme usulü açısından, bütünsel şekilde daha yüksek güvence sağlamaktadır.

Zeynel Emre
İstanbul

Tufan Köse
Çorum

28.06.2021
Rafet Zeybek
Antalya

Turan Aydoğın
İstanbul

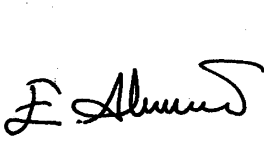
Alpay Antmen
Mersin

Süleyman Bülbül
Aydın

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemesi Kanununda (Adil Yargılanma Hakkı İlkeleri Gereğince) Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesiyle ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederiz. 16.06.2021

Engin ALTAY

İstanbul Milletvekili

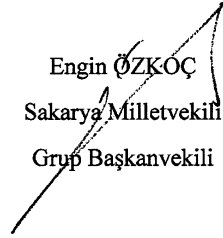
Grup Başkanvekili

Özgür ÖZEL

Manisa Milletvekili

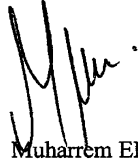
Grup Başkanvekili

Engin ÖZKOÇ

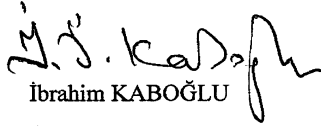
Sakarya Milletvekili

Grup Başkanvekili

Muharrem ERKEK

Çanakkale Milletvekili

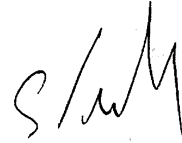
İbrahim KABOĞLU

İstanbul Milletvekili

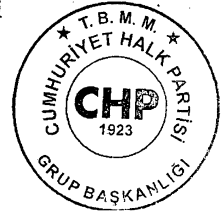
Zeynel EMRE

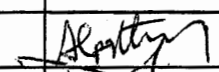

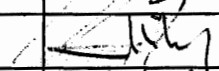

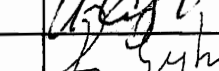
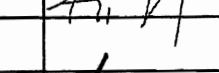
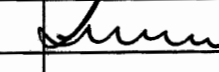
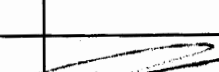
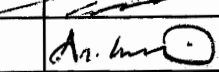

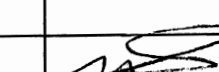
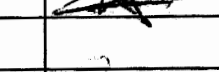

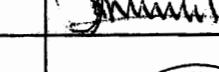
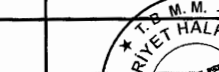
İstanbul Milletvekili

Sezgin TANRIKULU

İstanbul Milletvekili

ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
SERA KADIGİL	İSTANBUL	
AYSU BANKOĞLU	BARTIN	
ALPAY ANTMEN	MERSİN	
TURAN AYDOĞAN	İSTANBUL	
SÜLEYMAN BÜLBÜL	AYDIN	
MURAT EMİR	ANKARA	
CİHANGİR İSLAM	İSTANBUL	
ABDUHRAHMAN TUTDERE	ADİYAMAN	
UTKU ÇAKIRÖZER	ESKİŞEHİR	
RAFET ZEYBEK	ANTALYA	
TUFAN KÖSE	ÇORUM	
LEVENT GÖK	ANKARA	
BÜLENT TEZCAN	AYDIN	
ALİ MAHİR BAŞARIR	MERSİN	
ALİ HAYDAR HAKVERDİ	ANKARA	
SERVET ÜNSAL	ANKARA	
İRFAN KAPLAN	Gazimkep	
MAHMUT TANAL	İSTANBUL	
SEVDA ERDAN KILIÇ	İZMİR	
Kadri Emis Berberoglu	İstanbul	
Sibel Özdemir	İstanbul	

GENEL GEREKÇE

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkı ile adil yargılanma hakkına sahiptir” (Anayasa, madde 36).

Adil yargılanma hakkı, Anayasa ile tanınan özgürlük ve haklar bakımından, sınırlama kaydı bulunmayan başlıca düzenleme olarak görülebilir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ifadesiyle, yargılamanın adilliğinin güvencelemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi anlamındaki demokratik toplumun ilkelerinden birisini oluşturur (AİHM, Riepan-Avusturya, başvuru no: 35115/97, 14/11/2000, §27). Ne var ki, adil yargılanma hakkı, gerek Anayasa Mahkemesi gerekse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına göre en çok ihlal edilen temel haktır. Oysa bu hakkın korunması, diğer tüm hak ve özgürlüklerin de zincirleme şekilde korunmasını sağlamaktadır. Adil yargılanma hakkı, usule ilişkin ilkelerin belirleyici olduğu bir haktır. Bu bağlamda adil yargılanma hakkı, öncelikle ceza usul hukuku için hem çerçeveyi hem de asgari ölçü ve gereklilikleri belirler. Bu nedenle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, öncelikli olarak gözden geçirilmiş ve adil yargılanma hakkının asgari standartlarına uygun hale getirilmesi amacıyla değiştirilmiştir.

Bunu yaparken, salt Anayasa madde 36'yı referans almakla yetinilmemiş; kanuni hâkim güvencesini düzenleyen madde 37 ile suç ve cezalara ilişkin esasları düzenleyen madde 38 gerekleri de dikkate alınmıştır. Kişi özgürlüğü ve güvenliğini düzenleyen madde 19 hükümleri de, bu açıdan yol gösterici olmuştur.

İşbu kanun teklifi; ilga, değiştirme ve yeni kural koyma şeklindeki düzenlemeleriyle, ceza muhakemesi hukuku mevzuatını, adil yargılanma hakkının gerekleriyle uyumlu hale getirmeyi hedeflemektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Tabii hâkim ilkesini ihlal eden ve hak arama hürriyetini keyfi olarak kısıtlayacak davanın nakli kararlarının önüne geçilebilmesi açısından, kamu güvenliğinin tehlike altında olma koşulunun somut olay ve delillerle gerekçelendirilmesi hükmü getirilmiştir.

MADDE 2- “Silahların eşitliği” ilkesinin tesisi ile hak arama hürriyetinin etkili kullanılabilmesi ve bu konuda herhangi bir hak kaybının yaşanmaması açısından, tarafların yokluğunda alınan kararlar ile kanun yollarına başvuru sonunda çıkan kararların da ilgisine tebliğ edilmesi hükmü getirilmiştir.

MADDE 3- Tanığın kimliğinin gizlenmesi uygulaması, savunma açısından dezavantajlı bir durum yaratmaktadır. Savunmanın bu usul işleminin tamamen dışında tutulması, adil yargılanma hakkının ihlali anlamına gelip; bu tanığın dinlenmesi esnasında, savunma tarafının en azından müdafii ile temsil edilmesi, silahların eşitliği ilkesi gereğince ve tanığa soru sorma hakkının tesisi ve beyanlara karşı anında karşı beyan sunabilmesi açısından zorunludur. AİHS’in 6. Maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendi şöyledir: “*d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;*”. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için “*silahların eşitliği*” ve “*çelişmeli yargılama*” ilkeleri ışığında, taraflara iddialarını sunmak hususunda uygun olanakların sağlanması şarttır. Taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere, delillerini sunma ve inceletme noktasında uygun imkânların tanınması gerekir. Düzenlemeyle, delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi öngörülmüştür.

MADDE 4- Temel hak ve özgürlüklerin kullanımına yönelik kısıtlama aracı olarak koruma tedbirlerinin “orantılı, zorunlu ve geçici olma” koşulu karşısında; suçüstü halinde, kimliği belirlenebilir olan suç şüphelisi, kaçma veya delillere ulaşımı imkânsız hale getirmeye dair bir fiil içerisinde bulunmadıkça, yakalama işleminin gerçekleştirilmesi, özgürlük ve güvenlik hakkının ihlaline sebep olur. Buradan hareketle, yeni bir düzenleme öngörülmüştür.

MADDE 5- Mevcut madde düzenlemesi, 27/3/2015 tarih ve 6638 sayılı Yasa’nın 13. maddesiyle CMK’ya eklenmiştir. Öğretide önleme gözaltısı olarak adlandırılan bu müeyyide, yasanın tümünde Cumhuriyet Savcısına verilen gözaltı kararı yetkisini kolluğa devretmekte, olağan gözaltı temel süresi olan 24 saatlik yetkiyi aşarak 48 saate çıkarmakta, dahası bu gözaltıdan 48 saat boyunca savcıya haber verilmemesi imkânını kolluğa tanımaktadır.

Savcı denetiminin dışında kollukta geçen bu 48 saatlik süreç, işkence ve kötü muamele riski de taşımaktadır. Bu yönde yaşanan pek çok örnek mevcuttur.

Aynı 48 saatlik denetimsiz gözaltı süreci, uygulamada kolluk tarafından adli değil idari bir önlem olduğu tezinin benimsenmesiyle, müdafii bilgi, görüşme ve yardımından faydalanmayı da engellemektedir.

Anayasa, AİHS ve CMK kural ve düzenlemelerine tamamen aykırı, belirlilik ve ölçülülük kriterlerinden yoksun bu düzenleme tümüyle kaldırılmalıdır.

“*Nullum reus sine avvocato*” ilkesi, suç şüphesi sebebiyle adli işlemlere maruz kalan kişinin avukatsız bırakılmaması ilkesine dair tarihsel bir ilkedir.

Ceza muhakemesi kanunumuzda zorunlu müdafilik hali sınırlı olmakla birlikte; en hassas ve bireyin en korunmasız olduğu aşama olan yakalama sonrasındaki kolluk işlemlerinin hukukilik denetimi, kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunması ve silahların eşitliği ilkesinin hayat bulması açılarından, müdafî atanması, yakalanan kişiye yüklenen suçun nevine bakılmaksızın zorunlu olmalıdır. Düzenlemeyle, bu yönde bir hüküm getirilmektedir.

Böyle bir düzenleme AİHS ve AİHM kararlarıyla ve diğer uluslararası insan hakları sözleşmeleriyle uyumludur.

MADDE 6- Uygulamada “ters kelepçe” olarak adlandırılan kolluk uygulaması, AİHM kararlarında bir işkence/ kötü muamele yasağı ihlali olarak kabul edilmiştir. Kolluğa keyfi ve orantısız bir güç uygulama hakkı veren, tedbirden çıkıp cezalandırmaya dönüşen bu uygulamaya yasal düzeyde engel getirilmektedir.

MADDE 7- Maddenin şu anki hali, ceza yargılamasının temel ilkelerinden olan yüz yüzelik ilkesi açısından sorun teşkil etmektedir. Tutuklama veya koruma tedbirlerinin değerlendirildiği sorgu oturumlarında ise, bu ilkenin daha spesifik hali olan “*habeas corpus*” prensibi esas alınmalıdır. Yürürlükteki haliyle bu madde, gerek yüz yüze çelişme ilkelerinin hayata geçmesine, gerek müdafî yardımından faydalanmaya engel olmaktadır. Bu düzenlemeyle, tutuklama ve koruma tedbirleri oturumlarında SEGBİS sisteminin uygulanmaması ve yetkili/görevli hâkim/mahkeme huzurunda bizzat oturum yapılması öngörülmektedir.

MADDE 8- Kanunun mevcut hali, “*Soruşturma evresinde çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılamayan şüpheli hakkında, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından yakalama emri düzenlenebilir. Ayrıca, tutuklama isteminin reddi kararına itiraz halinde, itiraz mercii tarafından da yakalama emri düzenlenebilir.*” şeklindedir. Her ne kadar kanun, şüpheliye çağrı yapılması halini ve bu çağrıya uymama haline yönelik yakalama emri müessesesini düzenlese de, uygulamada henüz adli işlem uygulanıp uygulanmayacağı belli olmayan çeşitli idari işlem pratiklerinde ya da adli/idari bilgi alma saikiyle bu yol kötüye kullanılabilir. Bir diğer adli uygulama sorunu olarak, süjenin ifadesi alınmadan da tamamlanabilecek, kapatılabilecek ya da soruşturmaya yer olmadığına karar verilebilecek durumlarda, gereksiz bir adli tedbire dönüşmesi riskini barındırmaktadır. Özetle, kolluk tarafından keyfi bir “çağrı” ve gelinmediğinde “yakalama kararı” mekanizması işletilmemesi ve adli usul ekonomisinin de sağlanması açısından, ancak ifadesine başvurulması zaruri görülen şüphelilerin çağrılabilmesi ve/veya yakalanabilmesi için yasal düzenleme öngörülmüştür.

MADDE 9- Tutuklama tedbirine, kişilerin suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunmasının yanı sıra bu kişilerin kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla başvurulabilir. Başlangıçtaki bu tutuklama nedenleri belli bir süreye kadar tutukluluğun devamı için yeterli görülebilirse de, bu süre geçtikten sonra, uzatmaya ilişkin kararlarda tutuklama nedenlerinin hâlâ devam ettiğinin gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Bu gerekçeler “*ilgili*” ve “*yeterli*” görüldüğü takdirde, Hırvatistanın sürecinin özenli yürütülüp yürütülmediği de incelenmelidir. Davanın karmaşıklığı, organize suçlara dair olup olmadığı veya sanık sayısı gibi faktörler sürecin işleyişinde gösterilen özenin

değerlendirilmesinde dikkate alınır. Tüm bu unsurların birlikte değerlendirilmesiyle sürenin makul olup olmadığı konusunda bir sonuca ulaşılabılır (AYM, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 63). Tutukluluk süresinin makul seviyede kalması için ilgili makamların almış oldukları önlemler de dâhil olmak üzere tüm bu unsurların birlikte değerlendirilmesiyle sürenin makul olup olmadığı konusunda bir sonuca ulaşılabılır (AYM, B. No: 2014/85, 3/1/2014, § 43). (Bahsi geçen 2012/1108 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı).

Yasada tutuklama tedbirinin gereklilik sebebi olarak tutuklama nedenleri sayılmıştır. CMK m.100/2 bendinde ilgili düzenleme şöyledir:

“Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma, Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.”

Tutuklama nedenleri, tadadı (sayma kabilinden) şekilde düzenlenmiştir.

Yasanın, soruşturma/kovuşturma sürecine dönük şüpheli/sanık eylemlerinin, soruşturma/yargılama sürecine zarar vermesinin ya da bu süreçten kaçınmaya dönük eylemlerinin engellenmesi üzerine, tutuklama müessesesinin genel kategorisine uygun bir amaç taşıdığı görülse de, özgürlük ve güvenlik hakkının en ağır istisnası olan tutuklama sebeplerinin, daha belirgin, daha öngörülebilir sayılması gerekmektedir. (*legal certainty*).

Bunun metodolojik yolu ise tahdidi (sınırlı sayıda-*numerus clausus*) saymadır.

Diğer yandan, Yasa'nın 1 inci fıkrasında yapılan 2014 değişikliğinin amacına uygun ve paralel bir metot birliği, 2 nci bendinde de “somut olgu” kavramı yerine “somut delil kavramının getirilmesiyle mümkün olabilir.

Yine “tutuklama nedeni varsayılabılır” tümcesindeki “varsayılabılır” ibaresi de kanunilik ve belirginlik ölçütlerini karşılamayan bir izafilik taşımaktadır. Bu kelime yerine daha belirgin ve nedenlerle bağlantılılık taşıyan “öngörülebilir” kavramı tercih edilmelidir. Gerek Anayasa, gerek AİHS ve gerekse CMK m.100/2’de ifade edilen ve az çok tanımlanan tutuklama nedenlerinin, yine bir *legal certainty* ihlali olarak “varsayılabılır” diği katalog suçlar düzenlemesi (CMK 100/3) tamamen kaldırılmalıdır.

Öğretide katalog suçlar olarak adlandırılan CMK m.100/3 düzenlemesi şöyledir:

“Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:” dendiikten sonra tek tek katalog suçlar sayılmaktadır.

Bu bent ile soruşturma/kovuşturma sürecine dönük şüpheli/sanık eylemlerinin, soruşturma/yargılama sürecine zarar vermesinin ya da bu süreçten kaçınmaya dönük eylemlerinin engellenmesi üzerine bir usul tedbiri olan tutuklama; katalog suçlar düzenlemesiyle birlikte isnat edilen suçun mahiyeti itibarıyla esasa (maddi vakaya) yönelmektedir. Oysa isnat edilen suç ne kadar ağır olursa olsun, şüpheli/sanık soruşturma/kovuşturma sürecine tümüyle uyan, usul işlemlerinden kaçınmayan, özellikle delil karartmayan ya da süreçten kaçınmayan, bilakis örneğin kendisi teslim olan bir tutuklu içinde

olabilir. Özellikle hakkında bir yakalama kararı, hatta davet yazısı dahi olmaksızın cezai takibatı öğrenerek kendisi doğrudan adli makamlara teslim olan kişilerin, hiçbir yasal tutuklama nedeni taşımaksızın salt katalog suç atfı ya da algısıyla tutuklanmaları vakidir. Bu halde, tutuklama nedeni aranması gereğini ortadan kaldıran lafzı ve ruhuyla, salt isnat edilen eylemden hareketle tutuklamaya cevaz verdiği yorumu yapılabilen katalog suçlar düzenlemesinin tümüyle kaldırılması öngörülmüştür. Tutuklama kararında, tutuklama nedeninin "varsayıma" değil, mutlaka delile ve süjeye dayanması suretiyle, somutlaştırma aranmalıdır.

MADDE 10- İstisnai bir tedbir olan tutukluluk müessesesinin süre uygulamasında sorun olduğunu müşahade etmekteyiz. Kanun teklifiyle, ağır ceza mahkemelerinin görevine giren ve girmeyen işlerdeki tutukluluk süreleri yeniden düzenlenmektedir.

Aşağıda anılan değişiklik, 5271 sayılı yasada Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi ile yapılan kalıcı değişikliktir.

684 sayılı KHK'nin 41. maddesi ile CMK m.102/2 fıkrası değiştirilerek terör suçları ve yasada sayılan bazı suçlara (Anayasal Düzene Karşı Suçlar) özgü tutukluluk uzatma süresi 5 yıla çıkarılmıştır.

Böylece bir yandan OHAL KHK'si ile yasal düzende kalıcı değişiklik yapılamaması kuralı ihlal edilmiş; aynı zamanda temel ağır ceza tutukluluk süresi olan iki yıla sayılan suçlarda beş yıl eklenmesiyle, Anayasa Mahkemesinin tutukluluk azami süresine ilişkin 5 yılı aşan tutuklamaların, özgürlük ve güvenlik hakkı ihlali olduğu kararı ihlal edilmiştir.

Oysa Anayasa Mahkemesi, 1991 yılında geçici nitelikte olmayan düzenlemeler içeren ve özellikle kalıcı yasal değişiklik yapan KHK hükümlerinin iptaline karar vermişti. İptal gerekçesi şöyleydi:

"Olağanüstü hal KHK'leri Olağanüstü Hal Yasası ile saptanan sistem içerisinde 'olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda' uygulamaya yönelik olarak çıkartılabilir. Bu tür KHK'lerle yalnızca olağanüstü hal ilânını gerektiren nedenler gözetilerek bu nedenlerin ortadan kaldırılması için o duruma özgü kimi önlemler alınabilir.

Olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda çıkartılabilecek KHK'lere Anayasa'nın 121. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları birlikte incelendiğinde başkaca işlevler yüklenemez. Bunun tersi bir anlayış; anayasa ve olağanüstü hal yasası dışında yeni bir olağanüstü hal yönetimi yaratmaya neden olur.

Olağanüstü halin veya sıkıyönetimin, gerekli kıldığı konularda çıkartılan KHK'ler, bu hallerin ilan edildiği bölgelerde ve ancak bunların devamı süresince uygulanabilirler. Olağanüstü halin sona ermesine karşın, olağanüstü hal KHK'sindeki kuralların uygulanmasının devam etmesi olanaksızdır. Bu nedenle, olağanüstü hal KHK'leri ile yasalarda değişiklik yapılamaz.

Olağanüstü halin gerekli kılmadığı konuların olağanüstü hal KHK'leriyle düzenlenmesi olanaksızdır. Olağanüstü halin gerekli kıldığı konular, olağanüstü halin neden ve amaç öğeleriyle sınırlıdır. İlân edilmiş olan olağanüstü halin nedeni, şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin bozulmasıdır. Olağanüstü halin amacı, neden öğesiyle kaynaşmış bir durumdadır. Başka bir anlatımla, olağanüstü halin varlığını gerektiren nedenler saptandığında amaç öğesi de gerçekleşmiş demektir. Şu durumda olağanüstü hal KHK'lerinin "olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda" olağanüstü halin uygulanması ve

nedenleriyle sınırlı çıkarılmaları gerekir. Anayasa'nın 148. maddesinin biçim ve öz yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi dışında tuttuğu KHK'ler "olağanüstü halin gerekli kaldığı konularda" çıkartılan KHK'lerdir. Anayasa Mahkemesi'nin çıkartılan bir olağanüstü hal KHK'sinin bu niteliği taşıyıp taşımadığını belirlemesi ve eğer bu niteliği taşııyorsa uygunluk denetimini yapması zorunludur."

"Bunun tersi bir anlayış; anayasa ve olağanüstü hal yasası dışında yeni bir olağanüstü hal yönetimi yaratmaya neden olur".

Anayasal hukuk düzenine dair bu temel anayasal kuralın ihlali, aynı zamanda hukuk devletinin ilgasına tekabül eder.

MADDE 11-"Tutuklulukta zorunlu müdafî" kuralının istisnası olmamalı; tutukluluk incelenmesi esnasında da zorunlu müdafî bulunmalı ve müdafî savunması/görüşü alınması zorunlu olmalıdır.

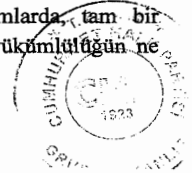
Gerek *habeas corpus* ilkesi, gerek CMK m.101/3 uyarınca tutuklama oturumunun zorunlu müdafî ile birlikte yapılması kesin kuralına rağmen, nitelik olarak bir tutuklama sorgusundan farkı olmayan aylık tutukluluk incelemelerinde, bu kuraldan vazgeçilmektedir.

İlgili CMK m.108/1 fıkrası şöyledir: "*Soruşturma evresinde şüphelinin tutukevinde bulunduğu süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından 100 üncü madde hükümleri göz önünde bulundurularak, şüpheli veya müdafî dinlenilmek suretiyle karar verilir.*"

Bu düzenlemedeki "veya" ibaresi, tutukluluk incelemesinde müdafîsi bulunmayan şüphelinin tutukluluğunun devamına, yani nitelik olarak yeni bir tutuklama kararına maruz bırakılabilmesi demektir. Bu sebeple "veya" bağlacının yerine "ve" bağlacı getirilmesi esaslı bir değişiklik sağlamaktadır.

MADDE 12- Tutuklu bulunma veya tutuklanma talebiyle hâkim karşısına gönderilme hali, ceza usul hukuku açısından zorunlu müdafîliğin şartları arasında sayılmıştır. Bu çerçevede, tutuklu olan şüphelinin, iddia karşısında etkili savunma yapabilmesi açısından zorunlu müdafîlik vazgeçilmez bir kural ve haktır. Bu sebeple, müdafîsi hazır olmaksızın şüpheliyi tutukluluk hususunda beyanda bulunmaya zorlayan düzenlemenin varlığı şüpheli ve sanık hakları açısından somut tehlike arz etmektedir. Şüpheli ve müdafîsinin birlikte beyanda bulunması gerekmektedir. Şüpheli ve sanığa salt savunma hakkının tanınması yeterli değildir. Şüpheli ve sanığın savunma için Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen meşru vasıta ve yollardan yararlandırılması da gerekir. Şüpheli ve sanık için Anayasa'nın 36. maddesinde sözü edilen meşru vasıta ve yollardan en önemlisi müdafî yardımından yararlanmaktır. Diğer bir ifadeyle müdafî yardımından yararlanma hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen meşru vasıta ve yollar kavramının kapsamındadır. Bu itibarla müdafî yardımından yararlanmanın adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla suç isnadı altındaki kişi, adil yargılanma hakkı kapsamında kendisini bizzat savunma veya seçeceği bir müdafînin yardımından yararlanma hakkına sahiptir (AYM, Yusuf Karakuş ve diğerleri, 8/12/2016, § 72; AYM, Yavuz Arslan, 9/11/2017, § 49).

MADDE 13- Kişi özgürlüğü ve güvenliğinin sınırlandırıldığı durumlarda, tam bir kanunilik ve öngörülebilirlik sağlaması açısından, ilgiliye maruz kaldığı yükümlülüğün ne

olduğuna ilişkin tam bir bilginin kanun metninden edindirilmesi bir gerekliliktir. Diğer taraftan, kişi hakkında verilen adli kontrol kararının yine gerekçeli olmasının, hangi koşullar gözetilerek bu kararın alındığı hususunun, ilgilinin birçok temel hakkına doğrudan temas eden bu halin kararda net bir şekilde belirtilmesi gerekliliğinin madde metninde açıkça yer almasının, her anlamda ileri bir düzenleme olacağı açıktır. Kararların gerekçeli olacağına ilişkin CMK 34. maddede belirtilen genel kural, aslında adli kontrol kararları için de geçerlidir. Ancak hali hazırdaki durumda, tutuklamaya bir alternatif hatta lütuf şeklinde kabul edilmesi, adli kontrol kararının bir hak ihlaline yol açmayacağı yanılığına götürebilecektir. Ayrıca bu hususun açık ve net bir şekilde belirtilmesi ve uygulanmasının gözetilmesi, AİHS anlamında da pek çok ihlalin önüne geçecektir. Ayrıca bu maddede adli kontrol kararı verilirken, şüpheli veya sanığın sağlık durumunun değerlendirilmesi, hiç düzenlenmemiştir. Sadece infaz yönünden değil, adli kontrol yönünden de bu durumun nazara alınması gereklidir.

Bu düzenleme ile, aslında maddenin kendi içinde bir çelişki yaratılmış; adli kontrolün, tutuklama sebeplerinin varlığı halinde tutuklamaya alternatif olabilecek niteliğinden uzaklaşılmıştır.

Teklif yoluyla; tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin veya hakkında kovuşturma devam eden sanığın tutuklanması yerine, kanunun getireceği şartlar kapsamında, şüpheli ve sanığın denetim altına alınarak tutuklanmaması ve adli kontrol altına alınması kararı verilebileceği hükmü düzenlenmiştir.

MADDE 14- Düzenlemeyle, adli kontrol kararı ve uygulamasına ilişkin koşullar yeniden düzenlenmektedir. Kanunun mevcut halinde belirtildiği şekliyle, adli kontrol kararlarının şüpheli ve müdafinin yokluğunda verilmesi, çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerine aykırılık teşkil edecektir. Diğer taraftan, adli kontrole ilişkin her düzenlemenin aslında tutuklamaya alternatif olduğu hususu da, gözden kaçırılmamalıdır. Gıyaben tutuklama kararının verilemeyeceği hallerde, alternatifini olan adli kontrolün de evleviyetle verilemeyeceği, kabul edilmelidir. Zira alınacak adli kontrol kararının, yukarıda belirtilen Anayasa ve AİHS’ce koruma altına alınan temel hak ve özgürlükleri kısıtlayacağı açıktır. Kaldı ki, bu yükümlülüğün ölçülülük ve isnat edilen suçla orantılı olması, kişiselleştirilebilmesi için, en azından şüpheli ve müdafinin huzurda olması, kararın verilmesi aşamasında, yeterli bir savunma hakkı tanınması, asgari bir zorunluluktur. CMK m.35/2 uyarınca, verilecek kararın ayrıca tebliğinin de gerekmediği düzenlemesiyle, şüpheli, hakkındaki değiştirilmiş veya ağırlaştırılmış adli kontrol kararını Denetimli Serbestlik Bürosunca gönderilen yazı ile öğrenebilecektir.

MADDE 15- 110. maddedeki değişiklik için yapılan açıklamalar, bu madde açısından da geçerlidir.

MADDE 16- Düzenleme, adli kontrol hükümlerini isteyerek yerine getirmeyen şüpheli veya sanık hakkında uygulanabilecek daha ağır yaptırımları içermektedir.

Mevcut kanun maddesi, öncelikle tedbire uymama halini doğrudan tutuklamaya bağlamıştır. Burada bir takdir hakkı var gibi görünse de, uygulamada genellikle tutuklama tercih edildiği de, bir vakiadır. Ayrıca 24.11.2016 tarih ve 6763 sayılı Kanun’un 24. maddesi ile eklenen 2. fıkraya, azami tutukluluk süresinin dolması nedeniyle, şahsın tahlıye edilmişti.

halinde dahi, adli kontrol yükümlünün ihlalinde, tutuklama kararı alınabileceği düzenlenmiştir. Şu halde, her ne kadar 2. cümlede bu tutukluluk bir süreye bağlanmış ise de, CMK bütünlüğünün bir torba yasa ile bozulmuş olduğu açıktır. Zira buradaki adli kontrol, esasen tutuklamaya alternatif bir yaptırım olarak değil, bir tecziye aracı olarak kullanılmakta; kişinin özgürlüğünden daha fazla mahrum edilemeyeceğinin kanunen düzenlendiği bir durumda, ikinci bir tutuklama nedeni yaratılmaktadır. Oysa tutuklama nedenlerini düzenleyen madde-i mahsusa olan CMK m.100/2'de adli kontrol ihlali bir tutuklama nedeni olarak sayılmamıştır. Bu nedenle, sadece adli kontrol tedbirinin - örneğin bir kez - ihlal edilmesi, tek başına tutuklama nedeni olmamalı; ayrıca CMK m.100/2'de düzenlenen ve somutlaştırıp belirginleştirilerek yeniden düzenlenecek olan tutuklama nedenleri aranmalıdır. Tedbire uymama yükümlünün ilk alternatifinin, tutuklama olmaması, seçenek diğer yaptırımlardan daha ağır bir yaptırımın seçilebilmesi, son çare olarak tutuklama tedbirine başvurulabilmesi, uygun olacaktır. Diğer taraftan bu tutukluluk hali, adli kontrol tedbirine uymamanın bir yaptırımı olması nedeniyle, yargılamaya neticesinde alınacak cezadan mahsubu hususunda da, madde metninde bu konuda bir belirlilik olmaması nedeniyle, tereddüt yaratmaktadır. Yine kararda bu tutuklamanın, CMK 100. madde ve devamında düzenlenen tutuklamaya ilişkin usuli güvencelere bağlı olduğunun açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir. Özgürlük ve güvenlik hakkındaki herhangi bir kısıtlamanın, tereddüt yaratmayacak şekilde, belirli, ölçütlü ve orantılı bir şekilde düzenlenmesi, bir zorunluluktur.

MADDE 17- Düzenlemeyle şüpheli veya sanık tarafından gösterilen güvencenin maddi durum ve geliriyle orantılı olması sağlanmaktadır. Zira, şüpheli veya sanık açısından, maddi gücünü veya gelirini açacak bir miktarın belirlenmesi halinde, yine bir hak ihlali gündeme gelecektir.

MADDE 18- Şüpheli veya sanık açısından, maddi gücünü veya gelirini açacak bir miktarın belirlenmesi halinde, yine bir hak ihlali gündeme gelecektir. Teklifin 17 inci maddesinde belirtilen maddi durum ve gelir hususları, bu madde için de geçerlidir.

MADDE 19- Anayasanın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişilerin, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilecekleri hükme bağlanmıştır. Buna göre, bir kişinin tutuklanabilmesi, öncelikli olarak suç işlediği hususunda kuvvetli belirti bulunmasına bağlıdır. Bu, tutuklama tedbiri için aranan olmazsa olmaz unsurudur. Bunun için, suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnandırıcı delil sayılabilecek olgu ve bilgilerin niteliği büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır. Anayasa'da tutuklama için öngörülen kuvvetli belirti, inandırıcı delil koşullarının hak dengesini gözetmek için ev ve üst aramaları içinde aranması yerinde olacaktır. Hak alanına müdahale niteliindeki arama tedbirinin esaslı ölçütler durumunda mümkün olabilmesi durumunda, özgürlük-güvenlik dengesi sağlanmış olacaktır.

MADDE 20- El koyma işlemi, mülkiyet hakkını doğrudan sınırlandıran bir eylemdir. Anayasal bir hak olan mülkiyet hakkını sınırlayıcı işlemlerin yapılabilmesi sınırlı olarak mümkün olmalıdır. Bu konuda kolluk amirine yetki verilmesi, keyfi hak ihlallerine sebebiyet verebilir. Esas olanın hak olduğu bilinci ile hakkın özüne dokunan müdahalelerin ölçülü ve meşru amaca yönelik olması gerekir. Bunun da yargı mercileri tarafından tespit edilmesi

şarttır. Bu gerekçe ile yapılan değişiklik ile mülkiyet hakkına yönelecek olası haksız müdahalelerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Düzenlemeyle, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde kolluk amirinin yetki kullanabileceği yönündeki hüküm yürürlükten kaldırılmış, Cumhuriyet savcısının yazılı emri şart koşulmuş; hâkim kararı olmaksızın yapılan el koyma işlemi yasal sayan hükme son verilmiş, Cumhuriyet savcısının yazılı emri yine zorunlu hale getirilmiştir.

MADDE 21- OHAL KHK'si ile getirilen düzenleme mülga edilerek hukukun olağanlaşması amaçlanmıştır. Ayrıca kişilerin mülkiyetleri üzerinde üçüncü kişilerin idaresinin oluşturulması hakkın özüne dokunabileceği gibi keyfi faaliyetlerle onarılamaz zarar ihtimallerini de beraberinde getirmektedir. Söz konusu OHAL düzenlemesinin olumsuz uygulamalarına da çokça rastlanıldığından, mülga edilmesi uygun bulunmuştur.

MADDE 22- Özel hayatın gizliliği niteliğindeki postalara el konularak açılması işleminin kolluk tarafından keyfi bir şekilde yapılabilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Soruşturmanın sıhhati açısından söz konusu müdahaleye gerek varsa bunun soruşturma makamı olan savcının yazılı talimatıyla gerçekleşmesi yerinde olacaktır.

MADDE 23- El konulma işleminin belirsiz bir süre devam etmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Mülkiyet hakkına müdahale niteliğindeki el koyma işleminin ölçülü olabilmesi için belirsizlik giderilerek; müdahale ile amaçlanan tedbirlerin yerine getirilebileceği uygun süre tanındıktan sonra, ilgiliye mülkiyetin iadesi sağlanacaktır. El konulan cihazların uzun süre tutulması sebebiyle oluşacak kayıp ve zararların da önüne geçilmiş olacaktır.

MADDE 24- Sosyal medya aracılığı ile işlendiği iddia edilen suçlar kapsamında yürütülen soruşturmalarda kolluk tarafından herhangi bir savcı veya hâkim kararı olmaksızın re'sen "sanal devriye faaliyeti" ya da "açık kaynak araştırması" adı altında kanunda bulunmayan yasa dışı yöntemlerle delil toplanmaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu içeriğinde ilgili düzenleme yapılarak, CMK'de ilgili delillerin ne şekilde toplanacağına ilişkin usullerin belirli ve yasal hale getirilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 25- 2014 yılında getirilen ve OHAL KHK'si ile genişletilen gizli soruşturmacı müessesesi ortadan kaldırılmıştır. Birçok kumpas dosyasında ve siyasi davalarda görülen bu müessese, adil yargılanma hakkının özüne dokunmaktadır. Soruşturmalar, Cumhuriyet Savcıları tarafından anayasal haklar ve kanunların çizdiği sınırlar içerisinde yürütülebilmektedir. Gizli soruşturmacı müessesesi meşru bir amaç gözetmemektedir.

MADDE 26- OHAL KHK'si ile getirilen düzenleme Anayasa'da öngörülen OHAL KHK'leri için öngörülen sınırların dışarısında yer almaktadır. Söz konusu gizli soruşturmacı müessesesi mülga edildiğinden, söz konusu değişiklik yapılmıştır.

MADDE 27- OHAL KHK'si ile getirilen düzenleme, Anayasa'da öngörülen OHAL KHK'leri için öngörülen sınırların dışarısında yer almaktadır. Bu sebeple söz konusu düzenleme kanun teklifi ile düzenlenerek hukukun olağanlaşması amaçlanmıştır.

MADDE 28- CMK m.141'de, hangi hallerin tazminat yükümlülüğü doğurduğu, bentler halinde sayılmak suretiyle belirtilmiştir. Sayılan durumların hiçbirinde adli kontrol

ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. İlgili bölümün başlığı koruma tedbirleri nedeniyle tazmin hallerinin düzenlenmesi iken, başta özgürlük ve güvenlik hakkını ve sırasıyla özel hayatın gizliliği ve korunmasını, yerleşme ve seyahat hürriyetini ve mülkiyet hakkını yakından ilgilendiren ve bu hakların kısıtlanmasına neden olacak düzenlemeleri içeren adli kontrolün, tazmin kapsamına alınmaması, yukarıda da belirttiğimiz üzere, aslında ciddi bir yaptırım içermesine ve tutukluluğa alternatif olarak uygulamada çok sıklıkla başvurulmasına rağmen, aynı şartlarda tazmin yükümlülüğünden muaf tutulması, etkili başvuru hakkı ve ihlal halinde tazmin hakkından da bağışıklığı gündeme getirmektedir.

Koruma tedbirlerine ancak kanunilik ilkesine uygun şekilde ve somut koşullarda zorunluluk olması durumunda başvurulmalıdır. Keyfi şekilde uygulanan koruma tedbirleri, başta özgürlük ve güvenlik hakkı olmak üzere kişinin temel hak ve özgürlüklerinin ihlali anlamına gelecektir. Özellikle keyfi gözaltı ve tutuklamalara karşı, mağdur fertler için etkili başvuru yollarının oluşturulması elzemdir. Bu çerçevede, hukuka aykırı şekilde koruma tedbirlerine maruz kalan bireylerin hak arama özgürlüklerini olabildiğince güvencelemek adına, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 46. maddesinin 2. fıkrasındaki cümle, koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istemine ilişkin olan CMK'nin 141. maddesine eklenmiş, böylece tazminat davasının açılabilmesi için ilgili hâkime karşı bir ceza soruşturmasının yapılması yahut mahkûmiyet şartının aranmayacağı ifade edilmiştir.

MADDE 29- OHAL KHK'si ile getirilen düzenleme, Anayasa'da öngörülen OHAL KHK'leri için öngörülen sınırların dışarısında yer almaktadır. Bu gerekçeyle, söz konusu düzenleme mülga edilmiş ve avukatların haklarının da gözetilmesi suretiyle konu yeniden düzenlenmiştir.

MADDE 30- Müdafî hakkı savunmanın temel silahı olup, bu hakkın soruşturma ve kovuşturmada aynı düzeyde sınırlanması, hakkın özünü ihlal etmekte ve savunmanın etkisiz kılınması anlamına gelmektedir. Maddenin 2. fıkrasında bulunan ek cümle, aynı zamanda 1. fıkra ile çelişmektedir. Tamamen usul ekonomisi amacını güden 2. fıkranın ek cümle ile temel işlevinden çıkarılıp, keyfi olarak savunma hakkını engelleyen bir uygulamaya dönüştüğü görülmektedir. Kolluk ifadesinde, en fazla 3 müdafî ile temsiline makul olarak kabulü yadsınamaz olmakla beraber, davanın taraflarından kaynaklı olarak, kamuoyunda dikkatle takip edilen ve toplumda etki yaratan yargulamalarda, müdafî sayısının kısıtlanması, kapsamlı dava dosyalarında savunma hakkını ihlal etmektedir. Bu sebeple, 2. fıkrada düzenlenmiş bulunan ek cümlelerin kaldırılması ile hak ihlalinin önüne geçilmiştir.

MADDE 31- Zorunlu müdafîliğin "alt sınırı 5 yıldan fazla suçlar" açısından kabul ediliyor olması, beraberinde ciddi hak kaybına yol açmaktadır. Öyle ki, her şüpheli veya sanığın, avukat ile temsil hakkı hususunda aynı bilince ve bilgiye sahip olduğunun kabulü söz konusu olamayacaktır. Bu çerçevede, dürüst yargılanma hakkının tesisi ve şüpheli ve sanık haklarının her aşamada yargı makamlarınca korunması gerektiği kuralı gereğince, yasadaki daha önce tanımlanmış olan, "alt sınırı 5 yıldan fazla" ibaresinin "alt sınırı 2 yıldan fazla" olarak değiştirilmesi gerekmiştir. Öyle ki, örneğin alt sınırı 5 yılın altında olan suçların çeşitli sebeplerle artırılma uğraması ile birlikte toplam cezanın 10 yıla yaklaştığı görülebilmektedir. Kapsam ve yaptırım olarak ağır sonuçları olan davalar açısından müdafî ile temsiline, tek başına şüpheli veya sanığın istek ve iradesine bağlanması haksız sonuçlara yol açacağından, ilgili değişiklik yapılmıştır.

MADDE 32- Adil yargılanma ilkesi çerçevesinde düzenlenmiş olan müdafî ile temsil hakkı, yasadaki tanımlı hali ile şüpheli veya sanığın seçimine bırakılmıştır. Yani, öncelik, şüpheli veya sanığın iradesi ile belirlediği müdafî ile temsiline verilmiştir. Bu sebeple, yargılamanın selameti açısından ciddi zarar verecek davranışları bulunmadıkça, müdafinin yargılama dışında bırakılması veya koşulları oluşmaksızın müdafinin yokluğunda yargılama faaliyetinin sürdürülmesi dürüst yargılanma ilkesine aykırıdır. Uygulamada, müdafinin savunma amacıyla söylediği sözler veya yaptığı işlemler, yargılamadan uzaklaştırılmasına veya yokluğundaki işlemlere katılmaya yol açmaktadır. Bu sebeple, Yasa'nın 1. fıkrasındaki ve yine sayılı suçlara ilişkin müdafilikten yasaklanma düzenlemesinin, pratikte ağır ihlallere ve keyfiyete yol açtığı görülmüştür. Şüpheli veya sanık ile aynı neviden suçlar nedeniyle soruşturulan veya kovuşturulan avukatın müdafilikten yasaklanması, keyfi ve amaca hizmet etmeyen sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Uygulamada somut olay veya delil olmaksızın, suç tipine atfla müdafiliğin yasaklandığı görülmektedir. Yasanın düzenlenmiş hali, savunma hakkı açısından güvenli bir koruma sunmamaktadır.

MADDE 33- Etkili savunmanın tesisi ve isnadın öğrenilmesi hakkı bakımından dosya evraklarına erişimin engellenmesi, savunma hakkının ihlali anlamına gelmekte olup, ilgili maddenin 2., 3., ve 4. fıkraları kaldırılmıştır.

MADDE 34- Müdafî ile görüşme hakkının kısıtlanması, uygulamada, savunma hakkının ihlali ile beraber yasak ifade ve sorgu alınması sonucunu doğurmakta olup, bu durumun engellenmesi açısından ilgili denetimi ortadan kaldırmaktadır. Madde ile ilgili hüküm yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 35- Cinsel suçlar nitelikleri gereği sıklıkla, gizli ve delil bırakılmaksızın işlenen suçlar olup, bu suçların gereği gibi soruşturulması amacı ile somut delil aranması cezasızlığa sebebiyet verecektir. Mağdur beyanı dikkate alınarak soruşturma başlatılması ve delil toplanması aşamasına geçilmesi, İstanbul Sözleşmesi'ne, taraf olduğumuz diğer uluslararası sözleşmelere ve 6284 sayılı yasaya da uygun olacaktır. İstanbul Sözleşmesi'nin 49. maddesinde, Sözleşme kapsamındaki suçlar için etkili bir soruşturma ve kovuşturma yükümlülüğü getirilmiştir. Düzenlemeyle İstanbul Sözleşmesi ile uyumlu biçimde, cinsel suçlarda mağdur beyanının soruşturmanın başlatılması için yeterli kabul edilmesi öngörülmüştür.

MADDE 36- Soruşturmanın temel ilkeleri arasında sayılan yazılılık ilkesi gereğince, savcı talimatlarının yazılı olması esastır. Özellikle kolluğun keyfi uygulamalarının önüne geçmek ve kolluğun soruşturmada görevini yerine getirirken disipline edilmesi açısından, yazılı usul sistemi benimsenmiştir. Bu sebeple, ilgili yasanın 3. fıkrası "*Cumhuriyet savcısı, adli kolluk görevlilerine emirleri UYAP sistemi üzerinden yazılı olarak verir.*" şeklinde değiştirilmiştir.

Yine aynı Yasa maddesinin 9. fıkrası, yasama dokunulmazlığını ve Anayasa'daki ilgili düzenlemeleri ihlal etmekte olup, bu sebeple kaldırılmıştır.

MADDE 37- 5271 sayılı Kanununun 171 inci maddesinin altıncı fıkrasının a bendindeki suçlarla, b bendindeki "kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen suçlar" ve "asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar"; diğer şüphelilerin yararlandığı, önceki suçsuzluk hal

(ilk suç) ve zararı giderme edimlerinin bir arada olmasına bir nevi topluma kazandırma/ödtüllendirme sonucu atfeden değerlendirme grubundan negatif olarak ayrılmaktadır. Penoloji biliminin ilk suçluluk eylemi aktif sùjelerine topluma kazandırma olanağında fırsat eşitliğı sunması ilkesine tezat bu üç negatif dışlama kategorisi, madde metninden çıkarılmalıdır.

Buna karşın; kamu görevlilerinin suçluluğunun bu avantajdan faydalandırılmaması, suçun işlenişinde kamu görevi ayrıcalıklarını kullanmış olma potansiyelleri bakımından anlaşılabilir ve bu bağlamda, korunması öncelenen üstün hukuksal değer olarak kamu görevlisine karşı mağdur yurttaşın pozitif olarak seçilmesi haklı bir nedene dayanır. Bu kategorinin ceza/kovuşturma muafiyeti dışında tutulması bu sebeple anlaşılabilir. Benzer yaklaşımla, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suç kategorilerinin de bu muafiyet dışında tutulması, viktimoloji bilimine uygun bir mağdur öncelikli yaklaşımdır ve anlaşılabilir. Yine aynı perspektiften hareketle, kadına ve çocuğa karşı işlenen ve şiddet içeren suçlar da, madde kapsamı dışına çıkarılmıştır. Ancak, yukarıda sayılan üç kategori istisna açısından, *a contrario*, ayırım yapmayı haklı kılan objektif bir sebep bulunmamaktadır.

MADDE 38- Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra aynı fiilden dolayı kamu davası açılması, diğer koşullar yanında, sulh ceza hâkimlikleri yerine en yakın yer ağır ceza mahkemesinin karar vermesi şartına bağlanmıştır.

MADDE 39- Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlarda itirazın sulh ceza hâkimliklerinde değil, eski düzenlemede olduğu gibi en yakın yer ağır ceza mahkemesince değerlendirilmesi ilkesi benimsenmiştir. Adil yargılanma haklarının korunması bakımından daha az etki altında kalacağı değerlendirilen ağır ceza mahkemesi tarafından itirazın değerlendirilmesi düşünülmüştür. 3 ve 4. fıkralar buna göre düzenlenmiştir.

MADDE 40- İddianamenin iadesi maddesinde yeni bir düzenleme yapılarak, iddianamenin kabul kararından önce mahkemece taraflara tebliğ edilerek görüşlerinin alınması ilkesi benimsenmiştir. Taraflar iddianameye yedi gün içerisinde itiraz edebileceklerdir. Mahkemece, itiraz süresi dolmasından itibaren yedi gün içinde soruşturma evresine ilişkin bütün belgeler ve varsa itirazlar incelendikten sonra, suçun sübutuna doğrudan etki edecek mutlak sayılan mevcut bir delil toplanmadan düzenlenen iddianameleri iade edilecektir.

MADDE 41- Madde metnine 676 sayılı KHK ile eklenen son cümle çıkartılmıştır.

MADDE 42- Duruşmada hazır bulunacaklar arasında bulunan müdafinin, duruşmada mazeretsiz olarak bulunmaması veya duruşmayı terk etmesi halinde duruşmaya devam edilmesini öngören 676 sayılı KHK ile konulan ek cümle madde metninden çıkartılmıştır.

MADDE 43- Duruşmada okunacak belgelerden iddianame veya iddianame yerine geçen belgenin özetlenerek okunması/anlatılması yerine okunması ilkesine geçilmiştir.

MADDE 44- 5271 sayılı Kanununun 196 ıncı maddesinin 4. fıkrasında değişiklik yapılarak, görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusunun sanık veya tarafların muvafakati koşuluna bağlanması kabul edilmiştir.

MADDE 45- Tercüman bulundurulacak hallerle ilgili maddenin 4. fıkrasının a bendi değiştirilerek, iddianamenin okunması ilkesi burada da tekrarlanmış ve 4. fıkranın b bendinin son cümlesi kaldırılarak, tercümanın giderleri Devlet Hazinesince karşılanmaz yasağı kaldırılmıştır.

MADDE 46- Maddede yapılan değişiklikle, mahkeme başkanı ve hâkimin, duruşmanın düzenini bozan kişinin savunma hakkının kullanılmasını engellemek koşuluyla salondan çıkarılmasını emredebğine ilişkin kurala, avukatlara ilişkin olarak istisna getirilmiştir.

MADDE 47- Sanığın dışarı çıkartılması ile ilgili maddede yapılan düzenleme ile duruşma salonunda hazır bulunanlara yönelik olarak güvenlik sorunu yaratacak şekilde davranışlarda bulunmadığı sürece sanık ve katılan duruşma salonundan çıkartılmayacağı ilkesi getirilmiştir.

MADDE 48- Duruşmada anlatılması zorunlu belge ve tutanaklar arasında bulunan adli sicil özetlerinin okunmasının masumiyet ilkesine aykırı olduğu dikkate alınarak, adli sicil özetinin okunması sanığın muvafakatine bağlanmış; ek fıkra ile mahkûmiyet hükmü kurulduğu takdirde, sanığa ait adli sicil özetinin dikkate alınması benimsenmiştir.

MADDE 49- Delillerin tartışılması ile ilgili maddeye 694 sayılı KHK ile eklenen son cümle metinden çıkartılmıştır. Böylece, karar duruşmasında zorunlu müdafinin hazır bulunması sağlanmıştır.

MADDE 50- Delillerin takdir yetkisiyle ilgili maddeye yeni bir fıkra eklenerek, ifadenin soruşturma aşamasında avukat huzurunda alınmış olsa dahi, adil yargılanma ilkelerine aykırı şekilde alınan ifadenin ancak kabul halinde geçerli olacağı öngörülmüştür.

MADDE 51- Mahkemece verilecek kararda kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilecek hallerde, Anayasa'ya aykırı olan, hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine, 3-b fıkrası değiştirilmek suretiyle, yüklenen suçun zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi hali getirilmiştir.

MADDE 52- Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasıyla ilgili bu maddede hâkimlerin, duruşmanın başlangıcında bu konuda sanığın görüşünün sorulması yerine, mahkemece, sanık hakkında ceza hükmü kurulduktan sonra sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmediğini bildirmek üzere yedi gün süre tanınması öngörülmüştür. Süre geçtikten sonra yapılan duruşmada, hâkim talebe göre karar verecektir. Sanık bir beyanda bulunmamışsa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilecektir. (8) numaralı fıkrada belirtilen, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanığın beş yıl süreyle denetim altında tutulma süresi iki yıla indirilmiştir.

MADDE 53- Bu maddede yapılan değişiklikle, HMK'ye paralel olarak kararların gerekçeli yazılma süresi 30 çıkartılmıştır. Hüküm fıkrasında, yargılama giderlerinin ve vekâlet ücretlerinin, de açıkça belirtilmesi eklenmiştir.

MADDE 54- Mağdur ile şikâyetçinin hakları ile ilgili maddede gerek soruşturma evresinde gerekse kovuşturma evresinde maddenin a-3 ve b-5 fıkralarında yer alan cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, her şekilde, avukatın bulunması öngörülmüştür.

MADDE 55- Maddede değişiklik yapılarak, davaya katılma için, duruşma sırasında suçtan zarar görenin şikâyetçi olduğunu belirtmesi yeterli sayılmıştır

MADDE 56- Madde değişikliği ile suçtan zarar görenin davaya katıldığında, her durumda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebileceği öngörülmüştür.

MADDE 57- İstanbul Sözleşmesi'nin 48. maddesi uyarınca, Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddete ilişkin olarak arabuluculuk ve uzlaştırma da dâhil olmak üzere, zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerini yasaklamak üzere gerekli tedbirlerin alınacağı öngörülmüştür. Kadınlara ve çocuklara yönelik suçların, faillerine bakılmaksızın, uzlaştırma kapsamı dışında olması gerekmektedir.

24. fıkrada yapılan değişiklikle, fiilen kamu görevi ifa edenlerin taraflar üzerinde psikolojik baskı duygusu uyandırdığı, bu durumun uzlaştırmanın amacına aykırı olduğu gözetilerek, uzlaştırımcı olmamaları yönünde düzenleme yapılmış, uzlaştırımcılığın hukukçular ve psikologlara özgülenmesi düzenlenmiştir.

MADDE 58- Mahkeme tarafından yapılacak uzlaştırma maddesine bir fıkra eklenerek, hukuki yarar olmak kaydıyla infaz edilmiş bir hükümlerle ilgili bir suç sonradan uzlaşma kapsamına alınırsa başvuru üzerine mahkemece yeniden uzlaştırma hükümleri uygulanacağı öngörülmüştür.

MADDE 59- İtiraz usulü ve inceleme mercileri maddesinde, itirazları bir üst mahkemesi tarafından karara bağlanması ilkesine uyularak düzenleme yapılmış ve Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesinin, yargı çevresinde buldukları asliye ceza mahkemesi hâkimine ait olacağı hükmü getirilmiştir.

MADDE 60- Aynı dosya kapsamında verilen mahkeme kararlarında temyize tabi olan hükümlerin temyize tabi olmayan diğer hükümlere de şayet edeceği belirtilmiş; aynı kararlar verilen ve toplam süresi beş yılı aşan hükümlere karşı da temyiz yoluna başvurulabileceği öngörülmüştür. 7188 sayılı Kanun'un 29. maddesi ile 5271 sayılı Kanunun 286 ncı maddesine yapılan ekleme ile, maddenin ikinci fıkrasında belirtilen temyiz edilemeyecek kararlar kapsamında olsalar bile düzenlemede sayılan suçlar nedeniyle verilen bölge adliye mahkemesi ceza daireleri kararlarının temyiz edilebileceği öngörülmüştür. 5271 sayılı Kanunun 286 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının a bendinde yapılan değişiklikle, söz konusu tahdidi liste, "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" (TCK, m.220/6-7) ve "görevi yaptırmamak için direnmek" (TCK, m.265) suçlarının eklenmesiyle genişletilmiş; söz konusu bent, genişlemiş listeye göre teselsül ettirilmiştir.

MADDE 61- Maddede yapılan değişiklikle, zorunlu olarak temyiz edilecek hükümlere açıklık getirilmiş ve on yıl ve daha fazla mahkûmiyet hallerinde temyiz incelemesinin resen yapılacağı hükmü getirilmiştir.

MADDE 62- Maddede yapılan değişiklikle, temyiz edenin, hükmün neden dolayı bozulmasını istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorunda olduğu düzenleme, maddeden çıkartılmıştır.

MADDE 63- Temyiz isteminin reddine neden olan koşullar arasından temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermediği koşulu çıkartılmıştır.

MADDE 64- Maddede yapılan değişiklikle, on yıl veya daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerde, Yargıtay'ın talep halinde duruşmalı inceleme yapacağı öngörülmüştür.

MADDE 65- Maddede yapılan değişiklikle hüküm ve kararda, vekâlet ücretinin kimlere yükletileceğinin gösterileceğı vurgulanmıştır. Ayrıca, Türkçeden başka bir dilde savunma yapan veya beyanda bulunan ya da engelli olan şüpheli, sanık, mağdur veya tanık için görevlendirilen tercümanın giderlerinin Devlet Hazinesince karşılanacağı düzenlenmiştir.

MADDE 66- CMK geçici 3. madde ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 19. maddesi kaldırılarak, adil yargılanmaya açıkça aykırı kısıtlamalar ortadan kaldırılmıştır.

MADDE 67- Ceza Muhakemesi Kanunu'na geçici bir madde eklenerek; Devlet Güvenlik Mahkemeleri, Ceza Muhakemesi Kanunu 250. Madde ve Terörle Mücadele Kanunu 10. madde gereğince kurulmuş mahkemeler tarafından yargılanıp mahkûm edilmiş hükümlüler hakkında, bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içerisinde başvurulması halinde, yargılanmanın yenilenmesi kararı verileceğı öngörülmüştür.

MADDE 68- Yürürlük maddesidir.

MADDE 69- Yürütme maddesidir.

CEZA MUHAKEMESİ KANUNUNDA (ADİL YARGILANMA HAKKI İLKELERİ GEREĞİNCE) DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Yargıtay, kararını verirken somut olay ve koşulları göz önüne almak zorundadır.”

MADDE 2- 5271 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki “aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararları,” ibaresi “her türlü hâkim veya mahkeme kararları, duruşmada” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 5271 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki “kimliklerinin saklı tutulması için gerekli önlemler alınır. Kimliği saklı tutulan tanık, tanıklık ettiği olayları hangi sebep ve vesile ile öğrenmiş olduğunu açıklamakla yükümlüdür. Kimliğinin saklı tutulması için, tanığa ait kişisel bilgiler, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından muhafaza edilir” ibaresi “mahkeme gerekli önlemleri alır. Ancak mahkemece alınan önlemler savunma hakkını kısıtlayıcı nitelikte olamaz” şeklinde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasındaki “hâkim,” ibaresinden sonra gelmek üzere “müdafî hariç,” ibaresi eklenmiştir

MADDE 4- 5271 sayılı Kanunun 90 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki “kaçması olasılığının bulunması veya hemen” ibaresi “kaçma girişiminde bulunması,” şeklinde, ikinci fıkrasındaki “tutuklama kararı” ibaresi “kuvvetli suç şüphesiyle birlikte tutuklama nedeni bulunan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 5271 sayılı Kanunun 91 inci maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; yedinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“(4) Yakalama işlemine, gözaltına alma ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet savcısının yazılı emrine karşı, yakalanan kişi, müdafî veya kanunî temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için sulh ceza hâkimine başvurabilir. Sulh ceza hâkimi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhâl ve nihayet yirmidört saat dolmadan başvuruyu sonuçlandırır. Yakalamanın veya gözaltına alma veya gözaltı süresini uzatmanın yerinde olduğu kanısına varılırsa başvuru reddedilir ya da yakalananın derhâl soruşturma evrakı ile Cumhuriyet Savcılığında hazır bulundurulmasına karar verilir.

(5) Gözaltı süresinin dolması veya sulh ceza hâkiminin kararı üzerine serbest bırakılan kişi hakkında yakalamaya neden olan fiille ilgili yeni ve yeterli delil elde edilmedikçe ve Cumhuriyet savcısının kararı olmadıkça bir daha aynı nedenle yakalama işlemi uygulanamaz.

(6) Gözaltına alınan kişi bırakılmazsa, en geç bu süreler sonunda sulh ceza hâkimî önüne çıkarılıp sorguya çekilir. Sorguda müdafî de hazır bulunur.”

MADDE 6- 5271 sayılı Kanunun 93 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Yakalanan veya tutuklanarak bir yerden diğer bir yere nakledilen kişilere, kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı hâllerinde kelepçe takılabilir. Kelepçe takmak, kaçmayı ya da zarar vermeyi engelleme amacını aşarak, şüpheli veya sanığın maddi ve manevi bütünlüğüne zarar vermeye yönelemez. Kelepçe, yakalanan kişinin kollarının arkaya çevrilmesi şeklinde ters takılamaz.”

MADDE 7- 5271 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak şüpheli veya sanığın tutuklama ya da adli kontrol talebiyle sevki halinde, sorgu, sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yapılamaz.”

MADDE 8- 5271 sayılı Kanunun 98 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Soruşturma evresinde ifadesine başvurulması zaruri görülen ancak çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılamayan şüpheli hakkında, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından yakalama emri düzenlenebilir. Ayrıca, tutuklama isteminin reddi kararına itiraz halinde, itiraz mercii tarafından da yakalama emri düzenlenebilir.”

MADDE 9- 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki “var sayılabilir:” ibaresi “öngörülebilir:” şeklinde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 10- 5271 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin birinci fıkrasındaki “bir yıldır” ibaresi “altı aydır” şeklinde, ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok bir yıl altı aydır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam altı ayı geçemez.”

MADDE 11- 5271 sayılı Kanunun 104 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki “Bu kararlara itiraz edilebilir.” cümlesi “Mahkeme kararına karşı şüpheli veya sanık tarafından itiraz edilebilir.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 5271 sayılı Kanunun 108 inci maddesinin birinci fıkrasındaki ‘veya’ ibaresi ‘ve’ şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 5271 sayılı Kanunun 109 ncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“(1) Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, 100 üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin veya hakkında kovuşturma devam eden sanığın tutuklanması yerine, ikinci fıkradaki bentler kapsamında, denetim altına alınarak tutuklanmaması ve adli kontrol altına alınmasına karar verilebilir. Bu kararlar, şüpheli”

sanığın sağlık durumu da dikkate alınmak suretiyle şahsileştirilmiş, orantılı ve gerekçeli şekilde verilir.”

MADDE 14- 5271 sayılı Kanununun 110 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Hâkim, Cumhuriyet savcısının istemiyle, adli kontrol uygulamasında şüpheli ve müdafinin de hazır bulunduğu bir duruşmada, şüpheliyi bir veya birden çok yeni yükümlülük altına koyabilir; kontrolün içeriğini oluşturan yükümlülükleri bütünüyle veya kısmen kaldırabilir, değiştirebilir veya şüpheliyi bunlardan bazılarına uymaktan geçici olarak muaf tutabilir.”

“(3) 109 uncu madde ile bu madde hükümleri, gerekli görüldüğünde, görevli ve yetkili diğer yargı mercileri tarafından da kovuşturma evresinin her aşamasında uygulanır. Bu aşamada verilen adli kontrol kararı da şüpheli ve müdafinin hazır bulunduğu bir duruşmayla verilir.”

“(4) Adli kontrol kararları, şüpheli ve müdafinin de bulunduğu bir duruşmayla, 30 günlük sürelerle gözden geçirilir.”

MADDE 15- 5271 sayılı Kanununun 111 inci maddesinin başlığına “kaldırılması” ibaresinden sonra “veya kendiliğinden sona ermesi” ibaresi eklenmiş, birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(1) Şüpheli veya sanığın istemi üzerine, Cumhuriyet savcısının görüşünü aldıktan sonra hâkim veya mahkeme 110 uncu maddenin ikinci fıkrasına göre beş gün içinde şüpheli ve müdafinin hazır bulunduğu bir duruşmayla karar verebilir.”

“(3) 109. madde uyarınca alınan ve soruşturma veya kovuşturma süresince devam eden adli kontrol kararı; beraat, düşme, ceza verilmesine veya kovuşturma yapılmasına yer olmadığı kararları ile kamu davasının açılmasının ertelenmesi hallerinde, kendiliğinden sona erer.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanununun 112 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, ikinci fıkrasının birinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

“(1) Adli kontrol hükümlerini isteyerek yerine getirmeyen şüpheli veya sanık hakkında, yetkili yargı mercii, öncelikle daha ağır bir adli kontrol kararı, bu yeni hükmün de isteyerek yerine getirilmemesi halinde, tutuklama kararı verebilir. Bu halde verilen tutukluluk kararına, 104. ve 268. maddeler kapsamında itiraz edilebilir. Bu tutukluluk süreleri yönünden mahsup da talep edilebilir.”

MADDE 17- 5271 sayılı Kanununun 113 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Şüpheli veya sanığın maddi durumu ve geliri ile orantılı bir şekilde tespit edilen güvence, aşağıda yazılı hususların yerine getirilmesini sağlar:”

MADDE 18- 5271 sayılı Kanununun 114 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “rizasıyla” ibaresinden sonra gelmek üzere “geliri ile orantılı olarak tespit edilen güvencenin” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 19- 5271 sayılı Kanununun 116 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki “makul şüphe” ibaresi “somut delillere dayalı kuvvetli şüphe” şeklinde değiştirilmiş, maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Özel kanunlarda bulunan bu konudaki hükümler gözetilir.”

MADDE 20- 5271 sayılı Kanununun 127 nci maddesinin birinci fıkrasındaki “savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde ise kolluk amirinin” ibaresi “savcısının” şeklinde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasındaki “Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi,” ibaresi “Cumhuriyet Savcısının yazılı emri” şeklinde değiştirilmiş ve altıncı fıkranın son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 21- 5271 sayılı Kanununun 128 inci maddesinin onuncu fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 22- 5271 sayılı Kanununun 129 uncu maddesinin üçüncü fıkrasındaki “savcısının” ibaresinden sonra gelmek üzere “yazılı” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 23- 5271 sayılı Kanununun 134 üncü maddesinin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.
“El konulan cihazlar her hâlikârda 7 gün içerisinde sahiplerine iade edilir.”

MADDE 24- 5271 sayılı Kanununun 135 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(10) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturmada, somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması halinde, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından şüphelinin kullandığı sosyal medya hesaplarının incelenmesi ve IP tespiti yapılmasına karar verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmi dört saat içinde hâkim onayına sunulur. Hâkim kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde çıkarılan kopyalar ve çözümü yapılan metinler derhâl imha edilir.”

MADDE 25- 5271 sayılı Kanununun 139 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 26- 5271 sayılı Kanununun 140 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 27- 5271 sayılı Kanununun 140/A maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Bu Kanununun 135 ila 140 ıncı maddelerinde düzenlenen koruma tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 28- 5271 sayılı Kanununun 141 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki “devamına” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya adli kontrol altına alınmasına”, (c) bendindeki “tutuklanan” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya adli kontrol altına alınmasına karar verilen”, (d) bendindeki “tutuklandığı” ibaresinden sonra gelmek üzere

“veya adli kontrol altına alındığı”, (e) bendindeki “tutuklandıktan” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya adli kontrol uygulandıktan”, (g) bendindeki “tutuklama” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya adli kontrol altına alınma”, (i) bendindeki “kararı” ibaresinden sonra gelmek üzere “hukuka aykırı ve” ibaresi ile dördüncü fıkrasının başına, aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Tazminat davasının açılması, hâkime karşı bir ceza soruşturmasının yapılması yahut mahkûmiyet şartına bağlanamaz.”

MADDE 29- 5271 sayılı Kanunun 142 nci maddesinin dokuzuncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(9) Tazminat davaları nedeniyle Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince hesaplanan nisbi avukatlık ücreti ödenir.”

MADDE 30- 5271 sayılı Kanunun 149 uncu maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Soruşturma evresinde, ifade almada en çok üç avukat hazır bulunabilir.”

MADDE 31- 5271 sayılı Kanunun 150 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki ‘beş’ ibaresi ‘iki’ şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 32- 5271 sayılı Kanunun 151 inci maddesinin birinci fıkrasındaki “veya vakitsiz olarak duruşmadan çekilir veya görevini yerine getirmekten kaçınırsa,” ibaresi “ise” şeklinde değiştirilmiş ve birinci fıkrasının son cümlesi ile üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 33- 5271 sayılı Kanunun 153 üncü maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 34- 5271 sayılı Kanunun 154 üncü maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 35- 5271 sayılı Kanunun 158 inci maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelmek üzere ‘Cinsel suçlarda mağdur beyanı soruşturma başlatılması için yeterli kabul edilir ve soruşturma başlatılır.’ cümlesi eklenmiştir.

MADDE 36- 5271 sayılı Kanunun 161 inci maddesinin üçüncü ve, altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve dokuzuncu fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“(3) Cumhuriyet savcısı, adli kolluk görevlilerine emirleri UYAP sistemi üzerinden yazılı olarak verir.”

“(6) Vali ve kaymakamların kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, ilgilinin görev yaptığı yerin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerdeki il Cumhuriyet başsavcılığı ve aynı yer ağır ceza mahkemesine aittir. Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yapılır.”

MADDE 37- 5271 sayılı Kanunun 171 inci maddesinin altıncı fıkrası, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(6) Bu madde hükümleri;

- a) Kamu görevlisi tarafından görevi sebebiyle işlenen suçlar,
b) Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ile kadına veya çocuğa yönelik her türlü şiddet içeren suçlar, hakkında uygulanmaz.”

MADDE 38- 5271 sayılı Kanununun 172 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “sulh ceza hâkimliğince” ibaresi “en yakın yer ağır ceza mahkemesince” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 39- 5271 sayılı Kanununun 173 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine itiraz edebilir.” ibaresi “çevresine en yakın yer ağır ceza mahkemesine itiraz edebilir.” şeklinde, üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) İtirazı inceleyen ağır ceza mahkemesi kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine gerek görür ise bu hususu açıkça belirtmek suretiyle, o yer Cumhuriyet başsavcılığından talepte bulunabilir; kamu davasının açılması için yeterli nedenler bulunmazsa, istemi gerekçeli olarak reddeder ve dosyayı Cumhuriyet savcısına gönderir. Cumhuriyet savcısı, kararı itiraz edene ve şüpheliye bildirir.”

“(4) Ağır ceza mahkemesi istemi yerinde bulursa, Cumhuriyet savcısı iddianame düzenleyerek mahkemeye verir.”

MADDE 40- 5271 sayılı Kanununun 174 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) İddianame mahkemeye verildiğinde mahkemece, taraflara tebliğ edilir. Taraflar iddianameye yedi gün içerisinde itiraz edebilirler. Mahkemece, itiraz süresi dolmasından itibaren yedi gün içinde soruşturma evresine ilişkin bütün belgeler ve varsa itirazlar incelendikten sonra, eksik veya hatalı noktalar belirtilmek suretiyle;”

MADDE 41- 5271 sayılı Kanununun 178 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 42- 5271 sayılı Kanununun 188 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 43- 5271 sayılı Kanununun 191 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan “belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesi anlatılır,” ibaresi “belge okunur,” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 44- 5271 sayılı Kanununun 196 nci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “durumlarda,” ibaresinden sonra gelmek üzere “samık veya tarafların muvafakati halinde,” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 45- 5271 sayılı Kanununun 202 nci maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendindeki “anlatılması” ibaresi “okunması” şeklinde değiştirilmiş ve (b) bendinin son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 46- 5271 sayılı Kanunun 203 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki “kişinin,” ibaresinden sonra gelmek üzere “avukatlar hariç olmak üzere,” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 47- 5271 sayılı Kanunun 204 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sanığın ve katılanın dışarı çıkarılması

Madde 204- (1) Davranışları nedeniyle, duruşma salonunda hazır bulunanlara yönelik olarak güvenlik sorunu yaratacak şekilde davranışlarda bulunmadığı sürece sanık ve katılan duruşma salonundan çıkartılamaz. Sanığın duruşma salonundan çıkarılması halinde, sanığın müdafii yoksa, mahkeme barodan bir müdafii görevlendirilmesini ister. Oturuma yeniden alınmasına karar verilen sanığa, yokluğunda yapılan işlemler açıklanır.”

MADDE 48- 5271 sayılı Kanunun 209 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki “adli sicil özetleri” ibaresi yürürlükten kaldırılmış, fıkranın sonuna aşağıdaki cümle ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Adli sicil özetlerinin okunması sanığın muvafakatine bağlıdır.” cümlesi eklenmiş

“(3) Mahkûmiyet hükmü kurulduğu takdirde sanığa ait adli sicil özeti dikkate alınır.”

MADDE 49- 5271 sayılı Kanunun 216 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 50- 5271 sayılı Kanunun 217 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) Sanığın soruşturma aşamasında kollukta alınan ifadesinin hukuka aykırı yöntemler kullanılarak alındığının sanık tarafından beyan edilmesi durumunda soruşturma aşamasında alınan ifadesi hükme esas alınmaz.”

MADDE 51- 5271 sayılı Kanunun 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan “hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle” ibaresi “zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 52- 5271 sayılı Kanunun 231 inci maddesinin beşinci fıkrasındaki “hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir.” ibaresi “sanık hakkında ceza hükmü kurulduktan sonra sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmediğini bildirmek üzere yedi gün süre tanınır. Süre geçtikten sonra yapılan duruşmada talebe göre karar verilir. Sanık bir beyanda bulunmamışsa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir.” şeklinde değiştirilmiş ve sekizinci fıkrasındaki “beş yıl” ibaresi “en çok iki yıl” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 53- 5271 sayılı Kanunun 232 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki “onbeş” ibaresi “otuz” şeklinde değiştirilmiş ve altıncı fıkrasında yer alan “miktarının,” ibaresinden sonra gelmek üzere “yargılama giderlerinin ve vekâlet ücretlerinin,” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 54- 5271 sayılı Kanunun 234 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü alt bendinde yer alan “cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda,” ibaresi ile (b) bendinin beşinci alt bendinde yer alan “cinsel

saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda.” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 55- 5271 sayılı Kanununun 238 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki “şikâyeti belirten ifade üzerine, suçtan zarar görenden davaya katılmak isteyip istemediği sorulur.” ibaresi “şikâyetçi olduğunu belirten mağdur suçtan zarar gören sıfatıyla davaya katılmış sayılır.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 56- 5271 sayılı Kanununun 239 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki “cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda,” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 57- 5271 sayılı Kanununun 253 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki “suçlarda,” ibaresi “suçlar ile kadına veya çocuğa yönelik her türlü şiddet içeren suçlar bakımından” şeklinde, yirmidördüncü fıkrasındaki “avukatların veya hukuk öğrenimi görmüş kişilerin” ibaresi “fiilen kamu görevi ifa edenler hariç olmak üzere, avukatların, hukuk öğrenimi görmüş kişilerin veya psikologların” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 58- 5271 sayılı Kanununun 254 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) Hukuki yararı olmak kaydıyla infaz edilmiş bir hükümlerle ilgili bir suç sonradan uzlaşma kapsamına alınırsa başvuru üzerine mahkemece yeniden uzlaştırma hükümleri uygulanır.”

MADDE 59- 5271 sayılı Kanununun 268 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesi, yargı çevresinde buldukları asliye ceza mahkemesi hâkimine aittir.”

“b) Sulh ceza işleri asliye ceza hâkimliği tarafından görülüyorsa itirazı inceleme yetkisi ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanına aittir.”

MADDE 60- 5271 sayılı Kanununun 286 ncı maddesinin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiş, üçüncü fıkrasının (a) bendinin “6. Kanunlara uymamaya tahrik (madde 217),” ibaresinden sonraki kısmı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ancak aynı dosya kapsamında verilen mahkeme kararlarında temyize tabi olan hükümler, temyize tabi olmayan diğer hükümlere de sirayet eder. Aynı kararlar verilen ve toplam süresi beş yılı aşan hükümlere karşı da temyiz yoluna başvurulabilir”.

- “7. Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma (TCK, m.220/6-7),
8. Görevi yaptırmamak için direnmek (TCK, m.265),
9. Cumhurbaşkanı hakaret (madde 299),
10. Devletin egemenlik alametlerini aşılamaya (madde 300),

11. Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama (madde 301),
12. Silâhlı örgüt (madde 314),
13. Halkı askerlikten soğutma (madde 318), suçları.”

MADDE 61- 5271 sayılı Kanunun 291 inci maddesinin birinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“On yıl ve daha fazla mahkûmiyet hallerinde temyiz incelemesi re’sen yapılır.”

MADDE 62- 5271 sayılı Kanunun 294 üncü maddesinin birinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 63- 5271 sayılı Kanunun 298 inci maddesinin birinci fıkrasındaki “ya da temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermediğini” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 64- 5271 sayılı Kanunun 299 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki “uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapabilir.” ibaresi, “talep halinde duruşmalı olarak yapar.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 65- 5271 sayılı Kanunun 324 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki “giderlerinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve vekâlet ücretinin” ibaresi eklenmiş ve beşinci fıkrasındaki “Türkçe bilmeyen” ibaresi “Türkçeden başka bir dilde savunma yapan veya beyanda bulunan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 66- 5271 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 67- 5271 sayılı Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 6 – (1) Devlet Güvenlik Mahkemeleri, Ceza Muhakemesi Kanunu 250. Madde ve Terörle Mücadele Kanunu 10. madde gereğince kurulmuş mahkemeler tarafından yargılanıp mahkûm edilmiş hükümlüler hakkında, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içerisinde başvurulması halinde yargılanmanın yenilenmesi kararı verilir.”

MADDE 68- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 69- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

MUHALEFET ŞERHİ

1- GENEL DEĞERLENDİRME

Kanun koyucu, yasayı toplumsal sorunların çözümü için vaaz eder. Yasa yapmada esas olan toplumsal ihtiyaçların giderilmesidir. İnsan hakları eylem planının açıklanmasıyla beraber yargı paketi konseptiyle komisyona getirilen Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi iktidarın sırf sıkışmışlığından kurtulmak için iyi niyet beyanından ileriye gidememektedir. Oysa toplum, göstermelik düzenlemelerden ziyade insan hakları ihlallerine yol açan, ifade özgürlüğünü kısıtlayan, vatandaş olmaktan doğan tüm yurttaşlık haklarını ortadan kaldıran tüm mevzuatın revize edilip ciddi adımlar atılmasına ihtiyaç duymaktadır.

İnsan haklarını esas alan bir hukuk devleti olmak için kanunlarda oynama yapıp beklenti yaratmaktan ziyade elzem olan yargı bağımsızlığı ve kuvvetler ayrılığı ilkelerini yaşama geçirmektir. Bunun için ivedilikle HSK ve Anayasa Mahkemesinin üyelerinin seçim usulünü değiştirmeli, AİHM kararlarına uyulmalı ve yargıya talimat vermekten vazgeçilmelidir. Mevcut tek adam rejiminde kuvvetler ayrılığının ve buna bağlı olarak yargı bağımsızlığının esamesi okunmamaktadır. Tek adamın iktidarına endeksli Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi devam ettikçe insan hakları ihlalleri devam edecek, yargı taraflı bir şekilde konumlanacak, adil yargılanma, ifade özgürlüğü gibi temel haklar askıda olacaktır. Nitekim insan hakları eylem planı açıklandığı günden bu yana ülkede yaşanan karanlık tablo, bu tezimizi desteklemektedir.

Türkiye tarihine büyük bir yargı utancı olarak geçecek yargılamalarından biri olan Kobani kumpas davası, yargı bağımsızlığının yitirildiğinin, tarafsız bir yargının kırıntılarının dahi kalmadığının en büyük kanıtıdır. Aynı şekilde partimize açılan kapatma davası da yargının siyasete eklemli, iktidar bloğunun hesaplarına hizmet eden bir kurum haline gelmesinin sonucudur. Böyle bir atmosferde yargıyı, iktidar bloğunun iplerinden azade kılmadıkça gelecek yargı paketleri Meclisin boşa mesai harcamasından ve iktidarın halkı oyalamasından başka hiçbir işe yaramayacaktır.

Söz konusu teklife gelecek olursak, insan hakları eylem planıyla çok geniş çapta iyileştirmeye gidileceği ve bunun da 4. Yargı Paketiyle gerçekleştirileceği söylemi yaygın olarak dile getirilmiştir. Böylelikle de milyonlarca yurttaş ciddi bir beklenti içine sokulmuştur. Tasarı halktaki bu beklentiye cevap vermekten oldukça uzaktır. Tasarının, kimi maddeleri kısmi bir iyileştirme öngörürken, hali hazırdaki birçok düzenleme ve uygulamadaki sorunlar ya iyileştirmeleri ortadan kaldıracak ya da boşa çıkaracaktır. İnsan hakları ve ifade özgürlüğü noktasında iyileştirme yapılacaksa, evrensel hukuk normlarına uyulacaksa hem Terörle Mücadele Kanunu hem de Türk Ceza Kanunundaki insan hakları ihlallerine yol açan, ifade özgürlüğünü kısıtlayan tüm maddelerin ortadan kaldırılması ve özel görevli mahkemelere son verilmesi gerekir. Toplumsal barışı yok eden, başta Kürtler olmak üzere muhalifler ve tüm farklı kesimleri hedef haline getiren nefret söylemine ilişkin tek bir düzenleme olmaması yargı paketinin herhangi bir insan hakları eylem planını yaşama geçirecek bir paket olmadığını

ispatıdır. 17 Haziran tarihinde, İzmir HDP il binasına bir saldırı gerçekleşti ve Deniz Poyraz isimli kadın yoldaşımız katledildi.

Deniz Poyraz'ın katledilme süreci münferit bir cinayet süreci değil; bilakis özellikle de 7 Haziran 2015 tarihinden sonra günden güne dozu artırılan siyaset arenasındaki HDP'ye yönelik nefret söylemlerinden beslenen, adeta teşvik edilen bir katliam sürecidir. Deniz Poyraz nefret politikaları sonucu yaşamını yitiren ilk Kürt değil; bu politikalar devam ederse sonuncusu da olmayacaktır. Yeni Deniz Poyraz katliamlarının yaşanmaması için özellikle de siyasetteki nefret söylemine ilişkin derhal yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Birçok araştırma şirketinin verilerine göre vatandaşın yargıya güveni hızla azalmaktadır. Halkın yargıya güveninin tesis edilmesinin önündeki en büyük engel de cezasızlıkla sonuçlanan dava dosyalarıdır. 90'lı yıllarda yaşanan katliam ve zorla kaybettirmelerden tutun, Uğur Kaymaz, Ceylan Önkol, Hrant Dink, Tahir Elçi, Kemal Kurkut, Şerali Dere, Suruç, Soma katliamı ve ismini sayamadığımız etkin bir soruşturma yürütülmeyen ve cezasızlıkla sonuçlanan binlerce dosya mevcut. Halka sunulan bir yargı reformunun ya da insan hakları eylem planının samimi ve gerçekçi olabilmesi için öncelikle cezasızlık politikası ile yüzleşmek, adliyelerin arşivinde çürüyen zamanaşımı sebebiyle kapatılan dosyaları açık etkin bir soruşturma ile adaleti tesis etmek gerekir.

Kanun teklifine gelecek olursak kimi olumlu düzenlemeler ihtiva etmekle beraber olumsuz düzenlemeler de içermektedir. Olumlu sayabileceğimiz maddeler ise gerekçesine hizmet etmek bakımından yeterli değildir.

2- Madde Değerlendirmeleri

MADDE 1- Bu madde ile idari yargılama usulü kanununda idareye cevap için verilen 60 günlük süre 30 güne indirilmiştir. Ayrıca kesin cevap için bekleme süresi 6 aydan 4 aya, Dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilmesi durumunda 60 günlük dava açma süresi 30 güne indirilmiştir.

Düzenleme yargılamayı hızlandırmak açısından olumlu bir düzenlemedir. Fakat hak kaybına uğradığını düşünen vatandaş bakımından 6 aylık bekleme süresinin 4 aya indirilmesi vatandaş açısından olumsuz bir düzenlemedir. Şöyle ki; idari işlemlere karşı dava açabilmenin süreye bağlanmasının çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerin başında vatandaşa haklarında verilmiş olan idari kararın hukuka uygun olup olmadığını, dava konusu yapmanın gerekip gerekmediğini düşünme ve inceleme olanağı vermek; hak arama özgürlüğü açısından eşitliği sağlamak, idarenin işlemlerinde belirlilik ve kararlılığı sağlamak gelmektedir. Adil yargılanma hakkı çerçevesinde mahkemeye erişim hakkına yönelik sınırlamaların dava açmak isteyen bir kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmaması gerekmektedir. Bu bağlamda bekleme süresinin dört aya düşürülmesi, dava açma süresinin ise otuz güne düşürülmesi vatandaş açısından aleyhe bir düzenleme olarak kabul edilmelidir.

Ayrıca idari yargılamalarda vatandaşın asıl sorunu, yargılama süreçlerinin çok uzun olmasıdır. Dosyaların üst mahkemelerde yıllarca beklediği herkesin malumdur. Adalete erişimin kolaylaştırılması bakımından bir düzenleme yapılırsa öncelikle mahkemelerin hakkaniyetli bir sürede karar vermesini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

İdari yargılamalarda, yargılama sürecini hızlandıracak adımlardan biri Avukatlık Kanunu'nda yapılacak düzenlemelerdir. Mahkemelerin, avukatların sunmuş oldukları belgelerin Avukatlık Kanunu gereğince tasdikleyip onanmasıyla birlikte bu belgeler ve bilgiler çerçevesinde mahkemenin bir karar vermesi gerekirken ayrıca bir araştırma ve soruşturma süreci başlatması ile birlikte yargılama süreci uzamaktadır. Dolayısıyla, Avukatlık Kanunu'ndan kaynaklı olan avukat tarafından verilen evrakların tasdik edildikten sonra aslı gibi şeklindeki bir muameleye tabi tutulması hâlinde yargılama sürecinin hızlanacağı aşıkardır ve buna ilişkin düzenlemelerin de yapılması gerekmektedir.

MADDE 6- Türk Ceza Kanunu'nda, kasten öldürme suçunun nitelikli hali olan ve ağırlaştırılmış müebbet hapis ile cezalandırılan eşini öldürmeye boşanmış eş de eklenerek boşanmış eşi öldürmeyi de nitelikli hal olarak saymıştır.

MADDE 7- Bu madde ile, Türk Ceza Kanunu'nda Kasten yaralama suçunun nitelikli hallerinin arasına boşanmış eşe karşı işlenmesi de eklenmiştir.

MADDE 8 - Madde ile TCK 96'da tanımlı bulunan Eziyet suçunun nitelikli halleri arasında failin boşandığı eşe karşı işlemesi hali de eklenmiştir.

MADDE 9- Madde ile TCK 109'da tanımlı kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun nitelikli halleri arasında failin boşandığı eşe karşı işlemesi hali de eklenmiştir.

Teklifin 6-7-8-9. Maddeleri bakımından; yasa teklifi büyük bir kadın kazanımı olan kadına yönelik şiddeti engellemek başta olmak üzere her türlü cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmayı amaçlayan, buna yönelik politikalar üretmeyi taahhüt eden İstanbul Sözleşmesinin bir gece yarısı ferman niteliğindeki Cumhurbaşkanı kararı ile ortadan kaldırıldığı bir dönemde meclise getirildi. Bir yandan kadınların başta yaşam hakkı olmak üzere toplumdaki varlıkları için hayati olan sözleşmeden çıkılıp bir yandan kadın cinayetlerinde nitelikli halde kısmi olumlu düzenlemeler yapılmaktadır. Eğer kadın cinayetlerini önlemek için yasalarda düzenlemeler yapılırsa ilk adım İstanbul sözleşmesinden çekilme hukuksuzluğundan vazgeçmek olmalıdır. Kadına yönelik şiddeti, kadın katliamlarını ve cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak için yasalarda ufak düzenlemeler yapmak oldukça yetersiz olup buna ilişkin politikalar geliştirmek ve yasalarda yapılacak düzenlemeleri ciddiyetle yapmak gerekmektedir. Kanuni düzenlemeler ise sivil toplum örgütleri ve kadın örgütlerini sürece dahil ederek, fikir ve önerilerini alarak yapılmalıdır. Kadın hakkını insan hakkı olarak gören bir bakış açısıyla uluslararası sözleşmelere, kriterlere uygun, kadın örgütlerinin ve STK'ların da sürece katılımıyla cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı şiddeti önleme bağlamında gerçekçi, efektif düzenlemelerin ve politikaların hayata geçirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Teklifin cinayet ve yaralama başta olmak üzere kimi suçların nitelikli haline ‘*eski eşi*’ de eklemesi olumlu bir gelişme fakat eş/eski eş olmayıp sırf kadın kimliğinden kaynaklı katledilen kadınları kapsamadığı için de bir o kadar eksik düzenlemedir. Kadın cinayetleri ve kadına yönelik her türlü şiddet eylemine ilişkin, yasada caydırıcı düzenlemeler yapılmak isteniyorsa Kadına Yönelik Suçlar TCK’da ayrı bir kategoride ele alınmalı cezalar değerlendirilirken ortaya çıkan erkek şiddetinin cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklağı gerçeğinden hareket edilmesi gerekmektedir. Suç ve cezalar değerlendirilirken ortaya çıkan erkek şiddetinin cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığı gerçeğinden hareket edilmeli ve sırf kadın kimliği ya da cinsel yönelimi sebebiyle işlenen suçların hepsi, suçun nitelikli hali kapsamına alınmalıdır.

Türkiye’de kadın cinayetleri özelindeki hukuki sorunlara bakıldığı zaman, yargılama sürecinin çok uzun olduğunu, sonuçta alınan cezaların caydırıcı olmadığını, taktiri indirim sebeplerinin hakkaniyete uygun olmayarak uygulandığını kadın cinayetleri oranlarının her gün arttığına tanık olarak izliyoruz. Ayrıca kadın cinayetlerinde ‘haksız tahrik indirimi’ yapılmayacağını yasalastırmak gerekir.

MADDE 12- Madde ile yalnızca ifadesi alınmak üzere yakalama emri bulunan ve mesai saatleri dışında ve tatil günlerinde yakalanan kişi belirlenen saatlerde yargı merci önünde bulunmayı taahhüt ederse Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda serbest bırakılabilir. Bu değişiklik yalnızca mesai saatleri dışında ve ifadesi alınmak üzere yakalanan kişiler için geçerlidir. Her yakalama için yalnızca bir kez uygulanacağı ve yakalananın taahhüdü yerine getirmemesi halinde ise yakalama emrinin düzenlendiği Cumhuriyet savcısı tarafından bin lira idari para cezası verilmektedir.

Genel anlamda mesai saatleri dışında ifadesi alınmak üzere yakalaması olup da yakalanan için olumlu bir düzenlemedir ancak taahhüt edilen sürede yargı mercine gelinememesi halinde mazeret bildirilebilmesi hali düzenlenmemiştir. Taahhüdün yerine getirilmediği isnadı veya mazeret hali de göz önünde bulundurulduğunda verilen idari para cezasına karşı bir itiraz yolu da değişiklikte belirtilmemiştir.

Madde olumlu bir düzenlemeyi ihtiva etmektedir. Fakat iş uygulamaya gelince ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle örgütlü suçlarda hukuksuzluk ve keyfilik ile dolu süreçler yaşanmaktadır.

CMK m.145 ve m.146 uygulanması gerekirken CMK m.90/1’in uygulanması adeta teamül haline gelmiştir. Öncelikle uygulamadaki hukuk dışı usulün önüne geçmek için gerekli adımlar atılmalıdır.

MADDE 13-Madde ile tutuklama kararı verilebilmesi için kuvvetli suç şüphesinin birinci maddede geçen varlığını gösteren somut delillere dayanması gerektiği düzenlenmiştir.

Gereçtede belirtildiği gibi mevcut kanunda 100. maddedin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları birlikte değerlendirildiğinde somut delillere dayanarak tutuklama yapılacağı sonucu ortaya çıksa da Sulh Ceza Hakimlikleri’nin pratikleri bakımından bu değerlendirme konusunda tereddüt yaşandığı, tutuklama koşulunun bu sebeple net bir biçimde ortaya konulması gerektiği belirtilmiştir.

Olumlu bir düzenlemedir ancak yargının siyasal iktidarın hukuk bürosu haline gelmesi sebebiyle, özellikle siyasi dosyalarda verilen tutuklama kararları çoğu kez suç şüphesi bile aranmadan verilmektedir. Somut delillere dayandırılma zorunluluğu ile birlikte aynı zamanda kararlara karşı etkili bir denetim mekanizmasının da geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü tutuklama kararlarına ilişkin en ciddi hukuksuzluklar uygulamada yaşanmaktadır. Ülkede sırf iktidarın politikalarını eleştirdiği, gösteri ve yürüyüş hakkını kullandığı, muhalif bir pozisyonda yer aldığı için tutuklanan yüzbinlere vatandaş bulunmaktadır. Sırf gizli tanık beyanı sebebiyle tutuklu bulunan binlerce siyasetçi varken mevcut yasalara yama yapmak yargının içler acısı halini düzeltmemektedir. Düzenlemenin uygulamada bir karşılık bulması için öncelikle yargının tarafsızlığının tesis edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca Katalog suçlarda “*tutuklama nedeni varsayılır*” ibaresi durdukça bu madde teklifi boşa düşecektir. Şu anda yasada “kuvvetli suç şüphesi” varsa tutuklama kararı verilebileceği düzenlenmiş durumda ama pratikte bunun karşılığı bulunmamakta. “Somut delil” varsa ibaresi eklenmesi olumlu bir gelişme fakat katalog suç isnatlarında yaygın tutuklama kararlarını engellemeyecektir.

Tutuklama ve katalog suçlar bağlamında TMK’nın yaptığı “terör tanımı” kanunilik ilkesinin sınırlarını zorlayacak biçimde muğlak ve geniş olması da ciddi hukuksuzluklara yol açmaktadır. TMK, hukuksal çerçevesi belli olmayan terimlerle, terör kavramı kapsamında sayılamayacak eylemlerin dahi “terör suçu” kabul edilmesi sonucunu yaratacak bir terör tanımı getirmiştir. Kanunda, yöntemi belirlemek üzere başvuru “baskı, cebir, şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme ve tehdit” kavramlarının bir kısmı ceza hukukuna yabancı, hukuksal anlam verme imkânı bulunmayan, aralarındaki farklar saptanamayacak niteliktedir. Kanun ayrıca, içerdiği muğlaklıklar ve sorunlar neticesinde her türlü muhalefet öznesini bu kapsama dahil etme imkânı sağladığından ceza muhakemesi usulüne istisnalar getirerek infazda eşitsizliğe de neden olmaktadır. Tüm bu gerekçeler ışığında TMK’nın tümünden kaldırılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Ayrıca çocuk istismarı ve kadına yönelik suçlar, soykırım ve insanlığa karşı suçlar bu kapsamın dışında tutulmalıdır. Özellikle cinsel istismar suçlarında tutuklama için somut delil aranması ciddi mağduriyet ve hak kayıplarına yol açacaktır. Oysaki çocukların üstün yararını ilke alan bir anlayışın hayata geçirilmesi gerekir. Uygulamada, çocuğun beyanının somut delil olarak kabul edilmemesi ihtimali, failin ödüllendirilebileceği korkunç bir tehlike olarak önümüzde durmaktadır. Faillerin tutuksuz yargılanması mağdurlar açısından bir ıstırap yaratmakla beraber kimi mağdurların şikâyetini de vazgeçmesine neden olabilmektedir. Bu tür suçlarda da faillerin tutuksuz kalmasını; tehditlerini artırmasını hatta çoğu kez şikâyetini geri çekmek için mağduru baskılamasını engelleyebilmek için farklı düzenlemelere ihtiyaç olduğu açıktır. Beyanın esas alınması, aksinin fail tarafından ispatlanması ilkesinin bu suçların özgünlüğü gözetilerek esas alınması gerekmektedir. Çünkü, mağdurlar tarafından kolay anlatılmayan, kimi şikâyetle bulunulamayan, çoğunlukla rehber öğretmene anlatımla ortaya çıkan suçlar olduğu için sonradan somut delil sunmanın imkânsız hale gelebileceği suçlardır.

MADDE 14- Madde ile Cumhuriyet Savcısının tutuklama talebinde bulunmasına mutlaka gerekçe göstermesi gerektiği ve neden adli kontrolün yetersiz olduğuna ilişkin hukuki ve fiili nedenleri de göstermesi gerektiği düzenlenmiştir. Ayrıca ikinci fıkrada yapılan değişiklikle de tutuklama kararı verilirken, tutuk incelemelerinde ve tahliyeyle ilişkin red kararının gerekçelerinde mevcut karara ek olarak neden adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağına ilişkin somut olguların da gerekçede yer alması gerektiği düzenlenmiştir.

Tutuklamaya ilişkin bu koşul hali hazırda CMK m.101/1'in ikinci cümlesinde yer almaktadır. Fakat uygulamada tam tersi bir prosedür işletilmektedir. Özellikle siyasi dosyalarda noktası virgülüne kadar birbirinin aynısı şablon gerekçeler kopya yapıştır yapmak sureti ile tüm kararlara gerekçe olarak ekleniyor. Esasen CMK m.101/2' ye d bendinin eklenmesi olumlu bir adımdır fakat uygulamada yaşama geçirilmedikçe ilgili maddede bir süs olarak kalacaktır. .

MADDE 15: Maddeyle; konutu terk etmeme yükümlülüğünün (ev hapsi) cezadan mahsup edilebilmesi düzenlenmektedir.

Her ne kadar Adalet Bakanlığınca istatistiki veriler paylaşılmadığı için kesin bir rakama ulaşmak mümkün olmasa da ev hapsi kararları sayısında büyük bir artış olduğu görülmektedir. Boğaziçi Üniversitesi protestoları süresince sadece Şubat ayının ilk iki haftasından kamuoyuna yansıyan 50'ye yakın ev hapsi kararı verilmiştir. Düzenleme her ne kadar olumlu görünse de burada asıl tartışılması gereken konu Ev hapsinin ölçülülük ilkesine aykırı olarak giderek tutuklamanın kendisi haline gelmesidir. Özellikle "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşünde İhtara Rağmen Kendiliğinden Dağılmama" atılı suçu sebebiyle bu tedbire başvurulduğu düşünülecek olursa; kanunda cezası 6 aydan 3 yıla kadar gösterilen dolayısıyla ceza verilse dahi denetimli serbestliğe tabi olacak bir suç açısından evlerin birer cezaevine yurttaşların da kendi gardiyanına dönüştürülmeye çalışıldığı açıktır. Uygulamadaki şekliyle Anayasa'nın 34. maddesiyle güvence altına alınmış olan Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkına aykırılık teşkil eden ev hapsi tedbiri için getirilen bu düzenlemenin bu haliyle insan hakları için bir adım olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu alanda bir iyileştirmeden bahsedilecekse; yurttaşların özgürlük ve güvenlik hakları ile ifade ve toplanma özgürlüklerinin siyasi saiklerle keyfi olarak ortadan kaldırılması engellenmeli, hak ve özgürlüklerin devlet eliyle sınırlandırılabilmesi için hukuken aranan gerekliliklerin de yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda;

- Ev hapsi kişi özgürlüğüne yönelmiş bir müdahaledir ve dolayısıyla AIHS m.5/1/c uyarınca kişi özgürlüğüne suç isnadı ile yönelen her müdahale gibi mutlaka duruşma açılarak incelenmelidir.
- Ev hapsine ilişkin karar verilirken tutuklama için aranan standartlara uyulması şarttır ve anılan tedbir için tıpkı tutuklamada olduğu gibi suç işlendiğine dair somut delile dayanan suç şüphesi bulunmalıdır.
- Ev hapsi ancak suç işlenmesi veya suçun önlenmesi amacıyla yönelik uygulanabilir yani ifade özgürlüğü veya toplanma özgürlüğünü ortadan kaldıracak şekilde kullanılmamalıdır.
- Ölçülü uygulanmalıdır yani; uygulanması zorunlu, elverişli ve orantılı olmalıdır.

Ayrıca konutu terk etmemek tedbiri, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma bağlamında tutuklama ile aynı sonuçları doğurduğu için bu tür bir mahsubun 2 güne 1 gün olarak değil de bire bir mahsup edilmesi gerekmektedir. Ayrıca haksız yere tatbik edilen koruma tedbirinden dolayı tazminat talebine ilişkin yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

MADDE 16: Düzenlemeyle adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda en geç 4 aylık aralıklarla incelenmesi zorunlu hale getirilmektedir.

Adli kontrol yükümlülükleri de kişi özgürlüğüne yönelmiş müdahaleler olduğundan özellikle ev hapsi başta olmak üzere tüm adli kontrol yükümlülüklerinin devamının gerekip gerekmeyeceği tutuklama tedbirine paralel olarak en geç 30 günlük aralıklarla incelenmelidir.

MADDE 17: Düzenlemeyle adli kontrol tedbirleri için azami süreler; ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde en çok iki yıl (*zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek 1 yıl daha uzatılabilir*), ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde en çok üç yıl (*zorunlu hallerde gerekçe gösterilerek uzatılabilir*) olarak belirlenmiştir. Uzatma süresi toplam 3 yılı; Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar, Milli Savunmaya Karşı Suçlar ve Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda ise 4 yılı geçemez.

Düzenlemeye göre; ağır ceza mahkemesinin görevine giren işler bakımından adli kontrol tedbirleri 6, yukarıda sayılan suçlar bakımından ise 7 yıl boyunca uygulanabilecektir. Adli kontrol yükümlülükleri için azami bir süre belirlenecek olması makul olmakla birlikte belirlenen sürelerin uzunluğu makul olmaktan çok uzaktır. Bu durum zaten kes, kopyala, yapııştır gerekçelerle uzatılan adli kontrol tedbirlerinin, belirlenen azami sınır aşılmadıkça hak kaybı olmayacağından bahisle uygulamada incelemelerin daha da üstün körü yapılmasına neden olacaktır. Kişilerin 6-7 yıl boyunca bir veya birkaç adli kontrol yükümlülüğü altına sokulabilecek olmasında artık bir tedbirden değil olsa olsa bir cezadan bahsedilebilecektir. Terörle mücadele kanunu kapsamındaki suçlar başta olmak üzere her lehe düzenlemede kapsam dışı bırakılan bu suçlar; her yurttaşını düşman, her muhalif söylem ve eylemi de anayasal düzeni ortadan kaldırmaya yönelik gören bir düşman ceza hukukunun yansıması olduğundan tekliften çıkarılmalıdır. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün verilerine göre Ceza mahkemelerinde Terörle Mücadele Kanunu Kapsamına giren suçlar isnadıyla açılan dava sayısının; 2017 yılında 789, 2018 yılında 991 iken 2019 yılında 3bin 612'ye, 2020'de de 4bin 432'ye yükselmesi bunun en somut örneğidir. İktidar ortakları tarafından her gün yüzlerce kişinin "terörist" olarak itham edildiği düşünülecek olursa toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullananların eve hapsedilmesi gibi yüz binlerce insan sırf muhalif olduğu için uzun yıllar özgürlüklere müdahale niteliğindeki bu yükümlülüklerle keyfi olarak katlanmak zorunda bırakılacaktır. İlla ki bazı suçlar bakımından daha uzun süreler belirlenecekse CMK 100/3'te sayılan ve Türk Ceza Kanunu'nda yer alan; Soykırım ve insanlığa karşı suçlar, işkence, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı ile uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçları bakımından belirlenmesi daha uygun olacaktır.

MADDE 20: Düzenlemeyle iddianameye ilişkin bilgiler ile duruşma tarihinin; dosyada bulunan telefon, telgraf, faks, elektronik posta vb. bilgisi bulunuyorsa bu araçlardan herhangi biriyle de sanığa bildirilebileceği düzenlemesi getirilmiştir. Çağrı kağıdına bağlanan sonuçların bu durumda uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

Düzenleme teknolojik gelişmelere ayak uydurma gerekçesiyle getirilmişse de bu iletişim araçlarından birine yapılan tebliğ usulüne yer verilmemiş olması uygulamada hak kayıplarına neden olacaktır. Şöyle ki; Teklifle birinci fıkrasının değiştirilmesi öngörülen maddenin (5271 sy. Kanun madde 176, İddianamenin Sanığa Tebliği ve Sanığın Çağrılması) dördüncü ve son fıkrası “*çağrı kağıdının tebliğiyle duruşma günü arasında en az bir hafta süre bulunması gerekir.*” demektir. Ancak yapılan düzenlemede; tebliğin bu yollardan biriyle yapılması halinde bu bir haftalık sürenin ne zaman başlatılacağı belirtilmemiştir. Örneğin; mail yoluyla iletilen bir tebliğin ne zaman okunduğu bilinemeyeceğinden her halükârda gönderildikten kaç gün sonra tebliğ edilmiş sayılacağı açık olmalıdır. Ayrıca teklif metninden söz konusu yollara “çağrı kâğıdı ile tebliğe” ek olarak başvurulacağı anlaşılırken gerekçeye bakıldığında “sayılan araçlardan en az birisiyle bildirimde bulunmak yeterli olacaktır” denmektedir. Bu teknolojik iletişim araçlarının herkes tarafından düzenli olarak kontrol edildiğini ve gözden kaçmayacağını varsaymak gerçeklikle bağdaşmamaktadır.

MADDE 21: Bir önceki maddedeki iddianamenin sanığa tebliği ve sanığın çağrılması noktasında tebliğin yapılabileceği yollar olarak belirlenen telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi yolların “suçun mağduru ile şikayetçinin çağrılması”nda da kullanılacağı düzenlenmiştir. Ek olarak çağrı kağıdına iddianamenin eklenmesi de zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca halihazırda yapılacak çağrı bakımından tanıklara ilişkin hükümlerin uygulanacağını öngören fıkraya “zorla getirme” ibaresi de eklenerek mağdur ve şikayetçilerin zorla getirilmesinde tanıklara özgü hükümler uygulanacağı belirtilmiştir.

Düzenleme teknolojik gelişmelere ayak uydurma gerekçesiyle getirilmişse de bu iletişim araçlarından birine yapılan tebliğ usulüne yer verilmemiş olması uygulamada hak kayıplarına neden olacaktır. Örneğin; mail yoluyla iletilen bir tebliğin ne zaman okunduğu bilinemeyeceğinden her halükârda gönderildikten kaç gün sonra tebliğ edilmiş sayılacağı açık olmalıdır. Ayrıca teklif metninden söz konusu yollara “çağrı kâğıdı ile tebliğe” ek olarak başvurulacağı anlaşılırken gerekçeye bakıldığında “belirtmek gerekir ki; sayılan araçlardan en az birisiyle bildirimde bulunmak yeterli olacaktır” denmektedir. Bu teknolojik iletişim araçlarının herkes tarafından düzenli olarak kontrol edildiğini ve gözden kaçmayacağını varsaymak gerçeklikle bağdaşmamaktadır.

MADDE 22- Cumhuriyet savcısı veya kolluk görevlileri şüpheliyi seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirmekte ve şüphelinin usul hakkında aydınlatılması sağlanmaktadır. Belirtilmelidir ki, bu usul, soruşturma evresi sonunda kamu davası açılması için yeterli şüpheyeye ulaşıldığı ve kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde uygulanabilecektir. Bu yönden seri muhakeme usulü, şüphelinin daha az yaptırım beklentisiyle uygulanmasını kabul ettiği bir usuldür. Bu usulün uygulanabilmesi için öncelikle şüphelinin Cumhuriyet savcısının teklifini müdafii huzurunda kabul etmesi ve mahkemenin de şüpheliyi tekrar müdafii huzurunda dinlemesi gerekir. Bir başka deyişle, şüphelinin seri muhakeme

usulünün uygulanması yönündeki iradesi, yeterli hukuki güvencelerle donatılarak müdafinin hukuki yardımı eşliğinde alınmaktadır.

Maddenin sekizinci fıkrasına eklenen hükümlerle, mahkemece tespit edilen eksikliklerin tamamlanması amacıyla talep yazısının Cumhuriyet başsavcılığına iade edilebilmesine ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Maddenin dokuzuncu fıkrasında, Mahkemenin, maddi gerçeğin araştırılması amacıyla soruşturmanın genişletilmesi, yeni delillerin toplanması, tanık dinlenmesi gibi yetkileri bulunmadığından, maddî hakikatın ortaya çıkarılabilmesini teminen böyle bir araştırma yapılmasına ihtiyaç duyduğu takdirde bu usulün uygulanmasına ilişkin talebi reddetmesi gerekecektir.

Maddenin on birinci fıkrasına eklenen hükümlerle, seri muhakeme usulü kapsamına giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmesi halinde, bu usulün uygulanmayacağı düzenlenmek suretiyle uygulamada yaşanan sorunların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin on dördüncü fıkrasında yapılan değişiklikle, dokuzuncu fıkra kapsamında mahkemece kurulan hükme yapılan itirazın, itiraz mercii tarafından hangi şartlar bakımından inceleneceği hususu açıklığa kavuşturulmaktadır.

5271 sayılı Kanununun 250'nci maddesinin dördüncü fıkrasına "temel cezadan" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve koşulları bulunduğu takdirde zincirleme suça ilişkin hükümler uygulandıktan sonra belirlenen cezadan" ibaresi ve maddenin sekizinci ve on birinci fıkralarına sırasıyla aşağıdaki cümleler eklenmiş, dokuzuncu fıkrasında yer alan "şartların gerçekleştiği ve eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu kanaatine varırsa talepte belirlenen yaptırım doğrultusunda" ibaresi "şartların gerçekleştiği, eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu ve dosyadaki mevcut delillere göre mahkumiyet kararı verilmesi gerektiği kanaatine varırsa talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere dört ilâ yedinci fıkra hükümleri doğrultusunda" şeklinde ve on dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu fıkraya aykırı olarak düzenlendiği, belirlenen yaptırımda maddi hata yapıldığı, yaptırım hakkında 231 inci veya Türk Ceza Kanunu'nun 50 ve 51 inci maddelerinin uygulanmasında objektif koşulların gerçekleşmediği ya da teklif edilen cezanın mahiyetine uygun bir güvenlik tedbiri belirtilmediği anlaşılan talep yazısı, eksikliklerin tamamlanması amacıyla mahkemece Cumhuriyet başsavcılığına iade edilir. Cumhuriyet savcısı tarafından eksiklikler tamamlandıktan ve hatalı noktalar düzeltildikten sonra talep yazısı yeniden düzenlenerek mahkemeye gönderilir."

MADDE 23- Asliye ceza mahkemesince, iddianamenin kabulünden sonra dosya kapsamı itibarıyla yargılamaya konu olayların karmaşık olup olmaması, çözümünde hukuki ve olgusal herhangi bir sorunla karşılaşılıp karşılaşılmaması, tanık dinlemenin, keşif yapmanın ya da bilirkişi raporu almanın zorunlu olup olmaması gibi hususlar değerlendirilerek, basit yargılama usulünün uygulanıp uygulanmayacağı takdir edilecektir. Bu takdirde basit yargılama usulünün uygulanmaması yönünde gerçekleşirse genel hükümlere göre yargılamaya başlanacak ve duruşma günü belirlenecektir.

Maddeyle, 5271 sayılı Kanununun 251 inci maddesinin birinci fıkrasına hüküm eklemek suretiyle, iddianamenin kabulünden sonra 175 inci maddenin ikinci fıkrası gereğince duruşma gününün belirlenmesi durumunda basit yargılama usulünün uygulanamayacağı açıkça düzenlenmektedir. Basit yargılama usulü ancak iddianamenin kabulünden sonra ve fakat duruşma günü belirlenmeden önce uygulanabilecek bir usuldür. Düzenlemeyle, duruşma günü belirlendikten, başka bir ifadeyle sanık hakkında genel hükümlere göre yargılama yapılmasına karar verildikten sonra, artık basit yargılama usulüne dönülmesinin mümkün olmayacağı hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 24- Düzenlemeyle, sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adlî kontrol tedbirleriyle ilgili olarak verdiği her türlü karara karşı yapılan itirazların, yargı çevresinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi hâkimi tarafından incelenmesi sağlanmaktadır. Sulh ceza hâkimliği işlerinin asliye ceza hâkimi tarafından görülmesi halinde ise bu kapsamda yapılacak itirazları inceleme yetkisi, yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesi başkanına verilmektedir. Böylelikle, sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adlî kontrol tedbirleriyle ilgili olarak verdiği kararlar bakımından yatay itiraz usulü yerine, dikey itiraz usulü getirilmektedir. Belirtmek gerekir ki, sulh ceza hâkimliği tarafından verilen bütün kararlara karşı asliye ceza mahkemesi hâkimine itiraz yoluna gidilemeyecek, tutuklama ve adlî kontrol tedbirleri haricinde verilen kararlar bakımından 268 inci maddenin üçüncü fıkrasının (a) bendindeki mevcut usule göre itiraz incelemesine devam edilecektir.

Tutuklama ve adlî kontrol tedbirleriyle ilgili verilen bir karara yapılan itiraz ile arama ve el koyma gibi diğer koruma tedbirleri hakkında verilen bir karara itiraz edilmesi halinde, itirazı incelemeye yetkili merciler farklı olacaktır. Bu durumda, itirazların gecikmeksizin incelenmesi amacıyla, kararına itiraz edilen sulh ceza hâkimliği tarafından gerekli tedbirler alınacaktır.

MADDE 25 İç Tüzük 35'e göre "Komisyonlar kanun teklif edemezler, kendilerine havale edilenler dışında kalan işlerle uğraşamazlar, Başkanlık Divanı kararı olmaksızın Genel Kurul toplantı saatlerinde görüşme yapamazlar ve kanun tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler hâlinde Genel Kurula sunamazlar." Yani bu bir değişiklikten ziyade sunulan bir şeyin dışında yeni bir kanun maddesi ihdası söz konusudur ve bu durum İç Tüzüğe aykırıdır.

28.06.2021

Züleyha Gülüm
İstanbul

Mehmet Ruştü Tiryaki
Batman

Abdullah Koç
Ağrı

MUHALEFET ŞERHİ

4. Yargı Paketi olarak basında yer alan 27 maddelik “*Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*” üzerine İYİ Parti olarak hazırladığımız Muhalefet Şerhimizdir.

Teklifin Tümü Üzerine

4. Yargı Reformu Paketi; Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 30 Mayıs 2019 tarihinde “güven veren ve erişilebilir bir adalet sistemi” vizyonuyla kamuoyuyla paylaşılan Yargı Reformu Strateji Belgesi ile Cumhurbaşkanı tarafından ‘Özgür Birey, Güçlü Toplum; Daha Demokratik Bir Türkiye’ vizyonu ile 2 Mart 2021 tarihinde kamuoyuna açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı temel alınarak hazırlanmıştır.

27 maddelik “*Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*” her şeyden önce teklif bir reform olma niteliğinden uzak olup, 4 farklı kanunda değişiklik öngören bir torba kanun mahiyetindedir:

- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
- 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun

AKP iktidarında süregelen bir alışkanlık olarak, anayasal kurumlarının işlevselliğini kaybetmesi sebebiyle yanlış sorun tespitlerine geçici pansuman çözümler niteliğinde aflar ve daha fazla yetki taleplerini içeren torba kanunlar çıkarılmıştır.

Maalesef bir kanunu Komisyon görüşmelerinde ve Genel Kurul görüşmelerinde temel Kanun olarak isimlendirmek o kanunu Torba Kanun olmaktan çıkarmıyor. Torba Kanunlar, pek çok kanunda tek tek düzeltmeler yapmaktadır. Biz ise, bu değişiklik yapılacak kanunları tek tek ele alıp tüm maddelerini gözden geçirip, gerçek anlamda Temel Kanun çalışması yapılması gerektiğini söylüyoruz. Reform yapılacaksa, Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, İnfaz Kanunu tümünden ele alınsın!

TBMM Genel Kurulunda bugüne kadar pek çok defa İmar Affı, Trafik ve Para Cezaları Affı, Vergi Cezaları Affı, Askerlik Affı, Öğrenci Affı, ayrıca 3 tane Yargı Reformu Paketi vb. “af-reform” adıyla kanun teklifleri görüşülmüştür. Bu kanunlar, ülkemizin var olan devasa problemlerini çözmediği gibi geçici çözümlerle sorunların ertelenmesi anlamına gelmektedir.

Zira, her bir konuda çıkan bu kanunlar, 2-3 yıl geçmeden yine Genel Kurul gündemine getirilerek yeni bir af, yapılandırma, değişiklik ihtiyacı ortaya çıktı gerekçesiyle tekrar tekrar görüşülmektedir. Ayrıca her defasında bu teklifler “nasıl muhteşem bir çare ve büyük reform” olarak hem halka hem de muhalefete anlatılmaktadır.

Elektrik Piyasası Kanunu yedi yılda 9 kez değişti, Yenilenebilir Enerji Kanunu on beş yılda 5 kez değişti, Maden Kanunu son on sekiz yılda 21 kez değişti. 27’nci Yasama Dönemimizde 183 kanun teklifi kanunlaşarak Genel Kurulda kabul edildi. 1927 tarihli Askerlik Kanunu’nu örnek gösterirsem doksan iki yıl sorunsuz uygulamasını sürdürmüştür, 2019 yılında tamamen değişti. 1930 tarihli Belediye Kanunu, yetmiş beş yıl sorunsuz yürürlüğünü sürdürdü, 2005 tarihinde hükûmetçe değiştikten sonra bugüne kadar 31 kez değişiklik yapıldı. 1985 tarihli İmar Kanunu, son on bir yılda 19 kez değişti. 1983 tarihli Devlet İhale Kanunu 2003’ten bu yana 197 kez değişti.

On dokuz yıllık tek parti iktidar döneminde 12 kez değişiklikle Anayasa’nın 177 maddesinin 134 hükmünde değişiklik yapılmıştır. Anayasa’nın neredeyse yarıdan fazlasında, maddesinde değişiklik yapılmış ve bunlar tamamen iktidarın isteği doğrultusunda yapılmış bir anayasa değişikliğidir. Buna rağmen hala reform ve Anayasa değişikliği isteği AK Parti tarafından dile getirilmektedir.

Görüşmekte olduğumuz bu teklif de hukuk, adalet ve yargıda yaşanan faciaları ve devasa sorunları, insan hakkı ihlallerini görmeyen pansuman niteliğinde bir torba tekliftir.

Zira Adalet Bakanı Abdülhamid Gül, 26 Aralık 2018 tarihinde Adalet Komisyonu üyesi milletvekillerine verdiği yemekte, reform paketi çalışmalarının yapıldığını ve “Yargının tarafsızlığında, bağımsızlığında birtakım sorunlar yaşıyoruz, ayrıca İnsan Hakları Mahkemesiyle uyumda da birtakım sorunlar yaşanıyor; bunları çözmek adına bir reform paketi hazırlıyoruz.” demişti. O gün Sayın Bakan’a bu konularda Anayasa’ımızda yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığıyla ilgili, temel hak ve özgürlükler ve bunların korunmasıyla ilgili yeterli yasal düzenlemeler olduğunu ancak sorunun başka bir noktada, uygulamada olduğunu ifade etmiştik.

Kanunun gerekçesinde şu ifadeler yer verilmiştir: temel hak ve özgürlüklerin daha etkin korunması, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının geliştirilmesi, hukuki güvenliğin güçlendirilmesi, adalete erişimin kolaylaştırılması, makul sürede yargılanma hakkının gözetilmesi, yargıya güvenin artırılması ve insan odaklı hizmet anlayışının geliştirilmesi günümüzde ana ilke ve değerler olarak kabul edilmektedir.

Bununla birlikte Yargı Reformu Strateji Belgesi'yle 9 amaç, 50 hedef ve 393 faaliyette oluşan bir reform vizyonu belirlenmişti:

- 1- Hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi,
- 2- Yargı bağımsızlığı, yargının tarafsızlığı ve şeffaflığının geliştirilmesi,
- 3- İnsan kaynaklarının nitelik ve niceliğinin artırılması,
- 4- Performans verimliliğinin artırılması,
- 5- Savunma hakkının etkin kullanımının sağlanması,
- 6- Adalete erişiminin kolaylaştırılması ve hizmetlerden memnuniyetin artırılması,
- 7- Ceza adaleti sisteminin etkinliğinin artırılması,
- 8- Hukuk yargılaması ile idari yargılamanın sadeleştirilmesi ve etkinliğinin artırılması,
- 9- Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin yaygınlaştırılması;

Her ne kadar böyle hedefler ortaya konulmuş olsa da bugüne kadar çıkarılan yargı paketlerine kısaca göz atacak olursak, uygulamada, yargı paketlerinin amaçlarıyla bağdaşmayan uygulamaların yaşandığı görülecektir.

1. Yargı Paketi, “*Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapan Kanun*” ismiyle 24 Ekim 2019’da Resmi Gazete’de 39 madde olarak yayınlandı.

Terörle Mücadele Kanunu’nda (TMK) 7/2 maddesine “Eleştiri sınırını aşmayan söylemler ve haber içeriklerine ceza verilemez” cümlesi eklendi.

Paket çıktıktan 6 ay sonra gazeteciler, Barış Pehlivan, Barış Terkoğlu, Müyesser Yıldız, Hülya Kılınç, Murat Ağirel tutuklandı.

Aynı tarihlerde, 30 Nisan 2019’da Cumhuriyet gazetesi yönetici ve yazarları hakkında açılan davada “silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte yardım etme” suçundan hapis cezası aldılar.

2. Yargı Paketi, *Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi* olan 69 maddelik 2’inci Yargı Paketi Meclis’ten geçerek 15 Nisan 2020’de yürürlüğe girdi. Paketle birlikte, pandemi nedeniyle cezaevlerindeki adli tutuklular tahliye edildi. Siyasi tutuklular kapsam dışı bırakıldı. Bu nedenle paket “AK Parti’nin özel affı” olarak eleştirildi. Hukukçular, paketin infazda eşitlik ilkesinin aykır olduğunu gerekçesiyle siyasi partiler paketi Anayasa Mahkemesi’ne (AYM) götürdü. Usulen incelemesi tamamlanan paket, halen esastan görüşülüp karara bağlanmadı.

TBMM Genel Kurulu’nda kabul edilen ve Resmi Gazete’de yayınlanan af yasasına göre, terör, cinayet, uyuşturucu, kadına şiddet ve cinsel suçlar haricinde, cezanın yarısı oranında infaz uygulanacak. “Milli istihbarat kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar” kapsam dışında kalırken örgüt kuran ve yönetenlerin cezaları ile tefecilik yapanlar ile canavarca hisle kasten yaralama suçunu işleyenlere verilecek cezalar ise artırıldı.

Basına yansıyan rakamlara göre 100 bini aşkın mahkûm tahliye edildi.

Paket sonrasında Çoklu Baro düzenlemesi kabul edilmişti. Baro Başkanlarının Ankara’ya yürüyüşüne engel olunmuş, Anayasal haklarını kullanmak istemeleri engellenmişti.

3. Yargı Paketi “*Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi*” olan 3’üncü Yargı Paketi, 28 Temmuz 2020’de yürürlüğe girdi. Ağırlıklı olarak hukuk mahkemelerindeki yargılama usullerine ilişkin düzenleme öngören 64 maddelik 3’üncü Yargı Paketi’nde yargılama süreleri, arabuluculuk, alacak davaları gibi konuları yer aldı.

3. Yargı Paketiyle getirilen seri muhakeme usulüne ilişkin hükümlerin önemli bir kısmı Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Anayasa Mahkemesi yargı bağımsızlığıyla ilgili olarak ve yargının görevine müdahale olarak gördüğü bu düzenlemeyi iptal etmişti. 4. Yargı Paketiyle bu Anayasa Mahkemesinin iptal kararını giderici mahiyette bir düzenleme getirilmekte ve burada hâkime -delilleri değerlendirme yetkisi verilmektedir.

3. Yargı Paketi Sonrası Yaşananlar

3. Yargı Paketinin yürürlüğe girdiği 28 Temmuz 2020 tarihinden bugüne kadar geçen 1 yıllık sürede, yargı reformlarının fiilen uygulanamaz ve anlamını yitirmesine yol açacak gelişmeler yaşandı. Reform adıyla getirilen her düzenlemeler toplum üzerindeki kontrolün daha da artırılması, rant sağlanması, ya da yetkilerin merkezde toplanması amaçlarıyla çıkarılmaktadır.

1- AYM Işık Yakma Tartışması

14 Ekim 2020’de Anayasa Mahkemesinde ışık yakıldığı için darbe imasıyla Anayasa Mahkemesi kapatılsın denilmişti. Aynı günlerde 14. Ağır Ceza Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi kararını tanımıyor, uymuyorum, siyasi karar vermişti diyecekti.

Anayasa Mahkemesi (AYM) Üyesi Engin Yıldırım, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi’nin Enis Berberoğlu hakkında AYM’nin verdiği “yeniden yargılama” kararını tanımamasına

gönderme yaparak bir paylaşım yaptı. Yıldırım, sosyal medya hesabından yaptığı göndermede, AYM'nin fotoğrafını "Işıklar yanıyor" notuyla paylaştı.

2- Gazetecilere Ceza ve Saldırılar

13 Ekim 2020'de Metin Yılmaz ve Sözcü gazetesinin sahibi Burak Akbay'ın da aralarında bulunduğu 9 sanığın "FETÖ'ye yardım" iddiasıyla aldığı ceza İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 27. Ceza Dairesi tarafından onandı.

Yeniçağ Gazetesi Ankara temsilcisi Orhan Uğuroğlu, Yeniçağ Gazetesi Yazarı Yavuz Selim Demirağ ve pek çok gazeteciye fiili saldırı ve darp olayı gerçekleştirmiş, faililer tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır.

3- Liyakatsiz Atamalar

Yargıtay üyeliğine 27/11/2020 tarihinde seçilen, Gezi, ve Kavala soruşturmalarıyla öne çıkan eski İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı İrfan Fidan, iki ay bile olmadan Cumhurbaşkanı tarafından 23/1/2021 tarihinde Anayasa Mahkemesi üyeliğine atandı.

Aynı anda pek çok göreve getirilen 4-5 maaş alan liyakatsiz kişiler artık toplumun malumudur. Güreşçiler, Bankaların yönetim kurullarına girebilmekte, sağlıklı olmayan ve sağlık konusunda hiçbir bilgi birikim ve tecrübesi olmayan belediye başkan yardımcısı Hastane müdürü olarak atanabilmektedir.

4- İstanbul Sözleşmesinden Çıkılması (20 Mart 2021)

20 Mart 2021 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiği açıklandı.

5- Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi (26 Aralık 2020)

Temel bir kanunun içine yerleştirilen ek maddelerle, Derneklere mal varlığı denetimi getirildi. Anayasal örgütlenme hakkı ve özgürlüğünü daraltıldı, denetim altına alındı.

6- Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (29 Nisan 2021)

Vergi Usul Kanununun en sorunlu maddesi ve mağduriyetlerin yaşandığı VUK 359’da değişiklik yapılmamıştır. Bu sorun on binlerce yurttaşımızı ilgilendirmektedir ve Yargıtay 11. Ceza Dairesinin yüzde 60-70 dosyası da bu konuyla ilgilidir.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi Başkanı yazdığı muhalefet şerhinde şunları ifade etmiştir: “Her bir takvim yılının ayrı bir suç olduğuna dair herhangi bir yasal düzenleme bulunmaması, TCK’nin genel hükümlerinin uygulanması gerekmesi, sanığın eylemlerinin her birinin yenilenen kasıtlı işlenmiş ayrı suçlar olduğunu kabule imkân bulunmaması, sanık hakkında TCK’nin 43’üncü maddesinin de uygulanarak sonuç cezanın belirlenmesi yerine sanık hakkında her takvim yılında ayrı ayrı zincirleme sahte fatura düzenlemek ve kullanmak suçlarından toplam on sekiz yıl dokuz ay hapis cezası verilmesine dair hükümlerin bozulması gerektiği...”

Yine, Cumhuriyet Başsavcısı itirazında şunları ifade etmiştir: “Vergi Usul Kanunu’nun 359’uncu maddesi sahte belge düzenleme ve sahte belge kullanma fiillerini aynı fıkra düzenlemiştir. Bu eylemler seçimlik hareketlerdir. Dolayısıyla aynı fıkra içerisinde hem düzenleme hem de kullanmanın düzenlenmesi nedeniyle sanığın düzenleme ve kullanma eylemlerinden ayrı ayrı cezalandırılması yerinde değildir.”

7- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Kanunu (15 Haziran 2021)

Kanunla getirilen değişiklikle, bazı hükümlülere gelen mektup, faks ve telgraflar dijital olarak kaydedilecek veya fiziki olarak alıkonularak saklanacak. Yine aynı şekilde tehlikeli hâlde bulunan ya da dışarıyla iletişiminin kurum güvenliği açısından tehlikeli olabileceği değerlendirilen hükümlülerin eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi ve kayyımıyla yapacağı görüşmeler kurum yönetimi tarafından dinlenebilecek ve elektronik cihazlarla da olmak üzere kaydedebilecektir.

Getirilen düzenlemeyle cumhuriyet başsavcısı, cumhuriyet savcılarının soruşturmayı sonlandıran kararları arasında oluşabilecek farklılıkların giderilmesiyle bu kararların kanunlara uygunluğunun denetlenmesi hususunda görevli ve yetkili kılınmaktadır. Bu değişikliğin anlamı şudur: Zaten idari yönden cumhuriyet başsavcılarının denetimi ve gözetimi söz konusudur. Bu teklifle cumhuriyet savcıları artık yargısal kararlarında da başsavcıların gözetimi ve denetimi altında olacaktır. Oysa Anayasa’nın 139’uncu maddesine göre, sadece hâkimler değil, savcılar da teminat altında alınmıştır. Savcının yargısal faaliyetinde bağımsız olması, kimseden emir

almaması, baskıdan uzak olması ve kanunları tam olarak uygulaması gerekir. Bu sebeple, savcılar görevlerinde bağımsız ve teminatlı olmalıdırlar. Savcılarının bağımlı olması siyasi baskı altına alınması demektir. Bu teklifin kanunlaşmasıyla iktidarın HSK yapısı nedeniyle rejimin kontrolü altında olan az sayıdaki başsavcının talimatlarına göre hareket etmesi demektir. Zaten başsavcılarının idari denetimi bulunmaktadır ama serbestçe yapılabilecek yargısal faaliyetlerine de sınırlama getirmek amaçlanmıştır. Unutulmamalıdır ki savcılık, Hükümet temsilcisi değil, kanunun temsilcisidir. Mevcut Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin getirdiği otokratik düzen, Meclis ve yargı da dâhil her alanda hâkim olmak istemektedir.

HSK 2019 verilerine göre, ilk derece mahkemelerinde toplamda 221 cumhuriyet başsavcısı ve 5.927 savcı bulunmaktadır; toplamda 6.148 savcı vardır. Gerekçede gizlenen ama teklifin asıl amacını teşkil eden husus, 5.927 savcıdan görevini layıkıyla yapmak isteyen ve korkmayan savcılarının olabileceği düşünüldüğünde iktidar için rejimin sorgulanması tehlikesi bulunmaktadır. Onun içindir ki Hükümet, olası risklerden, korkusuzca yapılabilecek soruşturmalardan korunmak ihtiyacındadır. HSK'nin yapısı nedeniyle, 221 başsavcının Hükümete yakın olanlardan atanmaları zor olmadığı için iktidarın görüş ve talimatları etkili olmaktadır. Dolayısıyla, artık 5.927 savcı da soruşturmalarında ve tüm yargısal faaliyetlerinde iktidarın denetim ve kontrolünde olacaktır.

Maddeler Üzerine Değerlendirmeler

4. Yargı Paketiyle getirilen önemli değişiklikler şöyledir:

1. Boşanmış eşe karşı işlenen, öldürme, eziyet, yaralama, zorla alıkoyma” suçları da, eşe karşı işlenen suçlarda olduğu gibi “nitelikli suç” kapsamına alınarak ceza artırımı yolu açılıyor.
2. Adli kontrol sistemi yeniden düzenleniyor. Buna göre, adli kontrol altında geçecek süre, Ağır Ceza Mahkemesinin görev alanına girmeyen işlerde en çok 2 yıl olarak belirleniyor Bu süre, zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek bir yıl daha uzatılabilecek. Ağır Ceza Mahkemesinin görev alanına giren işlerde ise bu süre en çok 3 yıl olacak ancak zorunlu hallerde bu süre 3 yılı geçmemek üzere uzatılabilecek. “Terör suçlarında” ise uzatma süresi en çok 4 yıl olacak. Bu düzenlemede yer alan süreler çocuklar bakımında yarı oranında uygulanacak.

3. Adli kontrol kapsamında verilen “konutu terk etmeme” kararı halinde, kişinin evde geçirdiği her 2 gün, mahkûmiyet süresinden 1 gün düşürülecek.
4. Sulh Ceza Mahkemeleri’nin tutuklama ve adli kontrol kararlarının denetimine “dikey itiraz” yöntemi getiriliyor. Buna göre Sulh Ceza Hakimliğinin tutuklama ve adli kontrole ilişkin verdiği karara karşı itirazlar Asliye Ceza Mahkemesince incelenecek.
5. Şüpheli veya sanığın adli kontrol yükümlülüğünün devam edip etmemesine en geç 4 ayda bir soruşturma evresinde Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine sulh ceza hakimi, kovuşturma evresinde ise re’sen mahkemece karar verilebilecek.
6. Tutuklama kararlarında adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını gösteren deliller somut olayda gösterilecek ve kararda yer alacak.
7. Katalog suçlardan tutuklama, “kuvvetli suç şüphesinin” somut delillere dayandırılması halinde mümkün olabilecek. Mevcut mevzuata göre terör, soykırım, insanlığa karşı suçlar, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, kasten öldürme, çocuğun cinsel istismarı, hırsızlık, yağma, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, suç işlemek için örgüt kurma, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, düşmanla işbirliği yapma, anayasayı ihlâl, cumhurbaşkanına suikast ve fiili saldırı, yasama organına karşı suç, hükümete karşı suç, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silahlı isyanın da aralarında bulunduğu suçlar “katalog suç” kapsamında bulunuyor.
8. Genel bilgi toplaması (GBT) yapılan, otel, seyahat sırasında çevirme gibi durumlarda, ifade almak için gözaltı işlemi de yeniden düzenleniyor. Buna göre, mesai saatleri dışında şüphelinin ifadesini almak için bir kereye özgü vereceği taahhüt karşılığında zorla getirme, gözaltı işlemi yapılmayacak. Sözünü yerine getirmeyen kişiye ise 1000 lira para cezası kesilecek.
9. Adaletle daha kolay erişim amacıyla iddianameye ilişkin bilgiler ve duruşma tarihi sanığa ayrıca telefon, faks, elektronik posta gibi araçlarla bildirilecek. Bu bildirim ayrıca suçun mağduruna ve şikayetçiye de aynı usulle yapılacaktır.
10. Kredi kartı aracılığıyla işlenen dolandırıcılık suçlarına, mağdurun bulunduğu yerin mahkemesi bakacak. Bu düzenlemede ise, dolandırıcının sabit bir yerde

bulunmaması ve birçok mahkemenin bu nedenle “takipsizlik” kararı vermesi etkili oldu.

11. Lekelenmeme hakkı çerçevesinde sanıkla ilgili sadece hakkındaki suçlamaya ilişkin deliller iddianameye konulacak. Buna göre savcılıkça hazırlanan iddianamede ilgiliye atfedilen suçu oluşturan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilmeyecek.
12. Mevcut uygulamada tespit ve dinlemeye ilişkin kayıtlar kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmesi durumunda Cumhuriyet Savcısı denetiminde yok edilmesine ilişkin hükmün kapsamı genişletiliyor. Teklifte, beraat kararı verilmesi durumunda hâkim denetimi altında aynı usul ve esaslarla bu kayıtların yok edilmesi ve durumun en geç 15 gün içinde ilgisine yazılı bildirilmesi düzenleniyor.
13. İdareye yapılan başvurularda idarenin yanıt verme süresi 60 günden 30 güne indirilecek. Ancak yurttaşlar idareye başvurmak için 60 günlük süreye sahip olacak.
14. Anayasa Mahkemesi Kanunu’nda bir düzenleme yapılarak hâkim adayları ve stajyer avukatlara Anayasa Mahkemesi’nde staj yapma olanağı sağlanacak.

1. Madde

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 10 uncu maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle, idari başvurulara cevap verme süresi altmış günden otuz güne, cevap verme süresinin kısaltılmasına bağlı olarak kesin olmayan cevaplar için öngörülen bekleme süresi de altı aydan dört aya indirilmektedir.

Komisyon görüşmelerinde, idarenin kesin cevap vermediği durumlarda bekleme süresinin iki aya düşürülmesi yargıya erişimin hızlanması açısından önem teşkil edeceği gerekçesiyle; 4 ay olarak öngörülen sürenin 2 aya düşülmesi için “dört” ibaresinin “iki” şeklinde değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Değişiklik öneremiz kabul edilmemiştir.

4. Madde

Maddeyle, yargılamada yaşanan gecikmelerin önüne geçilmesi ve makul sürede yargılanma hakkı ile hak arama hürriyetinin daha etkin korunması amacıyla, idari yargı mercilerince verilen nihai kararların gerekçesiyle birlikte en geç otuz gün içinde yazılması hükme bağlanmaktadır.

Komisyon görüşmelerinde yargılama sürelerinin hızlanması amacıyla; otuz gün olarak öngörülen sürenin 15 güne düşürülmesi için “otuz” ibaresinin “onbeş” şeklinde değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

6. Madde

Maddeyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 82'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde düzenleme yapılarak, özellikle kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla kasten öldürme suçunun fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hali, suçun nitelikli halleri arasına alınmaktadır. Böylece boşanmış eşe karşı işlenen, öldürme, eziyet, yaralama, zorla alıkoyma” suçları da, eşe karşı işlenen suçlarda olduğu gibi “nitelikli suç” kapsamına alınarak ceza artırımı yolu açılıyor.

Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve “kadına” ibaresinin de eklenmesi talep edilmişti. Buna göre, “Madde 6-26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 82'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan “Çocuğa” ibaresi “Kadına, çocuğa” şeklinde değiştirilmiştir.”

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Teklif ile kasten öldürme suçunun nitelikli hâllerin düzenlendiği hükme ağırlaştırma sebeplerinden sayılan eş in öldürülmesi durumuna, suçun boşanılan eşe karşı işlenmesi durumunun da eklenmesi öngörülmüştür. Ancak artan kadın cinayetleri sebebiyle suçun doğrudan “kadına” karşı işlenmesinin nitelikli hâllere dâhil edilmesi, suça karşı caydırıcılığı artıracaktır. Zira, kadın cinayetlerinin önemli bir kısmı yalnız eşe karşı değil, eşi olmayan kadına karşı da işlenmektedir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

7. Madde

Maddeyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 86 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde düzenleme yapılarak, özellikle kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla kasten yaralama suçunun fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hali, suçun nitelikli halleri arasına alınmaktadır.

Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve 5237 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan “Beden” ibaresi “Kadına, çocuğa, beden” şeklinde değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Teklifte kasten yaralama suçunun nitelikli hâllerinin düzenlendiği hükme ağırlaştırma sebeplerinden sayılan suçun eşe karşı işlenmesi durumuna, suçun boşanılan eşe karşı işlenmesi durumunun da eklenmesi öngörülmüştür. Ancak artan kadına ve çocuğa karşı şiddet olayları sebebiyle suçun doğrudan kadına veya çocuğa karşı işlenmesinin nitelikli hâllere dâhil edilmesi suça karşı caydırıcılığı artıracaktır. Zira kadına karşı şiddet olaylarının önemli bir kısmı yalnızca eşe karşı değil eşi olmayan kadına karşı da işlenmektedir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

8. Madde

Maddeyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 96 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde düzenleme yapılarak, özellikle kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla eziyet suçunun fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hali, suçun nitelikli halleri arasına alınmaktadır.

Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve 5237 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “Çocuğa” ibaresinin “Kadına, çocuğa” şeklinde değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Teklifte “eziyet” suçunun nitelikli hâllerinin düzenlendiği hükme; ağırlaştırma sebeplerinden sayılan suçun eşe karşı işlenmesi durumuna, suçun boşanılan eşe karşı işlenmesi durumunun da eklenmesi öngörülmüştür. Artan kadına karşı şiddet olayları sebebiyle suçun doğrudan “kadına” karşı işlenmesinin nitelikli hâllere dâhil edilmesi suça karşı caydırıcılığı artıracaktır. Zira kadına karşı şiddet olaylarının önemli bir kısmı yalnızca eşe karşı değil eşi olmayan kadına karşı da işlenmektedir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

9. Madde

Maddeyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendinde düzenleme yapılarak, özellikle kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hali, suçun nitelikli halleri arasına alınmaktadır.

Komasyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve 5237 sayılı Kanun’un 109’uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (f) bendinde yer alan ‘‘ocuğa’’ ibaresi ‘‘Kadına, ocuğa’’ ŗeklinde değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu nergemizin gerekçesi ŗyledir: Teklifle ‘‘Kiiyi hürriyetinden yoksun kılma’’ suçunun nitelikli hâllerinin düzenlendiği hükme; ağırlatırma sebeplerinden sayılan suçun ee karşı işlenmesi durumuna, suçun boanılan ee karşı işlenmesi durumunun da eklenmesi ngrlmtir. Artan kadına karşı ŗiddet olayları sebebiyle suçun doğrudan ‘‘kadına’’ karşı işlenmesinin nitelikli hâllere dâhil edilmesi suça karşı caydırıcılığı artıracaktır. Zira kadına karşı ŗiddet olaylarının önemli bir kısmı yalnızca ee karşı değil, ei olmayan kadına karşı da işlenmektedir.

Değişiklik nergemiz kabul edilmemiştir.

12. Madde

Maddeyle, 5271 sayılı Türk Ceza Kanununun 94 üncü maddesine fıkraya eklemek suretiyle, ifadesi alınmak amacıyla düzenlenen yakalama emri üzerine mesai saatleri dışında yakalanan ve belirlenen tarihte yargı mercii önünde hazır bulunmayı taahhüt eden kişinin Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda serbest bırakılabileceği düzenlenmektedir. Böylelikle, kişilerin özgürlüğünü kısıtlayan koruma tedbirlerinden olan yakalama emrinin, telafisi güç zararlar doğurmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Komasyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve bir fıkraya eklenmesi talep edilmiştir: 5271 sayılı Kanununun 94 üncü maddesine aşağıdaki fıkraya eklenmiştir. ‘‘(3) İfadesi alınmak amacıyla düzenlenen yakalama emri mesai saatleri dışında uygulanmaz. Mesai saatleri içinde yakalama durumunda ifade yalnızca yine mesai saatleri içinde alınır.’’

Bu nergemizin gerekçesi ŗyledir: Teklifle uygulamada oluşan mağduriyetlerin önlenmesi amacıyla mesai saatleri dışında yakalama işlemi uygulanmaz.

Değişiklik nergemiz kabul edilmemiştir.

16. Madde

Maddeyle, 5271 sayılı Türk Ceza Kanununun 110 uncu maddesinde düzenleme yapmak suretiyle, gerek sorutırma gerekse kovutırma evresinde adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunun yargı mercilerince 109 uncu madde hükümleri göz önünde bulundurularak belirli aralıklarla incelenmesi zorunlu hale getirilmektedir.

Soruşturma evresinde, şüphelinin adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda en geç dört aylık aralıklarla Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından bir karar verilecektir. Kovuşturma evresinde ise mahkeme, hakkında adli kontrol kararı bulunan sanığın bu yükümlülüğünün devam edip etmeyeceğine en geç dört aylık süre içinde re'sen karar verecektir.

Komasyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve “en geç dört” ibaresinin “en geç iki” şeklinde değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Teklifte, uygulamada oluşabilecek mağduriyetlerin önüne geçilmesi amacıyla adli kontrol yükümlülüğünün devamının değerlendirilmesi hususunda en geç dört aylık aralıklarla yapılması yerine en geç iki ay aralıklarla yapılması şüpheli veya sanığın değişebilecek durumu açısından uygun olacaktır.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

18. Madde

Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 137 nci maddesinin üçüncü fıkrasına hüküm eklemek suretiyle, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi halinde olduğu gibi beraat kararı verilmesi halinde de tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtların, hâkim denetimi altında yok edileceği kabul edilmektedir. Böylelikle, soruşturma aşamasında tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtların yok edilme usulü, kovuşturma aşamasında beraat kararları bakımından da uygulanacaktır. Belirtilmelidir ki, bu kayıtların yok edilmesi işlemi ancak beraat kararlarının kesinleştiği tarihten sonra yapılacaktır.

Komasyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve 18’nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi teklif edilmiştir:

“MADDE 18- 527 sayılı Kanunun 137 nci maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş, maddenin dördüncü fıkrasına “soruşturma” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya kovuşturma” ibaresi eklenmiş ve aynı fıkrada yer alan “Başsavcılığı,” ibaresi “başsavcılığı veya mahkeme,” şeklinde değiştirilmiştir. “Beraat kararı verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi durumunda da tespit veya dinlenmeye ilişkin kayıtlar, hâkim denetimi altında aynı usulle yok edilir.”

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Teklif ile Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 135/1 maddesi kapsamında yirmi dört saat içerisinde hâkim onayı alınmayan hallerde cumhuriyet savcısı gözetiminde ilgili iletişim tespiti faaliyetlerine ilişkin dokümanların yok edilmesi

uygulanmasının, beraat kararı verilen hâllerde kovuşturma süreçlerini de kapsayacak şekilde ve yok etme faaliyeti hâkim nezaretinde gerçekleştirilecek şekilde genişletilmesi öngörülmektedir. Ancak beraat kararının bölge adliye mahkemeleri veya Yargıtay tarafından inceleneceği durumlarda karar kesinleşmeden delillerin yok edilmesi maddi gerçeğe ulaşma açısından sorun teşkil edecektir.

Değişiklik öneremiz kabul edilmemiştir.

19. Madde

Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 170 inci maddesinin dördüncü fıkrasında düzenleme yapmak suretiyle, iddianamede olayların delillerle ilişkilendirilerek açıklandığı bölümde, yüklenen suçun oluş turan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilemeyeceği hüküm altına alınmaktadır. Düzenlemeyle, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının yanı sıra kişilik haklarını koruyucu bir hukuk kuralı getirilmektedir.

Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve maddenin teklif metninden çıkarılması teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Teklifte CMK madde 170'in (4)'üncü fıkrasına eklenen ifadeyle iddianame kapmasında somut olayla ilişkisi bulunmayan hususlara yer verilmemesi hüküm altına alınmıştır. Teklif bu hâliyle ceza muhakemesi ilkelerinden isnadı öğrenme hakkının ihlali niteliğinde olup bu nedenle teklif metninden çıkarılması gerekmektedir.

Değişiklik öneremiz kabul edilmemiştir.

22. Madde

Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin dördüncü fıkrasına hüküm eklemek suretiyle, seri muhakeme usulünde yaptırımın belirlenmesi bakımından koşulları bulunması halinde Türk Ceza Kanununun 43 üncü maddesinde yer alan zincirleme suçla ilişkin hükümlerin uygulanabilmesine imkân sağlanmaktadır. Böylelikle, uygulamada zincirleme suçlarda seri muhakeme usulünün uygulanıp uygulanmayacağı konusunda yaş anılan tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır. Buna göre, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel ceza belirlenecek, koşulları bulunması halinde 43 üncü madde uyarınca zincirleme suçla ilişkin artırım oranı uygulanacak ve akabinde sonuç cezadan yarı oranında indirim yapılacaktır.

Maddenin sekizinci fıkrasına eklenen hükümlerle, mahkemece tespit edilen eksikliklerin tamamlanması amacıyla talep yazısının Cumhuriyet baş savcılığına iade edilebilmesine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Mahkemece tespit edilen eksiklikler Cumhuriyet savcısı tarafından tamamlandıktan sonra talep yazısı yeniden düzenlenerek mahkemeye gönderilebilecektir.

Maddenin dokuzuncu fıkrasında, Anayasa Mahkemesinin 31/3/2021 tarihli ve E: 2020/35; K: 2021/26 sayılı iptal kararı doğrultusunda düzenleme yapılmaktadır. 2. Yargı Paketiyle getirilen seri muhakeme usulüne ilişkin hükümler iptal edilmiştir.

Maddenin onbirinci fıkrasına eklenen hükümlerle, seri muhakeme usulü kapsamına giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmesi halinde, bu usulün uygulanmayacağı düzenlenmek suretiyle uygulamada yaş anan sorunların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin ondördüncü fıkrasında yapılan değişikliklerle, dokuzuncu fıkra kapsamında mahkemece kurulan hükme yapılan itirazın, itiraz mercii tarafından hangi şartlar bakımından inceleneceği hususu açıklığa kavuşturulmaktadır.

Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve 22'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "dokuzuncu fıkrasında yer alan 'şartların gerçekleştiği ve eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu kanaatine varırsa talepte belirlenen yaptırım doğrultusunda'" ibaresi "şartların gerçekleştiği, eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu ve dosyadaki mevcut delillere göre mahkumiyet kararı verilmesi gerektiği kanaatine varırsa talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere dört ilâ yedinci fıkra hükümleri doğrultusunda" şeklinde ve on dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir." ibaresinin teklif metninden çıkarılması teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir:

Teklif gerekçesinde, Anayasa Mahkemesinin 31/3/2021 tarihli ve E: 2020/35, K: 2021/26 sayılı İptal Kararı doğrultusunda düzenleme yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak teklif edilen hüküm Anayasa Mahkemesinin özellikle yargı bağımsızlığı ve hâkimlerin karar vermede bağımsız olduğuna ilişkin atıfla, Anayasa'nın 9, 38, 138 ve 140'ıncı maddelerine aykırılık yönünden iptal kararı verilmiştir. Teklif edilen maddede yer alan "talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere" ibaresi Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesini oluşturan yargı bağımsızlığı, mahkemelerin bağımsızlığı ilkelerine aykırılık durumunu devam ettirmektedir. Teklif bu yanı sıra Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesini karşılamamaktadır.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

24. Madde

Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 268 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Düzenlemeyle, sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrol tedbirleriyle ilgili olarak verdiği her türlü karara karşı yapılan itirazların, yargı çevresinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi hâkimi tarafından incelenmesi sağlanmaktadır. Sulh ceza hâkimliği işlerinin asliye ceza hâkimi tarafından görülmesi halinde ise bu kapsamda yapılacak itirazları inceleme yetkisi, yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesi baş kanma verilmektedir. Böylelikle, sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrol tedbirleriyle ilgili olarak verdiği kararlar bakımından yatay itiraz usulü yerine, dikey itiraz usulü getirilmektedir.

Madde ile yıllardır uygulanan ancak geçici bir süreliğine siyasi sebeplerle getirilen uygulamadan vazgeçilmiş ve hukuken olması gereken eski uygulamaya geri dönmüştür.

Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve teklifte yer alan “gecikmeksizin” ibaresinin “en geç iki gün içinde” şeklinde değiştirilmesini teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Teklifte yer alan “itirazın gecikmeksizin incelenmesi” ifadesi her ne kadar düzenleyici işlem olsa da sınırları çizilmemiş muğlak bir ifadedir. Muğlaklığın uygulamada doğurabileceği mağduriyetlerin önüne geçilmesi amacıyla iki günlük süre belirlenmiştir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

28.06.2021

Hasan Subaşı
Antalya

Ayhan Erel
Aksaray

TOKAT MİLLETVEKİLİ YUSUF BEYAZIT VE
İSTANBUL MİLLETVEKİLİ NUMAN KURTULMUŞ
İLE 63 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**CEZA MUHAKEMESİ KANUNU VE
BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümlelerinde yer alan “Altmış” ibareleri “Otuz” şeklinde, ikinci cümlesinde yer alan “altmış” ibaresi “otuz” şeklinde, beşinci cümlesinde yer alan “altı” ibaresi “dört” şeklinde ve altıncı cümlesinde yer alan “altmış günlük” ibaresi “otuz günlük” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 2577 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Altmış” ibaresi “Otuz” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 2577 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “altmış” ibaresi “otuz” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- 2577 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Kararlar, verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yazılır ve imzalanır.”

MADDE 5- 2577 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 10- 1. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce 10 uncu, 11 inci ve 13 üncü maddeler uyarınca idareye yapılmış başvurular bakımından, belirtilen maddelerde bu Kanunla yapılan değişikliklerden önceki süreler uygulanır.”

MADDE 6- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 82 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan “eş” ibaresi “eş, boşandığı eş” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 5237 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan “eşe” ibaresi “eşe, boşandığı eşe” şeklinde değiştirilmiştir.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN

**CEZA MUHAKEMESİ KANUNU VE
BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümlelerinde yer alan “Altmış” ibareleri “Otuz” şeklinde, ikinci cümlesinde yer alan “altmış” ibaresi “otuz” şeklinde, beşinci cümlesinde yer alan “altı” ibaresi “dört” şeklinde ve altıncı cümlesinde yer alan “altmış günlük” ibaresi “otuz günlük” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 2577 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Altmış” ibaresi “Otuz” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 2577 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “altmış” ibaresi “otuz” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- 2577 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Kararlar, verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yazılır ve imzalanır.”

MADDE 5- 2577 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 10- 1. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce 10 uncu, 11 inci ve 13 üncü maddeler uyarınca idareye yapılmış başvurular bakımından, belirtilen maddelerde bu Kanunla yapılan değişikliklerden önceki süreler uygulanır.”

MADDE 6- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 82 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan “eş” ibaresi “eş, boşandığı eş” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 5237 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan “eşe” ibaresi “eşe, boşandığı eşe” şeklinde değiştirilmiştir.

(Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve
İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile
63 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 8- 5237 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendine “eşe” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya boşandığı eşe” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 9- 5237 sayılı Kanunun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendine “eşe” ibaresinden sonra gelmek üzere “ya da boşandığı eşe” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 10- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 12 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(6) Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının ya da banka veya kredi kartlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlarda mağdurun yerleşim yeri mahkemeleri de yetkilidir.”

MADDE 11- 5271 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Zorla getirme kararı; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması halinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de tanığa bildirilir.”

MADDE 12- 5271 sayılı Kanunun 94 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) İfadesi alınmak amacıyla düzenlenen yakalama emri üzerine mesai saatleri dışında yakalanan ve belirlenen tarihte yargı mercii önünde hazır bulunmayı taahhüt eden kişinin serbest bırakılması, Cumhuriyet savcısı tarafından emredilebilir. Bu hüküm her yakalama emri için ancak bir kez uygulanabilir. Taahhüdünü yerine getirmeyen kişiye, yakalama emrinin düzenlendiği yer Cumhuriyet savcısı tarafından bin Türk Lirası idari para cezası verilir.”

MADDE 13- 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına “hususunda” ibaresinden sonra gelmek üzere “somut delillere dayanan” ibaresi eklenmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 8- 5237 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendine “eşe” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya boşandığı eşe” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 9- 5237 sayılı Kanunun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendine “eşe” ibaresinden sonra gelmek üzere “ya da boşandığı eşe” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 10- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 12 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(6) Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının ya da banka veya kredi kartlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlarda mağdurun yerleşim yeri mahkemeleri de yetkilidir.”

MADDE 11- 5271 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Zorla getirme kararı; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması hâlinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de tanığa bildirilir.”

MADDE 12- 5271 sayılı Kanunun 94 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) İfadesi alınmak amacıyla düzenlenen yakalama emri üzerine mesai saatleri dışında yakalanan ve belirlenen tarihte yargı mercii önünde hazır bulunmayı taahhüt eden kişinin serbest bırakılması, Cumhuriyet savcısı tarafından emredilebilir. Bu hüküm her yakalama emri için ancak bir kez uygulanabilir. Taahhüdünü yerine getirmeyen kişiye, yakalama emrinin düzenlendiği yer Cumhuriyet savcısı tarafından bin Türk lirası idari para cezası verilir.”

MADDE 13- 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına “hususunda” ibaresinden sonra gelmek üzere “somut delillere dayanan” ibaresi eklenmiştir.

(Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve
İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile
63 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 14- 5271 sayılı Kanunun 101 inci maddesinin ikinci fıkrasına (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

“d) Adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını,”

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 109 uncu maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “(e) bendinde” ibaresi “(e) ve (j) bentlerinde” şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, (j) bendinde belirtilen konutunu terk etmemek yükümlülüğü altında geçen her iki gün, cezanın mahsubunda bir gün olarak dikkate alınır.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 110 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “bu madde hükümleri,” ibaresi “bu maddenin birinci ve ikinci fıkraya hükümleri,” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkraya eklenmiştir.

“(4) Şüpheli veya sanığın adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda en geç dört aylık aralıklarla; soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde ise re’sen mahkeme tarafından 109 uncu madde hükümleri göz önünde bulundurularak karar verilir.”

MADDE 17- 5271 sayılı Kanuna 110 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Adli kontrol altında geçecek süre

MADDE 110/A- (1) Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde adli kontrol süresi en çok iki yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek bir yıl daha uzatılabilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, adli kontrol süresi en çok üç yıldır. Bu süre, zorunlu hâllerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda dört yılı geçemez.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 14- 5271 sayılı Kanunun 101 inci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“d) Adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını,”

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 109 uncu maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “(e) bendinde” ibaresi “(e) ve (j) bentlerinde” şeklinde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, (j) bendinde belirtilen konutunu terk etmemek yükümlülüğü altında geçen her iki gün, cezanın mahsubunda bir gün olarak dikkate alınır.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 110 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “bu madde hükümleri,” ibaresi “bu maddenin birinci ve ikinci fıkraya hükümleri,” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkraya eklenmiştir.

“(4) Şüpheli veya sanığın adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda en geç dört aylık aralıklarla; soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde ise resen mahkeme tarafından 109 uncu madde hükümleri göz önünde bulundurularak karar verilir.”

MADDE 17- 5271 sayılı Kanuna 110 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Adli kontrol altında geçecek süre

MADDE 110/A- (1) Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde adli kontrol süresi en çok iki yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek bir yıl daha uzatılabilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, adli kontrol süresi en çok üç yıldır. Bu süre, zorunlu hâllerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda dört yılı geçemez.

(Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve
İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile
63 Milletvekilinin Teklifi)

(3) Bu maddede öngörülen adli kontrol süreleri, çocuklar bakımından yarı oranında uygulanır.”

MADDE 18- 5271 sayılı Kanunun 137 nci maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş, maddenin dördüncü fıkrasına “soruşturma” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya kovuşturma” ibaresi eklenmiş ve aynı fıkrada yer alan “Başsavcılığı,” ibaresi “başsavcılığı veya mahkeme,” şeklinde değiştirilmiştir.

“Beraat kararı verilmesi durumunda da tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar, hâkim denetimi altında aynı usulle yok edilir.”

MADDE 19- 5271 sayılı Kanunun 170 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “açıklanır.” ibaresi “açıklanır; yüklenen suç oluşturulan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilmez.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 20- 5271 sayılı Kanunun 176 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ayrıca, iddianameye ilişkin bilgiler ve duruşma tarihi; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması halinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de bildirilir, ancak çağrı kâğıdına bağlanan sonuçlar bu durumda uygulanmaz.”

MADDE 21- 5271 sayılı Kanunun 233 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler ve ikinci fıkrasına “yapılacak çağrı” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve zorla getirme” ibaresi eklenmiştir.

“Kovuşturma evresine geçildiğinde çağrı kâğıdına iddianame eklenir. Ayrıca, iddianameye ilişkin bilgiler ve duruşma tarihi; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması halinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de bildirilir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(3) Bu maddede öngörülen adli kontrol süreleri, çocuklar bakımından yarı oranında uygulanır.”

MADDE 18- 5271 sayılı Kanunun 137 nci maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş, maddenin dördüncü fıkrasına “soruşturma” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya kovuşturma” ibaresi eklenmiş ve fıkrada yer alan “Başsavcılığı,” ibaresi “başsavcılığı veya mahkeme,” şeklinde değiştirilmiştir.

“Beraat kararı verilmesi durumunda da tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar, hâkim denetimi altında aynı usulle yok edilir.”

MADDE 19- 5271 sayılı Kanunun 170 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “açıklanır.” ibaresi “açıklanır; yüklenen suç oluşturulan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilmez.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 20- 5271 sayılı Kanunun 176 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ayrıca, iddianameye ilişkin bilgiler ve duruşma tarihi; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması hâlinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de bildirilir, ancak çağrı kâğıdına bağlanan sonuçlar bu durumda uygulanmaz.”

MADDE 21- 5271 sayılı Kanunun 233 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler ve ikinci fıkrasına “yapılacak çağrı” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve zorla getirme” ibaresi eklenmiştir.

“Kovuşturma evresine geçildiğinde çağrı kâğıdına iddianame eklenir. Ayrıca, iddianameye ilişkin bilgiler ve duruşma tarihi; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması hâlinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de bildirilir.”

(Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve
İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile
63 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 22- 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin dördüncü fıkrasına “temel cezadan” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve koşulları bulunduğu takdirde zincirleme suçla ilişkin hükümler uygulandıktan sonra belirlenen cezadan” ibaresi ve maddenin sekizinci ve onbirinci fıkralarına sırasıyla aşağıdaki cümleler eklenmiş, dokuzuncu fıkrasında yer alan “şartların gerçekleştiği ve eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu kanaatine varırsa talepte belirlenen yaptırım doğrultusunda” ibaresi “şartların gerçekleştiği, eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu ve dosyadaki mevcut delillere göre mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği kanaatine varırsa talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere dört ilâ yedinci fıkra hükümleri doğrultusunda” şeklinde ve ondördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu fıkraya aykırı olarak düzenlendiği, belirlenen yaptırımda maddi hata yapıldığı, yaptırım hakkında 231 inci veya Türk Ceza Kanununun 50 ve 51 inci maddelerinin uygulanmasında objektif koşulların gerçekleşmediği ya da teklif edilen cezanın mahiyetine uygun bir güvenlik tedbiri belirtilmediği anlaşılan talep yazısı, eksikliklerin tamamlanması amacıyla mahkemece Cumhuriyet başsavcılığına iade edilir. Cumhuriyet savcısı tarafından eksiklikler tamamlandıktan ve hatalı noktalar düzeltildikten sonra talep yazısı yeniden düzenlenerek mahkemeye gönderilir.”

“Seri muhakeme usulü, bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde uygulanmaz.”

“(14) Dokuzuncu fıkra kapsamında mahkemece kurulan hükme itiraz edilebilir. İtiraz mercii, itirazı üçüncü ve dokuzuncu fıkralardaki şartlar yönünden inceler.”

MADDE 22- 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin dördüncü fıkrasına “temel cezadan” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve koşulları bulunduğu takdirde zincirleme suçla ilişkin hükümler uygulandıktan sonra belirlenen cezadan” ibaresi ve maddenin sekizinci ve onbirinci fıkralarına sırasıyla aşağıdaki cümleler eklenmiş, dokuzuncu fıkrasında yer alan “şartların gerçekleştiği ve eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu kanaatine varırsa talepte belirlenen yaptırım doğrultusunda” ibaresi “şartların gerçekleştiği, eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu ve dosyadaki mevcut delillere göre mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği kanaatine varırsa talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere dört ilâ yedinci fıkra hükümleri doğrultusunda” şeklinde ve ondördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu fıkraya aykırı olarak düzenlendiği, belirlenen yaptırımda maddi hata yapıldığı, yaptırım hakkında 231 inci veya Türk Ceza Kanununun 50 ve 51 inci maddelerinin uygulanmasında objektif koşulların gerçekleşmediği ya da teklif edilen cezanın mahiyetine uygun bir güvenlik tedbiri belirtilmediği anlaşılan talep yazısı, eksikliklerin tamamlanması amacıyla mahkemece Cumhuriyet başsavcılığına iade edilir. Cumhuriyet savcısı tarafından eksiklikler tamamlandıktan ve hatalı noktalar düzeltildikten sonra talep yazısı yeniden düzenlenerek mahkemeye gönderilir.”

“Seri muhakeme usulü, bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde uygulanmaz.”

“(14) Dokuzuncu fıkra kapsamında mahkemece kurulan hükme itiraz edilebilir. İtiraz mercii, itirazı üçüncü ve dokuzuncu fıkralardaki şartlar yönünden inceler.”

(Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve
İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile
63 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 23- 5271 sayılı Kanunun 251 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“175 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca duruşma günü belirlendikten sonra basit yargılama usulü uygulanmaz.”

MADDE 24- 5271 sayılı Kanunun 268 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrole ilişkin verdiği kararlara karşı yapılan itirazların incelenmesi, yargı çevresinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi hâkimine aittir. İtirazı incelemeye yetkili mercilerin farklı olduğu hallerde, itirazların gecikmeksizin incelenmesi amacıyla, kararına itiraz edilen sulh ceza hâkimliği tarafından gerekli tedbirler alınır. Sulh ceza hâkimliği işleri, asliye ceza hâkimi tarafından görülüyorsa itirazı inceleme yetkisi ağır ceza mahkemesi başkanına aittir.”

MADDE 25- 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Mahkemede staj

MADDE 73/A- (1) Hâkim adayları ile avukat stajyerleri, Mahkemede staj yapabilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 23- 5271 sayılı Kanunun 251 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“175 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca duruşma günü belirlendikten sonra basit yargılama usulü uygulanmaz.”

MADDE 24- 5271 sayılı Kanunun 268 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrole ilişkin verdiği kararlara karşı yapılan itirazların incelenmesi, yargı çevresinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi hâkimine aittir. İtirazı incelemeye yetkili mercilerin farklı olduğu hallerde, itirazların gecikmeksizin incelenmesi amacıyla, kararına itiraz edilen sulh ceza hâkimliği tarafından gerekli tedbirler alınır. Sulh ceza hâkimliği işleri, asliye ceza hâkimi tarafından görülüyorsa itirazı inceleme yetkisi ağır ceza mahkemesi başkanına aittir.”

MADDE 25- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun geçici 9 uncu maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “yedi kez” ibaresi “dokuz kez” şeklinde ve altıncı fıkrasında yer alan “31/7/2021” ibaresi “30/11/2021” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 26- 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Mahkemede staj

MADDE 73/A- (1) Hâkim adayları ile avukat stajyerleri, Mahkemede staj yapabilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

(Tokat Milletvekili Yusuf Beyazıt ve
İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş ile
63 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 26- (1) Bu Kanunun;

a) 16 ncı, 17 nci ve 24 üncü maddeleri
1/1/2022 tarihinde,

b) 11 inci, 20 nci ve 21 inci maddeleri
1/9/2021 tarihinde,

c) Diğer maddeleri ise yayımı tarihinde,
yürürlüğe girer.

MADDE 27- Bu Kanun hükümlerini
Cumhurbaşkanı yürütür.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 27- Bu Kanunun;

a) 16 ncı, 17 nci ve 24 üncü maddeleri
1/1/2022 tarihinde,

b) 11 inci, 20 nci ve 21 inci maddeleri
1/9/2021 tarihinde,

c) Diğer maddeleri ise yayımı tarihinde,
yürürlüğe girer.

MADDE 28- Bu Kanun hükümlerini
Cumhurbaşkanı yürütür.

